

1988/2.

BARANYAI MŰVELŐDÉS

KÉTSZÁZ ÉVES

PÉCSETT

AZ ÁLLAMI

ZENEOKTATÁS

**A Baranya Megyei
Tanács V. B.
művelődésügyi osztálya
kiadványa**

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG

Antal Gyula
Dr. Andrásfalvy Bertalan
Bóna Ernőné
Dr. Bernáth József
Dr. Román Lászlóné
Újvári Jenő
Dr. Vargha Károly
Dr. Vastagh Zoltán
Dr. Tóth Tibor

Szerkesztik:

Brandstätter György főszerkesztő
Dr. Bárdy László
Dobos László
Mezei József
Lippenszky István
Molnár G. Judit
Dr. Szita László

A kiadásért felel:

Fischer János

A szerkesztőség címe:

Baranya Megyei Tanács V. B.
művelődési osztálya
7601 Pécs, Pf.: 121

ISSN 0133-350 X

MUNKATÁRSÁK

Dr. Bárdos Kornél akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia munkatársa, Budapest

Dobos László zeneiskolai igazgató, Pécs
Hegyí István, a JPTE Tanárképző Karának tanára, Pécs

Dr. Keczer Tamás, a Művelődési Minisztérium Középfokú Nevelési Főosztály főosztályvezetője, Budapest

Komlódi Józsefné, Pécs M. Város Tanácsának elnökhelyettese, Pécs

Maria Potemrová zenetudós, Kassa

Dr. Nádor Tamás, a Pécsi Rádió munkatársa, Pécs

Nemes István, a JPTE Tanárképző Kar ny. tanára, Pécs

Paláncz Tamás, a Művészeti Szakközépiskola igazgatóhelyettese, Pécs

Sasvári Attila, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Tanárképző Intézet Pécsi Tagozat igazgatója, Pécs

Szűts Lászlóné zeneiskolai gazdasági vezető, Pécs

Dr. Újfalusi József akadémikus, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola rektora, Budapest

Walz Jánosné, a Pécs M. Városi Tanács VB. Művelődési Osztály helyettes vezetője, Pécs

Dr. Várnai Ferenc megyei vezető énekzenei szaktanácsadó, Pécs

BARANYAI MŰVELŐDÉS

KÉTSZAZ ÉVES PÉCSETT AZ ÁLLAMI ZENEOKTATÁS

AJANLÁS

A város zenei múltját, az elért eredmények évszázadokra visszanyúló gyökereit, a példamutató kezdeményezésekből kiteretebélyesedő megvalósulásokat feltáró, elemző és közzétevő kutató számára különös, a felfedezés izgalmával járó örömet jelentett, hogy egy – eddig talán méltatlanul keveset emlegetett – évszám: 1788, most egyszerre a reflektorfény fókuszába került. A kutató úgy érezte, nem a már gyakran eltűzött és épp ezért lejárátott évfordulók szokványos sorát gyarapítja 1988. május hava.

Lényegesen többnek, mélyebben gyökerezően másnak éreztem kezdettől fogva a pécsi állami (más megfogalmazásban: iskolarendszerű) zeneoktatás kezdetére való visszaemlékezést, hiszen „a Svoboda Gáspár által 200 éve ültetett magból, a kodályi tiszta forrás vizével táplálkozó, háromtörzsű terebélyes tölgyfa biztóságot adó árnyékában, a zene népeket összekapcsoló élményében együtt ünneplők” (Dr. Keczer Tamás megnyitójából*) ma már világosan látják: a török megszállás után újjáéledő zene miképp tört ki a 18. század végén a dóm ívei alól, miképp áradt végig a muzsika a hegyre kúszó kis utcák zsalugáteres házaiban. S hogy együttmuzsikálhasson odahaza a család, meg kellett ismerkedni a hangjegyekkel, a kottákkal, a hangszerek titkaival. 1788-ban Mária Terézia korábbi rendelete lehetőséget nyújtott, a zenét oktató székesegyházi énekesek, zenészek mellett a nemzeti oskolának is az ének- és hangszertanításra: így gyarapodtak tudásban azok, akik fél évszázaddal később, megalapították a Pécsi Dalárdát. Nem múlt el újabb fél évszázad, és a Pécsi Zenekedvelők Egyesülete hozott erőteljes felpezsdülést a város zenei életébe. És mert kellett a jó muzsikus, hegedűs, csellista, fuvalás, a zenekedvelők szorgalmazták először a régi, kezdetleges, „egytanítós” zeneiskola reformját, amely meg is valósult és ennek hegedűművész-igazgatója, Kürschner Emánuel már tantervbe iktatva taníttatta a szolfézst, hogy a kórusok tagjai lapról énekelhessenek és külön hegedűtanfolyamot indított a zenekari játék színvonalának emelésére. Természetesen a zenét tanulók egy része lett csak kórus-tag vagy zenekari muzsikus: a zenével ismerkedők többsége megelégedett a szerényebb házimuzsikálással, a koncertek látogatásával, a zene befogadásával. Bárdos Lajos többszöri pécsi látogatása, majd 1945 őszén Kodály Zoltán hosszabb pécsi tartózkodása újabb lendületet adott a zenetanulásnak: az 1788-ban alapított, 1908-ban újjászervezett zeneiskolai munka 1945-től a Kodály-módszer első alkalmazásával az élre került, példa és modellértékűvé vált. Gyerekek százai és ezrei tanultak meg kottát olvasni, a zene minden napjaik létszükségletévé vált: belőlük születtek az országhatárainkon túl is értékelte énekkarak, melyek példája idevonzotta a külföldieket is: Nemzetközi

* Baranyai Művelődés, 1988/2.

Kamarakórus Fesztiváloknak (a jubileumi évében az Europa Cantatnak) adott Pécs otthont, mint ahogy zenét tanuló fiatalokból erősödtek meg és jutottak el ugyancsak európai színvonalra amatőr, zömmel munkás-fúvószenekaraink, kiknek tudása, hírneve készítette versenyre a Siklóson hagyományossá vált várfesztivál hazai és külföldi együtteseit.

És mindez – folytathatnám a sort, – a 200 évvel ezelőtti magból sarjadt ki. Íme: városunk zenei élete a jubileum tükrében.

A májusban lezajlott események – koncertek, kiállítás, tudományos és közös tantestületi ülés –, az ünnep elmúltával lassan szép emlékké válnak. Megint a zenei múltat kutató szólal meg bennem, akinek munkáját nem egyszer gátolta, hogy egy-egy régvolt, jelentősnek értékelt eseményről csak hiányos, nem megbízható dokumentumokat tudtam összegyűjteni. Elsősorban a jövő zenekutatóira gondolok most, akik bizonyára örömmel és meglepődötten veszik kezükbe a Baranyai Művelődés e számát, hiszen ebben összegyűjtve, pontosan és hitelesen megtudhatják, mi is történt 1988 májusában, amikor a 200 éves pécsi állami zeneoktatást ünnepelték. De gondolok azokra is, akik nem lehettek jelen valamennyi rendezvényen: számunkra is hasznos olvasmányoknak ígérkezik e kötet, mint ahogy bizonyára elteszik könyvtárukba azok is, akik részesei voltak a jubileumi ünnepségsorozatnak, nevük is szerepel e kötet lapjain. Nemcsak e kötet őrzi az első zenetanító, Svoboda Gáspár emlékét, hanem az a márványtábla is, melyet a zeneoktatás egyik pécsi fellegvárában, a Mátyás király utcai ódon épületben helyeztek el, és ahol Komlódi Józsefné tanácselnökhelyettes mondott, a 200 évet átfogóan ismertető avatóbeszédet. Ennek szövege olvasható a kötet további oldalain.

A krónikás sem tagadhatja, hogy a jubileumi hónap rendezvénysorozatának legünnepibb, legforróbb percei, órái azok voltak, amikor zenét hallgathattunk. A Rendezvénynaptárban felsorolt 11 hangverseny mindegyike – más és más formában – számomra eleven bizonyítéka volt a zeneoktatás eredményes és magas színvonalának. Bár a napi sajtó nem kényeztetett el bennünket e koncertekről szóló beszámolókkal, tudósításokkal, pótolja ezt most Dobos László érthetően szubjektív hangvételű, mégis szakszerűen értékelő és az utókor számára hitelesen megőrkítő összefoglalója „e fesztiválhangulatú, ünnepélyes, ugyanakkor családiasan bensőséges sorozatról, mely azokat is magával ragadta, akik egyszerű hallgatóként csöppentek bele” – írta bevezetőként a zeneiskola igazgatója, Dobos László, egyike ezen ünnepi sorozat megálmodóinak és megvalósítóinak. Feljegyzéseit olvasva újra végigélhetjük e koncertek hangulatát, sőt azoknak is élményszerű bepillantást enged, akik nem lehettek jelen. Engem elsősorban az ragadott magával, hogy valamennyi koncert zsúfolt nézőtér előtt zajlott le. Magam is tapasztaltam: nem a filharmóniai hangversenyek megszokott közönsége ült körülöttem, hanem – amint Dobos megállapítja: „jórészt a kollégák, szülők, barátok és tanítványok, akik nem csak úgy egyszerűen zenét hallgatni jöttek, hanem gyerekeik, tanáraik, egykori növendéktársaik vagy tanítványaik játékát hallgatva ünnepelni akartak.” A pódiumon pedig tehetséges fiatalok, kiváló művészek álltak, akik átéreztek az alkalom ünnepi voltát, és valami nagyon széppel, valami nagyon igazzal akarták megajándékozni az értük és velük szurkoló, ismerős arcú közönséget. A zeneiskolások ünnepi hangversenyén, a kicsinyektől a nagyok, a már végzetek felé, a szólótól az együtteseken át a nagyzenekarig táguló-bővülő kör, s ezen belül a nagy létszámú hangszeres csoportok felvonulása, mindenki számára érzékeltette, hogy az iskola a maga több mint ezer növendékével a tömeges zenei nevelés műhelye. Más hangulatú élménnyel gazdagított a Művé-

szeti Szakközépiskola, illetve a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zeneiskolai Tanárképző Intézete Pécsi Tagozatának tanárokat és növendékeket egyaránt mozgósító koncertje, akárcsak az a Liszt-termi hangverseny, melyen – zeneoktatásunk színvonalának újabb bizonyítékeként – egykori, azóta híressé vált pécsi növendékek léptek fel. Így, együtt még sohasem álltak a közönség elé, mint ahogy a Pécssett tanító művésztanárok koncertje során is – a pécsi zeneoktatás történetében nevezetes eseményként – első alkalommal szólaltattak meg a három oktatási intézmény tanárai egy kamaraművet (Mozart A-dúr klarinétkvintettjét). Az ország különböző részeiből érkezett versenygyőztes növendékek gálaestjéről indokolt büszkeséggel számol be Dobos László, megállapítva, hogy „a rendezvény méltó, nagy záróakkordja lehetett az egész hónapnak.” A vonzó stílusban megfogalmazott élménybeszámolóból nekem legjobban azok az elgondolkodtató mondatok tetszettek, amelyek szerint „sokkal gazdagabbak vagyunk, mint gondoltam volna. Rengeteg szellemi érték halmozódott fel ebben a városban, de érthetetlen módon ezt a gazdagságot a hétköznapokon szinte nem is érzékeljük! Éppen ezért – szükség van ünnepekre. Nem elég csak dolgozni. Időnként meg kell állni, és gyönyörködni kell abban, amit csinálunk.”

Dobos László megszívlelendő mondatait e bevezető meditációban is idéznem kellett, annyira igazaknak, lélekből fakadóknak és követendőnek tartottam őket! És mintha – kimondatlanul is – ezek a gondolatok éltek, formálódtak, terebélyesedtek volna tovább a három jubiláló zeneoktatási intézmény közös, ünnepi tantestületi ülésén is. Kötetünk tartalmazza az ott elhangzott beszédeket, felszólalásokat. Walz Jánosnének a jubilálókat és az ülésen megjelent fővárosi vendégeket köszöntő szavait, dr. Keczer Tamásnak, a Művelődési Minisztérium Középfokú Nevelési Főosztálya vezetőjének megnyitó beszédét, Sasvári Attila szakmai értékekben gazdag tartalmú beszámolóját a Főiskolán folyó munkáról, Paláncz Tamásnak, a Művészeti szakközépiskolában végzett tevékenység eredményeiről és gondjairól elmondott fejtegetéseit, Dobos László, a Liszt Ferenc Zeneiskola igazgatója érzelmekre ható szavait, melynek ezt a részét különösen figyelmebe ajánlom az olvasónak: miképp igyekeznek „Alma Mater” típusú zeneiskolává válni, ahol a növendékek ott-hon érzik magukat, és aminek egyik feltétele az a sajátos, rendkívül rokonszenves pedagógiai szemlélet, amely szavaiból kicsendült. E pedagógusmunka kitüntetettjeinek névsora is olvasható kötetünkben, akárcsak dr. Újfalussy József rektornak az ünnepi tantestületi ülést köszöntő beszéde, Szücs Lászlóné gazdasági vezető Horváth Mihály egykori igazgató emlékét idéző szavai. Sajnos a testvérváros Lvov küldöttsége vezetőjének, Zozuljak elvtársnak meleg hangú üdvözlését csak azért nem olvashatják, mert magnófelvétel nem készült.

A jubileumi tudományos ülésen elhangzott előadások is nagyobb igényvel készültek; egyszeri, szűk körben történt felolvasásukon túl megérdemlik, a tartós megőrzést, az érdeklődők, későbbi kutatók számára való hozzáférést. Ezek az előadások – túl az évforduló napi aktualitásán –, általánosabb, ugyanakkor elmélyültebb, tágabb kitekintést nyújtó, tudós megalapozottságú körüljárásai voltak egy-egy témának. Nemes István elnöki megnyitójában történelmi áttekintést nyújtott a zenének a különböző korszakokban betöltött funkciójáról, részletesebben Kodály úttörő tevékenységéről, majd ő elemezte és értékelte a jubileumra megjelent tanulmánykötetet is. Tovább tágitotta ismereteinket tudományos akadémiai kiadványai révén nagyrabecsült, Pécshez kötődő dr. Bárdos Kornél referátuma (Hangszeres zeneoktatás a középiskolákban az Entwurf hatására a 19. század második felében), valamint a Kassáról ér-

kezett Maria Potemrová előadása a szlovák területen működő zeneiskolák történetéről. Hegyi István figyelmet érdemlő tanulmányában (Kodály és a külföldi zeneoktatási módszerek) merész öszinteséggel elemezte a Kodály-módszer külföldi terjedésének akadályait és nyújtott rövid, de lényegbevágó áttekintést a világ más tájain alkalmazott zeneoktatási módszerekről. Az ötödik előadó, dr. Várnai Ferenc a pécsi zeneoktatás és a megyei zenei élet kapcsolatát eddig kevesek által ismert adatokkal, három baranyai városból való híradások ismertetésével vázolta fel, ugyanakkor fontosnak érezte a megyei zeneiskolai oktatás múltjának, és – mélyrehatóbban – jelenének bemutatását.

Komlódi Józsefné szavait kölcsönözve: e könyv „segítse mindig az erőt, bátorságot adó termékeny emlékezést.”

KÉTSZÁZ ÉVES PÉCSETT AZ ÁLTALÁNOS ZENEOKTATÁS

1788—1988

RENEDEZVÉNYNAPTÁR

máj. 4. 19.30	Liszt terem	Az Orsz. Filharmónia bérleti estje egykori pécsi növendékek közreműködésével (Jandó J., Végh Cs., Zseni N.)
máj. 6–8.	Apáczai Nev. Központ	I. Orsz. Zeneiskolai Improvizációs Találkozó
máj. 9. 19.30	Székesegyház	Az Orsz. Filharmónia bérleti estje, vezényel Tillai Aurél
máj. 11. 18.00	Liszt terem	A Liszt Ferenc Zeneiskola ünnepi hangversenye
máj. 12. 19.00	Műv. Szakközépiskola	A Művészeti Szakközépiskola ünnepi hangversenye
máj. 13. 14.00	Zeneműv. Főisk. (Mátyás kir. 15.)	Emléktábla-avatás és a főiskola hallgatóinak műsora
máj. 13. 15.00	Művészetek Háza	Tudományos ülés
máj. 16. 19.30	POTE aula	Az Országos Filharmónia bérleti estje. (Károly Róbert műve, Tornai Ferenc szaxofonozik.)
máj. 18. 19.30	Liszt terem	A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zeneiskolai Tanárképző Intézet Pécsi Tagozatának ünnepi hangversenye
máj. 23. 19.30	Liszt terem	Egykori pécsi növendékek hangversenye
máj. 25. 19.30	Liszt terem	Pécsi művésztanárok hangversenye
máj. 27. 10.00	Művészetek Háza	A három zeneoktatási intézmény tantestületének közös ünnepi ülése
máj. 28. 18.00	Liszt terem	Versenygyőztes zeneiskolai és szakközépiskolai növendékek gálaestje

TISZTELT EGYBEGYÜLTEK!*

Önbecsülésünk, önismeretünk alapja, hogy múltunkkal tisztában legyünk, hogy lássuk: honnan indultunk, hogy tudjuk, eredményeink milyen hosszú, fáradságos út megtétele után születtek meg.

A forráshoz eljutva, visszatekintve most megilletődve emlékezünk meg azokról a muzsikusokról, zenetanárokról, akik 200 évvel ezelőtt szegényen, szerényen, nehéz körülmények között kezdtek Pécssett zenét tanítani. Gondolhatjuk, hogy az emberi élet teljességére törekedtek, amikor ezt a nehéz pályát választották, s vallották ők is: az ember zene nélkül nem teljes egész, csupán töredék.

A 200 évet áttekintő ünnepi kiadvány tanulmányaiból részletesen feltárul előttünk a két évszázad története, az első zeneoktató Svoboda Gáspár munkájától napjainkig.

Nyomon követhetjük, hogy formálódik, alakul a város zenei arculata, hogy teljeseedik ki zenei várossá, ahol nem okoz különösebb gondot színvonalas, tartalmas, művészi zenei programsorozat összeállítása, ahogy ezt a 200 évről megemlékező igen gazdag, színes, változatos és igényes rendezvénysor is igazolja napainkban.

A rendelkezésünkre álló adatokból kitűnik, hogy az 1777-es Ratio Educationis fontosnak tartotta a tanulóifjúság esztétikai nevelését, ezért normál- vagy nemzeti iskola keretében szorgalmazta a rajz- és zenetagozat bevezetését. Az így alakult zeneiskolák sorában Pozsony, Pest és Kassa után negyediként Pécssett nyílt hasonló intézet. A helytartótanács 1788. május 23-án döntött a zenetanári státus létrehozásáról.

Az első zenetanárt, a cseh származású Svoboda Gáspárt június 12-én nevezték ki, az alapító okirat pedig szeptember 20-án érkezett.

Az oktatás az egykori belvárosi iskola (ma az Egyetemi Könyvtár épülete) telkén álló első épület emeletén folyt, mint az egy 1807-es tervrajzon látható.

Svoboda Gáspár Prágában született 1754 körül. Csehül és németül beszél, ért latinul, 1796-ban minősítéséhez hozzáteszik, hogy elég jól tud magyarul. Svoboda Gáspár lelkiismeretes, pontos tanár volt. 1790-től fennmaradt jelentéseiből kiderül, hogy a növendék létszám 18–31 között ingadozik. Éneket és zongorát tanított, de a tanítóképzősök orgonálni is jártak hozzá. Legfőbb gondja a hangszerekkel volt. „Mivel a hangszerek nagyon rossz állapotban vannak, nagy előrehaladás nem remélhető” – írja rendszeresen jelentéseiben.

Svoboda Gáspár 54 éves korában, 1808. augusztus 22-én halt meg. 20 éves lelkiismeretes tevékenysége megalapozta a későbbi évtizedek oktatóinak

* Elhangzott 1988. V. 13-án.

munkásságát. Még halála napján fogalmazódik meg a hirdetés: „Svoboda úr halála miatt a zenetanítói állás megüresedett. Akinek van kedve 200 Ft fizetéssel járó állást elfoglalni, annak képesnek kell lennie a szükséges fokon tanítani az orgonát és éneket, bírva mindkét (magyar, német) nyelvet. A kérelmekről a helytartótanács dönt legkésőbb 1808 végéig”.

S van pályázat, jelentkező! Jól képzett, külföldön tanult zenepedagógusok, akik, mint muzsikusként, némelyik mint zeneszerző is jeleskedett. Vállalták a vékonyka kenyérért a sok munkát, a rosszul fűtött termeket, az örökös anyagi gondot, azt, hogy nemcsak zeneszerszámra, de kottára sincs elegendő pénz. „Azon tanoncok, kik szorgalmasan látogatják a tanodát, igen szépen és szabatosan énekelnek. De sajnos, hogy meg kell említenem azon körülményt is, hogy a zongorálásban mi sem történt. Ennek oka, hogy a létező zongora több évtizeden át használtatva, hasznavehetetlenné vált...” panaszolja egy jelentés.

Gondjaik, mindennapjaik kiszolgáltatottsága, kérvényeikből tárul elénk. Hol tüzelőt, hol nyugellátást kérelmeznek, s nem mindig találnak orvoslást bajaikra. „Bátorkodom a Tekéntetes Tanácsot alázattal megkérni, hogy a többször említett Jüssel Ferenc Hangász Mester 37 évbeli szolgálattait kegyesen tekintetbe venni méltóztasson, és nehogy öregségében az irtóztató inségnek kitéve legyen...”

De mégis új terveket szönek az új tanárok, zeneműveket alkotnak és törekvésük, hogy az iskola a város zenei életére kisugározzon, hogy részesei lehetnének a zenei közéletnek is. Sziegriszt János és Schaurek József, Gungl János, Hoffer Károly nevei e folyamatban, mely az állami zeneoktatás kiteljesedését jelzi, mérföldkőként állnak. Jobbat, többet tettek, mindig azt nézték, hogy tudnának lépésről lépésre előre menni. Ők maradandó emléket biztosítottak maguknak a zeneművészet fejlesztése terén és tudjuk, hogy dicsőséget szereztek nemcsak maguknak, nemcsak városunknak, hanem az egész ország zeneművészetének.

Egyre nő a növendékek és a tanárok száma. Egyre többféle hangszer oktatását vezetik be. Olyan jeles személyiségek, mint Kürschner Emanuel, Niedermayer János, Löhr Vilmos hagyják kézjegyüket az intézmény profiljának alakításában.

Őket is méltó utódok követik, hogy csak Hegedüs Ferencet, Hanák Árpádot, Zoltán Vilmost, Kalliwoda Olgát említsük.

Visszapillantásunk a tisztelgés szándékából fakad, nem vállalkozhatunk mégsem arra, hogy az események teljes felsorolását adjuk, hogy a 200 év szereplőit mind felemlítsük.

Jó tudni és tapasztalni, hogy pedagógiai munkájuk beérett. Az elvetett mag szép fává lombosodott. A mai növendékek jelen vannak országos fesztiválokon, szakmai bemutatókon, és egyre több elismerést nyernek. Az egytanerős iskolából három intézmény fejlődött: a Liszt Ferenc Zeneiskola, a Művészeti Szakközépiskola és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola. Ha csak azt nézzük, hogy a főiskola fennállása alatt 424 fő hallgató végzett, elmondhatjuk, hogy érdemes volt áldozatokat vállalva beindítani az állami zeneoktatást.

S ha azt nézzük, hány családban szólalhatott meg a zene ezalatt az idő alatt, hány ember oldódhatott fel a zene dallamait hallgatva, akkor a számok nagyságrendje megdöbbenhet minket.

Ha arra gondolunk, hogy ezek a művészetet oktató intézmények hány zenepedagógust adtak városunknak, ugyancsak elégedettek lehetünk. Nevü-

ket, személyüket a Nemzetközi Ifjúsági Zenei Tábor hallgatói határainkon túl is ismertté tették.

A város művészeti élete így, ezekkel az intézményekkel teljes, hisz az utánpótlás, az eméleti tevékenység, a gyakorlati, szakmai munka súlya, jelentősége, miből részt vállalnak, hallatlanul nagy, nélkülözhetetlen.

Kívánom, hogy elődeik példás munkásságát folytatva, továbbra is eredményesen dolgozzanak.

Ez a tábla pedig segítse mindig az erőt, bátorságot adó termékeny emlékezést.

A pécsi állami zeneoktatás 200 éves évfordulóján elhelyezett Svoboda Gáspár emléktábla

A JUBILEUMI HANGVERSENYEK KRÓNIKÁJA

Nem ígérem, hogy tárgyilagos leszek. Ez az ünnepélyes, fesztiválszínvonalú, ugyanakkor családiasan bensőséges sorozat még azokat is magával ragadta, akik egyszerű hallgatóként csöppentek bele. Hogyan tudnék hideg tárgyilagossággal beszámolni róla én, aki egyike voltam megálmodóinak és megvalósítóinak? Eltúlozni persze nem szeretném a dolgokat, – úgyis lelepleznének a magnó- és videó-felvételek alapján, – de arra nagyon kérem a kedves olvasót, hogy bocsásson meg nekem némi elfogultságot.

Tulajdonképpen vakmerőség volt az amúgy is zsúfolt májusi koncertprogram mellé további hangversenysorozatot szervezni. A tapasztaltabb varjak sorra mondogatták is: „Kár, kár erőlködni! Minek ennyi hangverseny! Honnét lesz erre közönség?” Honnét-honnét nem, de lett, a sorozat telt házakat vonzott. Igaz persze, hogy a termet nem a szokásos filharmóniai közönség töltötte meg, hanem jórészt a kollégák, szülők, barátok és tanítványok, akik nem csak úgy egyszerűen zenét hallgatni jöttek, hanem gyerekeik, tanáraik, egykori növendék-társaik vagy tanítványaik játékát hallgatva ünnepelni akartak.

Mindez persze igen hangulatosan lepereghetett volna a lapos dilettantizmus szintjén is, csak hogy a pódiumon tehetséges fiatalok, kiváló művészek álltak, akik átérezték az alkalom ünnepi voltát, és valami nagyon széppel, valami nagyon igazzal akarták megajándékozni az értük és velük szurkoló, ismerős arcú közönséget. Ettől lett ez a sorozat más mint a többi. Egyedi, sajátos, és maradandó emléket hagyó.

•

Azokat, akik május 11-én a Liszt Ferenc Zeneiskola jubileumi koncertjére érkeztek, a Liszt terem előcsarnokában a dr. Nádor Tamás által rendezett és a Janus Pannónius Múzeum munkatársai által elkészített kiállítás fogadta. A falak mentén elhelyezett paravánokról megsárgult műsorlapok, régi plakátok társaságában két évszázad jeles pécsi muzsikusainak, kiváló zenetanárainak portréi tekintettek le az érkezőkre. A kiállításnak nagy sikere volt. Jól fogalmazott, tömör felirataival és sok szép fotójával olyan érdekesen idézte fel a múltat, hogy nemcsak megnyitásának napját, de az egész hónap folyamán mindig sokakat csábított paravánjai elé. Pedig a „konkurencia” is működött: A terem középső bejárata mellett a zeneiskola szülői munkaközösségének képviselői egy szép, sötétzöld borítású könyvet, a jubileumra megjelent iskolatörténetet árusították.

Ezen a napon már félórával a koncert kezdete előtt nagy volt a nyüzsgés. A jegyek jóelőre elkelték, – éppen a kintrekedtek kedvéért kellett az előző napi főpróbát nyilvánossá tenni, – mégis sokan váraкоztak, hátha sikerül

valahogy a terembe jutniuk. A főpróbának ugyanis igen jó visszhangja volt. Hírek keringtek többek között arról, hogy a kétszáz főnyi hangszeres közreműködőt egy húsz tanárból álló rendezőgárda mozgatja percre kidolgozott forgatókönyv alapján, a Liszt terem és a zeneiskola Sörház utcai épülete közötti telefonösszeköttetés segítségével, és hogy a regimentnyi hangszer összehangolásához két elektronikus hangológép szolgál.

A hangverseny első felében szóló- és kamaraszámok hangzottak el az iskola legkiválóbb növendékeinek tolmácsolásában. Németh Krisztina 4. osztályos, az 1986. évi országos hegedűverseny második helyezettje virtuóz játékkal aratott sikert. (Komarovszkij: é-moll koncert.) Weisenfeld Melinda Haydn F-dúr szonátájának I. tételét játszotta nagyon árnyaltan, könnyed eleganciával. Mozart D-dúr kürtversenyének ugyancsak első tételét Keresztes Zoltán 3. osztályos növendék adta elő. Zenei érettsége, hajlékony kúrthangja mindenkinek nagyon tetszett. Speigl Krisztina 6. osztályos növendék, aki e tanévben az országos gordonkaversenyen második lett, Goltermann igen nehéz Capriccio-ját bámulatos technikával szólaltatta meg.

A következő három műorszám előadói az iskola továbbképzős növendékei közül kerültek ki. Cimarosa c-moll oboaversenyének II–III. tételét érett muzikalitással szólaltatta meg Budaváry Attila (IV. o.), majd Bach G-dúr szonátájának III–IV. tetele következett Semjén Zsófia (III. o. hegedű), Pukli Annamária (IV. o. hegedű), Simonfy Andrea (I. o. gordonka), és Kis Edit (6. o. zongora) szépen kidolgozott előadásában. Szünet előtti utolsó számként az iskola fafúvós kamaraegyüttese lépett pódiumra, Kovács Árpád vezényletével. Ez a – jórészt továbbképzősökből álló – 12 tagú csoport a két vonószenekar mellett az iskola harmadik állandó együttese, mely az évek során nagyon sokat szerepelt és jelentős színvonalra emelkedett. Ezúttal J. Ch. Bach szvitjének két tételével arattak megérdemelt sikert.

A szünet után néhány mondatban megemlékeztem az iskola-alapító Svoboda Gáspárról és az elmúlt két évszázad kiváló zetanáraitól. Azután valami olyan következett, ami merőben különböző a szokásos növendékhangversenyektől. Szerettük volna érzékeltetni, hogy az iskola a maga több mint ezer növendékével a t ö m e g e s zenei nevelés műhelye, olyan intézmény, ahol sokan tanulnak, ezért a következő részben nagylétszámú hangszeres csoportokat vonultattunk fel.

Elsőként mintegy harminc gitáros Telemann Menüettjét adta elő, majd a gordonkások hasonló csoportja Mihályi István vezényletével az iskola 1952–1967 közötti igazgatójának, Horváth Mihálynak három kis kompozícióját szólaltatta meg. Utánuk hegedűsökkel telt meg a színpad, s az ünneplőbe öltözött, csillogó szemű gyermeksereg Marosy László intésére Purcell Menüettjével és egy régi, ismeretlen szerzőtől származó gavott hangjaival töltötte meg a termet. A terem valóban egyre tellett, mert ettől kezdve a leszerelt gyerekek hangszereikkel a kezükben a nézőtérre vonultak és a két oldalfal mentén sorakoztak fel.

A hegedűsök után a fafúvósok csoportja vonult fegyelmezetten a pódiumra, hogy Csikós Miklós vezetésével Mozart Gyermekszimfóniájának Menüettjét megszólaltassa. Játékuk nagy sikert aratott, a közönség külön is szívébe zárta azt a pöttömnyi, tágranyílt szemű furulyás kisfiút, aki szerepe szerint aranyosan bele-bele kakukkolt a menüett szüneteibe. Majd mintha orgona szólalt volna meg, Mátyás Tibor intésére hatalmas rézfúvós-kórus hangja zengte tele a termet. A régi toronyzene ezen a kristálytisztán játszó, nagylétszámú együttesen különösen ünnepélyesen hatott. Ők is a nézőtérre vonultak,

helyüket az Ifjúsági Ház vonószzenekara és a zeneiskola tanári kamarazene-kara foglalta el. Az ünnepi alkalom összehozta a tanárokat egykori növendé-keikkel, közös előadásukban szólalt meg Mihályi István ihletett vezénylet-ével Grieg Holberg-szvitjének három tétele.

A műsor szerkezete most már világossá vált: a kicsiktől a nagyok, a már végzettek felé, a szólótól az együtteseken át a nagyzenekarig tágult-bővült a kör. A korona azonban még vissza volt. Ahogy a zenekart ünneplő hosszú-hosszú taps egy kissé alábbhagyott, Mihályi István újra a karmesteri dobogóra lépett, és félig a nézőtér felé fordult. Beintett, és intésére nemcsak a színpa-don ülő összevont zenekar, hanem a nézőtéren körben álló gyerekek hang-szerei is megszólaltak. Kétszáz hangszer, és a szempillantás alatt énekkarrá változott hallgatóság előadásában felcsendült a magyar Himnusz. A teremből kifelé igyekezve korombéli férfi, a műtőasztal mellett sok mindent megélt baleseti sebész sodródott mellém. Szemét törölgetve, mintegy mentegetőzésül mondogatta: „... végül is, ugye, nem szégyen, ha az ember néha egy kicsit meghatódik...?”

*

Egészen más hangulata volt a Művészeti Szakközépiskola május 12-én, az intézet hangversenytermében tartott ünnepi koncertjének. Az iskola diákjai láthatólag teljesen magukénak érezték ezt az alkalmat, s nem nagyon feszé-lyezte őket az ünneplőbe öltözött, nyakkendős felnőttek, a meghívott vendé-gek és hivatalos személyiségek jelenléte. A koncertre gyülekezve kamaszos zsbongással töltötték be a tágas előcsarnokot, majd otthonosan helyezkedtek el a gyönyörű, modern koncertteremben. Éreztették jelenlétüket a hangver-seny alatt is: hangos üdvívalgással üdvözölték pódiumra lépő társaikat, és ugyanilyen zajosan adtak hangot tetszésüknek.

Paláncz Tamás tagozatvezető igazgatóhelyettes pár szavas köszöntése után hat szólószám hangzott el. Horváth Zsolt II. osztályos trombitás növendék Händel c-moll szonátájának két tételével mintegy a koncert ünnepélyes nyitánya volt. Ezt követően Máriaš Zsolt IV. osztályos szuggesztív, mélyen át-élt zongorajátékában gyönyörködhattunk, (Grieg: é-moll szonáta I. tétel), majd Beke Beáta IV. osztályos gitáros növendék előadásában három kis da-rabot hallhattunk Bartók Gyermekeknek-sorozatából. Florosz Zoli III. osztá-lyos fuvalás növendék, aki egyben a műsorközlő szerepét is betöltötte, Philipp Emanuel Bach C-dúr szonátáját játszotta. Egy Csajkovszkij és egy Kodály dalt adott elő érett, nagy hangon, szép szövegmondással Megyesi Sch. Lúcia, az iskola egyik kiváló énekes növendéke. Az első részt a tehetséges hegedűs, a IV. osztályos Ribly Tamás játéka zárta. Sarasate Zapateando-jának virtuóz előadása nemcsak zajosan ünneplő iskolatársainak, hanem a szakmai közön-ségnek is tetszett.

A szünet után, – a sok hangszeres szám között üdítő kontrasztként, – há-rom negyedikes kislány, három ifjú kórusvezető mutatkozott be a társakból alakult nőikar élén. Pap Anett Martini latin motettáját és Bartók Elment a a madárka című nőikarát, Szőrényi Andrea egy ugyancsak latin szövegű Pa-lestrina motettát és Ibert mindig sikert hozó kompozícióját, a Kis zebu böl-csődalát vezényelte. A legmelegebb tapsot a harmadikként fellépő növendék, Stumpf Erika kapta két Kodály-mű formás, meggyőző előadásával.

A nőikarok után ismét hangszeres muzsika következett. Előbb Lesz-kovszky Albin IV. osztályos zongorista szépen kidolgozott Chopin-játékát

élvezhettük (Asz-dúr polonéz), majd Sztankov Annamária, ugyancsak IV. osztályos növendék fagottozott. Előadásában Weber F-dúr versenyművének I. tétele hangzott el szép hangon, stílusosan.

A koncert csúcspontja a befejező szám volt. Két ragyogó klarinétos növendék: Liely Gábor és Bakler Norbert, valamint az előbb már megismert tehetséges zongorista, Máriás Zsolt (mindhárman negyedikesek) előadásában Mendelssohn rendkívül igényes d-moll hangversenydarabja szólalt meg. De hogyan! Mintha nem is három növendéket, hanem három felnőtt művészt hallottunk volna.

A koncert után a rendező iskola fogadást adott a vendégek tiszteletére. Ez, és a jubileumi hónap többi hasonló alkalmá lehetőséget adott a három pécsi zeneoktatási intézmény tanárainak, vezetőinek, hogy jobban megismerjék egymást, közelebb kerüljenek egymáshoz. Ha semmi más gyümölcse nem lett volna ennek a sok munkával megrendezett ünnepi sorozatnak, már ezért is megérte volna.

*

Május 13-án délután került sor annak az emléktáblának az ünnepélyes felavatására, melyet a jubileum alkalmából a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zeneiskolai Tanárképző Intézete Pécsi Tagozatának épületében, a kapualjban helyeztek el. Ehhez kapcsolódóan a főiskola hallgatói rövid koncertet adtak a felújítás-átalakítás alatt álló épület már elkészült kamaratermében.

A mintaszerűen megrendezett, külsőségeiben is ünnepélyes kis hangverseny magas zenei színvonalával jól reprezentálta a tagozaton folyó munkát. Tökéletes tisztaság és nagyon puha hangzás jellemezte a Schein Canzonáját bemutató rézfúvós kvintett (Hammer Gábor és Vámi Péter trombita, Bori András kürt, Serfőző Zoltán harsona és Nagy László tuba) játékát. Wieniawsky Scherzo tarantelláját színesen, benső tűzzel szólaltatta meg Vörös György hegedűszakos hallgató. Ezután Iván Katalin előadásában Bartók zongorára írott I. román táncában gyönyörködhattünk. Ami ezután következett, az az egész jubileumi hangversenysorozat egyik kiemelkedő élménye volt. Egy nagyon szép és nagyon nagy énekhanggal megáldott hallgató, Pfeffer Andre szuggesztivitása pillanatok alatt operaszínpaddá varázsolta a kis koncertpódiumot Donizetti: A kegyencnö operájának gyönyörűen sikerült Leonóra-áriájával. A jórészt hivatalos személyiségekből és zenetanárokból álló publikum hosszú vastappsal jutalmazta a nagyszerű produkciót.

Befejezésül ismét kamaraegyüttes következett. Debussy: Kis szvitjét az intézet fúvósötöse (Oborzil Adél fuvola, Benyovszky Imre oboa, Török Elek klarinét, Zseni Nándor tanár fagott és Kovács Zsolt kürt) adta elő.

*

Az emléktáblaavatás tiszteletére adott kis hangverseny inkább a házigazda kedveskedése volt a vendégek számára. A főiskolai tagozat igazi ünnepi koncertjére május 18-án este a Liszt Teremben került sor.

A helyszín újra virágdíszbe öltözött, a színpadon a Pécsi Rádió mikrofonjai ágaskodtak, a teremből televíziós kamerák kíváncsiskodtak a pódium felé. A belépők megálltak, és egy pillanatra elgyönyörködtek abban a hatal-

mas piros virágcsokorban, melyet a pódiumról a bejárat mellett álló monitorra varázsolt a technika.

A főiskola igazgatósága úgy látta jónak, hogy ünnepi koncertjükön a hallgatók és a tanárok együtt muzsikáljanak. Ebből a tanári-tanítványi együttműködésből bensőséges hangulatú, forró sikerű zenekari koncert született. Az intézet zenekarát a pécsi zeneoktatás kimagasló személyisége, Antal György Liszt-díjas karnagy, nyugalmazott tagozati igazgató dirigálta.

Első műsorszámként Händel: A-dúr concerto grosso-ja hangzott el stílusosan, meggyőző előadásban. Bach IV. Brandenburgi versenyének egyik fuvola-szólistája Barth István Liszt-díjas fuvolaművész volt, a másik tanítványa, Oborzil Adél. A kiemelkedően tehetséges hallgató játékának jellemzésére aligha mondhatok többet, mint azt, hogy méltó partnere volt kiváló tanárának. A hegedűszólót a főiskola fiatal tanára, Kardos Ildikó ugyancsak igen magas színvonalon szólaltatta meg.

Beethoven Hegedűversenyének nagy létszámú zenekara a tagozat szinte minden hallgatóját mozgósította. (Természetesen a zongoristák kivételével, akik ebből a koncertből sajnálatosan kimaradtak...) A feladat nem volt könnyű, hiszen a tagozat leendő tanárokát és nem művészeket képez. A hallgatók azonban csodálatos lelkesedéssel igyekeztek helytállni. Megható volt az a szeretetteljes segítőkészség, mellyel a zenekari pultok mögött ülő hegedűs hallgatók szólót játszó tanáruk, Gyermán István Liszt-díjas játékát kísérték. Ez a szóló kifejezetten romantikus izzással, mélyről induló, nagy espressívókkal, lebilincselően szép hangon szólalt meg, és méltán aratott nagy sikert.

A koncertet a zenekar önálló száma, Berlióz Rákóczi-indulójának előadása zárta. Amit a Beethoven-koncert zenekarával kapcsolatosan megjegyeztem, erre a műre méginkább vonatkozik. Rendes körülmények között a leendő zeneiskolai tanárok aligha birkóztak volna meg a romantikus mester virtuóz szólamaival. De ez rendkívüli koncert volt: az ünnep varázsa mindenkit szárnyalásra készítetett, és a Rákóczi-induló hangjai végül is diadalmasan töltötték meg a Liszt Termet, és még inkább a zenekarral együtt ünneplő hallgatók szívét.

*

Sok fejtörés és még több levelezés előzte meg az egykori pécsi növénydekek május 23-i Liszt-termi hangversenyét. A fejtörést a bőség okozta. A zeneiskola egy nagy, műbőr kötésű füzetben több mint 300 olyan növendékét tartja nyilván, aki 1952 óta zenei pályára lépett. A szakközépiskola és a főiskolai tagozat is figyelemmel kíséri végzett növendékeit. A tervezett koncerten azonban legfeljebb nyolcan-kilencen léphetnek pódiumra. Kik legyenek azok? Kik a legméltóbbak arra, hogy a pécsi zeneoktatást reprezentálják? A sok-sok levélváltás meg arra kellett, hogy kiderüljön: a választottak közül a tervezett időpontban ki ér rá egyáltalán, és ki vállalja a szereplést? Végül összeállt a műsor, melynek alapján ezen az estén előbb öt, még főiskolai tanulmányokat folytató egykori pécsi növendék, majd a második részben három, már végzett művész lépett a Liszt Terem pódiumára.

Sávay László a pécsi zeneiskolában tanult oboázni, és a továbbképző IV. osztályából felvételizett a Zeneakadémiára, ahol e tanév végén szerzett kamaraművész oklevelet. Előadásában Berlióz Esz-dúr oboaversenyének szépségeit élvezhettük.

A műsorfüzetben szereplő Mihályi Éva akadályoztatása miatt Sztankov Iván nagybögös játszott másodikként. Brahms eredetileg gondolkára írott á-moll szonátáját úgy játszotta, hogy a hallgatók hitetlenkedve nézegettek a pódiumra: valóban nagybögőből származik ez a csodálatosan zengő, mégis egészen lágy és hajlékony hang? Sztankov Iván alsó és középfokú tanulmányait végezte Pécsen, és jelenleg Bulgáriában tanul.

Rendkívül szuggesztíven, ugyanakkor a zene iránti mélységes tisztelettel szólaltatta meg Gács Anikó Brahms Esz-dúr scherzoját. Ő a pécsi zeneiskola elvégzése után a budapesti Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában tanult, most a Zeneakadémián Zemplényi Kornél növendéke.

Kreka László a pécsi szakközépiskola elvégzése után került Budapestre, ahol ez év végén nyert kürtművészi diplomát. Richard Strauss Andante-jának előadásával egyik fő erényét, férfiasan tömör, mégis finoman árnyalt kürt-hangját mutatta be.

Várnai Beáta klarinétjátékának nem az a fő értéke, hogy gyorsan mozognak az ujjai, és hogy a virtuóz futamoknak minden egyes hangja pontosan megszólal. Nála ezek a hangok – a leggyorsabbak is – gyönyörű szépek, összességükben pedig hallatlanul kifejezőek. Az egykori pécsi szakközépiskolás kislány Cavallini: Adagio és tarantella című darabjával ezen a hangversenyen fergeteges sikert aratott: a pódiumról egyenesen a gratuláló társak, barátok karjaiba hullott.

A műsorközlő minden fellépőről mondott néhány mondatot, így Papp Gábor hegedűművészt már a pódiumra lépéskor tapsvihar fogadta. Méltán, hiszen a pécsi zeneiskola és szakközépiskola egykori növendéke, zsebében a Zeneakadémián szerzett művészi diplomával ez év őszén a Salzburgi Mozarteum zenekarának elsőhegedű szólamvezetőjeként kezdi meg művészi pályafutását. Az általa bemutatott zene, Eugen Ysaye 6. szólószonátája fantasztikus virtuózdarab. Amit egy hegedűs egyáltalán tudhat, arra itt mind szükség van. Papp Gábor fölényesen uralkodott hangszerén, s ahol erre a darab lehetőséget adott, előadóművészetének más értékeiből is ízelítőt nyújtott.

Takács Tamara, a Magyar Állami Operaház szóloéneke a főiskola pécsi tagozatán tanult. Egykori társait, pécsi barátait két remekül előadott ének számmal, Liszt Loreley című dalával és Verdi Don Carlos című operájának Eboli áriájával ajándékozta meg.

Bozza Olasz fantáziáját és Kókai Rezső két magyar táncát tűzte műsorára Balogh József klarinétművész, a Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekarának szólamvezetője, aki alsó és középfokú zenei tanulmányait végezte Pécsen, és a Gyárvárosi Úttörőzenekar kis muzsikusaként kezdte zenekari pályafutását. Különösen a Kókai-táncok sikerültek ragyogóan, ezekkel készül az ifjú művész a Rádió országos fafúvós versenyére.

Rendkívüli teljesítményt nyújtott ezen az estén Varga Márta, a pécsi főiskolai tagozat ugyancsak helyben végzett, kiváló korrepetitora, aki minimális próbával, szinte rögtönözve látta el a szólószámok igényes kíséretét.

A koncert után a közönség általában hazamegy, itt azonban nem ez történt. Az előcsarnokban embergyűrű vette körül a távozni készülő művészeket, vakuk villantak, a fényképezőgépek kézfogásokat, baráti öleléseket örökítettek meg. A képeket bizonyára legszebb emlékeik között őrzik majd az est szereplői. Mert ez a fellépés más volt, mint a többi. Ők ma, egy estére, hazajöttek.

A május 25-i koncerten a Pécssett tanító művésztanárok szerepeltek. Fennállt a veszély, hogy ez a hangverseny – a többitől eltérően – túlságosan hasonlítani fog a filharmóniai vagy más rendezésű koncertekre, hiszen a pécsi művésztanárok ilyeneken máskor is szerepelnek. A rendezőség ezért nagyrészt olyan fiatal tanárokat kért fel, akiket a közönség még kevésbé, vagy egyáltalán nem ismer.

A művészeti szakközépiskola két ifjú tanára, Kreka László és Forgó György Mozart Esz-dúr kürtversenyének előadására vállalkozott. Mindkét művész Pécs neveltje, Kreka László szerepelt is az egykori növendékek hangversenyén, szép kúrthangjában már az elmúlt héten gyönyörködhettünk. Forgó György kiváló partnere volt, Mozart-játékuk szép élményt nyújtott.

Ugyancsak Mozart-művel, a B-dúr fagottverseny két tételével állt pódiumra Herpay Agnes fagottművész. Játéka meggyőző, élményt nyújtó volt.

Bánky József mint mindig, ezúttal is végsőkig csiszolt, tökéletesen megérelt produkcióval, Liszt: Esti harmóniák című darabjának ihletett előadásával ajándékozott meg bennünket.

Kircsi László oboaművész, a XX. századi zene jeles ismerője és megszólaltatója három fiatal vonós kollégáját, Kardos Ildikót (hegedű), Erdélyi Zoltánt (mélyhegedű) és Erdélyi Zoltánnét (gordonka) kérte fel, hogy együtt mutassák be Britten: Phantasy című darabját. Az együttműködés nagyszerűen sikerült, a koncert egyik kimagasló élményt nyújtó produkciója volt.

Örültünk neki, hogy Gerő Pált sikerült rábeszélni a nyilvános szereplésre. Köztudott, hogy kiváló pianista, aki azonban többnyire csak tanítványainak játszik. Nagy kár lett volna, ha ez a lenyűgöző Liszt XIV. rapszódia is csak a tanteremben hangzott volna el!

A hangverseny utolsó számaként megszólaló Mozart: A-dúr klarinétkvintett előadása nevezetes eseménynek számított a pécsi zeneoktatás történetében. Tudomásom szerint ez volt az első eset, hogy a három oktatási intézmény tanárai e g y ü t t szólaltattak meg egy kamaraművet. Gyermán István Liszt-díjas hegedűművész, a főiskola tanára, Paláncz Tamás klarinétművész, a szakközépiskola igazgatóhelyettese, Erdélyi Zoltán (mélyhegedű) és Erdélyi Zoltánné (gordonka), a főiskolán és a szakközépiskolában is tanítanak, Nagy Andrásné Rozgonyi Klára pedig a zeneiskola hegedűtanára. Az iskolaközi koprodukció kitűnően sikerült, a népszerű darab ihletett, átélt előadásban szólalt meg.

*

Ennyi sikeres, teltházás hangverseny után úgy tűnt, hogy a versenygyőztes növendékek gálaestjére már nem futja a szervezők energiájából, és főleg a közönség idejéből, érdeklődéséből. Ráadásul ezt a hangversenyt – eléggé szerencsétlenül – éppen szombat délutánra tűztük ki, ami május végén a lehető legrosszabb időpont, mert ilyenkor aki csak teheti, a kiskertjében kapálgat, vagy a hétvégi házát bütyköli. Mondogatták többen, hogy ez már felesleges erőlködés, a művésztanárok koncertjével le kellett volna zárni a sort.

Valóban, mi szükség volt arra, hogy Pécs ünnepén egy csomó más városbeli gyereket szerepeltessünk? Annak idején a rendezőbizottságban is felmerült ez a kérdés. A bizottság két ok miatt döntött a koncert megrendezése mellett: egy ilyen koncert felhívja a figyelmet arra, hogy milyen sok pécsi gyerek ért el helyezést az országos versenyeken, ugyanakkor idecsalogat egy

sor más városbeli zenetanárt és érdeklődőt, ezzel kiszélesíti az ünnepség hatósugarát.

A bizottság jól számított. A Liszt Terem a kertbe csalogató, tavaszi idő ellenére is megtelt, a szereplésre meghívott gyerekekkel több tucatnyi zenetanár, szülő és érdeklődő érkezett az ország különböző városaiból. A színvonal pedig olyan magas volt, hogy a rendezvény méltó, nagy záróakkordja lehetett az egész hónapnak. Hosszadalmas volna részletesen beszámolni valamennyi növendék szerepléséről, ezért a nem pécsieket épp csak megemlítem. Zinner János kürtös (Mohács), Koczor Péter zongorista (Szombathely), Pus-kás S. Rodrigó hegedűs (Budapest, I. ker.), Székely Lilla és Morva Péter zongoristák (Dunakeszi), Skultety Zsolt trombitás (Budapest, XI. ker.), Oláh Vilmos hegedűs (Budapest, VI. ker.) az ország legkiválóbb zeneiskolásai, akik nem véletlenül lettek egy-egy nagyon szigorú, igen magas követelményeket állító verseny győztesei.

Éppen ezért nagyon-nagyon kihúzhatta magát a koncert minden pécsi hallgatója, mert a mi gyerekeink ebben a sztárparádében is megállták a helyüket. Németh Krisztina hegedűs Bériot á-moll koncertjének első tételével, Péter Norbert tenorkürtös Diabelli Szonatinájával, és Speigl Krisztina gordonkás Járdányi Szonatinájával (mindhárman a pécsi Liszt Ferenc Zeneiskola növendékei) nem azért kaptak hosszú-hosszú vastapsot, mert a helybeli közönség kedvencei, hanem mert az élvonalban is ki tudtak tűnni. És ugyanilyen büszkeséggel hallgattuk a pécsi szakközépiskola tehetséges növendégeit is: Balogh Attila klarinétost, Steiler Tamás oboást (ők zeneiskolai tanulmányaikat is Pécsen végezték), valamint Kovács László harsonást, Lieli Gábor klarinétost és May Edina fuvolást. Az utóbbi két növendéket különösen melegen ünnepelte a közönség, hiszen – mint a műsorközlőtől megtudtuk – Liely Gábor néhány nappal azelőtt tett sikeres felvételi vizsgát a salzburgi, May Edina pedig a bécsi zeneakadémián.

*

Különös érzés fogja el az embert, amikor egy ilyen jól sikerült, nagyszabású ünnepségsorozat egyszer csak hirtelen véget ér. Hiányérzetünk van, nem találjuk sehol a helyünket, és sehogy sem tudunk visszatalálni a hétköznapi megszokott kerékvágásába. Ebben a hánykolódó, másnapos állapotban két gondolat fogalmazódott meg bennem. Az egyik, hogy sokkal gazdagabbak vagyunk, mint gondoltam volna. Rengeteg szellemi érték halmozódott fel ebben a városban, de érthetetlen módon ezt a gazdagságot a hétköznapokon szinte nem is érzékeljük: Éppen ezért – és ez a másik gondolat – szükség van ünnepekre. Nem elég csak dolgozni. Időnként meg kell állni, és gyönyörködni kell abban, amit csináltunk. Efféle gyönyörködés volt ez a jubileum is. Azzal, hogy felcsillantotta gazdagságunkat, erőt adott a további küzdelmekhez. Nem tudom, feltétlenül szükséges-e újabb 200 évet várni a következőre?

A HÁROM JUBILÁLÓ ZENEOKTATÁSI INTÉZMÉNY KÖZÖS ÜNNEPI TANTESTULETI ÜLÉSÉNEK ANYAGA

*Tisztelt ünnepi ülés,
kedves kollégák, tisztelt vendégeink!*

Kétszáz éves Pécssett az iskolarendszerű zeneoktatás. Ez alkalomból május hónapban az évforduló jelentőségéhez méltó rendezvénysorozattal emlékeztek meg tanárok, növendékek a két évszázados jubileumról. Koncertek, kiállítás, ünnepi kiadvány segítettek a zeneoktatás történetének és eredményeinek megismerését.

A mai közös ünnepi tantestületi ülésen tisztelettel és szeretettel köszöntöm a város három, zeneoktatást folytató – bár különböző fokú – iskola: a Liszt Ferenc Zeneiskola, a Művészeti Szakközépiskola Zenei Tagozatának, valamint a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zeneiskolai Tanárképző Intézet Pécsi Tagozatának tantestületét, pedagógusokat, művészeket és az intézmények valamennyi dolgozóját.

Köszöntöm ünnepi tantestületi ülésünkön megjelent kedves vendégeinket:

- dr. Keczer Tamás elvtársat, a Művelődési Minisztérium Középfokú Nevelési Főosztályának vezetőjét,
- Körber Tivadarné elvtársnőt, a Művelődési Minisztérium Felsőoktatási Főosztályának főmunkatársát,
- Forrai Katalin tanárnőt, a Zeneművész Szövetség elnökségi tagját,
- dr. Újfalussy József urat, a Zeneművészeti Főiskola rektorát,
- Péczelyné Horváth Emíliát, a Zeneművészeti Szakszervezete politikai munkatársát,
- Komlódi Józsefnét, a Pécs M. Város Tanácsa elnökhelyettesét.

Megkülönböztetett tisztelettel köszöntöm a Lvov Megyei Tanács kulturális küldöttségét, akik jelenlétükkel megtisztelték ünnepi ülésünket.

Felkérem dr. Keczer Tamás elvtársat, a Művelődési Minisztérium főosztályvezetőjét az ünnepi tantestületi ülés megnyitására.

* * *

KECZER TAMÁS:

Tisztelt Ünnepi Ülés, Kedves Kollégák, Kedves Vendégek!

Kétszáz éves Pécssett az iskolarendszerű hangszeres oktatás. A Liszt Ferenc Zeneiskola, a Művészeti Szakközépiskola és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zeneiskolai Tanárképző Intézetének Pécsi Tagozata együtt ünnepeli a közös ös, az egykori szerény, egytanerős, 30–40 növendéket oktató városi zenetanoda születésének évfordulóját.

A két évszázad küzdelmes, de folyamatos és eredményekben gazdag tör-

ténetét a jubileum alkalmából kiadott tanulmánykötet, valamint a Liszt Tereben május folyamán megtekinthető kiállítás mutatja be. A közelmúlt és a jelen az ünnepi hetek hangversenyein szólal majd meg. Ezekre hívja tisztelettel a város minden zeneszerető polgárát a Pécs Megyei Város Tanácsa V. B. Művelődési Osztálya.

Ki tudott volna elenézni e szíves invitálásnak?

Jöttünk, hogy a Szvoboda Gáspár által 200 éve ültetett magból, a kodályi tiszta forrás vizével táplálkozó, háromtörzsű terebélyes tölgyfa biztonságot adó árnyékában, a zene népeket összekapcsoló élményében, együtt ünnepelhessük a 200 éves évfordulót. Jöttünk, mert ebben a csodálatos mediterrán városban a messzi Kárpátok sok vihart átélt évszázados tölgyeinek üzenetét halljuk a zene mindent legyőző harmóniájában.

Kodály Zoltán Pécsről indíthatta el az azóta világhírűvé vált, s róla elnevezett zeneoktatási módszert – írja Piti Zoltán tanácselnök a helyi zeneoktatásról szóló értékes kiadványban. Azóta Pécsről új és újabb kezdeményezések is elindultak, amelyek átlépték a Petőfi által megénekelte zordon Kárpátok gerinceit és az egész világon ismertté váltak. Zenészek, zeneértők és a zenét szerető emberek sokasága vált teljesebb emberré a három iskola nevelő munkája és a város személyiségét formáló milliójének következtében.

A mai nap valamennyiünk számára ünnep. 200 éves Pécs az állami zeneoktatás. Igen jelentős ez az évforduló már csak azért is, mert az állami zeneoktatási intézmények hálózatáról Magyarországon tulajdonképpen 1945 óta beszélhetünk csak. Pécsről viszont – amint a krónikából tudjuk – már 1788. május 23-án döntött a helytartótanács egy pécsi zenetanári státusz létrehozásáról, csaknem egy évszázaddal megelőzve az Országos Magyar Királyi Zeneakadémia megalapítását.

Rendkívül izgalmas és érdekes nyomon követni a kiadott jubileumi évkönyvben a pécsi zeneoktatás történetét, fejlődését 1788-tól napjainkig. És miközben olvassuk a pécsi zeneiskola színes történetét, az 50–100 évvel ezelőtti gondokat, akarva-akaratlanul eszünkbe jut a jelen. Már azokban az időkben is nehézségekbe ütközött a státuszok megszerzése, a zenetanárok letelepítése, a hangszerek beszerzése, javítása, az épületek megfelelő kialakítása, karbantartása, működtetése.

Nem tudom megállni, hogy ne idézzek itt néhány mondatot az Önök által bizonyára jól ismert jubileumi kiadványból:

„Megvalósult a régi óhaj: Pécs város zeneértő és kedvelő közönsége az ősi zeneváros szellemének és igényeinek megfelelő berendezettségű iskolát kapott. Tanerői kiváló szak- és gyakorlati képzettséggel rendelkező, elsőrangú zenei tényezők. Ez természetesen, mikor Pécs zenei hírnevével Magyarország egyetlen városa sem dicsekedhetik. Új zeneiskolai igazgatóra is szert tettünk. Szívesen fogadta őt a város... A közérdek szempontja azonban megköveteli, hogy ő ne vendégnek érezze magát itt. Kell, hogy mindenestől pécsi legyen; szívében, lelkében, érdekösszeköttetéseiben Pécs városa közönségével forrjon össze.”

Mivel a múltról beszámol ez az érdekes, értékes könyv, a jelenről pedig személyesen az intézmények vezetői, engedjék meg, hogy most általában a zeneoktatással – ezen belül a Pécsről folyó zenei neveléssel kapcsolatban – elmondjak néhány gondolatot.

Bartók és Kodály örökségén nőttünk fel. Súlyos örökség ez és komoly, felelősségteljes munkára kötelez bennünket: az irányítókat, a zenepedagógusokat és a növendékeket egyaránt. Ma nagyon sok vita folyik arról, hogy jól

sáfarkodunk-e ezzel a szellemi kincessel? Figyelünk-e eléggé a fogékony, tehetséges gyermekekre és a hivatástudattal rendelkező pedagógusjelöltekre? Amíg külföldről hozzánk zarándokolnak az idegenek, megcsodálni a Kodály-módszert, addig itthon zenetanáriánnyal, hangszerellátottságunk elégtelenségével, a különböző zenepedagógiai nézetek ellentmondásaival küszködünk. E téren – gondolom – ugyanazok a gondok jelentkeznek Pécsen is, mint bárhol az országban.

Úgy gondolom, természetes az, hogy munkánkat állandóan felülvizsgáljuk, időnként megkérdőjelezzük zeneoktatásunk eredményességét és keressük a jó megoldásokat, az új módszereket, formákat. Pécs e tekintetben mindig élen járt. Kiválóan működő zeneiskolája van, növendékei a múltban – és jelenleg is – minden fontos zenei versenyen, találkozón, országos rendezvényen részt vesznek és nagy sikerrel szerepelnek. Dobos László 21 éve vezeti az iskolát, nevét az egész országban ismerik, zenei nevelő, szervező munkája, emberi magatartása példamutató minden iskolavezető számára.

Pécsen működik az ország egyik kiváló művészeti szakközépiskolája, zeneművészeti, képző- és iparművészeti, valamint táncművészeti tagozattal. Az iskolát hosszú ideig Gelencsér Géza vezette minden elismerést megérdemlő színvonalon, zenei helyettese pedig Paláncz Tamás klarinétművész. Nagy öröm, hogy a művészeti szakközépiskola végre új épületet kapott, így méltó körülmények között láthatja el összetett feladatát.

Itt működik a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zeneiskolai Tanárképző Intézetének pécsi tagozata – immár szintén megújult, a főiskolai képzés céljainak megfelelő épületben. Antal György 1949-től vezette a korábban zenekonzervatóriumnak, majd zeneművészeti szakiskolának nevezett tanárképző intézményt. Ha Antal György nem lenne, ki kellett volna találni. Ki ne ismerné őt? Nincs olyan ember, aki ne csodálná fantasztikus vitalitását, szervezőképességét, Pécs zenei élete és a tanárképzés érdekében kifejtett munkáját.

Itt Pécsen szerveztek Magyarországon először nemzetközi ifjúsági zenei táborot. Ezáltal Pécs neve összefonódott a zenei nevelés határainkon túlmutató eredményeivel.

Ma már beszélünk „pécsi modellről” is. Ezért nem kizárt, hogy a magyar oktatási rendszer értékátadó megújulásában példaként szolgál majd az a tevékenység, amely itt folyik.

A művelődési kormányzatnak eltökélt szándéka az, hogy az esztétikai nevelés nagyobb szerepet kapjon az iskolai nevelőmunkában. Ezért a személyiségformálás elképzelhetetlen számunkra a zenei műveltség emelése nélkül.

Legyen a zene valóban mindenkié, adjuk meg gyermekeinknek a közös éneklés minden örömét.

Ezért jöttünk a szíves meghívásnak eleget téve, és hoztuk Köpeczi Béla miniszter üzenetét.

Köszönjük Önöknek, hogy munkájukkal nemcsak Pécsen, hanem az ország határain is túlszárnyaló eredményeket értek el, és méltó elismerést szereztek a világon a magyar népdalnak, a magyar zenének, a magyar zenei nevelésnek.

Kedves Kollégák!

A három iskolát szimbolizáló, háromtörzsű tölgyfa ma is dacol az idők viharával. Újra és újra megújulva, árnyat adó lombjai alól újabb és újabb generációkat bocsájt ki a világba.

Kívánjuk, hogy életük szebb és teljesebb legyen. Az Önök által választott mottót idézem:

„Ahol énekelnek, nyugton lehetsz;
rossz embereknek nincsenek dalaik.”

A 200 éves jubileumhoz szívből gratulálok és kívánok további sikereket.

W. J-né: A 200 év története – amely zenében, szövegben, képben mutatkozott meg a közelmúlt eseményei során – akkor lesz teljes, ha kiegészül a jelen küzdelmeivel, gondjaival és eredményeivel.

Kérem a zeneoktatást folytató három intézmény vezetőjét, rövid tájékoztatóban mutassa be iskoláját, az ott folyó munkát. Elsőként Sasvári Attilát, a Zeneművészeti Főiskola ZTI Pécsi Tagozatának igazgatóját, majd Paláncz Tamást, a Művészeti Szakközépiskola igazgatóhelyettesét, a zenei tagozat vezetőjét, őt követően Dobos Lászlót, a Liszt Ferenc Zeneiskola igazgatóját kérem fel tájékoztatójának megtartására.

SASVARI ATTILA:

Főiskolánk (teljes nevén: Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zeneiskolai Tanárképző Intézet Pécsi Tagozata) 1967 óta hároméves képzési idővel, felsőoktatási intézményként működik, mint a konzervatórium jogutódja. A zenetanárképzés általános célja: olyan muzsikuskok képzése, akik magasfokú általános műveltség alapján, korszerű világnézeti és színvonalas szakképzettséggel, nevelői felkészültséggel, szilárd hivatástudattal szolgálják a társadalmi haladás ügyét.

A zenetanárképzés és nevelőmunka alapvető feladata biztosítani a szakirányú, a tudományos, valamint a világnézeti ismeretek elméleti és gyakorlati elsajátítását. Felkelteni a hallgatók művészi, tudományos és pedagógiai érdeklődését, ösztönözni a zenepedagógiai kutatómunkában való jártasság megszerzését. Kialakítani a zenetanári pályához szükséges hivatástudatot, érzelmi motivációt és az értelmiségi létből fakadó felelősségtudatot.

Az MSZMP Politikai Bizottságának, 1981. évi határozata elveinek és irányelveinek megvalósulása érdekében: a tantervek korszerűsítése, a kötelező tárgyak körének felülvizsgálata, a világnézeti nevelés korszerűsítése, a nemzetközi kapcsolatok további bővítése, teljesítménynövelő követelményrendszer kidolgozása folyik.

A főiskola helye: az országos és a regionális terület képzési rendszerében:

Intézetünk a zeneoktatás rendszerében egy képzeletbeli piramis alapján helyezkedik el. A piramis alját képezik a különböző városokban (Budapest, Debrecen, Győr, Miskolc, Szeged, Pécs) működő zeneiskolai tanárképzők. Ezeket fogja össze és irányítja a budapesti székhellyel működő Zeneiskolai Tanárképző Intézet. A piramis csúcsán, valamennyi felsorolt intézmény irányítója az egyetemi szintű Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola (Zeneakadémia).

Intézetünk saját régiójában (Baranya, Somogy, Tolna megyék stb. . . .) a legmagasabb szintű zeneoktatási intézmény.

A főiskola belső helyzete:

Kis létszámú intézmény vagyunk, a többi pécsi felsőoktatási intézményhez viszonyítva, ennek összes előnyével és hátrányával. Jelenleg 82 nappali

tagozatos hallgatónk van. Ezenkívül levelező oktatás is folyik, a már működő, de képesítés nélküli zenetanárok részére.

Több mint 50 pedagógus oktatja a hozzávetőlegesen 100 zenetanár-jelöltet. A főtárgyi oktatás mellett nagy gondot fordítunk a kamarazeneire, a zenekari gyakorlatra, a gyakorlati képzésre. Önálló gyakorlóiskolával sajnos mind ez ideig nem rendelkezünk.

A korábban említett létszám évenként ingadozik, de lényegében e létszám körül állandósul. Az elmúlt 20 évben végzett hallgatók megoszlása szakok szerint a következő: zongora: 108 fő, hegedű: 87 fő, mélyhegedű: 10 fő, gordonka: 49 fő, gordon: 8 fő, fuvola: 17 fő, klarinét: 14 fő, oboa: 13 fő, fagott: 13 fő, kürt: 14 fő, trombita: 19 fő, harsona: 11 fő, gitár: 12 fő, ütő: 11 fő, magánének: 20 fő, zeneelmélet: 180 fő. Összesen: 424 fő. Ez sajnos nem elégíti ki a körzetünkhöz tartozó megyék, városok tanár- és zenekari muzsikusságát.

Az ország gazdasági helyzete, nagyobb létszám képzését nem teszi lehetővé. Évek óta harcolunk azért is, hogy a képzés időtartama, más főiskolákhoz hasonlóan 4 év legyen!

Az elmúlt években jelentős beruházás történt főiskolánkon, az épület teljes belső és külső felújítása; 30 millió Ft értékben. Elkészültével főiskolához méltó körülmények között történhet az oktatás. A tantermek számának bővítésén kívül, önálló kamaraterem áll rendelkezésünkre, intézeti hangversenyek rendezésére. Könyvtárral, olvasóteremmel és hanglemeztárral bővülnek az oktatás feltételei.

A személyi feltételek: intézetünkben kinevezett, szerződéses és óraadó tanárok oktatnak. (Kinevezett: 11, óraadó: 37, szerződéses: 7.) Közülük többen, színvonalas oktatómunkájuk mellett városunk országos hírű pódiumművészei, akik szólista és zenekari művészként jelentős szerepet vállalnak, mind szűkebb pátriájukban, mind az országos zenei életben. (Szimfonikus zenekar, színház, oktatás a Művészeti Szakközépiskolában, amatőr művészeti együttesek irányítása stb. . .)

Az effajta több zenei intézményben történő oktatás, munkavállalás, szerencsésen egészítik ki egymást.

Intézményünkben esetenként külföldi állampolgárok is tanulnak, általában jó eredménnyel. Számos végzett hallgatónk külföldön vállalt oktatómunkát, vagy mint zenekari művész dolgozik.

A nappali tagozaton végzett hallgatók létszámának alakulásáról, elhelyezkedési lehetőségeik megoszlásáról az alábbi statisztika tájékoztat.

Év	Végzettek száma	Zeneisk.-ban	Ált. isk.-ban helyezkedtek el/fő	Zenekarnál	Egyéb helyen
1980.	22	14	—	4	4
1981.	23	17	1	3	2
1982.	21	15	1	—	5
1983.	19	13	1	2	3
1984.	21	14	1	3	3
1985.	29	11	—	16	2
1986.	23	12	1	5	5
1987.	20	12	—	3	5
	178	108	5	36	29
		61%	3%	20%	16%

A hallgatók főiskolai tanulmányaik alatt ösztöndíjban, rendszeres szociális támogatásban, társadalmi ösztöndíjban részesülnek.

A főiskola hallgatóinak részvétele a városi, megyei, országos és nemzetközi koncertéletben

Valamennyi jelentős, országos zenei rendezvényen részt vesznek (zenei táborok Pécs, Nyírbátor, Barcs stb. . .) Rendszeres tanulmányutakat tesznek (főként Budapestre), ahol gyakorlati muzsikálásban, elméleti előadásokon, jelentős magyar és külföldi művészek mesterkurzusain vesznek részt.

A III. évfolyam hallgatói jelentős számban tanítanak a környező zeneiskolákban, főiskolai tanulmányaik mellett. Munkahelyükön az oktatási feladatok mellett, főiskolai elfoglaltságuk függvényében részt vesznek a település zenei életében (amatőr együttesek vezetése tanári hangverenyek stb. . .). Hallgatóink rendszeresen látogatják a Pécsi Filharmónia koncertjeit, sőt ifjúsági koncerten szerepelnek, mint előadók (évente 5–6 alkalommal).

Az intézmény együttese (zenekar, énekkar, kamaraegyüttesek) rendszeresen szerepelnek a város zenei életében. Oratóriumestek, jótékony célú hangversenyek, együttműködés a Pollack Mihály Műszaki Főiskolával. Több külföldi meghívásnak (legutóbb, NSZK, Hollandia, Finnország) teszünk eleget. Hallgatóink rendszeresen részt vesznek szervezett tanulmányi versenyeken (Debrecen, Budapest stb.).

Elmondhatjuk, hogy mind a városi, mind az országos rendezvényeken jelen vagyunk.

További terveink között első helyen szerepel az intézmény tanárképző jellegét erősíteni, a gyakorlati zenélésen kívül elméleti tudományokban való elmélyülést szorgalmazni. Igen fontosnak tartjuk az idegen nyelvek tanítását, tanulását.

Jelentős figyelmet fordítunk a város felsőfokú intézményeivel való kapcsolattartásra, kiemelt helyen kezeljük a Művészeti Szakközépiskolával és a Liszt Ferenc Zeneiskolával való szoros együttműködést.

Fontos feladatunk az alapképzés mellett speciális kollégiumok, további fakultatív tárgyak bevezetése.

Intézményünk jelentős szerepet kíván betölteni Pécs városának zenei életében és hallgatóink kibocsátásával a környező megyék városainak, településeinek kulturális életében.

PALAN CZ TAMÁS:

Nekem jutott az a feladat, hogy az állami zeneoktatás 200 éves évfordulója alkalmával köszöntsem Önöket. Most viccesen azt mondhatnám, hogy 200 évet kellett arra várnunk, hogy a három zeneoktatási intézmény tanári kara így együtt ünnepelhessen. Nem szeretnék különös dolgokat vagy történelmi áttekintést adni iskolánkról, csupán néhány gondolat erejéig megosztani Önökkel eredményeinket, de természetesen gondjainkat is. A Művészeti Szakközépiskola különleges helyet foglal el Pécs város középiskolái között. Különlegessége többek között abban is van, hogy három különböző tagozaton folyik művészeti oktatás: zene, tánc, képző- és iparművészet. A három tagozat igen békésen megfér egymás mellett, egymás munkáját segítjük, figyelemmel kísérjük és gyakran rendezünk közös programokat is. A zenei tagozat feladata a középfokú utánpótlásképzés, de ezen felül kulturális célokat is

szolgálunk. A tagozaton négy zenész osztály van. Általában 23–25 fős létszámmal osztályonként. A négy tényleges korú osztályt kiegészíti egy 30–35 fős szakmai tagozatos gárda. Tanulóink az érettségi után zömében felsőfokú zenei intézményekben tanulnak tovább, a végzetek mintegy 70⁰/₀-a. Legtöbbször természetesen a pécsi Zeneművészeti Főiskolára jelentkeznek, az idei évben 25 fő a különböző szakokra. Legkiválóbb növendékeink, évente 2–3, esetenként 4 fő, bekerülnek a Budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolára is. Iskolánk elsősorban országos szakmai versenyeken vesz részt, helyenként szép sikereket érünk el. Az utóbbi években, különösen a fafúvósok remekeltek, de korábban a vonósok és a zongoristák is derekasan helytálltak. Nincs szégyenkeznivalónk. Nagy örömünkre szolgál, hogy 1987-ben a miskolci országos ütő- rézfúvósversenyen egy harsonásunk II. helyezést és egy trombitásunk III. helyezést ért el. Tanulóink az említett eredményes tevékenység mellett – megfelelő figyelmet fordítanak az általános műveltséget nyújtó ismeretek elsajátítására is.

A közismereti tantárgyakat a gimnáziuméval közel azonos óraszámiban tanulják, a zenésztanulók tanulmányi eredménye iskolai szinten a legmagasabb.

A jó színvonalon elsajátított irodalmi, történelmi, nyelvi vagy természet-tudományos ismereteket tanulmányi versenyeken, pályázatokon, tanárképző intézményekbe való felvételük alkalmával hasznosítják.

Néhány tanulóink komoly eredményeket ért el megyei vagy országos versenyeken. Az elmúlt évben a „Szép szó”-mozgalom keretében benyújtott országos pályázaton első díjat kaptak, a Kazinczy „Szép magyar beszéd”-verseny országos döntőjében különdíjjal jutalmazták egyik tanulóinkat.

A választott hivatásukkal szorosan összefüggő megyei szakszövegmondóversenyről első helyezéssel tértek haza.

Az idei tanévben országos Balladamondó versenyen különdíjat, megyei szavalóversenyen első helyezést, országos orosz nyelvi verseny területi döntőjén 4. helyezést értek el.

Nem idegen tőlük a természettudományos tantárgyak tanulása sem. Érdeklődéssel, logikus gondolkodással tanulmányozzák a természetet, bizonyítják ezt a fizikai pályázatra beadott jó minősítést szerzett munkáik is. Az iskolában megtanult általános ismereteknek köszönhetően vették fel diákjainkat főiskolák énekkel párosított szakjaira, így pl. matematika illetve német szakra. Mint említettem, a zenész tanulók nyitottak a többi művészeti ág felé, felkészülten, értően vesznek részt az iskola másik két tagozatának szakmai programjain is. Igen sokat szerepelnek iskolán kívül tanácsai, különböző intézményi felkérésre.

Tanári karunkban a kollégák egy jelentős része az oktatáson kívül aktívan részt vesz a város kulturális életében. Pl. a Pécsi Szimfonikus Zenekarban, színházi produkciókban. Több kolléga tanít más intézményben. Örömmel mondhatom, hogy az 1988/89-es tanévben sikerült megnyerni iskolánk zenei tagozata számára néhány egyetemmet végzett fiatal művésztanárt. Nem szeretnék ünneprontó lenni, de azért gondoljainkról is ejtenék néhány szót. Minden gondot most nem akarok felsorolni, de a leglényegesebbet azonban megemlíteném: a kollégiumi férőhelyek hiányát. Ez igen kellemetlenül érinti mind a három tagozatot, különösen a lányoknál, mert a művészeti szakközépiskola részére biztosított helyek száma a felvetteket figyelembe véve, akiknek jelentős része vidéki, igen csekély. A jövőben e területen komoly segítséget és támogatást kérnénk a megyei, illetve a városi művelődésügyi osztály veze-

tőjétől. Említhetnék még mást is. Az iskola hangszerparkja bizonyos területeken kielégítő színvonalú, de a zongorapark elöregedett. A zongorák jelentős része felújításra szorul, vagy sürgősen új hangszerek beszerzése válik szükségessé. Ennek gondolom két akadálya lehet (kevés a pénz, de ha van pénz, nem lehet zongorát kapni).

Tovább nem akarok panaszkodni, hanem inkább örömteli dolgot említenék. Nagy örömeinkre szolgál, hogy augusztusban, ha minden igaz, átadásra kerül iskolánk második üteme, s ezzel megszűnik a két épület közötti ingázás, mind a tanulók, mind a kollégák legnagyobb örömeire. Pedagógiai hasznáról nem kell külön beszélnünk. Köszönettel tartozunk a város, a megye vezetőségének azért, hogy iskolánk ilyen nagyszerű objektummal gyarapodik. Köszöntöm a főiskola és a zeneiskola igazgatóját, kívánom, hogy a három intézmény kapcsolata olyan jól alakuljon a továbbiak folyamán is, mint ahogy az elmúlt évben elkezdődött.

Kérem, e helyen is a Tisztelt zeneiskolai Kollégákat, hogy ugyanúgy támogassák beiskolázási munkánkat, mint eddig, vagy még jobban! Szeretném, ha minél több tehetséges, jól felkészített tanulót kaphatnánk Önöktől ezután is! A Pécsi Liszt Ferenc Zeneiskolát bázis-iskolának tartjuk. A főiskola igazgatóját és tanárait arra kérem, hogy támogassák, segítsék közös munkánkat és a tőlünk jelentkező tanulókat tekintsek úgy, hogy azok családon belül vannak.

Javaslom, hogy ilyen jellegű találkozót ne 200 év múlva rendezzünk, hanem esetleg minden évben egy alkalommal üljünk le, mind a három intézmény, és közösen beszéljünk meg gondjainkat. Úgy hiszem, hogy csak egy cél lebeghet előttünk: minél magasabb szinten képzett tanulókat kibocsátani.

Kívánok mindnyájuknak erőt, egészséget, tanári pályájukon sok sikert és a nyárra jó pihenést! Köszönöm, hogy meghallgattak.

DOBOS LÁSZLÓ

Tisztelt vendégeink, kedves kollégák!

Ha 1040 növendékünk és 56 tanárunk munkájáról, eredményeiről a rendelkezésemre álló tíz percben átfogó képet akarnék nyújtani, beszámolómm adathalmaz, unalmas felsorolás lenne

Ezért nem fogok beszélni olyan dolgokról, amelyek ebben a körben jól ismertek: szakmai sikereinkről, versenyeredményeinkről, továbbtanuló növendékeinkről, arról az évi 120–130 tanári és növendékhangversenyről, mellyel jelen vagyunk a város zenei életében, és még sok más hasonlóról. Munkánknak ezt az oldalát már bemutattuk az ünnepi hangversenyeken.

Most inkább arról szeretnék szólni, ami ezek mögött van: mindennapjaink gondjairól, örömeiről, és – legalább vázlatosan, – ars poeticánkról.

Néhány gondolat feszültségeinkről. Állandó és – úgy tűnik, – feloldhatatlan feszültségek között élünk, dolgozunk. Ilyenkor, tanév vége felé leginkább létszámkorlátaink feszültsége okoz gondot. Évente jó háromszázan jelentkeznek iskolánkba, ebből százötvenet vehetünk fel. De melyiket? Ötvennel nincs gond: egyértelműen alkalmas, idevaló. A másik ötvennel sincs: egyértelműen alkalmatlan. De a többi kétszáz közül melyiket vegyük fel? Ki tudja ezt 7 éves gyerekekről 4–5 perc alatt eldönteni? Ki lát beléjük, ki látja a fejlődés lehetőségét, a szorgalmat? Nyomasztó a felelősség. Kizárni valakit

a paradicsomból, elküldeni olyant, aki pedig örömet találhatna a zenében, aki eljutna egy darabig az úton. Vagy fordítva, felvenni azt, aki majd év múlva súlyos kudarcok sebeivel távozik. Márpedig dönteni kell, a létszám adott. Próbálunk csalni, elodázni a döntést. Többet veszünk fel az előképzőbe, pót-székeket rakunk a tantermekbe . . . De az előképző végén még kegyetlenebb a döntés. Most már nem „egy jelentkezőt” kell elküldeni, hanem Zsófit, Attiát. Akit időközben megismertünk és megszerettünk. Szenvedünk tőle.

Aztán itt van a kettős profil feszültsége. Amatőröket és leendő hivatásos zenészeket kell nevelnünk. Valljuk, hogy a kettő egyformán fontos számunkra. De a gyakorlatban ezt hallatlanul nehéz megvalósítani. A kétféle szempont néha élesen ütközik.

Nagy a kísértés: csak a profi neveléssel törődünk. Ezért jár az elismerés, ebből ítélik meg a munkánkat, csak evvel az ötven-hatvan gyerekkel foglalkozik a szakmai közvélemény. Ugyan kit érdekel a többi ezer? De nem tehetjük. Ez bűn lenne a kevésbé tehetségesekkel szemben. Persze, a másik irányba is nagy a csábítás. Kényelmesebb volna kimondani, hogy mi zenei tömegneveléssel foglalkozunk, és kibújni a profi neveléssel járó állandó idegfeszültség, kockázat, a gyakori csalódások, a folyamatos szakmai megméretetés terhe alól. De ezt sem tehetjük. Bűn lenne a tehetségesekkel szemben. Ha vállaljuk az „egyformán fontos” elvét, – márpedig vállaljuk, – akkor vállalnunk kell az ezzel járó állandó feszültséget, állandó kötéltnacot is.

Egy vissza-visszatérő elmarasztalásról. Azt mondják rólunk, hogy túlságosan szeretjük a gyerekeket. Jobban, mint a zenét. Lehet, hogy amit most mondani fogok, az többek számára botrány, eretnokség, sőt árulás, mégis kimondom: mi vállaljuk ezt a vádat. Talán csak a „túlságosan” ellen tiltakozunk. A szeretetet nem lehet túlzásba vinni, a gyerekeket nem lehet eléggé szeretni. Legfeljebb rosszul, és ez a veszély minket is fenyeget. Nagyon vigyázunk, hogy okosan, az ő érdekükben szeressük őket.

Hogy jobban szeretjük a gyerekeket, mint a zenét? A zeneművészet ügyéért a magunk posztján éppúgy felelősnek érezzük magunkat, mint a gyerekek, minden egyes ránk bízott gyerek sorsáért. Mégis, ha konfliktus támadna a kettő között, – márpedig támad időnként, épp a pályaválasztás kapcsán, – akkor a gyerek jövőjét, boldogulását tartjuk fontosabbnak. Erkölcstelen dolognak tartjuk embert, emberi sorsot, boldogulást áldozni a művészet oltárán. A művészet van az emberért és nem fordítva. A zene csak eszköz, még-hozzá csodálatos, nagyszerű eszköz a kezünkben, hogy az embert szolgáljuk és gazdagítsuk vele. Ebből persze logikusan következik, hogy nemcsak az érdekel bennünket: hogyan muzsikál a növendék, hogyan mozog a keze, mit hall belső hallásában, és hogy lehet-e vele sikereket elérni, hanem ő maga. Teljes személyisége, sorsa, boldogulása. Ebben a perspektívában az is érthető, hogy a kevésbé tehetséges növendék tanítása ugyanolyan fontos, mint a tehetségesé, sőt, hogy a kevésbé tehetségest ugyanúgy lehet és kell szeretni, mint a tehetségest.

Akik hozzánk látogatnak, azt mondják, hogy sajátságos légköre van az iskolánknak. Lehet. Vannak „büfé”- vagy „biztró”-típusú zeneiskolák, ahová a megfelelő időben bemegy a növendék, elfogyasztja a maga zeneadagját és távozik. És vannak „Alma Mater” típusú zeneiskolák, ahol a növendék ott-hon érzi magát, ahová mindig, tanítási időn kívül is szívesen elmegy. Amely egész légkörével körülfogja, beborítja, alakítja-formálja, ahová sok év után is érdemes vissza-visszalátogatni.

Milyen zeneiskolává szeretnénk válni. A növendék nálunk nem Balogh Kovács vagy Kiss, hanem Zsófi, Attila, Kati. A pedagógus pedig Zsuzsa néni és Zoli bácsi, akinek meg lehet mutatni a karácsonyra kapott játékot, és akivel meg lehet osztani a szívet szorongató nagy gondot: anyu és apu válnak, mi lesz most énvelem? . . .

Nem szégyelljük, hogy szoktunk gyönyörködni a gyerekek testi, lelki, szellemi, erkölcsi szépségében. Nem szégyelljük, hogy ha a folyosó sarkában vagy a kávézóban hárman-négyen összefutunk, előbb-utóbb a gyermekekről beszélünk. És nem szidni szoktuk őket . . . Azt se szégyelljük, hogy a tanévzáró ünnepélyen könnyezünk, amikor egy-egy kedves tanítványtól búcsúzni kell.

És ebben a körben egy kicsit szorongva, de bevalljuk, hogy egykori, ma már szakközépiskolás vagy főiskolás növendékeink vissza-visszajárnak hozzánk buzdításért, tanácsért. Mesélnek nekünk, eljátsszák új darabjaikat és megkérdezik: „Mit tetszik szólni hozzá? Jó lesz ez így? Fejlődtem?”

Ennyit a jelenről. És a jövő? A jövőt elég sötétnek látjuk. A hangszer- és kottaárak évente megduplázódnak. Egy zeneiskolás gyerek kezébe adható oboa ma 60 000 forint. Ennyi pénze se a szülőnek, se az iskolának nincs. Nád csak csempészáruból szerezhető be, – méregdrágán. Ha ez a forrás is bedugul, el fognak hallgatni a klarinétok, oboák, fagottok. A húrok és a vonószór ára is ezres nagyságrendnél tart, és eszeveszetten emelkedik. Nem nehéz kiszámítani, hogy a szülői pénztárca nem sokáig fogja állni a versenyt. Egyáltalán: mintha a művészet mindenütt kiszorulna a társadalom életéből. Az általános és középiskolák úgy leterhelik a gyerekeket, hogy alig-alig marad idejük, energiájuk a zenetanulásra. Mindezek rombadőléssel fenyegetik azt, amit annyi munkával építgetünk.

A pécsi zeneiskolában még sincs pánikhangulat. A nehézségeket nem sorscsapásként, hanem megoldandó feladatokként értelmezzük. Pillanatnyilag halvány fogalmunk sincs, hogyan fogunk megbirkózni velük. De annyi biztos: nem fogjuk hagyni, hogy 200 év munkájának, – benne a mi munkánk-
nak – eredményei veszendőbe menjenek. Bizonyosak vagyunk benne, hogy zenére az utánunk jövő nemzedékeknek is szüksége lesz.

W. J.-né: Köszönöm mindhárom intézményvezetőnek a rövid, tömör, sok információt tartalmazó tájékoztatót, s külön Sasvári Attilának a szakmai értékekben gazdag tartalmat, Paláncz Tamásnak a szellemes, Dobos Lászlónak az érzelmeire ható hangvételt és azt a sajátos, rendkívül rokonszenves pedagógiai szemléletet, amely szavaiból kicsengett.

Tisztelt ünnepi ülés! Folytassuk munkánkat hozzászólásokkal! Előzetesen jelezte felszólalási szándékát a lvovi küldöttség vezetője, e gesztust megtiszteltetésnek véve átadom a szót Zozuljak elvtársnak.

(Zozuljak elvtárs köszöntötte a jubiláló intézményeket és átadta a lvovi megyei művelődési osztály ajándékát.)

Őszintén megköszönöm Zozuljak elvtárs meleg hangú köszöntőjét és külön a kedves ajándékot. Úgy gondolom, e mai ünnepi alkalom is hozzájárul a két zeneiskola: a lvovi 2. számú és a pécsi Liszt Ferenc Zeneiskola közelmúltban elindult és sokat ígérő szakmai kapcsolatának elmélyítéséhez, a két megye kultúrájának jobb megismeréséhez és gazdagításához.

Most felkérem dr. Újfalussy József rektor urat, köszöntse az ünnepi tantestületi ülést.

Tisztelt ünnepi ülés, tisztelt kollégák!

Nagy öröm és nagy megtiszteltetés számomra, hogy alkalmam van részt venni azon az együttes tanszabélyleti ülésen, amely a pécsi állami zeneoktatás 200. születésnapját ünnepli. Amikor ezt a 200-as számot láttam, olvastam, hallottam, bevallom, hogy egy kicsit meghökkentem, aztán be kellett látnom, hogy ez a meghökkenés egy olyan előítéletnek az eredménye, amely nem idegen az egész magyar zenei közvéleménytől. Tudniillik való igaz, hogy amikor a század elején mestereink, tanítóink felfedezték a magyar népzene paraszti rétegét, ez olyan méretű és olyan jellegű felfedezés volt, amely hosszú ideig meghatározta egész zenei gondolkozásunkat. Hosszú ideig úgy látszott, mintha emellett a magyar városokban kialakult zenei nevelés, zenei művelődés elhanyagolható tényező lenne. Bevallom, én már akkor is kételkedtem abban, hogy ez így lehet: ez a kételkedés nagyobb személyes élményekből fakadt, tudniillik én egy olyan zeneiskolában nevelkedtem, – a Debreceni Városi Zeneiskolában, – amely hasonlított ahhoz, amit Dobos igazgató úr itt – mint jó példát – elmondott, amely körülvelt bennünket, amelyben benne éltünk, erről Forray tanárnő is tanúskodhat és amely úgy kapcsol össze bennünket, hogy a világ más részén élő, ott nevelkedett kollégáimmal is testvéri barátságban élünk és számon tartjuk egymást. Aztán kiderült, amikor a zenetudományi intézet arra vállalkozott, hogy 5 kötetben kiadja a magyar zenetörténetet és ez a vállalkozás jó egynehány felderítetlen területnek az újonnan felkutatásával is együtt jár, kiderült, hogy ez a sejtésem egyáltalában nem alaptalan, éppen Pécs városához is személy szerint kötődő Bárdos Kornél kollégánk az, aki hangyaszorgalommal, nagy hozzáértéssel és nagy lelkesedéssel egymás után tárja fel azokat a gazdagon áramló adatokat, amelyek a magyarországi városok zenei életének elmúlt évszázadairól tanúskodnak. Ezek a kötetek nagyon látványosan cáfolják meg többek közt azt a hitet is, amely szintén hosszú ideig élt, hogy Magyarország a török megszállás idején elszigetelődött Európa zenei életétől, a műzenéléstől, és hogy itt csak a szájhagyomány élt tovább, mindezeket Önök jól ismerik, és kiderült az, hogy ezekben az évszázadokban – hogyha vékonyabb csatornákon is, – de Magyarország állandóan része volt Európa egész zenei élete vérkeringésének. Ha ez nem így lett volna, akkor, hogy tudnánk megmagyarázni azt, hogy a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola, amely a mostani egyetemi tagozatával 1875-ben alakult, két-három évtized alatt már versenyre kelhetett Európa legrégebbi és legnagyobb zeneoktatási intézményeivel, és olyan nemzedéket bocsáthatott ki, akire ma is az egész világ példaként tekint. Nos, azt kell mondanom, hogy mindezek a tapasztalatok, mindezek a körülmények is egyre inkább meggyőződésemmé teszik azt, amit mindig is vallottam, hogy Magyarország zenei művelődésének jövője, éppen múltját is tekintetbe véve, nem egyedül Budapesten, hanem az egész országban dől el.

Azt kell mondanom, hogy az amit itt hallottunk nevelési módszerünk hazai és külföldi elismeréséről, vonatkozik egyúttal arra is, hogy mennyit tudnak az országban a mi városunk zenei művelődéséről, és mennyit tudnak az egész világon ezekről a nálunk talán kevésbé ismert művelődési központokról, elsősorban Pécsről, amely példája lehet az így működő városoknak.

Tisztelt kollégák!

Erre a múltra visszatekintve és ezt a jelent átélve, amelynek itt is ékes bizonyosságait és tanújeleit láttuk, hallottuk, nyugodtan bizhatom abban, hogy

Magyarország zenei művelődésének jövőjét nem kell féltünk. Nem magától fog ez a jövő tovább alakulni, de amíg ilyen munkatársai vannak, mint Önök és még számos más városában különböző szinten, különböző arculattal, Magyarországon addig nem kell féltünk ezt a zenei jövőt, mert Magyarországon zene akkor is lesz, amikor az ilyen vagy olyan átmeneti történelmi körülmények – mint ahogy az már a múltban is volt – pillanatnyilag azt a látszatot keltik, mintha féltünk kellene a zenei jövőt. Az itt működő zenei oktatási intézmények vezetőségének, oktatóinak, hallgatóinak nagy örömmel adom át a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola szívélyes üdvözlését, legjobb kívánságait ebből a nagyon szép alkalomból.

Kívánok Önöknek további jó munkát, sok türelmet, szeretetet, kitartást, erőt, egészséget ehhez a munkához és hadd reméljem azt, hogy amikor 200 év múlva újból találkozót adnak ebben a körben, akkor nem csak azt jelenthetjük be, és azt vehetjük tudomásul, hogy Pécsen tartja összejövételét ebben az esztendőben az Europa Cantat mozgalom, hanem azt jelenthetjük be, hogy Hungaria Cantat mozgalom tartja rendezvényét.

W. J.-né: Kedves Kollégák! Itt ül sorainkban a Liszt Ferenc Zeneiskola gazdasági vezetője, aki e feladatát az iskola megalakulása, 1952 óta látja el. Felkérem Szűts Lászlónét, szóljon e három és fél évtized munkájáról.

SZÜTS LÁSZLÓNÉ

A meghatottságtól nehezen találok szavakat. Utoljára nyugdíjaztatásomkor fejeztem ki köszönetem a kedves búcsúztatásomért. Most pedig, ha arra gondolok, hogy ennél az intézménynél töltöm már a 36-ik évemet, nem tudok elfogultság nélkül beszélni ezekről az évekről. Drága, jó, volt igazgatóm, Horváth Mihály mellett kezdtem el magamba szívni a zene gyönyörűségeit és harcolni a zeneiskola szebb jövőjéért. Nehéz, küzdelmes éveket éltünk át együtt s ezért szeretnék most elsősorban róla megemlékezni. Igen, első igazgatómról, a felejthetetlen „Miska bácsi”-ről, akit úgy lehet jellemezni, hogy a megtestesült jóság, szerénység és nagyszerű muzsikus egyéniség. Csodálatos nemes lelkületű volt. Tőle, mindenki egy életre megtanulhatta, hogy „Dolgozni csak pontosan, szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes”. Alakja örökké élni fog bennem.

Másodszor pedig, jelenlegi igazgatómnak, Dobos Lászlónak szeretném köszönetem kifejezni a kellemes, békés légkörben eltöltött nyugodt napokért.

Végül szeretnék megemlékezni a velem együtt hosszú éveket eltöltött kedves tanárok ragaszkodásáról és szeretetéről. Eredményekben gazdag éveket kívánok mindenkinek.

Köszönöm a szíves türelmüket és a meghallgatást.

W. J.-né: Köszönöm valamennyi felszólalónak, hogy színesebbé tették mai rendezvényünket.

Tisztelt ünnepi ülés!

Városunk zeneoktatásában huzamosabb ideje kiemelkedő munkát végzők számára – a 200 éves évforduló és a közelgő pedagógusnap alkalmából – kitüntetések átadására kerül sor.

A művelődési miniszter által adományozott Miniszteri Dicséret, Kiváló

Munkáért, Szocialista Kultúráért kitüntetések átadására felkérem dr. Keczer Tamás főosztályvezető elvtársat, őt követően dr. Újfalussy József rektor urat, majd P. Horváth Emiliát, a Zeneművészek Szakszervezete főmunkatársát.

Kitüntetésben részesülnek:

Apáthy Árpád, a Liszt Ferenc Zeneiskola tanára (Kiváló Munkáért)
Csikós Miklós, a Liszt Ferenc Zeneiskola tanára (Szocialista Kultúráért)
Mihályi István, a Liszt Ferenc Zeneiskola tanára (Kiváló Munkáért)
Morvai Bálint, a Liszt Ferenc Zeneiskola tanára (Kiváló Munkáért)
Szűts Lászlóné, a Liszt Ferenc Zeneiskola gazdasági vezetője (Miniszteri Dicséret)

Tényi Zoltán, a Liszt Ferenc Zeneiskola tanára (Kiváló Munkáért)
Dr. Döry Miklós, a Művészeti Szakközépiskola tanára (Szocialista Kultúráért)
Papp György, a Művészeti Szakközépiskola tanára (Miniszteri Dicséret)
Halász Ágnes, a Zeneműv. Főiskola ZTI tanára (Kiváló Munkáért)
Tolnai Gáborné, a Liszt Ferenc Zeneiskola tanára, szakszervezeti bizalmi (Kiváló Munkáért)

Bejelentem, hogy Dobos László, a Liszt Ferenc Zeneiskola igazgatója, a budapesti központi pedagógusnapra ünnepségen veszi át kitüntetését. (Kiváló Pedagógus)

A Baranya Megyei Tanács V. B. művelődési osztálya kiemelt figyelmet fordít a megyében folyó tehetséggondozásra és az e területen jó munkát végző pedagógusok megbecsülésére, munkájuk elismerésére. A zenei tehetségek nevelésében eredményesen dolgozó zenetanárok jutalmazására, az évforduló alkalmából céljuttalmat biztosított.

A jutalmak átadására megkérem Mezei Józsefet, a Pécs M. Város Tanácsa V. B. Művelődési Osztályának vezetőjét.

Jutalomban részesülnek, a Liszt Ferenc Zeneiskolából:

Dobos Lászlóné,
Jerabek Márta,
Mátrai Mária,
Nagy Andrásné.

A Művészeti Szakközépiskola Zenei tagozatának tanárai közül:

Paláncz Tamás,
Rába Mária,
Sz. Simonfai Mária,
Polgár Marianna,
Forgó György,
Sztankov Sztefánné.

Tisztelt ünnepi ülés!

Valamennyi jelenlévő, de kiemelten a kitüntetettek és jutalmazottak köszöntésére most csendüljön fel a zene, amely mindannyiunk életeleme, munkájuk magva, hajtása, gyümölcse. Három rövid műsorszám reprezentálja azt a fáradságot, de mindannyiunknak örömet, élményt adó pedagógusi, művészi tevékenységet, amit önök a hétköznapiak során végznek.

1. Bartók: Cickom, cickom

Zongorán előadja: Kántor Györgyi, a Liszt Ferenc Zeneiskola növendéke.

2. Kókai: Peregi verbunk
Klarinéton előadja: Liely Gábor, a Művészeti Szakközépiskola Zenei Tagozatának végzős tanulója.
3. Kodály: Rossz feleség
Énekel: Pfeffer Andrea, a Zeneművészeti Főiskola ZTI hallgatója.
Zongorán kísér: Gerő Pál.

Tisztelt ünnepi ülés, kedves kollégák!

Közös tantestületi ülésünk végére érven tisztelettel megköszönöm a megye, a város irányító, fenntartó tanácsai, együttműködő politikai társadalmi szervezetei nevében az önök munkáját. Köszönöm, hogy az elmúlt évek, évtizedek során zenészek ezreit nevelték az országnak – köztük több neves művész – akik városunk zenei kultúráját nemcsak hazánkban, de országhatárainkon túl is ismertté tették. Ehhez önök a zeneoktatás terén végzett munkájukkal közvetve, fellépéseikkel közvetlenül is hozzájárultak. Az önök munkája a 200 év töredékeként is jelentős, s egyben nyitánya a harmadik 100 évnek. Itt köszöntöm a jelenlévő Agócsy László tanár urat – mondhatnám: ülésünk korelnökét – akinek munkássága e 200 évből jelentős időtartamot, s rendkívül izgalmas időszakot ölel át.

Köszönöm önöknek, valamint a megyei és városi közreműködő intézményeknek a májusi rendezvénysorozat zökkenőmentes megszervezését és lebonyolítását.

Mai ünnepi tantestületi ülésünkkel a zeneoktatás 200 éves évfordulója tiszteletére szervezett rendezvénysorozat végéhez közeledünk. A koronát a holnap esti zárókoncert teszi fel, amikor a versenygyőztes növendékek gálakoncertjére kerül sor. (Liszt Ferenc hangversenyterem, május 28., 18 óra.)

Ünnepi ülésünk zárásaként énekeljük el közösen a Himnuszt!

Ünnepi ülés a pécsi Művészetek Házában május 27-én
Ünnepi köszöntőjét mondja: Ujfalussy József

NEMES ISTVÁN

ELNÖKI MEGNYITÓ*

Egy kis túlzással elmondhatjuk, hogy az ember sohasem tudott meglenni zene nélkül. Kezdetben dobolással, munkadalokkal enyhítette munkája fáradalmait. Az együttes zenélés hajlama így csaknem olyan régi, mint magának a munkának megjelenése. A zenélés fő funkciója ekkor a munka elviselhetőségének és eredményességének biztosítása volt. A következő nagy lépés a kollektív zenélés fejlődésében a zene *esztétikai funkciójának* előtérbe kerülése.

Am a zene funkciója sohasem maradt *egyrétegű*. Hisz már a nevelés ókori „apostolai” észrevették, hogy a zenében megnyilvánuló *harmónia* igen jó eszköze a sokoldalú nevelésnek. Ezzel mintegy a zenei mozgalmak fejlődésének kezdetét is megjelölhetjük. Ahogy Vitányi Iván is határozottan rámutat a társadalom-, a nevelés- és a zene fejlődésének szoros kapcsolatára: a „Pláton–Püthagorász féle nevelési rendszer, az őskereszténység, a kolostori kereszténység, az eretnek mozgalmak, a huszitizmus, a lutheri reform mind-mind, egy-egy fejezetét képviselik a zene történetének is.”

Mindamellet az is számba kell vennünk, hogy a történelem folyamán a zenei mozgalmak fejlődése két ágra szakadt: egyrészt spontánul fejlődött a nép dalaiban, másrészt a fejlődés egy zeneileg művelt igen vékony réteghez vezetett. Különösen érvényes ez a kettősség hazai viszonyainkra. IsmereteseK Kodály Zoltán ide vonatkozó gondolatai: 1867 után a magyar műzenei kísérletek elfordultak a néptől, nem folytatták a reformkor nagyszerű lendületét. Zenénk idegen művekből töltekezett. A századfordulón élő, zeneileg művelt réteg a magyarságtól teljesen idegen maradt. Másfelől jelen voltak a nép tömegei minden zenei műveltség nélkül. Ebben a helyzetben csak úgy lehetett magasabbrendű zenét óhajtó közönséget nevelni, „hogy a művelt réteget zeneileg magyarrá, a tömegeket zeneileg művelté kellett változtatni.”

A magyar zenei közizlés felemelése nem lehetett elszigetelt törekvés. Rése volt annak a sokrétű szellemi felújulásnak, amely a századfordulón a haladást szolgáló vállalkozások egész sorát hozta életre. A polgárságra és munkásságra támaszkodó értelmiségiek újra a paraszti tömegek felé fordultak. Ami a reformkorban ígéretesen elkezdődött, a forradalom bukásával mélybe süllyedt, a kiegészés évtizedeiben devalválódott, a század elején a művelődés, az alkotó művészetek minden ágában újult erővel tört fel. Keresztury Dezső szavaival: „képzőművészet, iparművészet, építészet, színház, irodalom, bár más-más hangsúllyal, de mind valami igazabb, gyökeresebb magyarság forrásai felé fordult. A zenében sem egyedül Bartók és Kodály lépett erre az útra: Dohnányi Ernő, Weiner Leó s még sokan mások a névtelenebbek közül találkoztak rokon törekvéseikkel.”

* Elhangzott a Tudományos ülésen (1988. máj. 13., Pécs, Művészetek Háza).

Kodály aztán 1947-ben újrafogalmazta a magyar zenepolitika százéves tervének fő célkitűzéseit: „Cél: magyar zenekultúra. Eszközök: a zenei írás-olvasás általánossá tétele az iskolán keresztül. Egyben a magyar zenei szemlélet öntudatra ébresztése a művészi nevelésben csakúgy, mint a közönség nevelésében . . . A világirodalom remekeinek közkinccsé tétele, eljuttatása minden rendű és rangú emberhez. Mindezek összessége teremti meg a távoli jövőben derengő zenekultúrát.” Igazolódott ma már, hogy Bartók és Kodály – néphez hajlásukkal – a zenében valami hasonlót kívántak megvalósítani, mint Petőfi és Arany a költészetben. Ebben különböztek a századforduló népieskedőitől. Nem pusztán lehajolni akartak a népköltészet tiszta forrásaihoz, hanem fel is akarták emelni az elnyomottakat. Buzgalmuknak köszönhető, hogy a zenében megújhódott magyar nép sokat pótoló elkésetttségéből, s ma újra ott állhat kivívott helyén a népek versenyében. „Hatalmasat kellett lépnie ahhoz, hogy az évszázad második felére a fiatal magyar zeneszerzőknek már három generációja hallassa hangját a „Világzene minden fórumán” – írja Nádasy Kálmán.

Felszabadulásunk után a megvalósult új demokratikus társadalmi rendszer megteremtette a zenei nevelés általánossá tételének feltételeit. A korábbi elszigetelt egyéni kezdeményezések intézményessé válhattak. A nagy mű azonban még nincs befejezve. A munka nem is lehet egyetlen emberöltő műve. A Kodály-módszer jó híre világszerte elterjedt ugyan, hazai diadala azonban csak a magas óraszámú tanító ének-zenei általános iskolák, s néhány általános tantervű iskola és gimnázium eredményeiben valósult meg. Jó lenne, ha e kétszáz éves évforduló ünnepségsorozata is hozzásegítene az eltökéltséghez: teljesíteni kell minden általános iskolában a zenei írás-olvasás készségének kialakítását, nagyszámú dal- és zenemű megismertetését, a zene megszerettségét.

Pécs város zeneoktatása vállalja, vállalni tudja ezt a feladatot. Garancia erre, hogy kétszáz éves történetében mindvégig a hazai törekvések élvonalában állott. Ma pedig az oktatás alsó, középső és felső fokán egyaránt példát képes nyújtani a korszerűség követelményeire.

Pécs M. Város Tanácsa művelődési osztálya, a Baranya Megyei Tanács művelődési osztálya, a Pécsi Akadémiai Bizottság s a Zeneiskolai Emlékbi-zottság nevében tisztelettel köszöntöm az emlékülés előadóit és résztvevőit, az ülést megnyitom.

HANGSZERES ZENEOKTATÁS A KÖZÉPISKOLÁKBAN AZ ENTWURF HATÁSA A 19. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN*

Habár tudományos akadémiai megbízatásom alapján városaink 16–18. századi zeneélete a kutatásom hivatalos területe, mégis egy-egy város monográfiájának megírása alkalmával tágitanom kell a kutatás felső határát és a 19. századdal is foglalkoznom kell. Pécssett Lickl György zeneszerző érkezésével olyan határpontot találtam, hogy a 19. század első évtizedével lezárhattam a kötet anyagát. Győrött és Sopronban az 1830-as évek, Tatán 1846 bizonyult megfelelő időbeli határkönek. Viszont Egerben és Székesfehérvárott az 1890-es évekig kellett átnyúlnom, hogy logikus egységet rajzolhassak meg. Nem is bántam meg e távolabbi kutatási kirándulást, mert az utóbbi két város 1870-es éveiben éppen a hangszeres zeneoktatás területén olyan megoldást találtam, amelyről az állami jellegű zeneoktatás pécsi 200 éves jubileumán érdemesnek tartom a beszámolót és a figyelem felkeltését a kérdés országos jellegű felmérésére.

A mai jubileumi találkozóink igazolja, hogy az állami, városi jellegű zeneoktatás elindítója az 1777-es Ratio Educationis volt, mert hiszen a nemzeti iskola adta keretét a zeneiskolának, s ebből fejlődött aztán tovább az önálló városi zeneiskola. A pécsi kezdeti évekről alkalmunk volt beszámolni pécsi monográfiánkban.

A pedagógia történetének fontos állomása volt aztán az 1849-es ún. Entwurf-iskolareform, amelyet németesítő jellege miatt joggal ért kritika az elnyomás éveiben, de a kiegyezés után ez a tendenciája természetesen erejét veszítette. Lényeges volt ez a reform azért, mert ez hozta létre azt a nyolcosztályos középiskolai típust, amely a II. világháború végéig érvényes volt hazánkban. A mi korosztályunk még ebben a típusban érettségizett.

A muzsika szempontjából viszont azért fontos ez a reform, mert az ún. műének rendkívüli tárgy bevezetésével zeneelmélettel megalapozott énekoktatást vezetett be a középiskolákban az egész ország területén. A korabeli nyomtatott értesítő évkönyvek szerint a diákok szépszámmal vettek részt az órákon, osztályzatot kaptak, és kellő elméleti alapot nyújtottak ezek az órák a zenei műveltséghez s az énekkar munkájához is. Ugyanezt a műének tárgyat a humán jellegű gimnáziumok mellett szervezett, szintén nyolcosztályos főreáliskolákban is megtaláljuk. Ezeket elsősorban a reál tárgyak tanítására és bizonyos mértékű technikai képzés alapiskolájának szánták, előkészítőnek az akkoriban alapított műegyetemhez. A korabeli gimnáziumok és főreáliskolák ének és elmélet oktatásával kapcsolatban természetesen ugyanaz a véleményünk, mint a mai iskolákra vonatkozólag. Ahol értékes tanár volt, ott bizonyára az eredmények is jók voltak. Gyenge tanár akkor sem, de ma sem ér el jó eredményt. Mindenesetre a reform megtagadta az előirt hivatalos keretet, amelyet Zsasskovszky Ferenc, Zsasskovszky Endre, Szabó Ignác, Aujed-

* Elhangzott a Tudományos ülésen (1988. máj. 13., Pécs, Művészetek Háza).

szky Adolf és Madaras Elek típusú korabeli értékes zenepedagógusok országszerte értékes tartalommal töltötték meg, a dilettáns tanárok munkája akkor is, most is csak formális volt. Ez a tárgy megérdemelné, hogy a zene-pedagógia, iskolai énekoktatásunk e fontos szakaszát valaki országos áttekintésben feldolgozná, értékelné és egybevetné a mai kor elveivel és érveivel.

Mi azonban ma nem erről kívánunk megemlékezni, hanem az Entwurf adta lehetőséggel, a gimnáziumba és főreáliskolába beépített hivatalos zeneiskolai hangszeroktatással foglalkozunk. Beszámolóinkat egyelőre az egri és székesfehérvári gimnáziumra és a székesfehérvári főreáliskolára korlátozzuk, de adataikat későbbi kutatás eredményeként országos jellegűnek hisszük.

Hadd adjunk rögtön választ arra is, hogy a pécsi iskolákról miért nem szólunk ez alkalommal. Amikor ugyanis elhatároztuk, hogy itt a jubileumi gyűlésen e témáról adunk számot, természetesen tartottuk, hogy velük is foglalkozunk. Amde se Szkladányi Péter, sőt legutóbb a Nagy Lajos gimnázium 300 éves jubileumára megjelent évkönyvben Rajczi Péter s Nádor Tamás sem tér ki a gimnázium zeneiskolájára. Mindez elgondolkodtatott, s végül is Inczedy Dénesnek a milleniumi emlékkönyvben megjelent gimnázium történetében kaptuk meg a döntő választ. Felsorolja ugyanis részletesen az énektanárokat, énekiskoláról is ír, de előtte olvashatjuk e mondatát: „Zeneiskolát a város tart fenn, s a gimnáziumi tanulók is itt nyernek kiképzést.”

Gimnázium keretébe beépített hangszeres zeneiskolára azokban a városokban volt igény és szükség az 1870-es években, amelyek falai között nem működött még városi zeneiskola. Itt Pécsen tehát nem volt rá szükség, de Egerben, Székesfehérváron s még jó néhány városban csak magán zenetanítás lévén, a gimnázium, a főreáliskola segíteni kívánt az ifjúság hangszeres zenetanításán, mint ezt világosan ki is fejtik: Céljuk az, hogy szervezeten és olcsóbban jussanak diákjaik hangszerstanuláshoz. Ugyanis évi 10 Ft-ot kérnek tőlük, de mindhárom iskolában hangsúlyozzák: a szegényebb sorsúak tandíját szorgalmuk szerint csökkentik vagy el is engedik.

Az egri és székesfehérvári gimnázium csaknem egykorú a 300 éves pécsi Nagy Lajos Gimnáziummal. Mindhárom zenei életét a 18. században a jezsuiták alapozták meg. Közismert ma már, hogy a jezsuita, de mellettük a piarista és az evangélikus iskolákban a hangszeres zene a nevelés egyik fontos eszköze volt. Miként Pécsen, Egerben és Székesfehérváron is ciszterciek vezették a 19. században a gimnáziumot, de Székesfehérváron a jezsuiták 1773-as feloszlata után előbb tíz évig a pálosok is.

A székesfehérvári reáliskola 1854-től előbb városi, majd 1881-től állami főreáliskolaként működött és ekkor már nyolcosztályúvá épült ki.

Szinte egyidőben szervezik meg a három iskolában a rendszeres hangszeroktatást az 1872/73. ill. az 1874/75. tanévben. Annak ellenére, hogy Zsasskovszky Ferenc és Zsasskovszky Endre, majd az utóbbi után 1871-től Szabó Ignác fuvolaművész az egri gimnázium énektanárai, az énekkar és a zenekar vezetői, a három intézmény közül itt volt legrövidebb életű a zeneiskola. Ennek bizonyára nem ők az okai, hanem a hangszeres tanító tanárok Oppelt József, Podhola János, Chochola Ferenc, majd Oppelt helyére lépő Hirsch Hugó, valamennyien a székesegyházi zenekar tagjai. Valóban csupán 1872–1886-ig működik a zeneiskola, átlag 25–30 a hangszeres növendékek száma. Az 1877/78-as értesítőben találjuk a hegedűtanítás ismertetését: „Zene I. a és b párhuzamos osztállyal, heti két órával. Tárgy: hegedű és vonó részeinek ismertetése; az állás s a hegedű és a karok tartásának szabályai; a hangjegy-

tan; vonó gyakorlatok az érintetlen húrokon s az ujjak használatával stb. – II. fok osztály. Heti két órával. Tárgy: előkészítő tanfolyam alto, viola, violoncello és contrabassra; az ezekre tartozó kulcsok és jegyek ismertetése; gyakorlatok különféle fekvésekben. A két havi előtanok után összeállított kar megfelelő kisebb műdarabok betanulásában gyakoroltatott." Az 1884/85. értesítő Hirsch Hugó ismertetését közli, amely már hegedűiskoláról is szól: „Zene I. fok osztály; Heti 2 óra. Huber Károly ‚Hegedű iskolája’ nyomán: a hangsor részletes ismerete. Az ütemgyakorlatok a bal – és jobb kéz számára. Cserejelek, hanglépcsők, műszók. A trillák. Chromatikus hanglépcsők. Dupla fogások, 12 duett. – II. fok osztály. Nyolc gyakorlat első fekvésben. A két fekvés különféle gyakorlatokkal. 24 etűd begyakorlása. – A brácsa és gordonka ismertetése Kummer ‚Iskolája’ szerint. Elméleti magyarázatok Lohbe ‚Kis Harmóniája’ nyomán.” Zongora és fúvóhangszer tanításáról nem találunk leírást.

Székesfehérvárott a nyolcosztályos gimnázium műének tanárai 1851–1876-ig Janny József székesegyházi karnagy és 1851–1879-ig Gebauer Izidor ciszterci tanár, akinek Bajára, majd Pécsre való áthelyezése után az utóda Vass Bertalan ciszterci tanár, a kamaraesték neves résztvevője, később főigazgató. Jannytól ő vette át az énekkar vezetését is.

Az 1873/74-es értesítőben a hangszeres zenetanítás fontosságát hangsúlyozva hirdetik meg a zeneiskola szervezését. 62 diák jelentkezett. Tekintve, hogy zeneiskolánk első éve ez – írja az igazgató – oly szám ez, mely jelenben minden zenebarát keblét örömmel tölti el, a jövőre nézve pedig a legszebb reményekre jogosít." Az első évben még a régi iskolában, majd az építkezés alatt a püspöki palota földszintjén tartják a zeneórákat, ahol a tanulók nagyobbik részének a többi órái is folynak, de 1875 őszétől az új gimnáziumban kap a zeneiskola is helyet. Az első négy évben a kezdőket heti nyolc órában Bardon József, a haladókat heti hét órában Bernreiter Lipót székesegyházi és egyúttal városi zenészek oktatják. A következő években valamennyi növendéket heti 6–8 órában Bardon József tanította és ő vezette a zenekart is. 1892-ig néztük át részletesen az értesítőket. Nem csupán a műének, de a hangszertanulók osztályzatát is közlik a rendes tárgyak után. A tanulók létszáma ezekben az években a gimnáziumban 330–470 között ingadozik, a zeneiskolában vizsgát tett növendékek száma egy-egy évben 43–52, a zenekar 25–31 tagú. Bár 1890-től az iskola tanulóinak száma is 310–300-ra csökken, a zeneiskolások létszámának apadása erőteljesebb, mert 25–22, és a zenekarnak is csak 12 tagjáról olvasunk. Ennek okát az iskola történetírója is Bardon József öregedésében látja. A többszörösen elismert zenetanár 20 és 1/2 évig tanította az iskola diákjait. Hiába veszi át Kneifel Ferenc, a székesegyház tehetséges új karnagya tőle a hangszertanítást, 1897-ben az igazgató sajnálatára a kevés jelentkező miatt megszüntették – legalábbis néhány évre – a zeneiskola működését.

1884-ben azonban megelégedéssel szól az igazgató a „ma már szépen virágzó” intézményről. Azt is kiemeli, hogy „létrehozásában és fenntartásában befolyásolta az igazgatóság elhatározását azon jól ismert körülmény is, hogy másként ifjaink a zenében csak kivételesen s mondhatjuk, hogy tetemes költséggel taníttathatnának.”

Ugyanezen évben közlik a felhasznált hangszeriskolákat, de csak a vonósokét, ezek viszont a legkorszerűbbek:

1. Huber Károly hegedűiskola 1., 2., 3. füzet
2. Pótfüzet Huber Károly hegedűiskolájához, szerző Spiller A. 1., 2. rész.

3. Dancla duos op. 23. és opus 60.
4. Rodolphe Kreutzer, Études on caprices pour violon.
5. Charles Dancla L'école des cinq positions études pour violon.
6. Blumenthal, Joseph Terzetten für 3 Violinen op. 48.
7. Karl Richter Contrabass schule op. 15.
8. Bernhard Brähmig, Praktische Bratschen Schule.

A főreáliskolában is végig követhető a műének tárgy tanítása minden osztályban. Itt is az első években Janny József, a székesegyház karnagya tanítja, 1859-től Vogel Alajos, a székesegyházi kórus tagja, 1865–1876 Madaras Elek, a reáliskola tanára, de hangversenyek neves közreműködője az énektanár. Működését a városi tanács többször is dicséri. A következő tíz évben a város hangversenyéletében szintén fontos szerepet betöltő Aujedszky Adolf, egyébként rajztanár az énektanár és az énekkar vezetője, majd pedig maga az igazgató, Kuthy József veszi át munkáját.

A zeneiskolát az 1872/73-as tanévben nyitják meg. A reáliskolának ekkor még csak öt osztálya van, de 80 tanuló jelentkezik hangszer tanulásra. Bernreiter Lipót ebben az iskolában 1887-ig, haláláig tanít zenét. Az első évben, Farkas Gyula, a következőben Schmidt Antal segíti munkáját. Szükség is van rá, mert az értesítő szerint ketten heti 18 órában – ez egészen feltűnő szám ebben az időben – tanítanak. E második évben 20-an tanulnak zongorát, 46-an fúvós és vonós hangszereket.

Az iskola igazgatója ugyanolyan lelkesen szól az új hasznos intézményről, mint a gimnáziumban olvastuk, sőt egy szerinte fontos lépésről is beszámol: „... az intézetnél van jövője egy állandó zenedének, miért is az igazgatóság nem késett lehető szilárd alapokra fektetni az ügyet. E határozata zenede-egyletet alakítani, melynek feladata a zenede ügyeit vezetni, azt virágzásában elősegíteni, ápolni. E célból megszerkesztettek az alapszabályok, s azok a magas kormány által megerősítve vissza is érkeztek.” Ezután az értesítőben közlik a belügyminisztériumban 1874. jún. 19-én jóváhagyott alapszabályokat. A 9 pont szövege egyezik a számos városban már a 19. század első felétől kezdve alapított zeneegyletek keretében működő zeneiskolák alapszabályaival. Sőt egyezik a soproni líceum zeneegyletének szabályaival is, amelynek már ötéves eredményes működéséről a Zenészeti Lapokban 1869-ben számolnak be. Pártoló tagok segítségével az anyagi alapokról is gondoskodni kívánnak a fehérvári főreáliskolában is, hasonlóképpen hangszerekről, a tanulóknak lehetőleg teljesen ingyenes oktatásáról, valamint a zenetanár megfelelő fizetéséről.

A következő értesítő ennek megfelelő zenedei munkáról számol be az akkor már hatosztályú reáliskolában. Aztán meglepő módon 1876–1880-ig az értesítőben egy szót sem találunk az ének- és hangszer tanításról. Oka egyszerűen az, hogy az új igazgató nem érezte fontosnak erről beszámolni. 1880-tól ismét új igazgató kerül az iskola élére s ettől kezdve újra hallunk folyamatosan Bernreiter zenetanár munkájáról és az énekkarnak és zenekarnak működéséről. Bernreiter heti 6–7 órában átlag 25–30 tanulóval foglalkozik kezdő és haladó fokon, de ő csak Huber hegedűiskoláját említi. 1887-től három éven át a székesegyház koncertező értékes hegedűse, Greizinger Iván, 1890-től pedig az 1900-as évek elejéig Hermann Ede, volt katonakarmester, Fehérvár hangversenyéletének szintén aktív tagja folytatja a hangszeroktatást, ők is heti 6–7 órában 28–30 növendékkel. Négy osztályban elosztva közlik a felhasznált anyagot is: Huber hegedűiskoláját, Kaiser gyakorlatait, Benkert, Benriot, Rieding, Schröder, Spies, Meyer, Alard, Dancla gyűjteményeit, Popp Vil-

mos fuvolaiskoláját, és a Werner-féle Gordonka iskolát sorolják fel osztályokra bontva.

Hozzá kell tennünk, hogy mind a három iskolában igen gazdag hangversenybeszámolók olvashatók az értesítőben, amelyeken az iskola énekkara és zenekara szerepelt. Mindez a korabeli igény és stílus tanulmányozására fontos számunkra, külön tanulmány telnek ki belőlük. Ezen hangversenyek níveljét bizonyára elősegítette az iskolában folyó rendszeres hangszer-tanítás is.

A további kutatást, felmérést igénylő beszámolóink végén újra hangsúlyozni kívánjuk, hogy a gimnázium és reáliskola keretében kialakított zeneiskola-formák pótolni kívánták a hivatalos városi zeneiskolát, biztosítani akarták a tanulók olcsóbb vagy ingyenes oktatását. Ebben különböznek azoktól az internátusokkal egybekötött korabeli iskoláktól, amelyekben az internátusban lakó ún. belső iskola növendékei részére zene-, tánc- és nyelvtanulást biztosítottak. Ezekért azonban súlyos tandíjat fizettettek. Ez nagy különbség! Az általunk felvázolt zeneiskola-típusban a szegényebb tanulók is részt vehettek, mert nekik még az évi 10 Ft-ot – ez amúgy sem volt sok – elengedték. Ez tiszteletre méltó szociális gondolkodásra vall!

Azon is érdemes elgondolkodni, hogy a korabeli reáliskolában ugyanúgy meg volt az igény a rendszeres hangszeroktatásra és általában a zenei műveltség biztosítására, mint a humán típusú gimnáziumban. Ma ugyanis Kodály országában éppen a régi reáliskolának megfelelő iskolatípusainkban vajmi keveset tapasztalunk mindebből, nem kis kárára ifjúságunk nevelésének!

(Lásd részl. Bárdos Kornél, Eger zenéje 1687–1887. Akadémiai Kiadó 1987.; uő: Székesfehérvár zenéje 1688–1892. Kiadás alatt.)

Agócsy László, a tudományos ülésen május 13-án

TANULMÁNYKÖTET A PÉCSI KÉTSZÁZ ÉVES ÁLLAMI ZENEOKTATÁSRÓL*

Négy pécsi zenetörténész [Szkkladányi Péter, dr. Nádor Tamás, dr. Vargha Dezső, Antal György és a szerkesztő: Dobos László] szövetkezett, hogy a nevezetes évfordulóra megírják a pécsi 200 éves állami zeneoktatás történetét. Törekvésükből szép kiadvány született, amely a pécsi zenei hagyományok elkövetkező részletesebb elemzésénél minden bizonnyal nélkülözhetetlen forrástanulmány lesz. A szerzők ugyanis mindenekelőtt adatszerűsége törekedtek. Ahogy Szkkladányi Péter írja: „A levéltári akták a hivatalos álláspontot őrizték meg az utókor számára, a zenetörténész feladata pedig ezeket közölni és nem feltételezéseket gyártani.” Ám, ha feltételezéseket a szerzők nem is gyártottak, a zenepedagógusok küzdelmei kiváltották együttérzésüket. Különösen akkor, amikor a hajdani zenetanárokat sorra érték igazságtalanul elmarasztalások, sokszor nemcsak a zeneoktatás alapvető eszközeit nélkülözték, hanem személyi ellátottságukban is segítséget szenvedtek, kiváltképp az első száz év hőskorában, a heroikus küzdelmek időszakában.

Szkkladányi Péter az első 120 év történetét kutatva az „ősforrásig”, Mária Terézia 1777-es iskolareformjáig, a Ratio Educationis-ig nyúlt vissza. Ugyanis ennek sugalmazására, a tanuló ifjúság esztétikai nevelésének szorgalmazására sorra alakultak zeneiskolák hazánkban: Pozsony, Pest, Kassa után Pécsen is. 1788. május 23-án döntött a helytartótanács a zenetanári státusz engedélyezéséről. Az első zenetanárt, a cseh származású Svoboda Gáspárt ki is nevezték. Őt még 1908-ig, az önálló zeneiskola megalakulásáig öt zenetanár követte: Jüssl Ferenc, Wimmer Eduárd József, Sziegriszt János, Gunzl János és Hoffer József. A zeneoktatás ezalatt a „normál” oktatásnak volt alárendelve, a zeneórákat annak órarendjébe illesztették. E zenetanárok kivétel nélkül kiváló felkészültségű szakemberek, zeneszerzők, illetőleg nemzetközi híre eloadóművészek voltak. Kiváltképp Wimmer Eduárd, aki színházi karmesteri teendői mellett mint a belvárosi templom karigazgatója is jeleskedett. Feljegyzéseket talált a szerző zenetörténeti tanulmányairól, vonósnégyesre írt darabjáról s Virginia című operájáról. (Sajnálatos, hogy maga az opera elveszett.)

Szkkladányi Péter a 120 év történetének megrajzolásánál láthatóan teljesre törekedett. Tanulmányainak azok a legtöbb figyelmet kiváltó részei, amelyek a zeneoktatás módjára, a zenetanárok működésére vonatkoznak. Olvashatunk például arról, hogy Jüssl növendékeinek többsége pécsi vagy baranyai. Nem ritka azonban a távolabbról, így Kaposvárról, Dombóvárról, sőt Pápáról érkezett tanuló sem. A teljes tanulmányi idő öt év lehetett. Idézi a szerző a korabeli sajtó véleményét is az 1833. évi vizsgákról: „A vizsgatárgyak között vokális zene és orgonajáték is szerepelt. Különösen hatásos volt az említett vizsgák közül az ének, melyet negyven énekes először egyenkint, majd együtt négy szólamban, orgonakiséret mellett adott elő.”

* Elhangzott a Tudományos ülésen (1988. máj. 13., Pécs, Művészetek Háza).

Szkladányi tanulmányának szövegét dokumentum részletekkel és néhány későbbi zenetanár képmásával is illusztrálta. Mellékletként közli Wimmer 1846-ban vásárolt kottáinak jegyzékét is.

„A 20. század elejére a pécsi zeneiskola kinőtte az 1788 óta érintetlen szervezeti kereteket” – írja Szkladányi Péter. A fejlődés útja csak az önállóság lehetett. A Pécsi Zenekedvelők Egyesülete ezért mozgalmat hirdetett a zenekonzervatórium felállítására. Olyan intézményt akart, amelyből akadály nélkül át lehet menni a budapesti Zeneakadémiára, s olyat, ahol középiskolai jelleggel, akadémiai végzettségű tanárok vezetése alatt folyik a tanítás. A javaslat kevés változtatással megvalósult, s kidolgozták a Pécsi Városi Zeneiskola szervezeti szabályait. Az önálló zeneiskola igazgatói állására Kürschner Emánuel hegedűművészt választották. Vezetésével az új zeneiskola 1908 októberében kezdte meg működését. Ennek 1952-ig tartó története már Nádor Tamás kutatási területéhez tartozik. A 44 év történetének bemutatásában Nádor Tamás is viszonylag teljességre törekszik. Ez a teljesség különösen vonatkozik az újonnan alkalmazott tanárok bemutatására. Tanulmányát írásos és fényképes portréjukkal is színezi. Részletesen szól arról is, hogy az új zeneiskola mintaszerű zeneoktatással vitte előbbre Pécs zenei életét, s egyre növekvő számú művésztanárai bekapcsolódtak a város zenei életébe.

A város törvényhatósági bizottsága szívesen áldozott a zeneoktatás fejlesztésére. A szerző ennek bizonyítására egyik ülésük jegyzőkönyvéből idéz: „De még ezen többletkiadás miatt se mondjon le a törvényhatósági bizottság a zongoratanárok kinevezéséről akkor, amikor a város egy hézagot pótló, kulturális központi jellegét szilárdító, akadémiai végzettségű, modern szellemben tanító tanárok által vezetett magasabb tanintézettel válik gazdagabbá . . .”

Ebben a periódusban számos kiváló zenetanár került a Pécsi Zeneiskolához. Közülük különösen kiemelkednek: Bán János, Vadas Gábor, Sassy Iringó, Weininger Margit, Maros Rudolf. A növendékek közül pedig Ernster Dezső ért el kiemelkedő eredményt: néhány év alatt eljutott a különböző német városok operaházának színpadára, majd a Metropolitan-be.

Nádor Tamás korszaka tragikus eseményekben bővelkedő korszak is volt. Erre a 44 évre esett az első világháború, a 19-es ellenforradalom, a két háború közötti gazdasági válság, a faszizmus, a második világháború. Mindez rányomta bélyegét a pécsi zeneoktatásra is, s kedvezőtlenül befolyásolta a személyi-anyagi-tárgyi ellátottságát. Mégis joggal itéli a szerző korszakváltó fontosságúnak azt a változást, amely 1942-ben a zeneiskola történetében végbement. Amidőn Kürschner Emánuel nyugalomba vonult, az igazgatói állásra Takács Jenő előadóművészt, zeneszerzőt hívták meg. Kinevezése kezdetét jelentette annak a nagyszabású kultúrprogramnak, amellyel dr. Esztergár Lajos polgármester, a város zenei életét is fejleszteni akarta. Takács Jenő – kinevezése után csakhamar – a kultuszminiszter elé terjesztette a zeneiskolának konzervatóriummá történő átszervezését. S 1943 szeptemberében a kultuszminiszter a zeneiskola elnevezését zenekonzervatóriumra változtatta.

Jelentőségéhez mérhető méltatást olvashatunk a szerző tanulmányában Kodály 1945-ös pécsi tartózkodásáról. 1945 őszén érkezett Pécsre, s felkereste a zenekonzervatóriumot, hogy elmondja terveit az új magyar zenei nevelésről. Elképzeléseit a pécsi intézetben kívánta kipróbálni. Beült az órákra, irányította a munkát. Példamutatása ösztönzést adott a konzervatórium tanárainak is. 1946/47-ben már szolfézst is tanultak a növendékek.

Nádor Tamás fontos eseménynek itéli a zeneiskola énekkarának 1950-ben történt megalakulását. 1951-től kezdve Agócsy László a leánykart vezette. An-

tal György pedig a vegyeskart. Ez utóbbiból fejlődött ki később a Liszt Ferenc Kórus. Zeneiskolai kezdeményezésre, s hosszas fáradozás eredményeként alakult meg az új Pécsi Szimfonikus Zenekar is.

Mivel időközben a hazai zeneoktatás formájában, módszerében, szellemében megváltozott, szükségessé vált a pécsi zeneoktatás megreformálása. Erre 1952-ben került sor. Ennek az új fejezetnek történetét Vargha Dezső dolgozta ki.

Az 1952. év ugyanis *mérföldkönek* tekinthető a magyar zeneoktatás történetében. A Minisztertanács 68/1952. számú rendelete előírja, hogy az alsófokú képzés céljára zeneiskolákat, a középfokú oktatás feladatainak ellátására pedig zeneművészeti szakiskolákat kell szervezni. A felsőfokú képzés továbbra is a budapesti Zeneművészeti Főiskola feladata maradt. A Pécsi Zene-konzervatóriumot így szét kellett választani. Alsó évfolyamaiból a Liszt Ferenc Zeneiskola, felsőbb osztályaiból az Erkel Ferenc Zeneművészeti Szakiskola alakult. Az utóbbi 1967-ben ismét kettévált: a középfokú képzés a Művészeti Szakközépiskola keretei között folyt tovább, míg a tanárképző a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola tagozataként folytatta munkáját. A háromfelé vált intézmény történetét három tanulmányban tárgyalja a kötet. Az alsó- és középfokú képzés történetével Vargha Dezső foglalkozik, a tanárképzés történetét Antal György elemzi.

Vargha Dezső már nem törekedhet minden részletre kiterjedő elemzésre. Az intézmény fokozatos bővülését, az oktatás színvonalának emelését azonban lépésről lépésre figyelemmel kíséri.

Horváth Mihály igazgatása alatt nehéz küzdelmet kellett folytatni a zavartalan tanítás körülményeinek megteremtéséért. Döntő változást jelentett 1955-ben a Rákóczi úti épület nagyobb részének birtokba vétele. Az iskola ezután gyors fejlődésnek indult. Gyárvároson, Meszesen kihelyezett tagozatok létesültek. Egyre nagyobb hangsúlyt kapott a munkás-paraszt származású gyerekek zenetanulásának támogatása. A tanulmány elismerően szól a pedagógiai munka szép eredményeiről is. Az iskola növendékei jelen vannak országos fesztiválokon, szakmai bemutatókon. A végzett növendékekből sokan tanulnak tovább. A hatvanas évek diákjainak névjegyzékeiben tallózva Vargha Dezső *Jandó Jenő* és *Ligeti András* nevével is találkozott. A hatvanas évek végére a Horváth Mihály vezette iskola rangot szerzett magának a város zenei életében, s nevét az egész országban széles körben ismerték.

Horváth Mihály 1967-ben történt nyugdíjba vonulása után Dobos László kapott megbízást az iskola vezetésével. Fiatal energiájából még nagyobb mértékben futotta a gazdasági és pedagógiai továbbfejlesztésre. Megszervezte például a növendékek szerepeltetésének rendjét a Liszt Ferenc Hangversenyteremben. Megindítják az ún. továbbképzőt a zenei pályát nem választó növendékek számára. S a színvonalas továbbképző – évek során – a zeneiskola fő erősségévé vált.

Vargha Dezső tanulmányából érdemes a növendékek versenyeredményei közül is néhányat kiemelni: Sávay László oboás 1979-ben első díjat szerzett Leninvárosban; első, második, harmadik díjat nyertek a pécsi zeneiskolások a Mohácson megrendezett Bartók-hangversenyen; két alkalommal is szerepeltek a budapesti Fészek Klubban. Időközben az oktatás feltételei is javultak. 1984-ben a Szoboszlai Alapítvánnyal, 1980-ban a Rákóczi úi épület teljes birtokba vételével, 1985-ben pedig a II. számú, Sörház utcai épület elnyerésével. Ez utóbbi hangversenyterme megnövelte a növendékek szerepeltetésének lehetőségeit. Vargha Dezső ihletett sorokkal így fejezi be a Liszt

Ferenc Zeneiskola történetét: „A kétszáz évvel ezelőtti magvetésből nagygyá növekedett fa egyik ágaként a Liszt Ferenc Zeneiskola szorgalmas munkával tölti mindennapjait. Tanárai, növendékei tisztelettel gondolnak a múltra és azon fáradoznak, hogy a zenének ne csak múltja, hanem jelene és jövője is legyen ebben a városban.”

A középfokú zenei oktatás 1952–1988 közötti történetét Vargha Dezső tanulmánya nyomán a következőkben összegezhetjük: A heroikus átváltozások dr. Molnár Péter, majd Gelencsér Géza vezetése alatt mentek végbe. Tasnádiné Rónaky Edit – a jelenlegi igazgató – már konszolidált viszonyokat örökölt. Az Erkel Ferenc Zeneművészeti Szakiskola előbb Pécsi Művészeti Gimnáziummá, majd 1967-ben Művészeti Szakközépiskolává alakult. Mosztoha évek után, 1984-ben a Radnich utcában minden igényt kielégítő épületet kapott. Ma lehetőség van arra, hogy a hangszeres, az énekes képzésben részesülő tanulók egyaránt külön teremben tanulhassanak. Külön próbaterem szolgál a kórus és a zenekar gyakorlására is. A 255 fős hangversenyerem növendékhangversenyek rendezését is biztosítja.

A szakmai képzés eredményességét jelzi, hogy a helyi zenei és tanárképző főiskolák hallgatóinak jelentős része ebből az iskolából kerül ki. Végül Vargha Dezső az iskola jelenlegi státuszát a következőképpen jellemzi: „Mára már az ország minden nagyobb városában van művészeti szakközépiskola. Ezek között az elhelyezés körülményeit és ellátottságot tekintve a pécsi az elsők között foglal helyet, míg az itt folyó szakmai képzésben az erős középmezőnyben van.”

Antal György tanulmánya két periódusban tárgyalja a zenetanárképzés történetét: tanárképzés a Zeneművészeti Szakiskolában (1952–1967) és 1967-től a főiskolai tagozaton. Szól arról, hogy 1967-ig a tanárképzés lényegében középiskolai keretben folyt, amelynek ellentmondása, hogy a hallgatók diplomájuk megszerzése után főiskolai végzettséggel járó jogokat kaptak. Mégis elégedetten szól e képzés eredményeiről. Megemlíti, hogy munkájukat Kodály Zoltán is számon tartotta, akinek figyelmét nem kerülte el, hogy a munka java az új magyar zene Bartók–Kodály szellemében fogant eredményeit oltja tanítványaiába.

A képzés eredményességét a diplomát szerzett hallgatóknak a zeneiskolákban és más zeneoktatási intézményekben, vagy hivatásos zenekarokban végzett munkája is fémjelzi. 1967-re mégis megérett a helyzet arra, hogy a tanárképzés magasabb szintű legyen, valóban főiskolai rangot kapjon. Ez azt jelenti, hogy a szaktanárképző a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola zenetanárképző intézménye lett. Azóta főiskolai oktatók főiskolai keretben főiskolai jogú hallgatókat képeznek. A magas hallgatói létszámot is vállalják, mert tudják, hogy az iskolák zenetanárt, a zenekarok pedig jó muzsikust várnak. Ezért helyeztek súlyt a gyakorlati képzésre. De ugyanígy munkájuk fontos részének tekintik az egyéni képzés eredményeinek beépítését az együttes muzsikálásba.

Külföldi kapcsolataik kiépítését is a képzés részének tekintik. 1967-ben öltött testet a Pécsi Nemzetközi Zenei Tábor. Azóta is egyre nagyobb vonzással működik. Kiépítették kapcsolatukat a finnországi testvérvárossal, Lahival. Élő a kapcsolatuk az eszéki zeneiskolával. Cserekapcsolat alakult ki a genfi Akademicus Muzicum zenekarával, a Rotterdami Konzervatóriummal, s barátokat szereztek a Német Szövetségi Köztársaságban is.

Kapcsolataik legtermészetesebb szálai azonban a pécsi zenei élethez kötődnek. Zene- és énekkaruk, s művésztanáraik rendszeres szereplői a pécsi

hangversenyeknek. Saját oratórium-hangversenyük évente visszatérő esemény a Székesegyházban. Intézeti zenekaruk éveken keresztül 9–10 bérleti hangversenyt ad vidéki iskolák részére.

Az intézet működésének körülményei is javultak az utóbbi években. 1986 szeptemberében teljesen felújított, korszerűen berendezett épületrészben és hangversenyteremben kezdhették meg működésüket. A szerző így bizakodik abban, hogy a közeljövőben ez az intézmény is – a másik két pécsi zeneoktatási intézményhez hasonlóan – jó környezetben folytathatja működését.

A Kétszáz éves Pécssett az állami zeneoktatás című kötetet áttanulmányozva megállapíthatjuk: a pécsi zeneoktatás kimagasló eredményei tagadhatatlanok. Piti Zoltán előszavának gondolataiból is felidézve összegezzük ajánlásunkat. Olvasásra ajánljuk ezt a megjelenésében is szép könyvet elsősorban mindazoknak, akik a zeneoktatással kapcsolatban állnak: a diákoknak, akik e könyv lapjain olyan művészek neveivel találkozhatnak, akik hajdani iskolájuk növendékei voltak; zenepedagógusoknak, akik elődeik eredményeiből biztatást meríthetnek. Ajánlhatjuk továbbá a Pécssett felcseperedő művészeknek, akik remélhetik, hogy elődeik példája nyomán világhírt érhetnek el. De a mindennapok embere is haszonnal lapozgathatja a könyvet, hiszen a zeneoktatás történetét olvasva sokat megtudhat Pécs történetéből is.

Dr. Nemes István előadása a május 13-iki tudományos ülésen

ZENEOKTATÁS SZLOVÁKIA VÁROSAIBAN
A 18—19. SZÁZAD FORDULÓJÁN**

A szlovák zenetörténetírás az elmúlt 20 esztendőben fokozott figyelmet szentelt a fölvilágosodás jelenségeinek Szlovákia városainak kulturális életében, különösen az iskolaügy és a zenei klasszicizmus területén. Ennél a munkánál a magyar művelődés- és zenetörténészek régebbi kutatásaira támaszkodott, akik közül legalább Fináczy Ernőt¹ és Major Ervint² kívánom megemlíteni. A marxista zenetörténetírás követelményeinek megfelelően, a szlovák zenetörténészek a felvilágosodás demokratikus gondolkészletének a kulturális életre kifejtett hatására és a felvilágosodásbeli eszmekincs és a közművelődés közötti összefüggések kutatására összpontosítottak a zenei nevelés területén.

Főként a városokban mind a kispolgárságnál, mind az értelmiségnél a zenei nevelés összefüggéseit kutatták az osztályadalmi mozgalommal, amelyekből egy különös kispolgári zenei kultúra kialakításának törekvései tűntek elő. Ezért történik a szlovák zenetörténetírásban a kispolgári, értelmiségi, művészeti baráti körök oly erős kiemelése Pozsonyban és Kassán. Tevékenységükben ellensúly kialakítását pillanthatjuk meg a magyarországi nemesi műveltséggel szemben általában, a városokban pedig különösképpen.

A nyilvános zeneiskolák alakítása Pozsonyban, Kassán és talán Besztercebányán és Lőcsén a Ratio educationis szellemében áttörést jelentett a zenei nevelés fejlődésében, a nemesi udvarokban gyakran kiemelkedő zenészek és a városi zenészek magántanításával szemben. A létesülő városi zeneiskolák tanítóiknak művészi, szervezési teljesítőképességét tekintve a zenei műveltség, a hangversenyélet és gyakran a zeneszerzés központjaivá is váltak. A szlovák zenetörténetírás nagy súlyt vetett arra, hogy ne csak a zeneiskolai tanítók zenepedagógiai tevékenységét, hanem ezeknek zeneszerzői, pedagógiai munkáját, befolyását a további zenésznemzedékekre helyben és a hátszországban is megvilágítsa.

* * *

Miközben Bécsben a hangszeres zeneoktatás egyéni tanítók útján még sokáig folyt, Pozsonyban a XVIII. sz. utolsó harmadában a zenetanulás nyilvános zenei intézményekre összpontosított. A magyarországi zeneoktatásügy fejlődésében fontos fordulópontot jelentettek a Ratio educationis néven ismert, Mária Terézia-féle 1777. évi iskolareformok.

Ezek alapján nyílt meg Szlovákia területén két tanfelügyelőség: Pozsonyban és Kassán, kezdetben pedig Besztercebányán is. Minden közigazgatási terület székhelyén minta elemi iskola (schola normalis vagy schola pri-

* Német nyelvből fordította dr. Vargha Károly ny. főiskolai tanár.

* Elhangzott a Tudományos ülésen (1988. máj. 13., Pécs, Művészetek Háza).

maria nationalis) létesült négy osztállyal. Ezekhez további szakosított osztályok kapcsolódtak, mint pl. zeneiskola (schola musices), tanítóképző szeminárium (schola candidatorum ad magisteria).

A zeneiskolák általában a kántori, az orgonási szerepkört betöltő tanítók kiképzésére nyertek megbízást. Ezért tartották fontosnak az orgona- és zongorajáték, valamint az éneklés oktatását. A többi hangszer játékának oktatása, különösen a vonós és később a fúvós hangszereké is csak fokozatosan került bele a zeneiskolák programjába.³

Osszefoglalva azt mondhatjuk, hogy a zeneiskolák tanterve Pozsonyban és Kassán a bécsi / wienéri iskolahatóság alapkövetelményeinek szemmel tartásával – a zenetanítók elméleti, pedagógiai és gyakorlati képzettségétől függött. Megállapítható, hogy sem a Ratio educationis, sem pedig ennek bevezetése az életbe a zeneiskolák segítségével, általában nem oldotta meg az elemi iskolai tanulók zenei nevelésének alapvető kérdéseit pl. az énekoktatás területén.

A pozsonyi városi zeneiskola 1779-ben létesült. Itt az 1779–96-os években a zenepedagógia legjelentősebb képviselője a Bécsben született kimagasló zeneszerző és zongorista, Rigler Ferenc Pál volt (1736–96). A királyi fő nemzeti iskola nyilvános zenetanítójaként működött itt haláláig. Főként az ő érdeme, hogy Pozsonyban a zeneiskola magas szintet ért el. Élenjáró oktatásmódszerei és kiemelkedő sikerei miatt a legjobbak közé tartozott Magyarországon, és joggal érdemelte ki a „mintaiskola” megjelölést. A zene iskolamestere, Rigler F. P., pedagógiai elgondolásait és a zongorajátékban való kiképzési folyamat irányelveit „Útmutatás a zongorához” (Anleitung zum Clavier) c. tankönyvében foglalta össze. Három kiadása jelent meg: 1779 Wien, 1791 Wien és Pozsony.⁴ A könyv további zongoraiskolák kiindulópontjává lett a XIX. sz.-ban. Bővitve és átdolgozva jelent meg a mű Budán ezzel a címmel:

„Útmutatás az énekléshez és a zongorához, vagy az orgonajátékhoz; mellette a zeneszerzés első alapjai: mint a szabad és a kötött rögtönzés szükséges előismeretei; 2 függelékkel: 33 egyházi énekkel; és ennek az évszázadnak különböző mestereitől 31 jellemző zeneművel. Zenetanítók, iskolai személyek és zenekedvelők számára a *Magyar Királyságbán*. Írta Rigler Ferenc, Pál, a pozsonyi / preßburgi királyi fő nemzeti iskola volt nyilvános zenetanítója.”

A tankönyv itt már a billentyűs hangszereken való hangszertanítás elemi alapjain kívül a XVIII. századi énekek és zeneművek oktatására is tartalmaz útmutatást (J. S. Bach, W. F. Bach, Ph. E. Bach, Clementi, Haydn, Händel, Mozart, Salieri, Scarlatti), a szerző széles áttekintéséről tanúskodik a zeneirodalom területén, megalapozott gyakorlati és elméleti embert, gazdag tapasztalatokkal rendelkező tanítót árul el. Rigler pedagógiai műve az első és egyetlen taneszköz volt, amelyből a billentyűs hangszereken és az éneklésben való kiképzés hosszú időn át kiindult. Valószínűleg Rigler tankönyvére támaszkodott Hummel János Nepomuk is a maga zongoraiskolájában.

Rigler munkatársa és halála után (1796) utóda és zenepedagógiai munkájának folytatója lett a Pozsonyban született morva származású Klein Henrik (1756–1832), a Slezské Rudoltice-i grófi zenekar karmestere volt az 1773–76-os években. Pozsonyba jött 1776-ban, itt tartósan letelepült és gazdag tevékenységet fejtett ki mint zeneszerző, pedagógus, szervező, előadóművész, közíró, zeneteoretikus, hangszerek készítője és Pozsony zenekultúrájának ter-

jesztője. Klein pedagógiai kiválóság, kiemelkedő elméleti és gyakorlati képességű ember volt. A lipcsei „Általános zenei Újság” (Allgemeine musikalische Zeitung) 1802-ben méltatja pedagógiai tudását, oktatásmódszertanának haladó szellemét és értékes emberi tulajdonságait. Klein sikeres oktatásának és az ebben jelentkező eredményeknek legkifejezőbb bizonyítéka egész sor tanuló, akik híres zenészekké váltak: Erkel Ferenc, a magyar nemzeti opera alapítója, Kumlik József, Klein utóda Pozsonyban, a Szent Márton dómban, az egyházzenei egyesületben, Fűredy László, az elsők egyike, aki szlovák népdalokat összhangosítva feldolgozott, Turányi Károly, később Aachenben karmester és végül Palacký Ferenc, a vezető cseh történész és politikus.

Klein pedagógiai művészetének jelentőségét egy jellemzés is bizonyítja, amely az „Általános történeti művész-lexikon”ban (Allgemeines historisches Künstler Lexikon-ban) jelent meg Dlabacz Johann Gottfried tollából: „Magyarországban a legtöbb nemes az ő iskolájából szerez oktatókat és magántanítókat, amint ő is sok kitűnő művészt és műkedvelőt képzett a nagyok között is.”⁷

A Rigler, Klein-féle zenepedagógiai tevékenység a haladó irányzatú képzés alapító szakaszaként értékelhető Szlovákia városi zeneiskolaiban.

Jóllehet, az elemi iskola Kassán a Ratio educationis értelmében már 1778-ban létrejött, a vele kapcsolatos zeneiskola csak 1784-ben kezdi meg működését. A központi iskolafelügyelőség indítványára Kassa városa 1783. XI. 11-én a városi zeneiskola szolgálatába állította a kassai Szent Erzsébet dóm akkori orgonistáját, *Lechký Matejt*. Zenetanítóként 1784. II. 1-én foglalta el állását. Ez a nap tekinthető a kassai városi zeneiskola keletkezése időpontjának.⁸

Lechký Matej (1745 Potecky, Kutná Hora körzet; 1820. III. 14. Kassa) zenei kiképzését Csehországban nyerte, ahol már Kassára érkezése előtt, mintegy 1768-tól, zenetanítóként működött. Kassán szabályszerű igazolást mutatott föl elméleti és gyakorlati zenei képzettségéről. Az 1768–82-ig tartó években orgonista volt a Szentháromság templomban, vagyis a kassai egyetem, illetve akadémia templomában. Ott más cseh és szlovák zenészekkel, ennek a főiskolának tanáraival és hallgatóival együttműködve, a figurális zénét művelte. Az 1782–1820-ig tartó években a Szt. Erzsébet dóm orgonistája volt. A zeneiskolában inkább gyakorlati zenésznek mutatkozott, és valószínűleg nem nagy súlyt vetett tanítványainak elméleti oktatására. Iskolai tevékenysége ellen kifogások merültek föl mind az elméleti kiképzés alacsony színvonalá miatt, mind pedig azért, mert az iskolában szlovákul, latinul és németül oktatott. Magát szlováknak tekintette. Az akkori tanfelügyelőnek, Kazinczy Ferencnek az volt a gondja, hogy a tanítók Kassán az iskolában a magyar nyelvet is bírják.

Lechký utóda a zeneiskolában 1793-ban egy másik született cseh, Beösz Michal lett (1762–1811). Magas zeneelméleti képzettségéről bizonyítványt hagyott reánk Zomb Frantisek, a kassai zeneiskola legjelentősebb képviselője a XIX. sz. elején, aki tanítványa és az 1811–23. közötti években a zeneiskolában utóda is volt.

Zomb Frantisek (1779–1823) messzeágazó kassai zenészcsaládból származott. A maga korában megbecsült tagja volt Kassán a zenei, művészi közösségnek és tagja a helybeli művészegyesületnek. Nemcsak zeneszerző és kimagasló előadó, hanem mint zenetheoretikus, -kritikus és -történész, aki az 1818–19-es években a lipcsei és a bécsi „Általános zenei újság” (Allgemeine musikalische Zeitung) számára is írt.

A kassai zeneiskola tanulói közül ebben az időben megemlítendő Zomb József, ennek az iskolának később tanítója, komponistája és a „Matej, az iskolás” (Matej, der Schüler) daljáték szerzője, továbbá a Zsasskovszky Endre és Ferenc testvérek, a szlovák és a magyar egyházi zene úttörői. Zomb F. működése Kassán, a zeneiskolában a hangszeresek zenei nevelése tekintetében 1818-ban a Stadturnerius szerepének átvételével jelentőssé vált. A város valamennyi zenei intézményének zeneigazgatója volt. A városi szabályrendeletnek megfelelően a XVIII. sz. végén 8 hivatásos zenészt foglalkoztattak, élükön a turneriusal. Ez viszont további 1–2 trombitást foglalkoztatott és maga is oktatott. Megszűnése volt ez a kassai zenei céhnek, amely a fúvósok, főként a trombitások neveléséről gondoskodott. Zomb F. funkciója által összekötötte tehát az orgonisták, a kántorok és a billentyűs és a vonós hangszeresek játszó műkedvelők nevelését, valamint az éneket a fúvósok nevelésével.⁹

Pozsonyban ez a fejlődés más úton történt. Szlovákia területén a századfordulón a nyilvános zeneiskolákon kívül magánzeneiskolák is léteztek. A „Pozsonyi Újság” (Preßburger Zeitung) 1832. május 1-jén arról tájékoztatót, hogy *Joks Anasztázius*, a zene magistere (Magister musicae) bécsi minta után 1832. május 15-én saját zeneiskolát nyitott. Ebben Jokson kívül más tanítók is oktattak, minden hangszert más személy. Joks éneket, összhangzatant, orgonajátékot és zeneszerzést tanított. Lassanként fuvola-, klarinét- és oboajátékkal bővült az oktatás. Joks 1839-ben Budapestre költözött, ahol ugyancsak magánzeneiskolát nyitott. Ez még 1852-ben is létezett. Pesten 1853-ban 10 füzetben megjelent zongoraiskolája: „Új oktatásrendszer a zongorajátékban”. (Neues Unterrichtssystem im Piano-Spiel).¹⁰

* * *

A szlovák történetírás közeledik a pozsonyi és a kassai iskolai zeneoktatás kérdéskörének mint összetett társadalmi jelentőségnek kiderítéséhez, amelyben bizonyos oldalak összefonódnak. A művészeti oktatásnak és a pedagógiának kérdéskörét az iskolaügy és a pedagógia története egy részének tekintjük, közvetítésüket pedig a közművelődés egy részének. A zeneiskolaügyet a zenei műveltség egy részletterületéhez soroljuk összetevőik valamennyi vonatkozásával a zeneszerzőktől az előadókon át egészen a közönségig, mint a művészeti élet társadalmi hátterét. Mindezek az összetevők a szervezésben, a társadalmi feladatkörökben, eredményeikben pedig városaink egész kulturális-művészi légkörében tükröződnek.

A zeneiskolák tanítói alkotóelemei voltak más zenei intézményeknek. Szorosán együtt munkálkodtak Pozsonyban és Kassán a nemesi udvarok hivatásos zenei testületeivel, a színházi társulatok zenekaraival és – nem szabad elfelejteni – az értelmiségi-polgári körök zeneegyesületeivel.

Kassán a századforduló körül az egyházi zenén kívül a hangszeres zenét is művelték a magyar arisztokrácia palotáiban, *gróf Csáky Jánosnál*, *Sztáray Mihálynál* és *Klobusiczky Ferencnél*, valamint az *Andrássy* családnál. Az értelmiségi körökben *Fuker Frigyes* orvos, a 19. sz. elejétől *Wolfstein József* matematikaprofesszor és *Lang* ügyvéd zeneköre ismert. A színházi egyesületek *Bulla Henrik* (1788–91) és *Mihule Vaclav* (1804–07) cseh igazgatók vezetése alatt *Mozart* operáinak színrehozásával szereztek érdemet. Ebben az időben *Mozart* Varázsfuvoláját Kassán egy teljes héten át játszották telt nézőternek. Polgári házak zenekörei nyilvános zeneegyletekké alakultak át. Báró

Fischer Imrich és *Landerer Mihály* (valamint *Ferenc*) nyomdász érdeméből 1810 előtt nyilvánosan bemutatták *Haydn* művét és a klasszicizmus zeneszerzőinek további énekes-hangszeres műveit. Ha ehhez még szemügyre vesszük *Schrött Erazmus* festő működését és az építészetet, a klasszicista művészet széles képét kapjuk Kassán, és megismerjük a kassai akadémia professzorainak működése következtében a fölvilágosodás teljes atmoszféráját. A kassai tanítók (*Beősz*, különösen *Zomb F.*) alkotóelemei voltak ennek a kulturális-művészeti életnek. Közvetítésükkel nemcsak a zeneélet kifejezett demokratizálására került sor, hanem a zeneművészetnek behatolására további értelmi-ségi és polgári körökbe is.¹¹

Hasonló jelenségekre akadunk Pozsonyban is. Pozsony, jelentőségének megfelelően, Magyarország politikai életében és a monarchia fővárosának, Bécsnek közelségében ezek a jelenségek lényegesen erősebben és valószínűleg magasabb kulturális-művészi szinten is megmutatkoztak. Itt az *Erdődy*-, *Keglevich*-, *Grassalkovich*-, *Pálffy*-, *Eszterházy*-paloták színházi közösségeire és a burzsoázia zenei-művészeti egyesületeinek keletkezésére kell gondolnunk. 1815-ben letették a tanító- és művészegyesület alapköveit. Az egyesületnek gondoskodnia kellett a nyilvános hangversenyélet elterjesztésén kívül tagjainak szociális támogatásáról is. *Klein Henrik* tanító ennek az egyesületnek alapításában szerzett érdemeket. Amikor 1828-ban vezetése alatt létrejött az egyházzenei egyesület, a két egyesület tevékenységei összefonódtak. Mindkét egyesület kibontakoztatta munkásságát egészen a 20. sz.-ig. Ezt a kutatást természetesen még ezekkel az egyesületekkel összefüggésben folytatni kell.¹²

* * *

A szlovák történeti irodalom megemlíti, hogy Szlovákiában a Ratio educationis szellemében további fő-nemzeti-iskolák jöttek létre; így Besztercebányán és Zólyomban. A kérdés, hogy itt zenei osztályok, illetve városi zeneiskolák léteztek-e, még nem eléggé kutatott. Ugyanígy nem eléggé megvilágított Löcsén egy minta-elemi iskola és a hozzá tartozó zeneiskola létezése a 19. sz. elején. A 19. sz.-i zenei képzésnél nem szabad elfelejteni az önálló zeneintézetet Bankska Stavnícán. 1820-ban alapították, tanítója *Danko Jan* volt. Ez az intézet a 19. sz. második felében is működött, jóllehet 1873-tól már zeneegyletként különböző állomáshellyel. A zeneegyletek a szlovák városokban a 19. sz. első felében szinte törvényszerű és szerves részei voltak a városok kulturális életének, így Eperjesen, Löcsén, Besztercebányán, Nagyszombatban és másutt.¹³

A 19. sz. elején Magyarországon sor került a tanítóképzés újjászervezésére és új tanítóképző intézetek létesítésére. Ezekben összpontosult az orgonisták és a kántorok nevelése. Ezért a városi zeneiskolák pedagógiai tartalmának módosulnia kellett. A városi zeneiskoláknak, amelyek nem találták meg helyüket a polgári zenekultúrában, el kellett tűnniök. Ehhez a folyamathoz kell a pozsonyi zeneiskola megszűnését is számítanunk az 1840. évben. Ezzel szemben a kassai zeneiskola az ugyanott működő tanítóképző intézet mellett is meg tudta őrizni helyzetét és életlehetőségét 1868 után is. 1868-ban ugyanis a népiskolai törvény alapján át kellett volna alakítani az elemi népiskola mellett működő énekiskolává. Így akadunk rá a zenetörténetben arra az érdekes jelenségre, hogy a pozsonyi zeneiskolának – amelyet a 18.-ról a 19. sz.-ba való fordulás idején létrejött és színvonalát alapján a zenei iskoláztatásban a vezető hely illetett meg Szlovákiában és Magyarországon – mégis

meg kellett szűnnie. Így a kassai zeneiskola maradt Szlovákiában és talán az egész Magyarországon az egyetlen, amely 1784-től egész a jelenig biztosíthatta folyamatos fönmaradását.

Fejlődését vizsgálva nyomon követhetjük a hangszeres zenészek nevelését a feudalizmustól a kapitalizmuson át a zenei iskolaügynek a szocializmusban történő széles kibontakozásáig és demokratizálódásáig.

A kassai zeneiskola történetének vizsgálata alapján megállapíthattuk, hogy ez mindezekben az időszakokban a zenekultúrának nemcsak ebben a városban, hanem az egész környéken hatékony előmozdítója volt. Tanítói szervezők voltak, a zenei élet képviselői a városban, a haladás úttörői a zenei nevelésben, a zenei műveltségben és az egész társadalmi életben.

Irodalom

1. FINÁCZY, Ernő: A magyarországi közoktatás története Mária Terézia Korában. Budapest, 1902. 2. MAJOR, Ervin: A Ratio educationis és a magyar zeneoktatás. In: A zene 1928 a dalšie. S. 249–253. 3. POTEĀROVÁ, Mária: Dejiny hudobnej školy v Košiciach. Čst' I. (1784–1886). In: Vlastivedný zborník I., Košice 1965. 4. MICHALOVA, Eva: Vplyv Franza Paula Riglera na vývin klavírnej pedagogiky na Slovensku. In: Muzikologické bilancie '82, Bratislava, s. 46. 5. MOKRÝ, Ladislav: Ku genéze Hummelovej klavírnej školy. In: Hudobné tradície Bratislavy a ich tvorcovia I., s. 21–25. 6. Allgemeine musikalische Zeitung, Leipzig, 1802, IV. č. 23 z 3.3.1802. Spalte 380–381. 7. MÚĀRA, Darina: Henrich Klein. Príspevok ki biografii a tvorbe. In: Hundobný archív 10, Matica slovenská 1987, s. 85–89. 8. POTEĀOVÁ, Maria: Hudba Josepha Haydna a hudobný život v Košiciach na prelome 18. a 19. storočia. In: Hudobné tradície Bratislavy a ich tvorcovia, zv. 11, s. 160–163. 9. POTEĀOVÁ, Maria: aki pod č. 3, s. 85–94. 10. TERAYOVÁ, M. Jana: Anastasius Jokš, magister musicae Posonii. In: Musicologica slovac, r. I., 1969, s. 133. 11. POTEĀOVÁ, Maria: 200 rokov hudobného školstva v Košiciach. In: Rozvoj hudobného školstva v Košiciach. Zborník referátov zo seminára konaného pri príležitosti 200. výročia vzniku Hudobnej školy v Košiciach. 12. NOVAČEK, Zdenko: Hudba v Bratislave. Bratislava 1978, s. 39–44. Ballová Ľuba: Spolok slobodných umelcov a učiteľ'ov reči v Bratislave. In: Hudobné tradície Bratislavy a ich tvorcovia I, s. 72–84. 13. SEDLICKÝ, Tibor: Rozvoj hudobného života a školstva na strednom Slovensku. In: Rozvoj hudobného školstva v Košiciach. Zborník referátov zo seminára konaného pri príležitosti 200. výročia vzniku Hudobnej školy v Košiciach, s. 66.

KODÁLY ÉS A KÜLFÖLDI ZENEOKTATÁSI MÓDSZEREK *

A Kodály-módszer jól, vagy rosszul kivitelezett alkalmazása nálunk a zene megközelítésének kizárólagos módjává vált. Ez érthető, ha figyelembe vesszük annak pozitívumait, a külföld iránta tanúsított érdeklődését, és azt a politikai, ideológiai szituációt, amelyben színre lépett, és amelyben minden a népi felől induló kezdeményezés jelentős támogatást kapott.

Igazságtalanság lenne ugyanakkor a szisztéma később részletes módszerre fejlesztett változatának abszolút értékeit nem elismerni. Megalapozott büszkeséggel sorolhatjuk fel azt a mintegy 20 országot, ahol ezt a módszert alkalmazzák és továbbiakat, ahol más módszerrel együtt a Kodály-módszer eredményeit is felhasználják.

A módszer jó. Egyre többen megismerik és ezért nálunk nem szoktuk feltenni a kérdést, hogy vajon miért adaptálják a föld országainak csak ilyen viszonylag kis hányadában, mint ahogyan azt sem, hogy milyen módon közelítik meg ők a zenét. Ott is működnek kiválóan képzett zenészek, sőt még a tömeges zenei képzést is ilyen, vagy olyan mértékben sikerül megvalósítaniuk. Márpedig ha így van, akkor nekünk éppen úgy kellene tanulmányoznunk az ő oktatásukat, mint nekik a miénket. Teszünk-e ilyen erőfeszítéseket?

Úgy tűnik, hogy az utóbbi időben csappant az érdeklődés a magyar zeneoktatás iránt. Tapasztaltam, hogy a korábban minden magyar énekórát kitörő lelkesedéssel fogadó amerikai zene tanár, most csaknem közömbösen fogadta az órán látottakat. Ma már ugyanis ezeket az eszközöket saját országában tanárainak óráin is láthatja és hallhatja. Az ő sok éve tartó aktív érdeklődésükre mind ez ideig a mi passzív önteltségünk maradt a válasz.

Ez az elefántcsonttorony minket meggátol a fejlődésben, számukra folyamatosan stagnáló, egyre érdektelenebbé váló helyzetet fog teremteni.

Nézzük a kérdést a másik oldalról. Miért válik a földkerekség igen nagy hányada számára a Kodály-módszer izolált érdekesség, eredményei mellett is zárt rendszer?

Számtalan ok mellett néhány olyanra szeretném felhívni a figyelmet, amit hazai szakembereink még egyáltalán nem vizsgáltak, vagy nem a teljesség igényével tettek azt.

Gyakran olvasom és hallom, hogy a Kodály-módszer exportjának legfőbb akadálya, hogy a pentatóniára épül, és ezért sok ország számára megközelíthetetlen.

Meggyőződésem, hogy ez az ok a legkevésbé tekinthető a legfontosabbnak. Legalábbis nem Nyugat-Európában.

Kodály módszere a népzene felől indul és ezt minden olyan nép zenéjére viszonylag könnyű transzponálni, amelynek a hangrendszerét fél és egész hangközök képezik.

* Elhangzott a Tudományos ülésen (1988. máj. 13., Pécs, Művészetek Háza).

Sokszor elfelejtjük azonban, hogy egész más a helyzet Délkelet-Ázsiában, Indiában és Arábiában, vagyis egy Európánál jóval nagyobb összterületen, ahol negyed-, vagy harmadhangos lépések teljesen kizárják a relatív szolmizáció alkalmazását, a hangköznévvel asszociált mindig azonos méretű hangközök megszólaltatásán alapuló gondolkodásmódot. Ilyen szempontból előnyösebb helyzetben van az abszolút szolmizáció, amelyben a név állandósága mellett a hangköz rugalmas intonálása azt sem tiltja, hogy az európaiaktól eltérő hangközt szólaltassanak meg szolmizációs névvel.

A Kodály-módszer megközelíthetlenségének egy másik tényleges akadálya az említett területeken (de ebből a szempontból hozzá vehetjük a javarészt pentaton zenéjű néger Afrikát is) a zenei notáció hagyományainak teljes hiánya. Ebből következik, hogy a notáció oktatása egyúttal éppen a hagyományostól eltérő zene, pl. az európai műzene bevezetését kívánja.

Vagyis Kodálynak az az alapelve, hogy a zenei anyanyelv felől közeledjünk, már a kiindulásnál csorbát szenved. Mindezt tetézi, hogy míg nálunk a zenei anyanyelv a legtöbb állampolgár esetében csak akkor alkalmazható fogalom, ha annak fogadjuk el azt a zenei közlési és kifejezési eszközt, amit jobbára csak felnőtt korban sajátítunk el, és ritkán játszik zenei kommunikációkban fontosabb szerepet más nyelveknél, elsősorban a művészi műzenénél.

Ezzel szemben az említett területeken a népzene valóban anyanyelv, ami a társadalmi ranglétrán elfoglalt helytől függetlenül mindenki által értett, sőt beszélt nyelvezet és a közizléssel való szembeszegülés minden kísérlet annak mással, például az idegenül hangzó európai műzenével történő helyettesítése.

Az említett földrajzi területeken a hangversenyeken, sőt az operában is népzene, vagy népi hagyományokon nyugvó, úgynevezett tradicionális zene szól. Sőt az sem ritkaság, hogy a mégis megjelenő európai művek megszólaltatásához a zenekarban jelenlevő népi hangszerek valamelyikét igénybe veszik.

Gondot okoz a Kodály-módszer egyszerű átvétele szempontjából az is, hogy sok helyen a mai napig ismeretlen az európai mintájú iskola, a zárt osztályokban folyó, fegyelmezett magatartásra építő, a tanulókat iskolapadba kényszerítő, nagy csoportokat foglalkoztató iskolatípus. A gyerekek az indiai gurukula szisztémának megfelelően, vagy gazdagabbak esetében olykor európai értelemben vett magántanártól tanulnak. A tankönyv vagy nem játszik szerepet, vagy mnemotechnikai eszközökkel, illetve motorikus módszerekkel alkalmazzák.

Az egyszerű átvétel számtalan további akadályai közül csak felsorolásként említem a nemzeti tradíciókban, a köznapi élet formájában, a kulturális hagyományok tartásában, az erkölcsi normákban, az ideológiában és az ősi hagyományok fenntartás nélküli tiszteletében jelentkező alapvető különbségeket.

Érthető tehát, hogy ha megpróbálnak európai módszert alkalmazni, akkor nem feltétlenül Kodály módszerét veszik át, vagy legalábbis eleve kiküszöbölik belőle mindazt, ami a számukra teher, esetleg megoldhatatlan feladat.

Mivel azonban számtalan egyéb zeneoktatási módszer született, még a gondolkodásban és kulturális hagyományait illetően hozzánk közelebb állók sem mindig tőlünk tanulják a zeneoktatást. A jellemző inkább az, hogy módszerüket a Kodály-módszer eszközeit is felhasználva, egyénien építik át.

A választásban a praktikum mellett gyakran nacionalista szempontok is szerepet kapnak.

Egy rövid tanulmánynak nem lehet feladata, hogy a földkerekség minden zenetanítási módszerét részletesen ismertesse. Az itt következő felszínes áttekintés is csak azt szolgálja, hogy némi betekintés alapján egy kis összehasonlítási lehetőségünk legyen.

Úgy vélem, hogy a különböző módszereket két jól elhatárolható csoportba lehet osztani. Ezek a következők:

1. Olyan módszerek, amelyek megkísérik a tanulót a kottaismeretre megtanítani.

2. Azon módszerek, amelyek csak filozófiát és annak gyakorlatba történő átültetésére esetleg néhány részletcél és eszközt határoznak meg.

Az első csoportba tartozik pl. Jöde és Curwen, századunkban Kodály, Orff és az amerikai Carabo Cone.

A második csoportba sorolom pl. Jaques-Dalcroze-t, Willams-t és a japán Suzukit.

Vizsgáljuk meg néhány, napjainkban is népszerű módszer alapelveit.

Kodály koncepciójáról, amelyről köztudott, hogy mások, elsősorban Kerényi György és Adám Jenő munkássága révén vált igazán módszerré, nem kívánok beszélni, hiszen nálunk ezt ismerik a legalaposabban. Annyit azonban le kell szögezni, hogy a legátfogóbb abban az értelemben, hogy célkitűzése és eszköztára egyaránt a kottaolvasás megtanulásának teljes folyamatára kiterjed.

A német Carl Orff 1895-ben született Münchenben. Az 1925–1936-ig terjedő időszakban egy müncheni Dalcroze iskola tanáraként dolgozott. Itt közelről megismerte a svájci Dalcroze „ritmika” módszerét és ez döntő hatással volt rá nemcsak a saját koncepciójának, de kompozíciós technikájának kialakításában is. Egyszer kijelentette, hogy: „Melódia és beszéd összetartoznak. Elvetem a tiszta zene ideáját.”

Kodály gyakran mondta, hogy az ő pedagógiai elképzelése nem módszer, csak koncepció. Ez Orff pedagógiájára nézve is igaz. Nagyszabású műve, a Gunild Keetman müncheni tanárnővel közösen kidolgozott „Orff Schulwerk” nemcsak útmutató elméletének megértéséhez, de egyúttal vezérkönyv a tanításhoz is, számtalan kottapéldával. Alapanyaga a különböző országok gyermekdalkészlete. Tanításához nélkülözhetetlen kelléktár az „instrumentarium”, vagyis azok a hangszerek, amelyeket Karl Mandler zongoraépítővel együtt maga tervezett. Ezek többsége ütőhangszer és kivétel nélkül olyan instrumentumok, amelyeknek megszólaltatása nem igényel előzetes zenei felkészülést.

A legfontosabb célkitűzés a gyerekek ösztönös zenélési kedvének felkeltése, ugyanakkor természetesen játékos készségfejlesztés is.

A csoportos hangszerhasználat, vagyis az első pillanattól fogva a társas zenélés öröme összekapcsolódik a tánccal és természetes mozgásokkal.

A népdal előtérbe helyezése mellett fontos vonása ennek a módszernek a vonzódás a régi zenéhez, a gregoriánhoz. Gyakoriak a modális fordulatok és az osztinató-technika.

A melódiák az úgynevezett „kakukkerctől”, vagyis a kis terctől indulnak és a három-négy hangos hangkészleteken át haladnak a diatonia felé.

A figyelemreméltóan igényes hangú ütőhangszerek mellett olyan egyszerű eszközöket is igénybe vesz, mint a vízzel a kívánt hangmagasságnak megfelelő mértékben feltöltött pohár.

Ebbe a zenekarba tetszés szerint kapcsolódhatnak be a magasabb zenei képzettségű, pl. zeneiskolás gyerekek, akik vonós vagy fúvós hangszereken tanulnak. Csak a zongora és a harmonika használatát ellenzi.

1963-ban Wilhelm Keller „Einführung in Musik für Kinder” című munkájában az instrumentárium bővítését szorgalmazta elsősorban fúvós hangszerekkel.

Alljon itt az „Orff Schulwerk” öt kötetének néhány jellegzetessége címszavakban:

- a fokozatosság elvét követi;
- következetesen tanítja az akkordokat fokszámokkal, de fűzési szabályok nélkül;
- módszeresen megtanítja a hétfokúnál kisebb, majd a dúr és moll, azután a modális hangsorokat;
- tudatosan végigvezet a zenei nyelvezet gazdag kifejezési világában (kórus, dal, recitativo, ritmikus szövegmondás, variációk stb.);
- fontos szerepet tulajdonít a ritmusképzésnek.

Az Orff-módszert igen sok országban bevezették. Terjedésének gátat szab az instrumentárium magas ára és egyes országokban beszerzésének nehézségei.

Az „Orff Schulwerk”-nek elkészült amerikai, angol, dán, francia, holland, portugál és spanyol adaptációja, illetve fordítása is.

Kodállal összehasonlítva szembeötlő, hogy mindketten a terc hangköz-zel indulnak, Kodály azonban az énekhangra épít. Mindketten a népdalra alapoznak, de Orff nagyobb mértékben épít a nemzetközi népdalkincsre. A német népzene diaton, Orff mégis – Kodályhoz hasonlóan – a pentatónián keresztül jut el a diatóniáig. Mindketten hangoztatják a zene és a mozgás összekapcsolásának szükségességét.

Madelaine Carabo-Cone „szenzo-motorikus” módszerét az USA New Jersey államában alakította ki. A hölgy korábban a Clevelandi Szimfonikus Zenekar hegedűse volt, de otthagyta ezt a jó állást, hogy mevalósíthassa pedagógiai elképzeléseit. Legújabb könyveinek egyike, amelyben módszerének lényegét összefoglalja: „A Sensory-Motor Approach”.

Carabo Cone a gyermek környezetét igyekszik külsőségekkel is zeneivé tenni. A hatalmas, ötvonalas rendszer nemcsak a tanterem padlóját, de még a pianínót is behálózza, sőt a vonalrendszer csíkjai a gyermek ruháján is megtalálhatók. Mindehhez egyszerű eszközöket, elsősorban papírt használ.

A gyerekek sétálnak a vonalrendszeren, fejükön hangértéket kifejező kalapot viselnek, és így, a módszer alkotójának véleménye szerint valósággal átéli azt a zenei situációt, amit éppen megszólaltatnak. Ez a hagyományosnál intenzívebb azonosulást tesz lehetővé a zenével. Ahogy ő mondja: „A külső világ, amelyet a felépített környezet reprezentál, asszociálódik az azonosulás révén önmagával és a dramatizálással és a gyermek belső világává, szellemiségévé válik.”

Carabo Cone módszerét kis gyerekekre alkalmazza.

A különösen francia nyelvterületeken elterjedt Edgar Willams-módszer alapelvei a következők:

- a zene, az ember és a világegyetem kapcsolatban állnak;
- az ösztönöstől a tudatosig és végül a beidegzettig kell eljutni;
- ki kell zárni minden zenén kívüli elemet a zeneoktatásból (pl. színeket, rajzokat, történeteket, játékokat stb.);
- fejleszteni kell a hangköz-, ritmus-, akkord-, dallam- és hangsorisme-

retet, a motorikus és ritmikai készséget, a szolmizációs beidegzéseket és a hangszeres készséget;

- kezdettől fogva tanítani kell a zenei kifejezéseket;
- változatos hallási gyakorlatokat kell végezni;
- fontos a rendszeres ritmusgyakorlás;
- a hangsorok megközelítése nem vezérelv a tanításban, azokkal olyan mértékben és rendben találkozódik a gyerek, ahogyan a művekben éppen előfordulnak;
- a skála hét fokára csak a hét szolmizációs nevet használjuk, mert főlegesen kettős névrendszer beidegzése;
- fontos a természetes testmozgások alkalmazása (séta, futás, ugrás, szökdecselés stb.) – a zenét ki kell tudni testmozgással fejezni;
- nem nekünk kellene a zenét a gyerekekre kényszeríteni, hanem a gyerek saját alkotó erőit kellene felszabadítani;
- a zenei nevelés tényezői közt a legfontosabbnak a „világosság”-ot tartja.

A századforduló táján született japán Shinichi Suzuki módszerének a „Talent Education”, azaz tehetségnevelés elnevezést adta.

Abból indul ki, hogy a mindenki által nehéznek tartott japán nyelvet minden japán gyermek nehézségek nélkül meg tudja tanulni. Ehhez feltétel egyrészt a nyelv születésétől fogva történő hallgatása, másrészt a kommunikációs kényszer.

Suzuki úgy véli, hogy a zenetanuláshoz nem kell rendkívüli képesség. Egyszerűen minden gyereknek születésétől fogva kellene zenét hallgatni. Szükség van ezenkívül egy eszközre, amivel a zenei kommunikációt a gyerek megvalósíthatja. Ő erre a legalkalmasabbnak a hegedűt tartja.

A gyerek édesanyjával kezd hegedűórára járni és csak akkor kapja kezébe a hegedűt, amikor azt már ő szeretné mindenáron. Fontos szerepet játszik a módszer eredményessége szempontjából a tanárnak a gyerek iránt érzett szeretete, ami türelmessé teszi ahhoz, hogy a kevesebb adottságú gyermeknek szükséges több támogatást megadjon.

Mi a helyzet nálunk jelenleg a külföldi módszerek ismeretének tekintetében?

Sajnos jelenleg nem folynak kutatások, vagy azok eredményei nem válnak a zenepedagógusok széles rétegei számára ismertté egy sor területen. Ide számítom azokat a külföldön már szép eredményeket elért kutatási szférákat is, amelyeknek nincs, vagy alig van magyar irodalma, illetve amelyeknek átvétele vagy kényelemszeretetből, vagy arisztokratizmusból nem valósult meg.

Ilyeneknek tartom az alábbiakat:

- kreativitás,
- az egzotikus zene és általában a külföldi népzene kutatás,
- a könnyűzene szakszerű értékelése,
- a különleges tehetségek gondozása,
- a 20. századi zene oktatása,
- a terápiás zene,
- a ritmika és tánc, valamint a zene kapcsolata,
- a ritmusképzés.

Különösen nagy lemaradást érzek a hajdan Bartók és Kodály munkássága alapján Magyarországról elindult etnomuzikológia terén. Ennek a tudománynak ma már sok országban egész intézményrendszere van, nálunk pedig

úgy szólván az amatőr kutatás szintjén mozog. Eredményei – pl. a tanárképzésben – alig jelentkeznek. Ennek következtében az iskolában sem jelennek meg.

Hogyan léphetünk tovább?

Hosszú ideig elszigeteltségünk szinte teljesen kizárt bennünket a külföldi eredmények megismerésének lehetőségéből. Ma már ezen túl vagyunk, de jelenleg a nyitottság szinte csak az idegen nyelven értő tanárok számára igaz. Mielőbb magyar nyelvű irodalmat kellene teremteni, amelyből a külföldi eredményeinek összegezése, lehetőség szerint értékelése is megismerhetővé válik.

Jóval agresszívebb export-tevékenységre lenne szükség a Kodály-módszer eredményeinek propagálása érdekében. Ennek legfontosabb feltételei, hogy

- álljon rendelkezésre megfelelő idegennyelvű Kodály zenei anyag;
- a Kodály-módszer eredményeit megfelelő nyelvtudással rendelkező, pártatlan pályázati rendszerrel kiválasztott és szakmailag megfelelően felkészült szakemberek vigyék külföldre, akiknek kiválasztását jóval magasabb szempontoknak kell meghatározni, mint pl. az INTER-KONCERT pillanatnyi érdekei és személyes kapcsolata;
- ne a Kodály-módszer alkalmazásában kialakult hibák megcsontosodása hanem az alkalmazás alapelveinek újraértelmezéséből fakadó rugalmasság, a külföldi és hazai új eredmények bátor felhasználása és ezek megismeréséhez szükséges szüntelen kutatás jellemezze zenepedagógiai munkánkat.

Kodály azt mondta, hogy „A zenetörténet tanulmánya, különféle korok mesterműveinek meghallgatása a legjobb szer hiúság és önhittség ellen.”

Úgy vélem, hogy ez a zenetanításban külföldön elért eredmények tanulmányozására nézve is igaz.

A KÉTSZÁZ ÉVES PÉCSI ÁLLAMI ZENEOKTATÁS HATÁSA A BARANYA MEGYEI ZENEISKOLAI HÁLÓZAT KIALAKULÁSÁRA *

A prágai születésű Svoboda Gáspár azzal, hogy Magyarországon Pó-zsony, Budapest és Kassa után a Pécssett negyedikként engedélyezett nemzeti-állami zeneoktatást 1788 novemberében elindította, nemcsak a pécsi ének-és hangszeroktatás alapját vetette meg, hanem a Baranya megyeit is.

Kétszáz év telt el a pécsi zeneoktatás megindulása óta. Kétszáz év a tör-ténelem tengerében alig több egy cseppnél. De ez a csepp is része az egyete-mes kultúrának, az egyetemes kultúra egészének; sokkal több mint része a magyar zenei nevelésnek. Baranya művelődéstörténetének pedig jelentős sza-kasza.

Rövid ismertetőmet csöppnyire is zsugoríthatnám, mert témám lényegé-nek bizonyítását, hogy a pécsi zeneoktatás miként segítette a megyei zeneis-kolai hálózat kialakulását, néhány statisztikai adat közlésével is meg lehetne világítani.

Hogy ezt mégsem teszem, annak az az oka, hogy régebbi gyökereket is szeretnék felmutatni a pécsi zeneoktatás és a megyei zenei élet kapcsolatairól; és fontosnak érzem a megyei zeneiskolai oktatás múltjának és jelenének váz-latos bemutatását is.

De lássuk először azokat az egyszerű, de mégis „sokatmondó” statisztikai adatokat!

Baranya megyében jelenleg *nyolc* településen folyik állami zeneiskolai hangszeroktatás. Ezen a nyolc helyen hetvenhárom zeneiskolai tanár oktat.

A hetvenhárom zenetanár nélkül nem valósulhatott volna meg, az eltelt harminchárom évben, a mostani baranyai zeneiskolai hálózat kiépítése.

Kinek köszönhető, mint „legfőbb segítségnek”, a hetvenhárom zenetanár?

A hetvenhárom tanárból huszonheten a pécsi zeneiskolának voltak a nö-vevényei, azaz ebben az iskolában kapták meg további tanulmányaik foly-tatásához az alapokat. Ez az össztanári létszám 36⁰/₀-a.

A hetvenhárom baranyai zenetanár közül ötven a pécsi – mai nevén – művészeti szakközépiskolában fejezte be középfokú zenei tanulmányait, azaz a jelenlegi tanárok 68⁰/₀-a.

A hetvenhárom oktatóból zenetanári oklevelet hatvanötven – mai elneve-zéssel – a pécsi zenetanárképző főiskolán szereztek, és ez az össztanári lét-szám 89⁰/₀-át jelenti.

Az érdekesség kedvéért arról is készítettem egy kis statisztikát, hogy a megyében oktató szaktanárokból mennyi a pécsi végzettségű, illetőleg hányan indultak a Pécssett végzett tanárok közül a pécsi zeneiskolából.

A Baranya megyei zenetanárok közül tizenkét szolfézstanár, pontosabban szolfézs és más hangszeres végzettségű tanár, nyolc zongoratanár, négy fafú-

* Elhangzott a Tudományos ülésen (1988. máj. 13., Pécs, Művészetek Háza).

vós, két-két rézfúvós és gordonka tanár és egy hegedűtanár volt hajdan a pécsi zeneiskola növendéke.

A számok különös konklúziók levonására nem alkalmasak, de önmagukért beszélnek mégis.

Nem nehéz viszont megállapítani, hogy vitathatatlanul erős az a fundamentum, amelyet a pécsi zeneoktatás a megyei zeneiskolai hálózat kiépítésében biztosított. De ez a fundamentum egyben olyan hatásmechanizmus-kapocs is a pécsi és a megyei állami zeneoktatás között, amely szilárd alapon gyugszik, kontinuitást biztosít és korrelációt teremt.

Természetesen, hogy ennek a hatásrendszernek számos és különböző előjelű szála van, amelynek felmutatása nem egyszerű feladat, és beleszorítani témán behatárolt keretébe – még vázlatos jelleggel is lehetetlen vállalkozásnak látszik.

Arról viszont szólni kívánok, ahogy erre utaltam is már, hogy a pécsi zeneoktatás, a pécsi zeneoktatók miként gazdagították a megye zenei életét.

A pécsi zenetanárok, mint ének- és különböző hangszeres művészek, rendszeresen hangversenyeztek régtől fogva a megyében, elsősorban a megye városaiban. Ezek a hangversenyek nemcsak élményeket nyújtottak a közönségnek, hanem kedvező propagandát is kifejtettek a zenetanulás, a hangszer-tanulás mellett.

A zene szépségéről és embergazdagító hatásáról – ahogy ezt jól tudjuk – maga a zene tud a „legérzékletesebben” beszélni.

Három baranyai városból három különböző időszakból való híradást idézek fel fentebbi állításaim igazolására.

A Siklói Hírlap 1896. július 12-i számában ez áll: „Jótékonycélú hangverseny lesz f. hó 19-én Siklóson a nagyvendéglő helyiségében. A hangversenyt Löhr Vilmos, a pécsi philharmóniai társulat karnagya, Echardt Antal pécsi ének- és zenetanár, Taky Gyula pécsi székesegyházi énekes és Hegedüs Feri zenekonzervatóriumi növendék rendezik.”

A hangverseny műsorán Mendelssohn és Beethoven-sonátatételek, Sarasate Ábrándja és Hubay Fantáziája és magyar népdalok szerepeltek.

A Siklói Hírlap ekkortájt arról is tudósít, hogy a hangversenyek hölgykoszorúi nemcsak Siklósról és környékéről gyűltek össze – feltehetően így volt ez másutt is –, hanem Pécsről, Bajáról, Paksról, Mohácsról és máshonnan is (s akiket név szerint is megemlíttet a hetilap).

De nézzük meg, hogy kik voltak a hangverseny legfőbb szereplői!

Löhr Vilmos hegedűművész és karmester Kölnből érkezett 1883-ban a pécsi városi zenekar vezetésére, aki – kiváló hegedűpedagógus is lévén – hamarosan tanára lett a pécsi zeneiskolának is. Az ő tanítványa volt Hegedüs Feri, egy cigányprimás fia, aki zeneakadémiai tanulmányai után Bécsben, Berlinben, Londonban és Amerikában is hangversenyezett.

Eckhardt Antal a Pécsi Dalárda mellett működött Hoffer Károly-énekiskolának és a pécsi tanítóképzőnek volt a zenetanára.

A szigetvári újság 1922. június 25-i számában a következő sorok láttak napvilágot: „Az elmúlt vasárnap délelőtt a legnagyobb siker mellett tette le II. alapvizsgáját Tursits Mancika, a pécsi városi zeneiskola csaknem teljes számban megjelent tanári kara és annak igazgatója, Kürschner Emánuel előtt. Sikere egyben dicsérete Gosztonyi Sándornénak is, ennek a kiváló képzettségű zenei tanárnőnek, kinek szakavatott vezetése segítette a fiatal leánykát ezen dicséret elnyeréséhez.”

A szigetvári zeneoktatót és zeneoktatást tanári karával az a Kürschner

Emánuel hegedűművész támogatta, aki Hubay Jenőnek volt a növendéke, és aki 1908-tól 1942-ig igazgatta a pécsi városi zeneiskolát.

A Mohácson megjelent Dunavidék c. újság 1928. április 8-i számában ez olvasható: „A külvárosi Kaszinóban... fényes dalest lesz, melyen a pécsi Királydíjas dalárda szerepel... és amelyen Graef Tildi hegedűművész is fellép. – A Pécsi Dalárdát nem kell a mohácsi közönségnek bemutatnunk, mert volt már alkalmunk gyönyörködni művészetükben egynehányszor.”

Mestrits Jenőné Graef Matild hegedűművésznő és zenetanár Pécssett kezdte zenei tanulmányait, majd a Zeneakadémia befejezése és két évi párizsi tartózkodása után Pécsre tért vissza, ahol évtizedeken át kiemelkedő zenetanári munkát végzett különböző zeneoktatási intézményekben és emlékezetes koncerteknek volt a közreműködője, illetőleg hangversenymestere. Az említett mohácsi hangversenyen egy Handel és egy Hubay művet játszott.

Úgy érzem, hogy a három más-más arcélú zenei esemény idézésével sikerült némi izelítőt adni arról, hogy miként segítettek – áttételesen és közvetlen módon – a pécsi zenetanárok és művésztanárok a megye zenei törekvéseit, kezdeményezéseit, azon belül a zeneoktatást a korábbi évtizedekben.

A pécsi és a megyei állami zeneoktatás kapcsolata 1955-ben változott meg alapvetően, majd az 1960-as években vett új fordulatot.

1955-ben létesült a megyében az első zeneiskola az azóta városi rangra emelkedett Komlón.

A komlói zeneiskolából, mint nevelőiskolából nőtte ki magát tagiskolává, majd önálló intézménnyé 1967-ben a mohácsi, 1970-ben a szigetvári, 1976-ban a pécsváradi és 1987-ben a sásdi.

A mohácsi zeneiskola vette aztán szárnyai alá a siklói zeneiskolai tagozatot, amely 1971-ben vált önállóvá.

A szigetvári zeneiskola tagiskolájában kezdődött meg a hangszeroktatás Szentlőrincen, ahol 1984-től működik önálló zeneiskola.

Jelenleg a sellyei zeneiskolai tagozat munkáját a siklói zeneiskola segíti.

A megye hét zeneiskola igazgatója – Komlón Osváth Tiborné, Mohácson Kovács Győző, Szigetváron dr. Zimányi Lászlóné, Pécsváradon Tóth Gézáné, Sásdon Csajághy Miklós és Siklóson Horváth László – közül hat (felsoroltak) a pécsi zeneiskola, illetőleg a pécsi művészeti szakközépiskola és zenetanárképző főiskola (korábbi nevén: zeneművészeti szakiskola) növendéke, illetőleg hallgatója volt. A szentlőrinci zeneiskola vezetője, Nagy Sándorné a Győri Zenetanárképző Főiskolán szerzett oklevelet.

Az 1950-es évek végén a megye négy nagyobb településén, Komlón, Mohácson, Szigetváron és Siklóson énekézenei tagozatos általános iskolák jöttek létre, ahol újszellemű ének, illetőleg hangszeres tanárookra volt szükség.

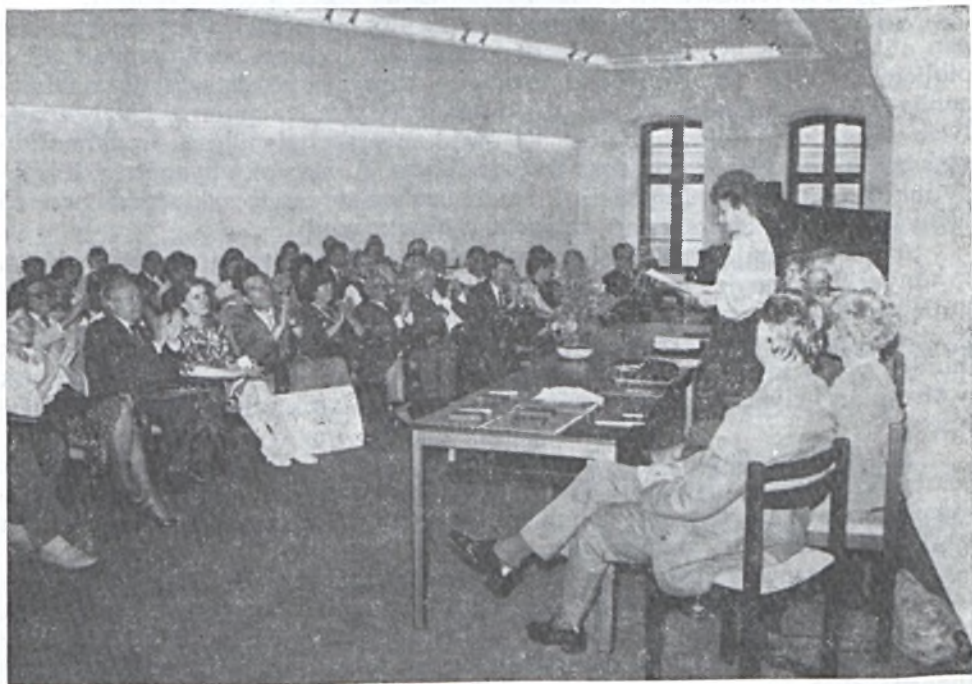
A pécsi zeneművészeti szakiskolából érkezett tanárok ezekben az iskolákban nemcsak énekórákat tartottak, hanem hangszeroktatást is végeztek. Ezek a zenetanárok alkották a magvát a létesülő zeneiskolai tagozatoknak, a később önállókká vált zeneiskoláknak.

A pályakezdő tanárok és az igazgatók hová és kikhez is fordulhattak volna szakmai és vezetési segítségért, mint azokhoz az intézményekhez és tanárokhöz (Graef Matildhez, Sassy Iringához, Agócsy Lászlóhoz, Bánky Józsefhez, Barth Istvánhoz és másokhoz), ahol és akiktől tanultak.

A pécsi oktatók segítései kedvezően hatottak és hatnak napjainkban is a megyei zeneoktatásra, mert a látogatások, a tapasztalatcsere ma is gyakoriak, ha bőven akad már látni-hallani, megfigyelni és elsajátítani való a megye zeneiskoláiban is.

A megyei zeneiskolák igazgatói, a pécsi igazgatóval, Dobos Lászlóval az élen, évek óta alkotnak munkaközösséget, amelyben már nemcsak az ezer pécsi, hanem a közel ezerötyszáz vidéki zeneiskolai növendék sorsával is törődnek felelősségteljesen a megyei szakmai vezetéssel karöltve, hogy a tehetséges növendékek a szakiskolákba kerülhessenek, majd felsőfokú zenei intézményekbe, többsége pedig jó amatőr muzsikussá és értő-érző zenehallgatók-ká válhasson.

Kedvező hatással vannak azok a pécsi zenei rendezvények is a megye zeneiskoláira, amelyeket a pécsi zeneoktatói intézmények, zeneiskolák, mindkettő: a Liszt Ferenc nevét viselő és a Művészeti Iskola keretében, Apagyi Mária vezetésével működő, a zeneművészeti szakiskola és a zenetanárképző főiskola szerveznek és rendeznek.

*A három zeneoktatási intézmény tantestületének közös ünnepi ülése
a pécsi Művészetek Házában*

BARANYA MEGYÉRŐL

Bibliográfia és repertórium

1986.

Összeállította: Horváth Eszter, Surján Miklós

1986 baranyai helyismereti irodalmát feltáró jelen összeállításunk az előző évben bevezetett változásoknak megfelelően készült. Szükségesnek tartjuk, hogy a következőkben röviden ismertessük szerkesztési elveinket.

A korábbi gyakorlattal ellentétben a bibliográfiát földrajzi csoportosításban adjuk közre. A „Baranya megye általában” címmel jelölt csoport áll a bibliográfia élén, amelyen belül további – tárgyi – részletezést is alkalmazunk. (E fejezetbe kerül a szén- és uránbányászatra, valamint a helyi személyekre vonatkozó teljes irodalom is.) Majd az egyes települések irodalma következik a települések egységes betűrendjében. A városok anyagát tovább tagoljuk tárgyi szempontok szerint, a községeknél viszont csak szerzői, szerző hiányában pedig cím szerinti betűrendet alkalmazunk.

A helyi témájú önálló kiadványokat, valamint a tanulmánykötetekben, évkönyvekben megjelent dolgozatokat igyekszünk a teljesség igényével közölni. Ugyanígy az országos lapokban megjelent helyi vonatkozású írásokat. Nagyon erősen válogatjuk viszont a helyi lapok cikkeit. Továbbra is felveszünk minden olyan kéziratot melyről tudomást szerzünk, de nem vállalkozhatunk a kiadatlan helyismereti tanulmányok, szakdolgozatok teljes körű összegyűjtésére.

A jelenlegi Baranyával kapcsolatos közleményeken kívül szerepelnek összeállításunkban olyan kiadványok, sajtóközlemények is, amelyek a történelmi Baranyához tartozott települések természeti környezetére, néprajzára vagy helytörténetére vonatkoznak.

Nem veszünk fel színi- és hangversenykritikákat, kiállításokkal kapcsolatos cikkeket, helyi szerzők műveiről megjelent írásokat (kivételt képeznek a helyi tematikájú könyveket bíráló vagy ismertető közlemények), különféle szerencsétlenségekről, bűnesetekről ill. sporteseményekről megjelent kisebb tudósításokat.

A bibliográfia 1986 előtt megjelent közleményeket is tartalmaz. Többnyire 1983–1985. évi írásokról van szó, melyek korábbi összeállításainkból kimaradtak. Egy részükről csak most szereztünk tudomást, de vannak olyanok is, melyek az impresszumban megadott évszám ellenére valójában 1986-ban jelentek meg. A könnyebb visszakereshetőség érdekében ezeket nem külön közöljük, hanem az 1986. éviakkal együtt.

Akár csak korábban, most is mellékeljük az év folyamán Baranyában megjelent időszaki kiadványok jegyzékét. A címen kívül egyéb adatot csak az újonnan induló lapoknál adunk.

1 A TERMÉSZETI KÖRNYEZET

- 7549 GELENCSÉR József: Dráva menti kis táj. Az Ormánság. = Fejér Megyei Hírlap, 86.6.20: mell.: 11, ill.
- 7550 HEGYES Zoltán: Ormánsági csodák. = Magyar Hírlap, 86.6.7: képes mell. 3.
- 7551 LOVÁSZ György: Természeti viszonyok. = A Zselic mezsgyéjén. Mindszentgodisa és társközségei. Mindszentgodisa, 1985 [1986]. 9–34, ill.

111 Természetvédelmi területek

- 7552 B. G.: Úgy hívják: demokrácia. = Nők Lapja, 86.5.24:8.
Tanácskozás a Szársomlyó védelméről.
- 7553 BARÓTI Szabolcs: Bányászok és barlangászok. Együttműködés az értékek megmentéséért. = Népszava, 86.10.7: 7, ill.
A Szársomlyó kutatásáról.
- 7554 BARÓTI Szabolcs: Egy sziget megszűnik? = Népszava, 86.2.24: 7.
Szársomlyó sorsáról.
- 7555 BUNYEVÁ CZ József: A Szársomlyó és környékének környezeti hatásvizsgálata. = Búvár, 86.5: 8–9.
- 7556 CSERI Rezső: Szársomlyó célegyenesben. = Búvár, 86.12: 15, ill.
A környezetkímélő bányaművelésről és a rekultivációról.
- 7557 D. I.: A Szársomlyó. = Búvár, 86.5: 2–4, ill.
- 7558 GÁNTI Tibor: Szársomlyó. = Természet világa, 86.4: 146.
- 7559 HORVÁTH Ferenc: Kelet-Mecsek, tájvédelmi körzet. Bp. 1986. 16 p., ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára 146.)
- 7560 –is–: A Béda ifjú kutatói. = Népfront, 86.2: 49–53, ill.
A Béda patak környékének kutatásáról.
- 7561 J. E.: Mégegyszer a Szársomlyóról. = Magyar Hírlap, 86.2.19: 6.
AzOKTH természetvédelmi hatástanulmányának vitájáról.
- 7562 KEVEY Balázs: Védett területeink. A Keleti-Mecsek. = DN, 86.11.15: 7, ill.
- 7563 KOCSIS Kristóf, G.: Maguk alól a hegyet... Új fejezet a Szársomlyó-hegy vitájában. – Környezetvédelem, kontra gazdálkodói érdek. = Magyar Hírlap, 86.4.14: 5.
- 7564 KORÁNYI Tamás, G.: Unesco bioszférarezervátum lesz... Szársomlyói passió. = Esti Hírlap, 86. 4.18: 4.
- 7565 KORDOS László: Beszélő képek. A Szársomlyó ördögszántásai. = Élet és Tudomány, 86.1.10: 48–50, ill.
- 7566 [MÁGEL Andrea] M. A.: Élő laboratórium. A Szársomlyó sorsa. = DN, 86.2.18: 5.
- 7567 SÁRVÁRI Mária: Megvédhető-e a magyar kikerics? Veszélyben a Szársomlyó bioszférája. = Magyar Nemzet, 86.4.12: 4.
- 7568 Szársomlyói fejlemények. Kármérleg. = Heti Világgazdaság, 86.2.8: 54–55, ill.
- 7569 SZÜCS János: A Szársomlyó – a másik oldalról. = DN, 86.6.4:3, ill.
- 7570 TAMÁS Enikő: Szársomlyó sorsa elmozdul a holtpontról? = Kertészet és Szőlészlet, 86.5.8: 13, ill.
- 7571 TARDY János: Az OKTH szakértője – ugyanarról. A jobb folytatás reményében. = Búvár, 86.5: 9–10, ill.
Szársomlyó védelméről.

- 7572 Baranya megye vízi-környezetvédelmi helyzete. 1985. Pécs 1986, Dél-Dunántúli Vízügyi Ig. 18 p., 17 t.
- 7573 BOGDÁN Tibor: A liász-program környezetkímélő megvalósítását előmozdító igazgatási-jogi jellegű intézkedésekre. = LPH 10. köt. Pécs 1985. fol. 59–92.
Mecseki Szénbányák.
- 7574 BUNYEVÁCZ József–TÖRZSÖK Agnes–VARSZEGI Károly: Baranya megye hulladécai és szennyvizei elhelyezésének földtani alapjai és a gyűjtés, szállítás, elhelyezés rendszere. = Múlt, jelen, jövő a tudományos műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya megyei szervezete. 185–189.
- 7575 CSEFKÓ Ferenc: A környezet védelme a liász-program szerves része. Kutatásvezetői összefoglaló. = LPH 10. köt. Pécs 1985. fol. 137–162.
- 7576 ERDŐSI Ferenc: A liász-program környezetvédelmi vizsgálatainak főbb eredményei. = LPH 10. köt. Pécs 1985. fol. 5–58.
- 7577 ERDŐSI Ferenc: A liász-program megvalósításával kapcsolatos felszínváltozások problémái. = LPH 1982. 3. köt. Pécs 1982. fol. 123–154.
- 7578 FODOR István: A liász-program és a természeti környezet védelme. A mezo- és a mikroklímára gyakorolt hatás. = LPH 1982. 3. köt. Pécs 1982. fol. 72–122.
- 7579 Környezet- és természetvédelem Baranya megyében. Bp. 1985, Lapkiadó V. 23 p., ill.
A Búvár 1985/2. számának melléklete.
- 7580 HORVÁTH Zsuzsa: „A liász-program hatása Baranya megye társadalmi-gazdasági életére” c. program környezetvédelmi aspektusai. = LPH 10. köt. Pécs 1985. fol. 93–136.
- 7581 LEHMANN Antal: Meddőhányók, szállítási útvonalak kialakításának hatása a növényzetre és a talajtakaróra. = LPH 1982. 3. köt. Pécs 1982. fol. 9–71, ill. -
- 7582 MEGYIK Ferenc: Környezetvédelem a pécsi igazgatóságnál. = Magyar Vasutas, 86.11.13: 5.
Pécsi Vasútigazgatóság.
- 7583 MÉSZÁROS Attila: A Baranya megyei Tanács végrehajtó bizottsága tárgyalta. A környezet további károsodása megengedhetetlen. = DN, 86.1.30: 5, ill.
- 7584 MURÁNYI László, B.: Még egyszer a baranyai hulladékégetésről. Hasznosítás vagy ártalmatlanítás? = Magyar Hírlap, 86.12.15: 5.
Importból származó szennyezett fáradtolaj égetése Pécssett és Bere-menden.
- 7585 [SÁFRÁN István] S. I.: Baranyában kérdés. Engedély nélkül érkezett hulladék? = Népszabadság, 86.12.12: 6.
A fáradtolaj-hulladékról.

119 Térkép. Térképészet

- 7586 A Mecsek turistatérképe. Tourist map. Készítette és kiad. a Kartográfiai Vállalat. M. 1:40 000. 7. jav. kiad. Bp. 1986–87. 94x67 cm., 1 mt.

12 GEOLÓGIA. HIDROLÓGIA

- 7687 BARANYAI István–KASSAI Miklós: Sekélygeofizikai módszerek szerepe és lehetőségei a települések környezeti fejlesztésében és védelmé-

- ben. = Múlt, jelen, jövő a tudományos-műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 170–179.
- 7588 DOBOSI Gábor: A mecseki alkáli bazaltok piroxén fenokristályainak geokémiai vizsgálata. = Földtani Közlöny, 85. 1–2: 79–90, ill. B. 88–89.
- 7589 HORVÁTH Lászlóné: Számítógépes irodalomkutatás egy gyakorlati példa alapján. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.1. ksz: K 41–44, ill.
A Mecsek hegységben fekvő Máza–Dél szénmezőben végzett geológiai kutatások kapcsán.
- 7590 KASSAI Miklós: A geometrikus melegvíz-hasznosítás Baranya megyei földtani lehetőségei. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 196–205.
- 7591 KOZUR, Heinz: New biostratigraphical data from the Bükk, Uppony and Mecsek mountains and their tectonic implications. = Tectonic significance of Hungarian mountains in the Alpine edifice: Workshop in Veszprém... Bp. 1985, Akad. K. 307–319.
- 7592 KRAFT János–SCHEUER Gyula–SCHWEITZER Ferenc: Adatok a dél-baranyai löszösszletek közetfizikai tulajdonságaihoz. = PMSZ 85.4: 10–12, ill.
- 7593 NÉMEDI VARGA Zoltán: A magmás kőzetek szerepe a mecseki fekete-széntelepek gázkitörés-veszélyességének kialakulásában. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.2: 83–89, ill.
- 7594 NÉMETH Gusztáv: A Délkelet-dunántúli régió kőolaj- és földgázpotenciálja, a kutatás perspektívái. = Múlt, jelen, jövő a tudományos műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 130–136.
- 7595 PÓLAI György: Máza–Dél geofizikai feltárása és földtani ellátásának megbízhatósága. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 111–119.
- 7596 PÓLAI György: Máza–Dél–Váralja–Dél területének földtani kutatási eredményei. = Bányászati és Kohászati Lapok, Bányászat, 86.7: 458–460, ill.
- 7597 STOGICZA Imréné–CSILLAG Ferenc: Úrfelvételek számítógépes feldolgozása a Mecsek-hegység tektonikai értékeléséhez. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.7: 470–475, ill.
- 7598 TÓTH István: Az építőanyagellátás földtani alapjai Baranya megyében. = Múlt, jelen, jövő a tudományos haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 180–184.
- 7599 VIRÁGH Károly: A mecseki uránérc-előfordulás teleptani viszonyai és földtani kutatása. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.10: 651–657, ill.
- 7600 WÉBER Béla: Paleogén rétegek Szigetvár környékén. = Földtani Közlöny, 85.1–2: 1–21, ill. B. 19.
L. még 7577, 7651, 7694, 7695.

121/122 Vizügy. Vízszabályozás

- 7601 Dráva. Szerk. Eszéky Ottó, Virág Mihály, Zsuffa István. Bp. 1986, VGI. 56 p., [306] t., [27] t. fol., ill. (Magyarország vizeinek műszaki-hidrologiai jellemzése.)
- 7602 Egymilliárd forintos költséggel. Vízrendezés és talajjavítás a Dráva völgyében. = Népszabadság, 86.11.15: 21.
- 7603 [GALDONYI Magdolna] G. M.: Hétmilliárd forint öt évre. Baranya megye vízgazdálkodásának jövője. = DN, 86.3.11: 1.

- 7604 HERNÁDY Alajos: A vízhasznosítás Baranya megyei fejlődése. = PMSZ, 85.4: 6–9, ill.
- 7605 ÖTVÖS Károly–SZENTIRMAY Györgyné: Az ipari vízgazdálkodás fejlődése működési területünkön. = Drávától a Balatonig, 86.3–4:2–3.
- 7606 RÓNÁKY László: A mecseki források kataszterezése és a karsztforrások jelentősége a vízellátásban. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 190–195. L. még 7572.

13 Éghajlat

- 7607 [ÁDÁM Erika] Á. E.: Az elhárítás legfeljebb 80 százalékos lehet. Rakétával jégeső ellen. = DN, 86.7.5:4., ill.
- 7608 ÁDÁM Erika: Jégesőelhárítók a Tenkes-hegyen. = DN, 86.6.2:5.
- 7609 Jégeső ellen – rakétákkal. = Csongrád Megyei Hírlap, 86.6.13:5. L. még 7578

14/15 Növény- és állatvilág

- 7610 FAZEKAS Imre: Vizsgálatok a Kelet-Mecsek lepkefaunáján. 5. A zengővárkonyi gesztenyész lepkei. = Állattani Közlemények, 85.1–4:61–71, ill.
- 7611 IGMÁNDI Zoltán–BÉKY Albert: A kocsánytalan tölgypusztulás helyzete hazánkban 1985-ben. = Az Erdő, 86.6:255–259.
A Mecsek-hegység adataival is.
- 7612 JÓZAN Zsolt: Dél-Dunántúl kaparódarázs (Hymenoptera, Sphecoidea) faunájának alapvetése. = JPMÉ 29. Pécs 1985. 53–86, ill. B. 85–86.
- 7613 KEVEY Balázs: Fragmentális szurdokerdők a Villányi-helységben. = JPMÉ 29. Pécs 1985. 23–28, ill. B. 25.
- 7614 LIPPENSZKY Gábor: A Szársomlyó-hegy herpeto-faunája. Szakdolgozat. Pécs 1986. 46 fol. B. fol. 45.
- 7615 NÓGRÁDI Sára, U.: The Caddisfly Fauna of the Valley Nagymélyvölgy, Mecsek Mountains, Hungary. (Trichoptera). = JPMÉ 28. Pécs 1984. 15–22, ill. B. 21–22.
- 7616 NÓGRÁDI Sára, U.–ÚJHELYI Sándor–UHERKOVICH Ákos: Fundamental Faunistic Data on Caddisflies (Trichoptera) of South Transdanubia, Hungary. = JPMÉ 29. Pécs 1985. 37–48, ill., B. 47.
- 7617 PAPP Jenő: A Dél-Dunántúl gyilkosfűrkész faunájának alapvetése. 2. Hymenoptera, Braconidae, Microgastrinae 1. = JPMÉ 28. Pécs 1984. 51–58, B. 58.
- 7618 PAPP Tivadar: A melioráció hatása a Dráva-menti kocsányostölgy állományokra. = PMSZ, 85.4:13–14, ill.
- 7619 RÁCZ István–VARGA Zoltán: Adatok a Mecsek- és a Villányi-hegység orthoptera faunájának ismeretéhez. = JPMÉ 29. Pécs 1985. 29–35, ill., B. 33.
- 7620 SZABÓ László–KEVEY Balázs–TÖLGYESI György: Makro- és mikroelem akkumuláló és alig felhalmozó növényfajok a Mecsek gyertyános-tölgyeseiben különböző alapközeten. = Botanikai Közlemények, 85.1–2:77–88.
- 7621 UHERKOVICH Ákos: Lepidoptera on Birch and Alder in South and West Transdanubia, Hungary. = JPMÉ 28. Pécs 1984. 39–49, ill. B. 47–48.

- 7622 UHERKOVICH Akos: A mecseki Nagy-mély-völgy nagylepkefaunája és a Délnyugat-Dunántúl bükkön élő faunanemei. Lepidoptera. = JPMÉ 28. Pécs 1984. 23–37. B. 36.
- 7623 VASS Anna: Recent Data on the Microscopic Fungi of the Mecsek Mountains and Environs XII. = JPMÉ 28. Pécs 1984. 7–13, ill. B. 11.
- 7624 VASS Anna: Recent Data on the Microscopic Fungi Flora of the Mountains Mecsek and Environs XIII. = JPMÉ 29. Pécs 1985. 17–20, ill. B. 21.
- L. még 7740, 8111–8112

2 GAZDASÁGI ÉLET

- 7625 HAJDÚ Zoltán: Dél-Dunántúl iparának története a kapitalizmus idején. = DN, 86.2.8:7.
T. Mérey Klára könyvéről.
- 7626 K. E.: Iskolaszövetkezeti tanácskozás Baranyában. = Szövetkezet, 86.3. 12:4.
- 7627 KISVÁRI András: Baranya gazdaságának negyven éve. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya megyei Szervezete. 6–11.
- 7628 MACH Péter: Összefoglaló a liász-program hatása Baranya megye társadalmi-gazdasági életére címmel végzett kutatómunka közgazdaságtudományi tárgyú kutatási eredményeiről. = LPH 9. köt. Pécs 1985. fol. 209–223.
- 7629 MÉREY Klára, T.: Baranya megye gyáriparának helyzete a második világháború idején, és az azt követő években. = BH, 1985–1986. Pécs 1986. 417–435, [19], B.
Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 87.)
- 7630 MÉREY Klára, T.: A dunántúli mezőgazdasági munkás- és cselédsztrájk gazdasági előzményei. = Agrárszocializmus Magyarországon. Az 1981. május 5–6-án Orosházán tartott tudományos ülészak előadásai... Békéscsaba 1986. 17–23.
- 7631 MÉREY Klára, T.: Eigenartigkeiten der industriegeschichtlichen Forschungen auf Mezzoebene unter besonderer Rücksicht auf die Problematik der Konzentration. = Specimina Nova Dissertationum... A pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Történettudományi Tanszékének évkönyve 1986. 2. pars. Pécs 1986. 81–93.
- 7632 [MIKLÓSVÁRI Zoltán] M. Z.: Vállalati és szövetkezeti nyereségek 1985-ben. = DN, 86.3.15:5.
- 7633 Múlt – jelen – jövő a műszaki haladás szolgálatában. Az 1985. évi megyei tudományos hetek előadásainak tanulmánykötete. Szerk. Dányi Pál, Bujdosó Attila. Kiad. az MTESZ Baranya Megyei Szervezete. Pécs 1985. [1986]. 303. p.
- 7634 VARGA Zsuzsa: Szövetkezés kalákára. = Népszava, 86.5.1:13.
A szolgáltatásokról Baranya aprófalvaiban.
L. még 7949, 8006

211 Szénbányászat. Mecseki Szénbányák

- 7635 ANTAL Anikó: Pillanatfelvétel. A bányamentő. = Népszabadság, 86.6. 20:6, ill.
Imre Mihály Zobák-aknai bányamentőről.

- 7636 BÀN Ernő: Még nyolc bányász megmentéséért folyik a küzdelem. Hősi halottjai vannak a Pécs-vasasi bányaszerencsétlenségnek. = Népszava, 86.2.20:1.
- 7637 BÀN Ernő: Menekülés az omlásból. = Népszava, 86.2.20:7.
- 7638 BÉKÉSSY Gábor: Képesek leszünk-e a külső feltételekhez rugalmasan alkalmazkodni? = MB, 86.12.23:1-2.
Interjú Mérei Emillel, a Mecseki Szénbányák vezérigazgatójával.
- 7639 DIÓSDI László: Bányászhalál. = Népszava, 86.2.22:1.
- 7640 Elárasztják a beomlott vasasi fejtést. Bányásztemetés Pécsett. = Népszabadság, 86.3.1:21.
- 7641 ÉRSEK Elek: A pécsi István III. akna vizellátása. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.1 ksz: K 70.
- 7642 Felelősségre vonják a mecseki fejtésomlást okozó mulasztások elkövetőit. = Magyar Nemzet, 86.3.14:3.
- 7643 FRANKA-GAZSÓ: Három bányászért leng a fekete zászló. Nyolc életjelre várunk. Helyszíni jelentés a vasasi aknából. = Magyar Hírlap, 86.2.20:1, 6.
- 7644 GERBER György: Az emberi tényezők kitüntetett szerepe a mecseki szénbányászatban. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 137-142.
- 7645 HAZAFI József: Kell a szén! Bányászjárat. = Népszava, 86.8.12:4.
A Mecseki Szénbányák munkaerőhelyzetéről.
- 7646 HAZAFI József: Ki megy ma bányásznak? A munkakönyv sokat elárul. = Népszava, 86.10.21:4.
Zobák-akna dolgozóinak munkakörülményeiről.
- 7647 KAPU László: Hat évtized. = Évfordulók, sorsfordulók. Pécs 1985. 7-55. (A Dunántúli Napló zsebkönyvtára. 6.)
A Mecseki Szénbányákról.
- 7648 KISS Lászlóné: A Mecseki Szénbányák Vállalat és a tanácsok együttműködésének tapasztalatai és fejlesztésének irányai. = LPH 1982. 2. köt. Pécs 1982. fol. 2-49. B. 41.
- 7649 KISS Lászlóné: A megyék közötti együttműködés különös tekintettel a liász-program végrehajtására. = LPH 1982. 2. köt. Pécs 1982. fol. 50-90.
- 7650 KONCZ István, Sz.: Újítási helyzetkép. = Siker, 86.12:9.
A Mecseki Szénbányáknál.
- 7651 KOVÁCS Endre-SZILÁGYI Tibor: Új feketeköszén-kutatási eredmények, régi és új perspektívák. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 120-129.
- 7652 KOVÁCS Ferenc: A tűzveszély mértékének változása a széleshomlokú fejtések méreteinek függvényében. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 85.11:739-746, ill.
A Mecseki Szénbányákban.
- 7653 Közös erőfeszítéssel keressük a kibontakozás útját. = MB, 86.7.8:1, 3, ill.
Interjú Balás Lászlóval, a Mecseki Szénbányák vezérigazgató-helyettesével.
- 7654 KRASSÓ László: Gyászsunk van. = Vasárnapi Hírek, 86.2.23:3.
A pécs-vasasi szerencsétlenségről.

- 7655 KRISZTIÁN Béla: Zajcsökkentés a munkahelyen. – Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.5:326.
A Mecseki Szénbányák kutatási programjáról.
- A liász-program hatása Baranya megye társadalmi-gazdasági életére. A Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem által végzett tudományos kutatómunka... évi eredményeit tartalmazó tanulmánykötetek. Pécs.
- 7656 1982. 2. köt. 1982. 223 fol.
- 7657 1982. 3. köt. A liász-program és a természeti környezet hatása. Meddőhányók, szállítási útvonalak kialakításának hatása a természeti környezetre. 198 fol.
A liász-program hatása Baranya megye társadalmi-gazdasági életére. Kiad. a Janus Pannonius Tudományegyetem. Pécs.
- 7658 9. köt. A Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem által végzett tudományos kutatómunka eredményeit az államigazgatási, jogi és közgazdaságtudományi kutatási területeken összefoglaló tanulmánykötet. 1985. 223 p., 30 t.
- 7659 9/a. köt. Mennyiségi és minőségi elemzések a Mecseki Szénbányák felsőfokú végzettségű dolgozóinak körében. 1985. 74 fol.
- 7660 10. köt. A környezetre gyakorolt hatás, a környezetvédelmi kutatások és a kutatómunka környezetvédelmi aspektusai. Összefoglalás. 1985. 162 fol.
- 7661 11. köt. Életmódváltozások. A Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem által végzett szociológiai tárgyú kutatási részfeladat összefoglaló tanulmánykötete. 1985. 295 p.
- 7662 [LOMBOSI Jenő] L. J.: A liász-program első jelentős létesítménye. Hetvenéves a pécsi szénelőkészítőmű. = DN, 86.12.31:5, ill.
- 7663 [MIKLÓSVÁRI Zoltán] (miklósvári): „Jöjjenek, itt vagyunk!” Jelentés a Vasas-bányából. = Magyar Nemzet, 86.2.20:3.
A bányászterencsétlenségről.
- 7664 A Minisztertanács napirendjén szerepelt. A mecseki fejtesomlás okai. = Népszabadság, 86.3.14:4.
- 7665 OLCSVÁRI Csaba: Komplex rendszerek vizsgálati módszerének alkalmazása bányászati beruházások összehasonlítására. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.1.ksz: K 19–23, ill.
A Mecseki Szénbányáknál.
- 7666 Az Országos Bányaműszaki Főfelügyelőség közleménye. = Magyar Hírlap, 86.3.14:5.
A vasasi omlás körülményeinek okairól.
- 7667 PÁLFY Attila: Gépesítési eredmények, következtetések, tapasztalatok továbbfejlesztése. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 158–169.
A Mecseki Szénbányáknál.
- 7668 PETŐ Anikó: Divatszakmák és hiányszakmák. Miért kevés a bányász szakmunkás? = MB, 86.9.30:4, ill.
- 7669 RADÓ Aladár: A Mecseki Szénbányák fejlődéstörténete 1945-től napjainkig. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 84–99.
- 7670 RAKÓCZI János: Komlói sebességfelületek. = 25. Bányamérő Továbbképzés és Tapasztalatcsere, Veszprém. [Bp. 1986, OMBKE.]3. [fűz.] 10.

- 7671 s. gy.: Próbaüzem Pécsújhegyen. Több kokszkoncentrátum a Dunai Vas-
műnek. = Vasárnapi Hírek, 86.6.29:4.
Szénelőkészítő.
- 7672 Halálos baleset Zobákon. = Népszabadság, 86.9.16:9.
1986. szept. 16.
- 7673 SÁFRÁN István: Mecseki bányaomlás 350 méter mélységben. Nagy
erőkkel folytatják a mentést. Hárman meghaltak... = Népszabadság,
86.2.20:4, ill.
- 7674 SÁFRÁN István: Szénelőkészítő épül Pécsett. = Népszabadság, 86.9.
29:8.
- 7675 SÁFRÁN István: Tizenegy áldozatot követelt a mecseki bányaomlás.
A mentés utolsó napja. = Népszabadság, 86.2.21:4.
- 7676 SÁFRÁN István: Többet a kötelezőnél. Komlói bányauzemi hétközna-
pok. = Népszabadság, 86.9.6:4, ill.
- 7677 Siker a mecseki külfejtésen. Harapják a hegyet. = Vasárnapi Hírek,
86.12.7:3, ill.
- 7678 SZABOLCS Lajos: 60 éves a pécsi István-akna. = Bányászati és Kohá-
szati Lapok. Bányászat, 86.5:303., 306., 316.
- 7679 SZABOLCS Lajos: Mecseki Szénbányák a felszabadulástól a liász-prog-
ramig. = PMSZ, 85.3:10–15.
- 7680 SZÁSZI Tibor: A munkaerő-gazdálkodás főbb szociológiai vonatkozá-
sai a Mecseki Szénbányáknál. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányá-
szat, 85.11:769–774, ill.
- 7681 SZENCZI Béla–PONYI Imre: A magyar bányászat legnagyobb új fő-
szellőztető telepe Béta-bányauzemben. = Bányászati és Kohászati La-
pok. Bányászat, 85.12:856.
- 7682 SZENDREI Lőrinc: Sokk után a Mecsekben. Föld alatti csillagok. =
Magyar Nemzet, 86.12.31:7.
A Mecseki Szénbányák adatai alapján
- 7683 SZENES Éva: „Bányásznak halni...” = Ötlet, 86.2.27:9.
- 7684 SZILÁGYI Antal: A Mecseki Szénbányák föld alatti létszámának elem-
zése, különös tekintettel a termelők létszámának csökkenésére. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.2:70–78, ill.
- 7685 SZILÁGYI Antal–SOROSSY Lászlóné: A műszaki fejlődés és a bérszabá-
lyozás közötti kapcsolat néhány kérdése a szénbányászatban. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.3:187–191, ill.
A Mecseki Szénbányák helyzetéről
- 7686 TAMÁSI István: Szénbányászat: gondok, remények és lehetőségek. =
Magyar Tudomány, 86.8–9:607–620.
A mecseki szénbányászat adataival.
- 7687 VARGA László: Bánya a város szívében. = Magyar Ifjúság, 86.5.2:12,
ill.
A komlói bánya fiatal munkásairól.
- 7688 VÉKÉNY Henrik: A porártalom műszaki megelőzését célzó kutatások
a mecseki szénbányászatban. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányá-
szat, 86.5:307–310.
- 7689 [VÍZHANYÓ Imre] V. I.: A Mecseki Szénbányák termelése. Jelentős
mennyiségi lemaradás az I–III. negyedévben. = MB, 86.10.14:1,2.

- 7690 VÍZHANYÓ Imre: A párttagok többsége becsülettel helytállt. „A politikai munka eszközeivel is segítjük a gazdasági feladatok megoldását.” = MB, 86.1.7:2, ill.
Beszélgetés dr. Gábor Jánossal, a Mecseki Szénbányák pártbizottságának titkárával.
- 7691 VÍZHANYÓ Imre: A terv: a termelést a szükségletekhez és célokhoz igazítani. = MB, 86.1.21:1,2.
Interjú Mérei Emillel, a Mecseki Szénbányák vezérigazgatójával.
- 7692 WANATKA Gabriella: Bányamentők. A küzdelem hatvan órája után. = Ország-Világ, 86.3.5:8–9, ill.
- 7693 ZSITVA Katalin: Pécsi újdonságok. A Mecseki Szénbányáknál, a Pannonautónál. = Autó-Motor, 86.10.19:12–13, ill.
L. még 7573, 7575–7581, 7593, 7595, 7596, 7628, 7753, 7792, 7793, 7794, 7798, 7800, 7840, 7841, 7847, 7921, 8576, 8730, 9037, 9062, 9081, 9106, 9260–9262,

212 Uránbányászat. Mecseki Ércbányászati Vállalat

- 7694 BARABÁS Andor: Az uránkutatás szerepe a délkelet-dunántúli régióban. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 100–103.
- 7695 BARABÁSNÉ STUHL Ágnes stb.: A MÉV kutatási és fúrési tevékenysége eredményeinek felhasználása Baranya megyében. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 104–110.
- 7696 BENKE László–BENKOVICS István: Útépítés a mélyműveléses bányászatban. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 85.12:829–833., ill.
A MÉV III. üzemében.
- 7697 GÁBOR Mihály: Ércbányászok. = Évfordulók, sorsfordulók. Pécs 1985. 57–126. (A Dunántúli Napló zsebkönyvtára. 6.)
- 7698 HARANGOZÓ Mihály–IMRE István: A vasútépítés gépesítése a bányászatban. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.2:103–104, ill.
A Mecseki Ércbányászati Vállalatnál.
- 7699 HORVÁTH Kálmán–LACZKÓ László: A kőzetjövésztés technológiájának fejlődése a Mecseki Ércbányászati Vállalatnál. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.10:664–672, ill. B. 672.
- 7700 KÁRPÁTI János: Bányalift alkalmazása a Mecseki Ércbányászati Vállalatnál. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 155–157.
- 7701 KOVÁCS László: Az ércbányászat fejlődése Baranya megyében. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 298–305.
- 7702 KOVÁCS László: Az érctermelés gépészeti kiszolgálásának és energiaellátásának fejlődése a Mecseki Ércbányászati Vállalatnál. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.10:687–692.
- 7703 KOVÁCS László: A Mecseki Ércbányászati Vállalat fejlődése a gépesítés tükrében. = Jubileumi Bányagépészeti Szeminárium előadása. Miskolc 1986, NME. 132–140.

- 7704 KÖTELES László: A Mecseki Ércbányászati Vállalat munkavédelmi tevékenysége. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.10:704–708.
- 7705 MAGYAR László: A jövő század közepén is lesz elég fűtőanyag. Paks – Pécsre épül. = Népszava, 86.1.22:4.
- 7706 MEZŐ István–RÓZSA Antal–LACZKÓ László: A nagy szelvényű bányatérsegek biztosításának különleges megoldásai. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.10:677–681, ill.
A Mecseki Ércbányászati Vállalatnál.
- 7707 NOGRÁDI Gábor: A bizalmi testület megtárgyalta. Napirenden a vállalat VII. ötéves terve. = Mecseki Ércbányász, 86.7.16:1, 5, ill.
- 7708 PETHŐ Ernő–BENKOVICS István–FUCHS Jenő: Önjáró bányagépek alkalmazása keskeny homlokú fejtésekben. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.10:682–686, ill.
A Mecseki Ércbányászati Vállalatnál.
- 7709 RÓKA Péter–HORNYÁK Lőrinc: Az uránérc dúsítási folyamata a kémiai koncentrátumig. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.10:699–703.
Mecseki Ércbányászati Vállalat.
- 7710 SCHÖNBERGER József–SOÓS Kálmán: A bányaszellőztetés, a porelhárítás és sugárvédelem a Mecseki Ércbányászati Vállalatnál. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.10:693–698.
- 7711 SZOMOLÁNYI Gyula: A mecseki uránércbányászat 30 éve. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.10:649–650, ill.
- 7712 TÖLLÖSY Pál: A hulladékő hasznosítása kompresszortelepeken. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 143–148.
Mecseki Ércbányászati Vállalat.
- 7713 VARGA László–LACZKÓ László–BORNEMISSZA Imre: Kőzetmechanikai feladatok megoldása a Mecseki Ércbányászati Vállalatnál. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.10:658–663. B. 663.
- 7714 VARGA Mihály: A vágathajtási technológia fejlődése a Mecseki Ércbányászati Vállalatnál. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.10:673–676, ill.
L. még 7599, 8046

213 Egyéb bányászati tevékenység

- 7715 BENCSIK András: Kőben az igazság. = Népszabadság, 86.11.2268, ill.
A dél-baranyai kőbányákról.
L. még 7563, 7568, 7569

25 Infrastruktúra. Kommunális létesítmények és szolgáltatások

- 7716 CSÓTI Gyula: Robbanásveszélyes környezetben üzemelő villamos berendezések karbantartása, javítása a Dél-dunántúli Gázszolgáltató Vállalatnál. = 3. „Robbanásveszély és villamosság” ankét előadásai. Bp. 1986, MEE. 31–35.
- 7717 DEGRÉ András–SOÓS Ernő: Ivóvíz nitrátmentesítési kísérletek Baranya megyében. = Hidrológiai Tájékoztató, 85:34–36.

- 7718 GÁLDONYI [Magdolna] M.: Új távlatok felé. Hatvan vízmű öt év alatt. = DN, 86.2.8:4, ill.
Baranyában.
- 7719 HÁRSFAI István: A Dunától jó a víz... Baranya történelmének legnagyobb vízügyi beruházása. = DN, 86.1.4:7, ill.
- 7720 KENEDI Lia: Ivóvizet a pohárba. = Képes Újság, 86.3.1:4-5, ill.
Többek között a baranyai aprófalvak vízellátásáról.
- 7721 KOVÁCS Árpád: A várható vízminőség-változások értékelése Baranya megyében. = PMSZ, 86.2:11-13.
- 7722 MURÁNYI [László] L.: Csodákra is képesek. = Munka, 86.10:22-23, ill.
Baranya Megyei Vízmű Vállalat.
- 7723 MURÁNYI László: A legtakarékosabb megye: Baranya. Zavartalan energiaellátás. = DN, 86.4.8:3, ill.
- 7724 SZATHMÁRY Magdolna: Mezőgazdasági üzemek vízellátó rendszereinek vizsgálata Baranyában. = PMSZ, 85.3:24-25, ill.
- 7725 [TÖRÖK Éva] T. É.: Biztonságosabb villamosenergia-ellátás Baranyában. Tervek a pécsi Sétatér közvilágítására. = DN, 86.12.13:5.

26 Mezőgazdaság

- 7726 ÁLLÓ Miklós: Kiegészítő tevékenység Baranya megye nagyüzemeiben. Meghatározó a mezőgazdasági termelés. = Magyar Mezőgazdaság, 86.7.30:3.
- 7727 ALMÁSI István: A háztáji Baranyában. = Népszabadság, 86.4.24:5, ill.
- 7728 AUBERT Antal: Fejlődés és differenciálódás Baranya megye mezőgazdaságában az 1970-es évek második felében. = Földrajzi Értesítő, 84.4:371-389.
- 7729 AUBERT Antal: A mezőgazdasági termelés története és termelési feltételei Baranya megyében. = Studia Paedagogica, 85.2:3-13.
- 7730 BARACS József: Éghajlat és kukoricatermesztés. = Magyar Mezőgazdaság, 86.5.21:9.
Baranya megye kukoricatermesztéséről.
- 7731 Baranya megye 1985. évi kukoricatermesztésének értékelése. Kiad. a Baranya Megyei Tanács V. B. Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Osztálya, Baranya Megyei Növényvédelmi és Agrokémiai Állomás. Pécs 1985. 34 p., 45 fol.
- 7732 Baranya megye 1986. évi napraforgó-termesztésének értékelése. Kiad. a Baranya Megyei Tanács V. B. Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Osztálya, Baranya Megyei Növényvédelmi és Agrokémiai Állomás. Pécs 1986. 14, 3 p., 14 fol.
- 7733 BRUN József: A Baranya Megyei Allatforgalmi és Húsipari Vállalat HAGE-FURINA takarmánnyal végzett sertéshizlalási kísérleteinek értékelése. = Vágóállat és Hústermelés, 86.4:25-36.
- 7734 BRUN József: A minőségjavítás tartalékai. = Figyelő, 86.4.10:2.
Baranya megyében.
- 7735 CSIKE-ORBÁN: Baranya megye: A példa erejével. = Magyar Mezőgazdaság, 86.2.19:5.
A megye állattenyésztésének alakulásáról, a fejlesztés feladatairól.

- 7736 FABIÁN Gyula: Baranyai tapasztalatok. Miből van a jómód? = Képes Újság, 86.8.16:10–11, ill.
A megye sertésenyésztéséről.
- 7737 FÖLDVÁRI János: Baranya megye élelmiszergazdaságának felszabadulásunk utáni fejlődése, elért eredményei, célkitűzései. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 24–33.
- 7738 FÖLDVÁRI János: Búzatermesztés 1986-ban. Mérsékeltébb eredmény. = DN, 86.8.20:5.
- 7739 Járó Zoltán: Az erdei termőhelyek potenciáljának jobb hasznosítása. = Az Erdő, 86.2.73–76.
Baranyai adatokkal.
- 7740 KOLLWENTZ Ödön: Kísérlet a Pécs-környéki erdők funkcionális értékének kiszámítására. = PMSZ, 85.1:20–24.
- 7741 LAKATOS László: KSK-16 kötélpálya a Mecseki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságban. = Az Erdő, 86.7:296–299.
- 7742 MIKLÓSVÁRI Zoltán: Agrárgazdaságunk feladatairól. Több és jobb minőségű élelmiszert. = DN, 86.3.21:5.
Baranya mezőgazdaságáról.
- 7743 MÓRÓ Mária Anna: Baranya vármegye malmai 1785/86-ban. = BH, 1985–1986. Pécs 1986. 439–474.
Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 88.)
- 7744 O. A.: Készülődés a mezőgazdasági szövetkezeti kongresszusra. Sikerek és gondok egyaránt. = Magyar Mezőgazdaság, 86.12.3:71.
Baranyában.
- 7745 ORAVECZ Sándor: A hektáronként 8000 kg termésátlagot meghaladó gazdaságok. = Magyar Mezőgazdaság, 86.2.5:21.
Baranya megyei gazdaságok adataival.
- 7746 PETHES: Gyenge pont a takarmányozás. = Magyar Mezőgazdaság, 86.2.5:15.
A megye termelőszövetkezeteinek takarmányozási tapasztalatairól.
- 7747 [RÓNASZÉKI Ferencné] –Rné–: Baranya mezőgazdasága és az IGP. Gépek, tárolók világbanki hitelből. = DN, 86.1.25:5, ill.
Intenzív Gabonafejlesztési Program.
- 7748 [RÓNASZÉKI Ferencné] –Rné–: A cél: meghaladni 1985-öt. Az ötéves terv megvalósult. = DN, 86.3.8:5.
A tsz-zárszámadások megyei tapasztalatai.
- 7749 SÁFRÁN István: Kevés a mezőgazdasági gépalkatrész Baranyában. = Népszabadság, 86.4.3:9.
- 7750 SZÉNA Béláné: Az Intenzív Gabonatermesztési Program beruházásai Baranya megyében. = Bankszemle, 85.11:45–52.
- 7751 VALLÓ László: Új barackosokért Baranyában. = Kertészet és Szőlészet, 86.7.24:3.
- 7752 VÁRHELYI István: A vállalatok irányítása és gazdasági kapcsolataik. = Az Erdő, 86.6:265–269.
Baranyai adatokkal.
- 7753 VUICS Tibor: A liász-program hatása a környék mezőgazdaságára. = LPH, 1982. 3. köt. Pécs 1982. fol. 155–186., 5 t.
L. még 7776, 7955, 9043, 9060

27 Közlekedés. Szállítás. Távközlés.

- 7754 ERDŐSI Ferenc–KOMANOVICS József–KOVÁCS Árpád: Adalékok a vasút-megszüntetések körülményeiről a dél-dunántúli régióban. = PMMF tudományos közleményei. 1986. Társadalomtudomány. Pécs 1986. 192–212.
- 7755 ERDŐSI Ferenc: Baranya közlekedési hálózatának fejlődése a XIX. század második felében. = BH, 1985–1986. Pécs 1986. 383–416, ill. B.
Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 86.)
- 7756 ERDŐSI Ferenc stb.: A községekben élők közlekedési lehetőségei Baranya megyében. = Területi Statisztika, 86.3:220–240.
- 7757 KATONA András: Közlekedésfejlesztési lehetőségeink a VII. ötéves tervben, különös tekintettel Baranya megyére. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 263–270.
- 7758 LEITGÉB János: Baranyában így taxiznak. = Kisiparos Újság, 86.7. 12:2.
- 7759 MÉSZÁROS Attila: A Baranya Megyei Tanács V. B. tárgyalta. Tömegközlekedés. = DN, 86.6.26:1.
- 7760 [SÁFRÁN István] S. I.: Baranya: Több járat, gyakrabban. = Népszabadság, 86.2.25:5.
A kistelepülések közlekedéséről.
- 7761 SZENTKIRÁLYI András: Ha csak reggel és este indulna a busz... Menetrend és megtartóerő. = Magyar Hírlap, 86.10.14:6.
- 7762 SZITÁS János: A hírközlés és a postai szolgáltatások helyzete és fejlesztési lehetősége. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 271–278.
- 7763 WILHEIM Ferenc: Baranya megye úthálózatának fejlődése a 40 év alatt. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ Baranya Megyei Szervezete. 248–253.
L. még 7582, 8668, 8679

28 Pénz- és hitelügy. Biztosítás.

- 7764 [KISS János, D.] d.k.j.: Jegyzet. Érdekelismerés. = Magyar Hírlap, 86.12.16:4.
Baranya megye adópolitikájáról.
- 7765 [MIKLÓSVÁRI Zoltán] M. Z.: Másfajta szereposztás. Új bankok Baranyában. = DN, 86.12.24:5.
Magyar Hitelbank RT.
- 7766 [RÓNASZÉKI Ferencné] –Rné–: Napirenden a KTA továbbfejlesztése. Létrejön a termelőszövetkezetek bankja. = DN, 86.5.27:3, ill.
A Baranya Megyei Tsz Szövetség keretében működő Kölcsönös Támogatási Alapról.

29 Kereskedelem. Vendéglátás. Idegenforgalom.

- 7767 ANTAL KATALIN: A megyei idegenforgalmi hivatalok 1983. évi tevékenysége. = Idegenforgalmi Közlemények, 85.2:21–33.
Baranya megye idegenforgalmi adataival.
- 7768 Bemutatjuk Baranyát. Az Ön vendégváró és vendéglátó házigazdája Pécsen és Baranyában a Mecsek-Tourist. = Budapest, 86.3:mell. 1–16, ill.

- 7769 [FERENCI Demeter] F. D.: Több vendég – nagyobb bevétel. Jó évet zárt Baranya idegenforgalma. = DN, 86.12.3:1, ill.
- 7770 Hogyan „adták el” Baranyát. = Kalendárium az 1986. évre. Pécs 1985, Baranya Megyei Művelődési Központ. 42–46.
A megye idegenforgalmának történetéből.
- 7771 Mérsékelt ár, nagyobb forgalom, növekvő bevétel. Az állami zöldségkereskedelem új üzletpolitikája Baranyában. = Népszabadság, 86.8.5:5.
- 7772 MÉSZAROS Attila: Ülést tartott a megyei tanács. A kereskedelem felelőssége. = DN, 86.10.21:1,5, ill.
- 7773 SÁFRÁN István: Baranya: A gyógyvizek sikere. = Népszabadság, 86.9.24:4.
Az idegenforgalom nyári mérlege.
- 7774 Megyei tudósítóink jelentik az új exportlehetőségekről. SÁFRÁN István: Baranya megye. Határmenti árucseré. = Népszabadság, 86.4.21:5.
- 7775 Tanuljunk egymástól! A Baranya megyei Zöldért akciója. = Petőfi Népe, 86.7.28:5.

3 TÁRSADALOM. TÁRSADALMI ÉLET.

- 7776 KISS Géza: Erdőreguláció és társadalom a siklői járás ormánsági falvaiban (1754–1820). = A Siklői Vár- és Múzeumbaráti Kör tudományos emlékülése Siklóson 1983. március 15-én. Siklós 1983. 27–37. B. 37.
- 7777 ÓDOR Imre: Baranya nemesi társadalma a francia háborúk korában. = BH, 1985–1986. Pécs 1986. 133–168. B.
Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 79.)
L. még 7661

31 Statisztika. Demográfia.

- 7778 Baranya megye statisztikai évkönyve. 1985. Kiad. a KSH Baranya Megyei Igazgatósága. Pécs 1986. 323, 20 p.
- 7779 ELMERNÉ TURI Magdolna stb.: Kísérlet a megyénél kisebb területi egységek népességelőrejelzésére Baranya megye példáján. = A népesség területi elhelyezkedése és mozgása. Bp. 1985. KSH. 103–111.
- 7780 GORJÁNAC Rádojka: Az 1919. évi szerb népszámlálás a megszállt Baranyában. 3. r. = BH, 1983–1984. Pécs 1985. 513–547, 1 térk.
Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 75.)
- 7781 Mérsékelt eredmények. A Központi Statisztikai Hivatal jelentése Baranya megye 1985. évi gazdasági, társadalmi fejlődéséről. = DN, 86.2.22:1, 3.
- 7782 A KSH Baranya Megyei Igazgatósága jelenti. = DN, 86.5.10:3.
Az 1986. 1. negyedév eredményeiről.
- 7783 A Központi Statisztikai Hivatal Baranya Megyei Igazgatóságának jelentése az 1986. I. félévéről. Élénkülés az iparban? = DN, 86.8.9:1,3.
L. még 7812, 7998

- 7784 BARAKONYI Károlyné Winiczai Klára: Baranya falusi vándormozgalmanak szociológiai jellemzőiről. = PMMF tudományos közleményei. 1986. Társadalomtudomány. Pécs 1986. 213–230.
- 7785 CSERESZNYÉS Ferenc: Az 1947–48. évi baranyai telepítések néhány dokumentuma. = BH, 1985–1986. Pécs 1986. 673–714. B.
Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 96.)
Ua. = Tanulmányok és forrásközlések a nemzetiségi kérdés történetéből. 673–714.
- 7786 ERDŐSI Ferenc: Ingavándor-forgalom a Dél-Dunántúlon. = A népesség területi elhelyezkedése és mozgása. Bp. 1985, KSH. 197–205.
- 7787 ERDŐSI Ferenc: Az ingázás területi-vonzáskörzeti szerkezete Magyarországon. = Demográfia, 85.4:489–498.
Baranyai adatokkal.
- 7788 IVÁNYOSI-SZABÓ Tibor: Délkelet-Dunántúl szerepe Kecskemét 17. századvégi migrációjában. = BH, 1983–1984. Pécs 1985. 13–24.
Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 57.)
L. még 8098

32 *Munkaügy*

- 7789 BALOGH Jolán: Helyből ugrás. = Szövetkezet, 86.9.10:3.
Munkaerőgazdálkodás a baranyai szövetkezetekben.
- 7790 Budapest és a jelentősebb városok napi munkaerő-vonzási körzete népességének főbb jellemzői. 1980. január 1. Összeáll. Nagy Istvánné, Lakatos Miklós. Bp. 1986. KSH. 106 p.
- 7791 CSERESZNYÉS Ferenc: A közmunka szabályozásának főbb állomásai Baranyában a 19. század második felében. Pécs 1985, Baranya Megyei Levéltár. 73–83. (Baranyai levéltári füzetek. 60.)
Klly. BH 1983–1984.
- 7792 DUNAI Imre: Szakmunkás-utánpótlás és -képzés a Mecseki Szénbányáknál. = DN, 86.9.19:3.
- 7793 KISS Tibor–PAUKER Csaba–TITKOS Csaba: A Mecseki Szénbányák Vállalattól kilépett dolgozók alcsoportjai és fő sajátosságaik. Szociológiai tanulmány 1983. évi alapadatok és 1985. évben készült mélyinterjúk alapján. = LPH 11. köt. Életmódváltozások. Pécs 1985. 225–288.
- 7794 SÜKÖSD Ferenc: A liász-program munkaerőhelyzete. Előtanulmány a jogi, gazdasági, településfejlesztési kutatásokhoz. = LPH 1982. 2. köt. Pécs 1982. fol. 91–102.
- 7795 Újabb ipari munkahelyek Baranyában. = Népszabadság, 86.5.15:9.
L. még 7646, 7659, 7668, 7680, 7684, 7834, 7984, 7985

33 *Egészségügy. Munkavédelem.*

- 7796 ADÁM [Erika] E.: Egyre több a nagy kárral járó tüzeset hazánkban. Baranya megye tűzvédelmi helyzete. = DN, 86.8.23:11.
- 7797 Előzetes tapasztalataink a terhesgondozást ellenőrző, regisztráló információközpont (TERI) működéséről. Számítógép használata a terhesgondozásban. = Népegészségügy, 86.1:17–20.
A Baranya megyei centrális terhesgondozás számítógépes feldolgozásáról.

- 7798 FÜZESI Zsuzsa–TAHIN Tamás–DACZI Éva: A bányászok egészségi állapotának néhány jellemzője. = LPH 11. köt. Pécs 1985. 40–83.
- 7799 (i. s.): A 24-dik órában. Társadalmi összefogást az alkoholizmus ellen! = Népfront, 86.6:38–41.
A Baranya megyei tapasztalatokról
- 7800 Intézkedések a bányászok egészségvédelmére. = Népszava, 86.1.31:1.
A Mecseki Szénbányák akciója a szilikózisveszély csökkentésére.
- 7801 KÓBOR József–PEJTSIK Béla–PAKSA Sándor: Újabb laboratóriumi eljárás Baranya megyei tapasztalatairól. = Orvosi Hetilap, 86.1.19:151–156.
- 7802 LUKÁCS Mária: Baranyában nem várnak a sült galambra. = Népszava, 86.11.1:7.
Az egészségügy helyzete a megyében és Pécssett.
- 7803 OROSZ Éva: Az egészségügyi infrastruktúra területi egyenlőtlenségeinek vizsgálata. Pécs 1985. 201 p. (A Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központjának kutatási eredményei. 1.)
Baranyai adatokkal.
- 7804 ROSZPRIM Nándor: Megyei tanács vb-ülés. A közegészség- és járványügy helyzete. = DN, 86.7.31:1.
- 7805 SAROK Zsuzsa: Baranya megye egészségügyi helyzetének alakulása. Eredmények és tanulságok. = DN, 86.3.22:5.
L. még 7832, 7853–7858, 7960

34 Társadalmi osztályok, rétegek, csoportok

340 Egyesületek

- 7806 MÁRFI Attila: Baranya vármegye egyesületei. 1867–1914. = BH 1985–1986. Pécs 1986. 193–214. B.
Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 81.)

341 Nemzetiségek

- 7807 [BARLAHIDAI Andrea] B. A.: Kandidátusi disszertáció (és folytatása). A magyarországi nemzetiségek története. = DN, 86.12.6:7, ill.
Dr. Szita László, a Baranya Megyei Levéltár igazgatója nyilatkozik kutatásairól.
- 7808 Fejlődő nemzetiségi kultúra. = Szabad Föld, 86.1.4:4.
Baranyában.
- 7809 FILAKOVIĆ, Stipan: Tragom naše prošlosti. Bez njih bi znanost bila siromašnija. = Narodne Novine, 86.2.20:2.
Beszélgetés dr. Katica Czita orvossal, a sokacok eredetéről, nevééről, a mohácsi busók legendájáról.
- 7810 FÜZES Miklós: A népesség anyanyelv szerinti összetételét befolyásoló tényezők Délkelet-Dunántúlon 1941 és 1949 között. = BH 1985–1986. Pécs 1986. 715–772. B.
Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 97.)
Ua. = Tanulmányok és forrásközlések a nemzetiségi kérdés történetéből. 715–772.

- 7811 GÁBRIEL András: Szép hazánkat járva. Horvát nyelvsziget Baranya közepén. = Élet és Tudomány, 86.7.11:882–885, ill.
A bosnyákokról és sokacokról.
- 7812 HOÓZ István–KEPECS József–KLINGER András: A Baranya megyében élő nemzetiségek demográfiai helyzete 1980-ban. Bp. 1985, Állami Gorkij Könyvtár. 433 p. (Nemzetiségek Magyarországon. 3.)
- 7813 HOÓZ István: A nemzetiségi lakosság kétnyelvűségének alakulása Baranyában. – Nyelvoktatási stratégiák és taktikák. Bp. 1986, TIT, 91–101.
- 7814 HOÓZ István: A nemzetiségi lakosság kétnyelvűségének alakulása Baranyában. = Modern Nyelvoktatás, 86.1:91–101.
- 7815 HORVÁTH Csaba: A revíziós törekvések és a nemzetiségpolitika tükröződése Baranyában 1935–1937. = BH 1985–1986. Pécs 1986. 575–602. B.
Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 93.)
Ua. = Tanulmányok és forrásközlések a nemzetiségi kérdés történetéből. Pécs 1986. 575–602.
- 7816 KÖHEGYI Mihály: Ferdinand Hengl: Deutsche Kolonisten im Komitat Baranya/Ungarn 1686–1752. Schriesheim 1985. 1–3. köt. = Műemlékvédelem, 86.3:242–243.
Könyvismertetés.
- 7817 LEIPOLD Péter: Cselekvéskényszer nélkül? = Kritika, 86.3:22.
Nemzetiségi politika Baranya megyében.
- 7818 LÉNÁRT Vera: Bosnyákoknál Baranyában. = Magyar Konyha, 86.1:71, ill.
Betelepülésükről, ételkülönlegességeikről.
- 7819 MEDVE Imola: Bízalom. = Magyar Hírlap, 86.11.10:3.
A nemzetiségi tudat Baranya megyében.
- 7820 PLESKONICS András: „Öntudat már van, de önbizalom még nincs.” Nemzetiségek Baranyában. = Békés Megyei Népújság, 86.11.1:8, ill.
- 7821 POLGÁRDY Géza: Megpróbáltatások könyve. Albert Gábor: Emelt fővel. Szépirodalmi Könyvkiadó, 1983. = Confessio, 86.3:65–69.
Könyvismertetés.
- 7822 STILLER, Kathrin–SEEWANN, Gebhard: Ungarns Nationalitäten. = Südosteuropa Zeitschrift für Gegenwartforschung, 85.7–8:383–403.
- 7823 SZILAS Zoltán: Szomszédolás Baranyában. Nemzetiségi politikából kitűnő. = Pest Megyei Hírlap, 86.10.21:5.
- 7824 TAKÁCS Gyula: Nemzetiségi politika – Nemzetiségi Bizottság Baranyában. = Tájékoztató – Bilten, 85.25:32–45.
- 7825 Tanulmányok és forrásközlések a nemzetiségi kérdés történetéből. Szerk. Szita László. Pécs 1986, Baranya Megyei Levéltár. 495–783 p, 2 térk.
Klny. BH 1985–1986.
- 7826 VONYÓ JÓZSEF: Kulturelles Leben und politische Stellungnahme der Deutschen im Komitat Baranya in der ersten Hälfte der dreissiger Jahre. = Specimina Nova Dissertationum... A Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Történettudományi Tanszékének évkönyve, 1986. 2. pars Pécs 1986. 45–54.
- 7827 WOLFART, Johann: Bildungseinrichtungen im Dienste der Nationalitäten. = Neue Zeitung, 86.4.12:1.
L. még 7863–7866, 7870, 7871, 7873, 7877, 7914, 7977, 7980, 7988, 7989, 8772, 8997, 9092, 9117.

341.9 Zsidóság. Antiszemitizmus

7828 ZELENI Ferenc: A baranyai zsidóság helyzete az I. zsidótörvénytől a felszabadulásig. = A PMMF tudományos közleményei. 1986. Társadalomtudomány. Pécs, 1986. 130-145.

342 Cigányság

7829 [KISS János, D.] d. kiss: Az előítéletek ellen = Magyar Hírlap, 86.5. 6:4, ill.

7830 [DÚCSÓ Csilla] D. Cs.: Megyei cigánytanács alakult. = DN, 86.12. 19:5.

7831 ERDŐDI Gyula: A cigány lakosság életkörülményeinek változása Baranya megyében. = BM, 85.2:11-15.

7832 HORVÁTH Károly: Cigány gyermekek iskolai teljesítményének egészségügyi háttere. = BM, 85.2:31-34.

7833 HUBER Márta: A cigány gyermekek intézményes nevelésének Baranya megyei helyzetéről. = BM, 85.2:35-42.

7834 KOVÁCS István: Baranya megyében élő cigány lakosság foglalkoztatásának alakulása és jelenlegi problémái. = BM, 85.2:16-20.

7835 SZÉLES Istvánné: A lakástól - a lakáskultúráig? = BM, 85.2:21-26.
A cigány lakosság beilleszkedéséről.

7836 VÁRADI Judit: Mozaikok. = BM, 85.2:59-62.

A baranyai cigányklubokról, a cigány közművelődés helyzetéről.

7837 VISEGRÁDY Tamás: Vizsgálat a középfokú intézményekben továbbtanuló baranyai cigány tanulók pályaválasztásának körülményeivel kapcsolatban. = BM, 85.2:63-72.

344 Ifjúság. Gyermek- és ifjúságvédelem

7838 [ESZTERHAI Katalin] E. K.: Ösztöndíj a fiataloknak Baranyában. = Népszava, 86.6.16:7.

7839 Életkörülmények, életmód a fiatalok körében. Az 1984. évi fiatalok életkörülményei adatfelvétel alapján. Bp. 1986, SKV. 420 p., ill. (Társadalomstatisztikai közlemények.)

Baranyai felmérés alapján.

7840 HORVÁTH Ágnes: A szabadidő. Életfelfogás, értékrendszer vizsgálata a bányászfiatalok körében. = LPH 11. köt. Életmódváltozások. Pécs 1985. 1-39. B. 38-39.

7841 TAHIN Tamás-TISTYÁN László-LAMPEK Kinga: A munka és életmódjellemezők alakulása a bányászok, az iparban foglalkoztatott és a mezőgazdaságban dolgozó fiatalok körében. = LPH 11. köt. Pécs 1985. 84-174.

7842 TÓTH Ibolya-NAGY Lajos, E.-ESZTERHAI Katalin: Több támogatás az otthonteremtéshez. = Népszava, 86.5.12:1, 5.

7843 VASTAGHNÉ MELEG Csilla-FÜZESI Zsuzsa: Összehasonlító életmódelemzés, létfeltételek. Bányában, iparban és mezőgazdaságban fizikai munkát végző fiatal emberek. = LPH 11. köt. Életmódváltozások. Pécs 1985. 175-224. B. 224.

- 7844 VÉGH József: Az ifjúsági törvény végrehajtásának tapasztalatai. =
Allam és Igazgatás, 86.6:540-550.
L. még 7902, 7904, 7906, 9005.

347 Családvédelem

- 7845 A családvédelem Baranya megyében. = Népszava, 86.6.17:7.
7846 (si): A Magyar Nemzet megkérdezte: Milyen elképzelésekkel ált munkához a Baranya Megyei Családvédelmi Tanács? = Magyar Nemzet, 86.5.22:5.
Beszélgetés Szalontai Jánosnéval, a Tanács munkatársával.

348 Öregek. Idősek gondozása

- 7847 Előterben a kisnyugdíjasok támogatása. Mire költötték a kommunista szombatok bevételét? = MB, 86.11.4:1.
A Mecseki Szénbányáknál.
7848 KENEDI: Mi van az ételhordóban? = Képes Újság, 86.10.11:6, ill.
A baranyai főzőhelyekről.
7849 (-ros): Ebéd – családi tűzhelyről. = Magyar Nemzet, 86.11.27: mell. 4.
Családi főzőhelyek a baranyai aprófalvakban.
7850 SZABÓ Iréne: Ebéd tizenhárom forintért. = Népszava, 86.4.22:7.
A szociális gondozás új fajtájáról.
7851 A szociális alapellátásért felelnek. Gondozási központok Baranyában. = DN, 86.3.29:11.
7852 TÖRÖK Éva: Kiemelt feladat a szociális gondoskodás. Biztonság az idős korban is. = DN, 86.4.26:6, ill.

349 Fogyatékosok. Rehabilitáció

- 7853 GÁLDONYI [Magdolna] M.: Pályázatok, fejlesztések, továbbképzés. Rehabilitációs alap Baranyában. = DN, 86.6.4:3.
7854 J. M.: A helyi gyakorlattól a tudományos értekezéséig. Nagy érdeklődést keltett a baranyai rehabilitációs pályázat. = Népszabadság, 86.8.12:5.
7855 KISS János, D.: Mi van a hír mögött? A baranyai kísérlet. = Magyar Hírlap, 86.5.13:4.
A területi rehabilitációs alapról.
7856 KÖNYA József: Ne „írják le” magukat az emberek. Orvosi, társadalmi rehabilitáció Baranyában. = Népszabadság, 86.1.21:6, ill.
7857 (magyar): Elégedett rehabilitáltak. = Csongrád Megyei Hírlap, 86.1.14:5.
A Baranya Megyei Állami Építőipari Vállalat új üzemében rehabilitált bányászokat foglalkoztat.
7858 Vállalati pénzek átcsoportosításával. Rehabilitációs alap Baranyában. = Magyar Hírlap, 86.5.7:6.

- 7859 KOMLÓSI Ernőné: Lepramissziós munka Baranyában. = Reformátusok Lapja, 86.6.29:5.
- 7860 SZENES Sándor: „... A történelem az egyházaknak is feladta a leckét.” = Szenes Sándor: Befejezetlen múlt. Keresztények és zsidók, sorsok. Riportok. Bp. 1986, 219–259.
- Beszélgetés Hetényi Varga Károly történésszel kutatásairól, az egyházaknak a náciizmus elleni küzdelemben betöltött szerepéről. Baranyai vonatkozásokkal.
- 7861 (-n): Ünnepek a remény jegyében. Luigi Dadaglio bíboros Pécsen és Mohácson. = Új Ember, 86.11.09:4, ill.

36 Néprajz

- 7862 ANDRÁSFALVY Bertalan: Népművészet. Pécs–Baranya. A népművészeti hagyományok ápolása napjainkig. Fotó: Lantos Miklós. Pécs 1986, Baranya M. Idegenforg Hiv. 40 p. 106 t. (Pécs-baranyai minikönyvek. 4.)
- 7863 BEGOVÁ CZ Rózsa: Házasságkötés és szokásköre a Dráva menti horvátoknál. = JPMÉ 28. Pécs 1984. 223–239. B. 239.
- 7864 Drvo nasred Baranje. Narodne pripovijetke. Pécs 1984, Baranya Megyei Pedagógiai Intézet. 93 p., 5 t., ill. (Naša škola. Baranjski biseri 2.)
- 7865 Drvo nasred Podravine. Usmene pripovijetke. Ured. Đuro Franković. Bp. 1986, Tankönyvk. 283 p., ill.
- 7866 FILAKOVIĆ, Stipan: Kako nastaju knjige? = Narodne Novine, 86.7.3:2.
- Beszélgetés Frankovics Györggyel Tordinac Miklós: Pécs környéki horvát népszokások, versek és elbeszélések c. gyűjteményéről.
- 7867 KATONA Imre–LÁBADI Károly: Szedem szép rózsámat. Újvidék 1986, Fórum. 356 p.
- Népköltés a Dráva-szögből és Szlavóniából.
- 7868 KISS Géza: Ormánság. (Bev. Andrásfalvy Bertalan.) 3. kiad. Bp. 1986, Gondolat. 563 p., 16 t. (A magyar néprajz klasszikusai.)
- 7869 LÁBADI Károly: Ahogy rakod a tüzed. Drávaszögi proverbiumok. Eszék 1986. 347 p.
- 7870 Narodne pjesme. Pécs 1984, Baranya Megyei Pedagógiai Intézet. 103 p. (Naša škola. Baranjski biseri 1.)
- 7871 Baranjske bajke. Pécs 1986, Baranya Megyei Pedagógiai Intézet. 104 p., 5 t. (Naša škola. Baranjski biseri. 3.)
- 7872 PAPP György: Kopácsról menyecskét... = Hid, 86.5:711–714.
- Lábadi Károly: Ahogy rakod a tüzet c. kötetéről.
- 7873 SAROSÁ CZ György: Narodna nošnja baranjskih Hrvata. – Baranyai horvát népviselet. Kiad. a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetsége. Bp. 1986, Tankönyvk. 246 p., ill.
- 7874 SÁRVÁRI V. Zsuzsa: Jeles népköltési szöveggyűjtemény. = Hid, 86.7–8:974–975.
- Katona Imre–Lábadi Károly: Szedem szép rózsámat c. kötetéről.
- 7875 SZELESTEI László: Pásztorművészet Baranyában. (3). Hollósi János, újtó. = DN, 86.1.11.8., ill.

- 7876 -th: Ne hagyjátok el... = Új Ember, 86.5.4:4.
A Zengő mondája.
- 7877 WILD Katalin: Das „Kickelschloge“ in Südungarn. = Deutscher Kalender, Jahrbuch für Ungarndeutschen. 1987. Bp. 1986. 225–227, ill.
- 7878 ZENTAI Tünde: Ormánási hiedelmek. Bp. 1983, MTA Néprajzi Kut. Cso. 220. B. 199. (Folklór Archívum. 15.)

38 Sport

- 7879 [ÁDÁM Erika] A. E.: Az AISH Baranya megyei feladatai. = DN, 86. 11.22:13.
Állami Ifjúsági és Sporthivatal.
- 7880 [BARLAHIDAI Andrea] B. A.: Tombola és síruha. Megalakult a Magyar Sízók Egyesülete baranyai szervezete. = DN, 86.11.17:5.
- 7881 BEZERÉDY Győző: Az első labdarúgó-mérkőzések Pécssett. = Kalendárium az 1987. évre. Szerk. Pálinkás György. Pécs [1986]. Baranya Megyei Művelődési Központ. 197–201.
- 7882 DOBOZY László: Egy kékhez – sok sárga... és nincs fehér folt Baranyában. = Népsport, 86.2.5:5.
A megye sportéletéről.
- 7883 HORVÁTH László: Baranya szabadidősportja 1990-ig. = Sportvezető, 86.8:12–13.
- 7884 Munkatársaink jelentik a diákok téli szünidejéről. SÁFRÁN István: Baranya. Uszoda egész nap. = Népszabadság, 86.12.28:5.

4 POLITIKA. KÖZIGAZGATÁS. IGAZSÁGÜGY. RENDÉSZET

40 Magyar Szocialista Munkáspárt. MKP MDP Pártoktatás

- 7885 Baranya megyei pártértekezletek dokumentumai, 1946–1975. Szerk. Németh Jánosné, Kászón József, Kis Gyula. Kiad. az MSZMP Baranya Megyei Bizottsága. Pécs 1986. 223 p.
- 7886 Ideológiai, politikai tanulmányok. Az MSZMP Baranya Megyei Bizottsága Oktatási Igazgatóságának évkönyve. Szerk. Antal Gyula. Pécs 1986. 182 p.
- 7887 JERSZI István: Munkamódszerek fejlesztése. = Pártélet, 86.11:71–74.
- 7888 KOLTAI Dénes: A pártiskolai képzés Baranyában. = Propagandista, 86.1:152–155.
- 7889 KOVÁCS József: Pártmunka – fejlettebb módszerekkel. = Tolna Megyei Népújság, 86.8.5:3.
- 7890 A Magyar Szocialista Munkáspárt Baranya Megyei Bizottságának 1986. évi munkaterve. (Rövidített szöveg) = DN, 86.1.4:3.
- 7891 Az MSZMP Baranya Megyei Bizottságának és szerveinek 1987. évi munkaterve. = DN, 86.12.31:5.
- 7892 Az MSZMP Baranya Megyei Bizottságának irányelvei a VII. ötéves népgazdasági terv gazdaság- és életszínvonal-politikai céljai Baranya megyei megvalósításához. (Rövidített szöveg) = DN, 86.2.8:1,3.
L. még 7904, 7929,

- 7893 VONYÓ József: Politikai küzdelmek Baranya megyében és a NEP a Gömbös-kormány idejében. = BH, 1985–1986. Pécs 1986. 355–380. B. Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 85.)

412/414 Tömegszervezetek. Szakszervezetek.

- 7894 Alkotó párbeszéd a megyékben. = Munka, 86.1:20–23.
Többek között a szakszervezetek Baranya megyei küldötttertekezletéről.
- 7895 GUNGL Ferenc: Az építő, fa- és építőanyagipari szakszervezeti mozgalom Baranyában, 1945–1985. Pécs 1985 [1986!], Építő-, Fa- és Építőanyagipari Dolgozók Szakszervezete Baranya M. Titkársága. 283 p. B.
- 7896 KOZMA Ferenc: Szakszervezet – a megújulás jegyében. A munka a záloga az életszínvonalunknak. = DN, 86.5.1:3, ill.
Interjú Neubauer Józseffel, az SZMT vezető titkárával.
- 7897 VARGA Lajos: A szakszervezeti mozgalom kezdetei Baranyában a felszabadulás után. = A PMMF tudományos közleményei. 1986. Társadalomtudomány. Pécs 1986. 146–161.

415 Ifjúsági mozgalom

- 7898 BODÓ László: Zászlóbontók. = DN, 86.6.7:6, ill.
A megyei úttörőmozgalom kezdetei.
- 7899 DÜCSŐ Csilla–KOZMA Ferenc: A KISZ Baranya Megyei Bizottságának küldöttgyűlése. Politizáló ifjúságot. = DN, 86.4.28:1,2,ill.
- 7900 DÜCSŐ Csilla: Negyvenéves az úttörőmozgalom. Gyermekmozgalmak Baranyában. = DN, 86.2.7:3.
- 7901 ÉBNER Károlyné–HORVÁTH Eszter: Válogatott bibliográfia a pécs-baranyai ifjúsági mozgalom történetéből. 1949–1985. Pécs 1986, Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Baranya Megyei Bizottsága. 56 p. (Haladó ifjúsági mozgalmak Baranya megyében.)
- 7902 ERDŐDI Gyula: Az ifjú szakmunkások társadalmi-politikai helyzete Baranya megyében 1921-ig. Pécs 1986 [1987!], KISZ Baranya Megyei Bizottsága. 81 p. (Haladó ifjúsági mozgalmak története Baranya megyében.)
- 7903 KÉRI NAGY Béla: Ifjúsági szervezetek Baranyában az 1956-os ellenforradalom után. = A PMMF tudományos közleményei. 1986. Társadalomtudomány. Pécs 1986. 180–191.
- 7904 KÉRI NAGY Béla: A Magyar Kommunista Párt ifjúságpolitikája és a baranyai ifjúsági szervezetek a felszabadulás után. Pécs 1986, KISZ Baranya M. Biz. 33 p. (Haladó ifjúsági mozgalmak Baranya megyében.) B. 27–29.
- 7905 A KISZ Baranya Megyei Bizottsága beszámolója az előző küldöttgyűlés óta végzett munkáról a KISZ X. kongresszus határozatainak tükrében. Pécs 1986. 34, 5 fol.
- 7906 KISZ-program tizenéveseknek. Megújuló diákélet Baranyában. = Szolnok Megyei Néplap, 86.8.28:5.
- 7907 Körkép – kongresszus előtt. „Vállalkozó megye a mienk.” = Ifjúkommunista, 86.2:4.
Beszélgetés Kovács Dezsővel, a KISZ Baranya Megyei Bizottságának első titkárával.

- 7908 VARGA László: Mindig az elsők között. = Magyar Ifjúság, 86.3.7:16-17, ill.
KISZ-élet a Mecseki Ércbányászati Vállalatnál.
- 7909 ZELENI Ferenc: Az úttörőmozgalom kialakulása Baranyában. Pécs 1985, Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Baranya Megyei Biz., 27, 6 p., ill. B.

*42 Közigazgatás. Vonzáskörzetek. Településhálózat.
Településtejlesztés*

- 7910 A baranyai városok terveiből. = Népszabadság, 86.7.1:9.
- 7911 BEZERÉDY Győző: Baranya községeinek pecsétkatasztere. 6. r. Sásd – Szentlőrinc. = JPMÉ 28. Pécs 1984. 133–145, ill.
- 7912 BEZERÉDY Győző: Várak és falukép Baranya megye településeinek pecsétjein. = Kalendárium az 1987. évre. Pécs [1986]. 41–43.
- 7913 DÁNYI Pál: Egy település helyét és szerepét meghatározó sajátos tényezők jelentősége. = A vonzáskörzetek gazdasági és közigazgatási kérdései. Nemzetközi tudományos konferencia. Pécs 1985 [1986]. 179–182. (Közlemények. Magyar Tudományos Akadémia Dunántúli Tudományos Intézet. 32.)
- 7914 Előjáróságok a nemzetiségi községekben. = Népszava, 86.11.1:5.
A Baranya megyei nemzetiségi községek előjáróinak tanácskozásáról.
- 7915 Fejlődő falvak Baranyában. = Népszabadság, 86.7.24:8.
- 7916 HAJDU Zoltán: Körzetesítési tendenciák Dél-Dunántúl falusi településhálózatában a felszabadulás óta. = Földrajzi Értesítő, 85.3:209–234.
- 7917 HÁRSFAI István: Dunaszekcső és még huszonhárman. „A baranyai Hild-díjért.” = DN, 86.4.4:4, ill.
A települések fejlesztéséről.
- 7918 HAZAFI József: Előjáróságok Baranya megyében. = Állam és Igazgatás, 86.3:230–241.
- 7919 HAVASI János: „Mi nem dobhatjuk tovább a labdát...” Előjáró a falu bizalmából. = Népszabadság, 86.9.10:5, ill.
- 7920 IVÁNCSICS Imre–MARKOS György: Lakásellátás és ennek hatása a megye lakásellátottsági és lakáelosztási helyzetére. = LPH 1982. 2. köt. Pécs 1982. 163–223.
- 7921 IVÁNCSICS Imre–KISS László: Összefoglaló a liász-program Baranya megye társadalmi-gazdasági életére címmel végzett kutatómunka államigazgatási-jogi kutatási eredményeiről. = LPH. 9. köt. Pécs 1985. 3–22.
- 7922 KISS Lajosné: A Baranya megyei településrendszer fejlődésének és népességalakulásnak rendszerszemléletű vizsgálata. = Állam és Igazgatás, 86.4:341–343.
- 7923 KÓFIÁS Mihály: Az előjáróság és a szakigazgatási szerv kapcsolata. = Állam és Igazgatás, 86.8:711–723.
Baranya megyei példákkal.
- 7924 LÁSZLÓ Józsefné: A helyi tanácsszervek felügyeletének, ellenőrzésének korszerűsítése Baranya megyében. = Állam és Igazgatás, 86.3:273–282.
- 7925 LODNER Dorottya: Államigazgatás, terület- és településpolitikai tanulmányok Baranya megyéből. = Állam és Igazgatás, 86.9:854–857.

- 7926 MEDVE Piroska: Baranya: „mérlegen a demokrácia”. = Szabad Föld, 86.3.29:5.
Tíz év falugyűléseinek tapasztalatairól.
- 7927 MÉSZÁROS Attila: Halmazottan hátrányos helyzetben. Program az ezredfordulóig. = DN, 86.12.31:3, ill.
A Dráva-mente és Zselic-Hegyhát községei.
- 7928 MÉSZÁROS Attila: Tovább aprózódnak a községek. Halmazottan hátrányos. = DN, 86.4.19:4, ill.
- 7929 MITZKI Ervin: A megyei pártbizottság ülése. = DN, 86.1.31:1,2.
A VI. ötéves terv tapasztalatairól és a VII. ötéves terv baranyai feladatairól.
- 7930 NÓGRÁDI G.: A bányászlakás-építési akció keretében. Öt év alatt ezer lakás. = Mecseki Ércbányász, 86.3.15:1.
- 7931 Pécs és Baranya 1987-ben. Interjú Horváth Lajossal, a Megyei Tanács elnökével. = Kalendárium az 1987. évre. Pécs [1986]. 91–94.
- 7932 RÓZSA László: „Ha most mérleget készítek...” Beszélgetés Horváth Lajossal, a Baranya Megyei Tanács elnökével. = Népszabadság, 86.6.11:4, ill.
- 7933 [SÁFRÁN István] S. I.: Több lakás, tanterem, jó ivóvíz a Baranya megyeiek idei terveiben. = Népszabadság, 86.1.16:5, ill.
- 7934 SAROK Zsuzsa: A fejlesztés igényesebb szakasza következik. Megyei tanácsülés Pécsen. = DN, 86.4.8:1, ill.
Elfogadták Baranya VII. ötéves tervét.
- 7935 [SAROK Zsuzsa] S. Zs.: Ülészett a Baranya Megyei Tanács. Napirenden a gazdaságilag elmaradott térségek felzárkóztatása. = DN, 86.12.23:1, ill.
- 7936 V. E.: Az előljáróságok első tapasztalatai. = Népfront, 86.3:32–34.
- 7937 VARGA K.: A VI. ötéves terv eredményei és a VII. ötéves terv célkitűzései a magánlakásépítés terén, Baranya megye. = ÉGSZI Gyorsjelentés, 85.26:16–22, ill.
L. még 7648, 7658, 8986.

429 A megye külföldi kapcsolatai

- 7938 Baranyai küldöttség utazott Kütahyába. = DN, 86.9.19:5.
1986. szept. 18–24.
- 7939 [DUNAI Imre] D. I.: Eszéki népfrontküldöttség látogatása Baranyában. = DN, 86.6.19:1.
1986. jún. 18–20.
- 7940 [DUNAI Imre] D. I.: Gyárlátogatás Pécsen és Siklóson. Eszéki pártküldöttség Baranyában. = DN, 86.11.11:1, ill.
1986. nov. 10–12.
- 7941 FILAKOVIĆ, Stipan: Županija Baranya–Osijek. Suradnja pograničnih područja. = Madjarska Nedelja, 86.2.23:7, ill.
Baranya és Eszék együttműködésének feladatairól.
- 7942 Hazaérkezett a megyei pártküldöttség. = DN, 86.6.9:4.
Krakkóban a kapcsolatok felvételéről tárgyalt.
- 7943 HOLST, Kurt: Baranyai pártküldöttség Schwerin megyében. = DN, 86.10.29:5.
- 7944 Ismerkedés a várossal. Lvovi tanácsi delegáció Baranyában. = DN, 86.4.4:11, ill.
1986. ápr. 2–4.

- 7945 Kapcsolatok. = Magyar Képes Újság, 86.1.2:5, ill.
A Horvátországi Magyarok Szövetsége és a Baranya Megyei Tanács V. B. Művelődési Osztályának együttműködési megállapodásáról.
- 7946 [KOZMA Ferenc] K. F.: Mihail Szolomencev Baranyában. = DN, 86.9.24:1, ill.
Szovjet pátrdelegáció látogatása a megyei pártbizottságon és a Bólyi Mezőgazdasági Kombinátban.
- 7947 LEIPOLD, Peter: Der Ungarn-Besuch von Bundespräsident Weizsäcker. Bei Ungarndeutschen in Schaumar und in der Baranya. = Neue Zeitung, 86.10.25:3, ill.
A Német Szövetségi Köztársaság elnökének baranyai látogatásáról.
- 7948 Magyar-bolgár barátsági napok Baranyában. = DN, 86.3.4:1, ill.
1986. márc. 3-
- 7949 MIKLÓSVÁRI [Zoltán] Z.: Október 8-12. Baranyai ipari kiállítás Fellbachban. = DN, 86.10.7:3.
- 7950 NAGY István: Aláírták az együttműködési megállapodást. Eszéki tanácsi küldöttség Baranyában. = DN, 86.1.10:1, ill.
1986. jan. 9.
- 7951 [NAGY István] N. I.: Szliveni tanácsi delegáció Baranyában. = DN, 86.10.29:5.
- 7952 NDK pártküldöttség Baranyában. = DN, 86.9.25:5, ill.
1986. szept. 24.
- 7953 -re: Hasznos tapasztalatcsere. = Magyar Képes Újság, 86.11.6:4, ill.
A Hazafias Népfront Baranya Megyei Bizottságának küldöttsége Szlavóniában.
- 7954 Richard von Weizsäcker szerdai programja. Látogatás Baranyában, ismerkedés a német nemzetiség életével. = Népszabadság, 86.10.16:4.
- 7955 [RÓNASZÉKI Ferencné] -Rné-: Október 17. Pécs-Baranya. Magyar-jugoszláv mezőgazdasági szakmai napok. = DN, 86.10.4:5.
- 7956 Szovjet újságíró-delegáció a Mecseki Szénbányáknál. = MB, 86.6.24:2, ill.
1986. jún. 19.

44 Választások. Országgyűlési képviselők

- 7957 KOROKNAI Akos: A dualizmus kori parlamenti választások a Délkelet-Duántúlon. Módszertani kísérletek a választási statisztikák és választói névjegyzékek elemzésére. 2. r. = BH 1985-1986. Pécs 1986. 215-297. B.
Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 82.)
- 7958 SAFRÁN István: Megyehatár. = Népszabadság, 86.7.8:1.
Az országgyűlési képviselők Tolna és Baranya megyei csoportjának együttes üléséről.
L. még 8034, 8035, 8040, 8047, 8931-8932.

45 Népi ellenőrzés

- 7959 KÉRI Tamás: Társadalmi ellenőrök Baranyában. = Népszava, 86.3.18:11.
- 7960 Népi ellenőri vizsgálat Baranyában az egészségügyi műszerezettségről. = Népszabadság, 86.6.5:9.

- 7961 J. I.: Rejtett bűnök. Amikor a feljelentés elmarad . . . = Magyar Nemzet, 86.4.8:5.
Korinek László, a JPTE adjunktusának vizsgálata a látens bűnözésről Baranyában.
- 7962 MARTON Gyöngyi: Beszélgetés dr. Tamásfy Józseffel, a Baranya Megyei Bíróság elnökével. Az ítélkezés tükrében. = DN, 86.6.7:3.
A Megyei Bíróság elmúlt öt évi munkájáról.
- 7963 MÉSZÁROS Attila: Hét munkaközösségben hetvenöt ügyvéd. A mérce. = DN, 86.12.6:3, ill.
Beszélgetés dr. Mosdósi Lászlóval, a Baranya Megyei Ügyvédi Kamara elnökével.
- 7964 MÉSZÁROS Attila: Számítunk a lakosság aktív segítségére. A közrend és közbiztonság helyzete. = DN, 86.3.29:3, ill.
Beszélgetés Orbán István rendőr vezérőrnaggyal, a Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság vezetőjével.
- 7965 SÁFRÁN István: Négy megye főkapitánya a közbiztonságról. = Népszabadság, 86.12.17:9.
Sajtótájékoztató Pécsen.
- 7966 Szövetkezeti jogsegélyszolgálat Baranyában. = Népszabadság, 86.5.8:9.

47 *Fegyveres testületek. MHSZ.*

- 7967 BOSZNAY Pál: MHSZ–MEASZ együttműködés. Megyei körkép. Baranya. = MHSZ Élet, 86.1.15:10.
Magyar Ellenálók, Antifasiszták Szövetsége.
- 7968 BOSZNAY Pál: Számvetés, felmérés, jövő. Beszámoló a megyei aktív-értekezletekről. = MHSZ Élet, 86.1.15:9.
Pécs, 1986. máj. 23.
- 7969 MAROS Tibor: MHSZ-munka az iskolákban. Megyei körkép. Baranya. = MHSZ Élet, 86.1.15:11.
- 7970 Az MHSZ megyei mérlege. = DN, 86.5.23:3, ill.
- 7971 SZABÓ Zoltán: Eredményes kapcsolatok a GST-vel. Megyei körkép. Baranya. = MHSZ Élet, 86.1.15:10, ill.
Az MHSZ kapcsolatai a Schwerin megyei (NDK) testvérszervezettel.
- 7972 Tájékoztató az MHSZ Baranya megyei munkájáról. 1981–1985. Pécs 1986. 29 p.
L. még 8130.

5 KÖZOKTATÁS

- 7973 BARLAHIDAI Andrea: Baranyában 310 „thg” van. Tehetséggondozó-szakkörök a középiskolákban. = DN, 86.2.6:3, ill.
- 7974 BEKE Mihály András: Tehetséggondozás – pedagógusok nélkül? = Köznevelés, 86.4.18:11–12.

- 7975 BOZSIK László: A középfokú szakképzés helyzete Baranyában. Speciális szakiskola 1988-tól. = DN, 86.10.1:3, ill.
- 7976 DÉNES D. István: A ló másik oldalán? Nem pusztán az oktatásügy a felelős. = Magyar Nemzet, 86.11.7:8.
A baranya megyei iskolák körzetesítéséről.
- 7977 FILAKOVIC, Stipan: Revitalizirati školu. = Narodne Novine, 86.11.13:1.
A baranyai nemzetiségi oktatás fejlesztéséről.
- 7978 GÁLLOS Orsolya: Amikor az oktatásügy társadalomformáló erővé válik. Interjú dr. Bárdi Lászlóval. = DN, 86.7.24:3, ill.
A tehetséggondozásról.
- 7979 GÁLLOS Orsolya: Kisiskolák rehabilitációja. 1. Nemcsak az iskolán múlik, hogy feléled-e a falu. = DN, 86.5.29:3, ill., 2. Tanítók a végeken. = DN, 86.6.5:3, ill.
- 7980 [GARDONYI Tamás] G. T.: Óvónők a nemzetiségi falvakban. = DN, 86.9.24:5.
- 7981 HARAMACH Gusztávné: A helytörténeti ismeretek tanítási lehetőségei az általános iskola 5–8. osztályaiban Pécsen, illetve Baranya megyében. Közread. a Baranya Megyei Pedagógiai Intézet. Pécs 1985 [1986!]. 111. p. B. 110–111.
- 7982 HORVÁTH Judit: Vissza a babaruhát? Aprófalvak katedráin. = Magyar Hírlap, 86.12.19:4, ill.
Baranyai tagóvodák és -iskolák pedagógusainak bérhelyzetéről.
- 7983 KERÉKES Imre: Az általános iskola története Baranyában, az iskolák államosítása 1945–1949. Bölcsészdoktori disszertáció. Pécs 1986. 213 fol. B. fol. 183–206.
- 7984 KRISZTIÁN Béla–KOLTAI Dénes: A dolgozók szakmastruktúra változásához szükséges képzési feltételek és a megyei iskolarendszer. (Kutatási eredmények.) = LPH. 9. köt. Pécs 1985. 67–209.
- 7985 KRISZTIÁN Béla: Az iskolai vjárnképzés harmincöt éve. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.1:46–50, ill.
Baranyai adatokkal.
- 7986 MESTERHÁZY Emil: A Baranya megyei középfokú oktatási intézmények fejlesztési tervei. (Résztanulmány.) = LPH, 9. köt. Pécs 1985. 23–66.
- 7987 SÁFRÁN István: Jótékony vihar. = Népszabadság, 86.3.11:6.
A középiskolások társas kapcsolatainak és művelődési szokásainak vizsgálatáról.
- 7988 SAROSÁCS György: A Pécs környéki bosnyák falvak iskolaügyének és közművelődésének kezdetei. = BH, 1985–1986. Pécs 1986. 515–535. B.
Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 91.)
Ua. = Tanulmányok és forrásközlések a nemzetiségi kérdés történetéről. Pécs 1986. 515–535. B.
- 7989 SZITA László: A nemzetiségi nyelvtanítás a Délkelet-Dunántúlon a két világháború közötti időszak oktatásügyi statisztikájának tükrében. = BH, 1985–1986. Pécs 1986. 603–645. B.
Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 94.)
Ua. = Tanulmányok és forrásközlések a nemzetiségi kérdés történetéből. Pécs 1986. 603–645. B.
L. még 7626, 7832, 7833, 7837, 7999.

- 7990 BOZSIK [László] L.: Újévi tanács 1953-ból. Bányamanó és a Bors. = DN, 86.7.14:4, ill.
A Baranya megyei sajtóbibliográfia munkálatairól.
- 7991 FELLEGI Beatrix: Tervek 1990-ig. Baranya múzeumai. = Népművelés, 86.8:14–18, ill.
- 7992 GÁLLOS Orsolya: Múzeumaink ötéves terve. = DN, 86.5.1:8.
- 7993 GÁRDONYI [Tamás] T.: Korszerűsödő hálózat. Kismozsi helyett videó. = DN, 86.12.30:5, ill.
A Baranya Megyei Moziüzemi Vállalat hálózatáról.
- 7994 Gazdagodik Baranya. Múzeumok, műemlékek. = Esti Hírlap, 86.6.28:3.
Baranya és Pécs új múzeumairól.
- 7995 HAVASI János: Pályakezdő népművelők. A hiány is lehet húzóerő. = DN, 86.12.17:3.
- 7996 Képzőművészet: Pécs-Baranya 1945-től napjainkig. Összeáll.: Romváry Ferenc. Pécs 1981 [1985 I], Baranya M. Idegenforgalmi Hivatal. 125 p., ill. (Pécs-baranyai minikönyvek 1.)
- 7997 [MIKLÓSVÁRI Zoltán] M. Z.: Baranyai tudományos hetek. A kibontakozás útjain. = DN, 86.3.6:1, ill.
1986. márc. 5–
- 7998 MOLNÁR Györgyné: A közművelődés főbb jellemzői Baranya megyében. 1975–1983. = Területi Statisztika, 86.1:14–26.
- 7999 ROMÁN Lászlóné: Az iskolai báziskönyvtárak létrehozásának megyei terve. = Baranyai Könyvtáros, 86.2:15–18.
- 8000 TIHANYI Csaba: A települések kulturális arculatának őrzése és fejlesztése Baranya megyében. = Városépítés, 86.5.15:17, ill.
- 8001 TRINN Ágota: A szakszervezeti üzemi könyvtárak helyzete. 1. = Mecseki Ércbányász, 86.8.1:4, ill.
- 8002 [VARSÁNYI Gyula] V. Gy.: Nyitott múzeumok Baranyában. = Népszabadság, 86.6.13:7.
- 8003 VARSÁNYI Gyula: Helyi értékek. Beszélgetés Baranya kulturális életéről. = Népszabadság, 86.4.26:16, ill.
Takács Gyulával, a megyei tanács elnökhelyettesével.
- 8004 VÉGH Józsefné: Szórakoztatás Baranyában. = Népművelés, 86.3:28–29, ill.
L. még 7836.

69 Régészet, műemlékek, szobrok

- 8005 Archäologische Forschungen im Jahre 1983. = Archaeológiai Értesítő, 84.2:257–285.
Baranyai adatokkal.
- 8006 [DUNA Imre] D. I.: Szótlan asszonyok kerestetnek! Az ipari régészet kezdete a Mecsekben. = DN, 86.8.24:3.
- 8007 FILAKOVIĆ, Stipan: Zapis o jednoj knjiži. Renesansa u Baranji. = Narodne Novine, 86.5.29:2, ill.
Sándor G. Mária: Reneszánsz Baranyában c. könyvéről.
- 8008 HÁRSFAI István: Baranyai műemlékvédelem. Nagyobb nyitottság. = DN, 86. 4. 19:3, ill.
Beszélgetés Takács Gyulával, a megyei tanács elnökhelyettesével.

- 8009 HORED T, Kurt: Kiss Attila: Baranya megye X–XI. századi sírleletei. = Germania, 84.2:527–528.
Könyvismertetés.
- 8010 KATONA GYÖR Zsuzsa–KÁRPÁTI Gábor–TASNÁDINÉ NAGY Erzsébet: Az emberi élet régészeti jelei. = A Zselic mesgyéjén. Mindszentgodisa és társközségei. Mindszentgodisa 1985 [1986!]. 35–53, ill. B. 46–47.
- 8011 NAGY Mihály: Fülep Ferenc munkássága. = Folia Archaeologica. Bp. 1986. Múzsák. 11–19.
- 8012 Római kori sírok és bronzkori leletek. Páratlan archaeológiai kincsek Baranyában. = Népszabadság, 86.6.21:8.
- 8013 SZIGETVÁRI János: Festett famennyezetek református templomokban Dél-Baranyában. = A népi építészet védelme. Az Egri Nyári Egyetem előadásai. Eger 1986, OMF. 117–128.
- 8014 SZIGETVÁRI János: Népi műemlékkutatás és rekonstrukció Baranya megyében. = A PMMF tudományos közleményei. 1986. Magasépítés. Pécs 1987. 17–26.
- 8015 SZIGETVÁRI János: Ormánság. Festett famennyezetű református templomok. Bp. 1986. 16 p., ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára. 266.) B. 16.
- 8016 TOCIK, Anton: Kiss Attila: Baranya X–XI. századi sírleletei. = Slovenska Archeologia, 85.1:224–226.
Könyvismertetés.
- 8017 TŰSKÉS Tibor: Várak Baranyában. = Új Tükör, 86.3.30:12–13, ill. Siklós, Pécsvarad, Pécs, Szigetvár, Magyarereggy.

7 HELYISMERET. HELYTÖRTÉNET

- 8018 Baranyai helytörténetírás. A Baranya Megyei Levéltár évkönyve. 1985–1986. Szerk. Szita László. Pécs 1986. 783 p., ill. 9 térk.
- 8019 FOGARASSY László: A magyar–délszláv kapcsolatok katonai története 1918–1921. = BH 1985–1986. Pécs 1986. 537–574.
Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 92.)
Ua. = Tanulmányok és forrásközlések a nemzetiségi kérdés történetéből. Pécs 1986. 537–574. B.
- 8020 FÜZES Miklós: Falvaink élete a hódoltság megszűnése után. = A Zselic mesgyéjén. Mindszentgodisa és társközségei. Mindszentgodisa 1985 [!1986] 87–137. B. 134–137.
- 8021 Jeles elődök emléke. = Népszava, 86.10.7:7.
Honismereti mozgalom Dél-Baranyában.
- 8022 KECSKEMÉTHY Zoltán: Rejtélyes romok a baranyai Bő-folyó szigetén. Ezeréves kultúrközpont három korszaka. Kézirat. Harkány 1986. 6 fol., 1 t., ill.
- 8023 KOVÁCS Sándor: Felkelés a siklói járásban 1849-ben. = A Siklói Vár- és Múzeumbaráti Kör tudományos emlékülése Siklóson 1985. március 15-én. Siklós 1986. 39–43.
- 8024 MÁRFI Attila: A Dráva menti falvak háborús kárai 1945 tavaszán. = A Siklói Vár- és Múzeumbaráti Kör tudományos emlékülése Siklóson, 1985. március 15-én. Siklós 1986. 17–24.

- 8025 NAGY Lajos: A kurucok és rácok pusztításai Baranya vármegyében 1704 elején. = BH 1985–1986. Pécs 1986. 13–132, ill. B.
 Ua. (Baranyai levéltári füzetek 78.)
- 8026 SIKFŐI Tamás: Az osztályharc és a szerb annexió elleni küzdelem kérdései Baranyában 1919-ben, március 21.–augusztus 1. = Dolgozatok a filozófia és a tudományos szocializmus köréből. 2. Pécs 1986, JPTE. 59–102.
- 8027 SZÜTS Emil: Baranyai-pécsi autonómiai tervek 1918–1921. = BH, 1985–1986. Pécs 1986. 299–322. B.
 Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 83.)
- 8028 TÓTH BUBORA István: Emlékezéseim. 8. = Híd, 86.9:1046–1058.
 A jugoszláviai Petőfi Brigádról, sok baranyai vonatkozással.
- 8029 TÓTH Sándor László: A török haditevékenység akciórádiusza a 15 éves háborúban. = Hadtörténelmi Közlemények, 85.4:761–785.
 Mohács, Szigetvár, passzim.
- 8030 Unvergessene Heimat Branau/Baranya. Untere Baranya/Branau. Gesamtred. Mathias Volk. Gingen an der Fils 1985, Arbeitsgemeinschaft Untere Baranya/Branau. 624 p., ill. B. 13–16.
- 8031 VAJDA József: Hegyháti kalauz. Sásd 1986, Sásd Nagyközségi Művelődési Központ. 85 fol.
 L. még 7981, 8092–8105, 9328, 9332

9 BARANYAI SZEMÉLYISÉGEK

- 8031 HALLAMA Erzsébet: Fele játék, fele gyötirelem. Tudósportrék. Pécs 1986, Baranya Megyei Könyvtár. 241 p.
 (Pannónia könyvek.)
- Agócsi László zenepedagógus*
- 8032 GÁLLOS Orsolya: „Boldog, aki énekelhet – és az is, aki hallgatja...” Látogatás Agócsi Lászlónál. = DN, 86.2.15:8, ill.
- 8033 NÁDOR Tamás: Álmélkodó szülők előtt... Agócsi László 80 éves. = Kóta, 86.2:6–7, ill.
Andi Gábor országgyűlési képviselő, ércbányász
- 8034 [SAROK Zsuzsa] S. Zs.: Új képviselőnk, Andi Gábor. = DN, 86.6.21:4, ill.
- 8035 SÁFRÁN István: Bányász képviselő hétköznapiakon. = Népszabadság, 86.7.10:4, ill.
- Andrástaly Bertalan néprajztudós*
- 8036 Andrástaly Bertalan Gyórfy István emlékérmét kapott. = Ethnographia, 85.2–3:411.
Avar István színművész
- 8037 FUTAKY Hajna: Színészportrék pécsi háttérrel. 4. Avar István. = Jelenkor, 86.4:333–340.
 1954–1960 között a Pécsi Nemzeti Színház tagja.
Babics András gazdaságtörténész
- 8038 MÉREY Klára, T.: Babics András. 1906–1984. = Történelmi Szemle, 85.3:553–554.
 L. még 9061

Bálint András színművész

- 8039 FUTAKY Hajna: Színészportrék pécsi háttérrel. 6. Bálint András. = Jelenkor, 86.12:1109–1115.
- Balogh Gábor* országgyűlési képviselő, a MOFA műszaki igazgatója
- 8040 [SAROK Zsuzsa] S. Zs.: Új országgyűlési képviselők. Dr. Balogh Gábor. = DN, 86.10.18:4, ill.
- Barta Ottó* orvosprofesszor
- 8041 SAROK Zsuzsa: Egy új szakasz kezdetén. Dr. Barta Ottó, a Pécsi Ortopédiai Klinika első igazgatója. = DN, 86.11.29:4, ill.
- Batthyány Kázmér* Baranya főispánja, külügyminiszter
- 8042 FÜZES Miklós: Az ismeretlen Batthyány. 3. A Blackwell által összeállított jellemrajzok. = JPMÉ 28. Pécs 1984. 147–193.
- Bednár Imre* tanár, a pécsi Fehérhegyi Általános Iskola igazgatója
- 8043 DUNAI Imre: Korunk tanúi. A Bednár. = DN, 86.8.23:6, ill.
- Békési Margit* népművész
- 8044 KLAIC-TARADIJA, Milica: Profesorica visokog veza – Margita Békési. = Narodne Novine, 86.8.14:2, ill.
- Bertók László* költő
- 8045 „A folytatást, a folyamatosságot vallom.” Beszélgetés Bertók Lászlóval. = Somogy, 85.6:7–17.
- Bimbó József*, a MÉV vezérigazgató-helyettese
- 8046 HÁRSFAI István: Korunk tanúi. Bimbó József. = DN, 86.8.20:6, ill.
- Brezniczky József* országgyűlési képviselő, a pécsváradi szakmunkásképző igazgatója
- 8047 [SAROK Zsuzsa] S. Zs.: Új képviselőnk. Dr. Brezniczky József. = DN, 86.7.26:4, ill.
- Csizmadia Andor* egyetemi tanár
- 8048 HALLAMA Erzsébet: Csizmadia Andor. = Hallama Erzsébet: „Fele játék, fele gyötrellem...” Pécs 1986. 201–220.
- Csizmazia Gyula*
- 8049 CSUMA JÁNOS: Csákány és puska. Emlékezés Csizmazia Gyulára. Komló 1986, MSZMP Városi Biz. 78 p., ill.
- Csorba Győző* költő
- 8050 BAKONYI István: Csorba Győző „főhajtásai”. = Somogy, 86.5:9–12.
- 8051 BERTHA Bulcsu: A tehetség és tisztesség birodalmában. Csorba Győző hetvenéves. = Élet és Irodalom, 86.11.21:6.
- 8052 Csorba Győző. = Magyar Képes Újság, 86.11.13:17.
- 8053 Csorba Győző köszöntése: = Népszabadság, 86.11.21:6.
- 8054 Csorba Győző köszöntése a színházban. = DN, 86.11.28:4.
- 8055 Egy hír, egy kép. A hetvenéves Csorba Győzőt köszöntötték a Fészek Klubban. = Film, Színház, Muzsika, 86.12.6:22, ill.
- 8056 GÁLLOS Orsolya: „Most fontosabb a vers, mint bármikor...” Születésnap beszélgetés Csorba Győzővel. = DN, 86.11.22:9, ill.
- 8057 CSORBA Győző: Elveszett otthonok. = Jelenkor, 86.11:988–996.
- Kabdebó Lóránt interjúja a költő pécsi otthonairól, itáliai utazásairól.
- 8058 KABDEBÓ Lóránt: „Szabálytalanul szabályos”: A 70 éves Csorba Győző köszöntése. = Magyar Nemzet, 86.11.21:4.
- 8059 LACZKÓ András: Találkozások Csorba Győzővel. Somogy, 86.5:4–8.
- 8060 LUKÁCSY András: Csorba Győző derűje. = Magyar Hírlap, 86.11.21:9.
- 8061 NÉMETH G. Béla: A tárgyszerűség birtokbavétele. = Jelenkor, 86.11:967–970.

Csorba Győző költészetéről.

- 8062 PARTI NAGY Lajos: Föld, ég, ember – Csorba Győzőről. = Kritika, 86.11:7; ill.
- 8063 RÓNAY László: Csorba Győző vezérszavai. = Vigilia, 86.3:197–198.
- 8064 SZALONTAY Mihály: Csorba Győző hetvenéves. = Tolna Megyei Népújság, 86.11.22:10.
- 8065 Tiszteletadás Csorba Győzőnek. Vál., szerk. Tüskés Tibor. Pécs 1986, Baranya Megyei Könyvtár. 170., ill. (Pannonia könyvek.)
- 8066 TÜSKÉS Tibor: A gazdag-életű. Csorba Győző köszöntése. = Népszava, 86.11.22:8.
- 8067 Tüskés Tibor: „Hazugság nélkül szépet mondani.” A hét költője: Csorba Győző. = RTV Újság, 86.11.10–16:3, ill.
- 8068 TÜSKÉS Tibor: A könyvtárosok emlékei. Születésnap-i beszélgetés Csorba Győzővel. = Könyvtáros, 86.11:679–687.
- 8069 Ünnepi est a hetvenéves Csorba Győző tiszteletére. = Magyar Nemzet, 86.11.28:4.
1986. nov. 27-én a pécsi Kamaraszínházban.
- 8070 VAJDA Endre: Csorba Győző. Vigilia, 86.12:919–923.
- 8071 Várkonyi-portré a Jelenkornak. Csorba Győzőt köszöntötték szerkesztőtársai. = DN, 86.11.19:5, ill.
Donhoffer Szilárd orvosprofesszor
- 8072 HALLAMA Erzsébet: Donhoffer Szilárd. = Hallama Erzsébet: „Fele játék, fele gyötrellem...”. Pécs 1986. 59–68.
Ernst Jenő orvosprofesszor
- 8073 HALLAMA Erzsébet: Ernst Jenő. = Hallama Erzsébet: „Fele játék, fele gyötrellem...”. Pécs 1986. 23–40.
Faludi László színművész
- 8074 TANCSIK Mária: Egy elbűvölő ripacs. Rádiójegyzet. = Új Tükör, 86. 8.24:30.
A Pécsi Nemzeti Színház örökös tagja.
Faluhelyi Ferenc egyetemi tanár
- 8075 TÓTH István: Kitűnő pedagógus volt. Emlékezés a 100 éve született Faluhelyi Ferenc professzorra. = DN, 86.12.8:4.
1922–1944 között a nemzetközi jog professzora a pécsi egyetemen.
Fath, Georg német nemzetiségi költő
- 8076 METZLER, Oscar: Georg Fath. = METZLER, Oscar: Gespräche mit ungarndeutschen Schriftstellern. Bp. 1985. Tankönyvkiadó. 53–66.
Fekete István író
- 8077 Fekete István. = A Zselic mesgyéjén. Mindszentgodisa és társközségei. Mindszentgodisa 1985 [1986!] 294–296.
Fekete Nagy Béla festőművész
- 8078 Dokumentumok Fekete Nagy Béla hagyatékából. Közli: Pataki Gábor–György Péter. = Ars Hungarica, 1985.2:213–232.
Flerkó Béla orvosprofesszor
- 8079 HALLAMA Erzsébet: Flerkó Béla. = Hallama Erzsébet: „Fele játék, fele gyötrellem...” Pécs 1986. 69–86.
Fodor László orvos, a KISZ Baranya Megyei Bizottságának titkára
- 8080 SÁFRÁN István: KISZ-doktor. „Nem születtem hivatalnoknak.” = Népszabadság, 86.8.2:19, ill.
Freppán Csilla népdalénekes
- 8081 MAGYARI Imre, D.: Egy a húsból: Freppán Csilla. = Magyar Ifjúság, 86.8.29:6, ill.
A Népművészet Ifjú Mestere.

Fülep Lajos lelkész, művészettörténész

- 8082 DÉSI Ábel: A nagy életmű kérdései. Fülep Lajos emlékkönyv. Cikkek, tanulmányok Fülep Lajos életéről és munkásságáról. Bp. 1985, Magvető. = *Üzenet*, 86.1–2:92–95.
Könyvismertetés.
- 8083 Tudományos ülésszak Fülep Lajos születésének századik évfordulójára. Pécs 1986. Baranya Megyei Múzeumok Igazgatósága. 132 p. (Dunántúli dolgozatok (E) művészettörténeti sorozat)
- 8084 TÜSKÉS Tibor: Fülep Lajos és Zengővárkony. = Tudományos ülésszak Fülep Lajos születésének századik évfordulójára. Pécs 1986. 114–125. *Gállos Orsolya* újságíró, műfordító
- 8085 CSORDÁS Gábor: „... mit szól ehhez egy magyar?” = *Napjaink*, 86. 7:15–17.
Beszélgetés műfordítói munkásságáról.
Garami József labdarúgóedző
- 8086 KEMÉNY György: Gyémántcsiszolók. = *Munka*, 86.2:40–41.
L. még 8781
Grastyán Endre orvosprofesszor
- 8087 CSERHALMI Imre: Grastyán prof. művei. = *Népszabadság*, 86.4.4:12.
- 8088 HALLAMA Erzsébet: Grastyán Endre. = HALLAMA Erzsébet: „Fele játék, fele gyötrelm...” Pécs 1986. 109–128.
Gyarmathy Tivadar festőművész
- 8089 LÁNCZ Sándor: Az elvont művészek csoportja. = *JPMÉ* 29. Pécs 1985. 241–256, ill. B.
Gyarmathy Tivadarról és Martyn Ferencről.
Gyürk Sarolta író
- 8090 LOMBOSI Jenő: „Láttam egy furcsa embert, az én könyvembe kell jönnie!” A pécsi Agatha Christie. = *DN*, 86.7.20:4, ill.
Hainer Ignác reformkori politikus
- 8091 GLOSZ József: Hainer Ignác, Batthyány Kázmér magántitkára 1848-ban. = A Siklói Vár- és Múzeumbaráti Kör tudományos emlékülése Siklóson 1983. március 15-én. Siklós 1983. 7–16.
Hajdú Gyula ügyvéd, egyetemi tanár
- 8092 ACS Irén: Hajdú Gyula. 1886–1973. = *Pártélet*, 86.5:93–94.
- 8093 ANTAL Gyula: Száz éve született Hajdú Gyula. = *IPT* 1986. Pécs 1986. 11–12.
- 8094 GUNGL Ferenc: Hajdú Gyula pártszervező és politikai tevékenysége. 1945–1948. = *IPT* 1986. Pécs 1986. 89–95. B.
- 8095 HERCZEGH Géza: A nemzetközi jogász Hajdú Gyula. = *IPT* 1986. Pécs 1986. 96–101. B.
- 8096 KÉRI NAGY Béla: Hajdú Gyula és a Magyar Tanácsköztársaság. = *IPT* 1986. Pécs 1986. 45–52. B.
- 8097 KOCH József: Adalékok Hajdú Gyula emigrációbeli publikációs tevékenységéhez. = *IPT* 1986. Pécs 1986. 72–71.
- 8098 KOMANOVICS József: Hajdú Gyula és a II. világháborút követő telepítések problémája. = *IPT* 1986. Pécs 1986. 102–111. B.
- 8099 RÉVÉSZ Mária: Hajdú Gyula tevékenysége a Városi Törvényhatósági Bizottságban. 1911–1917. = *IPT* 1986. Pécs 1986. 36–44. B.
- 8100 SIKFŐI Tamás: Hajdú Gyula Pécs és Baranya területi hovatartozásáról a szerb megszállás időszakában. = *IPT* 1986. Pécs 1986. 53–61. B.

- 8101 SZABÓ László: Két élete volt. Száz éve született dr. Hajdú Gyula. = Népszabadság, 86.5.8:6.
- 8102 SZIRTES Gábor: Hajdú Gyula baloldali ellenzéki tevékenysége az MSZDP kongresszusain és országos pártgyűlésein. 1907–1914. = IPT 1986. Pécs 1986. 25–35. B.
- 8103 SZITA László: Hajdú Gyula szerepe a dél-dunántúli és a magyar munkásmozgalomban. = IPT 1986. Pécs 1986. 13–24. B.
- 8104 SZÜTS Emil: Hajdú Gyula a Pécs városi és Baranya megyei autonómia kérdéséről az antant-szerb megszállás alatt. = IPT 1986. Pécs 1986. 62–71. B.
- 8105 VARGHA Dezső: Hajdú Gyula közéleti és kulturális tevékenysége a felszabadulás után. = IPT 1986. Pécs 1986. 82–88. B.
Holub József egyetemi tanár
- 8106 Dr. Holub József és dr. Irk Albert pécsi professzorok munkássága. Szerk. Ádám Antal. Pécs 1986. JPTE. 59 p. (Studia iuridica auctoritate universitatis Pécs publicata. 109.) B.
- 8107 Holub József műveinek jegyzéke. Összeáll. a JPTE Könyvtárának Jogtudományi Osztálya. = Dr. Holub József és dr. Irk Albert pécsi professzorok munkássága. Pécs 1986. 23–28.
- 8108 BENEDEK Ferenc: Holub József, a professzor. = Dr. Holub József és dr. Irk Albert pécsi professzorok munkássága. Pécs 1986. 19–21.
- 8109 KAJTÁR István: Holub József, a történész. = Dr. Holub József és dr. Irk Albert pécsi professzorok munkássága. Pécs 1986. 15–18. B. 18.
- 8110 SZITA János: Holub József, a jogtörténész. = Dr. Holub József és dr. Irk Albert pécsi professzorok munkássága. Pécs 1986. 9–14. B. 14.
Horvát Adolf Olivér tanár, botanikus
- 8111 HALLAMA Erzsébet: Horvát Adolf Olivér. = HALLAMA Erzsébet: „Fele játék, fele gyötrellem...” Pécs 1986. 181–200.
- 8112 HALLAMA Erzsébet: A Vigilia beszélgetése Horvát Adolf Olivérrel. = Vigilia, 86.6:452–458.
Irk Albert egyetemi tanár
- 8113 Dr. Holub József és dr. Irk Albert pécsi professzorok munkássága. Szerk. Ádám Antal. Pécs 1986. JPTE. 59 p. (Studia iuridica auctoritate universitatis Pécs publicata 109.) B.
- 8114 FÖLDVÁRI József: Irk Albert, az anyagi büntetőjog művelője. = Dr. Holub József és dr. Irk Albert pécsi professzorok munkássága. Pécs 1986. 31–36.
- 8115 HERCZEG Géza: Irk Albert, a nemzetközi jogász. = Dr. Holub József és dr. Irk Albert pécsi professzorok munkássága. Pécs 1986. 37–38.
- 8116 Irk Albert műveinek jegyzéke. Összeáll. a JPTE Könyvtárának Jogtudományi Osztálya. = Dr. Holub József és dr. Irk Albert pécsi professzorok munkássága. Pécs 1986. 51–54.
- 8117 TREMMEL Flórián: Irk Albert, a büntető eljárási jog művelője. = Dr. Holub József és dr. Irk Albert pécsi professzorok munkássága. Pécs 1986. 41–44. B. 45.
- 8118 VARGHA László: Irk Albert, az ember. = Dr. Holub József és dr. Irk Albert pécsi professzorok munkássága. Pécs 1986. 47–49.
Ivasivka Mátyás tanár
- 8119 TÜSKÉS Tibor: A zene közösséget formál. Bemutatjuk Ivasivka Mátyás pécsi karvezető tanárt. = Köznevelés, 86.1.10:8, ill.

- Janus Pannonius* pécsi püspök, költő
- 8120 CSERHÁTI József: Janus Pannonius és Európa szivverése. = Vigilia, 86.3:217–219.
Kende Sándor könyvkereskedő, író
- 8121 KENDE Sándor: Sorsom a könyv. Bp. 1986. Gondolat. 313.
Kerpel-Fronius Ödön orvosprofesszor
- 8122 HALLAMA Erzsébet: Kerpel-Fronius Ödön. = Hallama Erzsébet: „Fele játék, fele gyötrelem . . .” Pécs 1986. 143–164.
Kislégi Nagy Dénes egyetemi tanár
- 8123 HALLAMA Erzsébet: Kislégi Nagy Dénes. = Hallama Erzsébet: „Fele játék, fele gyötrelem . . .” Pécs 1986. 221–240.
Koch Valéria költő
- 8124 METZLER, Oskar: Valeria Koch. = METZLER, Oskar: Gespräche mit ungarndeutschen Schriftstellern. Bp. 1985. Tankönyvkiadó. 103–122.
Komlósi Sándor főiskolai tanár
- 8125 g. i.: Egy Apáczai-díjas portréja. = Magyar Nemzet, 86.7.16:4.
Kovács János magyaregregyi lakos
- 8126 VINCZE István: A mecseki mesélő. = Szabad Föld, 86.7.18:13, ill.
Ládás József tsz-tag
- 8127 LESKÓ László: Az egyházaskozári rigmusoló. = Szabad Föld, 86.8.8:12.
Lantos Ferenc festőművész
- 8128 [GÁRDONYI Tamás] G. T.: „A mű keltsen szellemi igényeket.” Min dolgozik Lantos Ferenc? – DN, 86.8.2:8, ill.
- 8129 HÁRS Éva: Piramist építeni. Lantos Ferenc művészetéről. = Kortárs, 86.9:135–140.
László Emil katonatiszt
- 8130 Bemutatjuk László Emil őrnagyot, az MHSZ Baranya megyei titkárát. = MHSZ Élet, 86.9.15:27. ill.
Lissák Kálmán orvosprofesszor
- 8131 HALLAMA Erzsébet: Lissák Kálmán. = Hallama Erzsébet: „Fele játék, fele gyötrelem . . .” Pécs 1986. 5–22.
Lükő Gábor néprajztudós
- 8132 HAVASI János: A jegyzetek elegendők? Néprajztudós pécsi magányban. = DN, 86.12.31:8, ill.
Mailáth család
- 8133 UHL Antal: A Mailáth család története. Uhl Antal visszaemlékezései. = A Zselic mesgyéjén. Mindszentgodisa és társközségei. Mindszentgodisa 1985 [1986!]. 290–292.
Makay Ida tanár, költő
- 8134 TÜSKÉS Tibor: „Renddé tisztul minden kuszaság”. Bemutatjuk Makay Ida véméndi tanárt. = Köznevelés, 86.5.9:9, ill.
L. még 9234
Marczis Demeter operaénekes
- 8135 RAJK András: Don Döme. = Új Tükör, 86.2.16:27, ill.
Martyn Ferenc festőművész
- 8136 CSÁNYI László: Martyn Ferenc. Emlék és meditáció. = Új Írás, 86.9:89–95, ill.
- 8136 Elhunyt Martyn Ferenc. = DN, 86.4.12:3, ill.
Kaposvár, 1899. jún. 10. – Pécs, 1986. ápr. 10.

- 8137 [GÁRDONYI TAMÁS] G. T.: Egy nagy vállalkozás. Megjelent Martyn Ferenc életműkatalógusa. = DN, 86.1.18:8, ill.
- 8138 [MARAFKÓ László] marafkó: Elhunyt Martyn Ferenc. = Magyar Nemzet, 86.4.12:9.
- 8139 SZÜCS Julianna, P.: Martyn Ferenc halálára. = Kritika, 86.6:6, ill.
- 8140 TAKÁCS Gyula: Búcsú Martyn Ferenctől. = Mozgó Világ, 86.6:23.
- 8141 TÜSKÉS Tibor: Találkozások Martyn Ferencel. = Jelenkor, 86.6:483-487.
L. még 9264, 9267, 9272
Melczer Miklós orvosprofesszor
- 8142 HALLAMA Erzsébet: Melczer Miklós. = Hallama Erzsébet: „Fele játék, fele gyötrellem...” Pécs 1986. 129-142.
Mohácsi Jenő író, műfordító
- 8143 (I. k.): Emlékezés Mohácsi Jenőre. = Magyar Nemzet, 86.7.3:4.
Születésének 100. évfordulója alkalmából.
- 8144 Mohácsi Jenő. 1886-1914. Bibliográfia. Összeáll. Kotvász Márta, Somoskövi Istvánné. Mohács 1986, Mohácsi Városi Könyvtár. 32 p., ill.
Mohai István sportmodellező
- 8145 FÜLÖP Mária: Az út egy kitüntetésig. Aki „osztódással” szaporodik. = Népsport, 86.12.1:11.
Móker Zsuzsa, J. kerámikus
- 8146 GÁRDONYI Tamás: Ez csodálatos szakma. J. Móker Zsuzsa kerámikus-sal - kiállításrendezés közben. = DN, 86.5.1:9, ill.
A Zsolnay Gyár munkatársa.
Molnár Imre tanár
- 8147 TÜSKÉS Tibor: A Zrínyi-hagyomány őrzője. Bemutatjuk Molnár Imre szigetvári tanárt. = Köznevelés, 86.2.14:9, ill.
Münnich Ferenc politikus, (1945. dec. 8.-1946. máj. 16.) pécsi főispán
- 8148 [KOZMA Ferenc] K. F.: Dr. Münnich Ferenc születésének 100. évfordulója. Emléktábla-avató. = DN, 86.11.25:5, ill.
Pécsett, a Székely Bertalan u. 30. sz. házon.
Nagy Ferenc kisgazdapárti politikus
- 8149 VIDA István: Nagy Ferenc. = Vida István: Politikuspályák. Bp. 1984, Kossuth K. 71-84, ill. B. 84.
Némethné Isgum Ilona sportoló
- 8150 Némethné Isgum Ilona rádió-íránymérő. Az év sportolói. = MHSZ Élet, 86.1.15:31, ill.
Nendtvich Károly kémikus
- 8151 KEMPLER Kurt: 175 éve született. Kémiát magyarul. = Impulzus, 86.12.27:39, ill.
Nikelszky Géza festőművész
- 8152 SZÁNTÓ Károly: A régi Pécs festője. = Magyar Nemzet, 86.10.21:4.
Óriás Nándor egyetemi tanár
- 8153 FÖLDESSY Dénes: A százszentdős professzor titka: Anima bene ordinata. = Új Tükör, 86.11.16:21, ill.
Pákolitz István költő
- 8154 Honorárium. E heti vendég: Pákolitz István. = Rakéta, 86.12.2:28-30.
- 8155 BERTÓK László: Pákolitz István. Bibliográfia. Pécs 1986, Városi Könyvtár. 78.
- 8156 Rakéta irodalmi kávéház. E heti vendég: Pákolitz István. Az első strófák. = Rakéta, 86.2.4:26-29, ill.
Pályakezdéséről.

- Pásztor Erzsi* színművész
- 8157 FUTAKY Hajna: Színészportrék pécsi háttérrel. 5. Pásztor Erzsi. = Jelenkor, 86.7-8:679-686.
Perics Péter tanár
- 8158 DUNAI Imre: A fél munka nem munka. Perics Péter. = DN, 86.11.14:3.
Pirisi Jánosné tanár, a Megyei Pedagógiai Intézet igazgatója
- 8159 (kronstein): Pedagógusnapi rajzolatok. A szakfelügyelet – segítség. = Pedagógusok Lapja, 86.6.16:3, ill.
Platthy György festőművész
- 8160 LOSONCI Miklós: Kettős őrhelyen. Platthy György festői és művésztanári életműve. Bp. 1986, Múzsák. 81 p. B. 37-38.
Prica, Zlatko festőművész
- 8161 FILAKOVIĆ, Stipan: Za rođendan Zlatku Prici. = Narodne Novine, 86.6.26:2.
A pécsi születésű művész születésnapjára köszöntése.
Rapp Imre sportoló
- 8162 PILHÁL György: Talán egyszer még hívnak. = Magyar Hírlap, 86.3.22: mell. 7.
Rittenger, Engelbert német nemzetiségi költő
- 8163 METZLER, Oskar: Rittenger Engelbert. = METZLER, Oskar: Gespräche mit ungarndeutschen Schriftstellern. Pécs 1985. Tankönyvkiadó. 35-52.
Romhányi György orvosprofesszor
- 8164 DÜCSŐ Csilla: Képernyő előtt. Romhányi professzor. = DN, 86.10.1:3.
A pécsi körzeti stúdió portréfilmjéről.
- 8165 HALLAMA Erzsébet: Romhányi György. = Hallama Erzsébet: „Fele játék, fele gyötrellem...” Pécs 1986. 165-180.
- 8166 HALLAMA Erzsébet: Dr. Romhányi György. Tudósportré. = Kalendárium az 1987. évre. Pécs 1986. 169-172.
Rozsda Endre festőművész
- 8167 LÁNCZ Sándor: Az Európai Iskola művészeiről. = JPMÉ 28. Pécs 1984. 316-317, ill.
Sátrány Géza fazekas
- 8168 LANTOSNÉ IMRE Mária: Egy bakócai fazekascsalád. = A Zselic mesgyéjén. Mindszentgodisa és társközségei. Mindszentgodisa 1985 [1986!]. 273-286, ill. B. 286.
- 8169 [VINCZE István] (vincze): Élet cserepek között, Bakócán. = Szabad Föld, 86.1.11:4, ill.
Róth Antal sportoló
- 8170 LÁZÁR Lajos: Hullámvasúton. = Népsport, 86.7.4:3.
Sárdi János képfestő
- 8171 WALLINGER Endre: Ein Bote seines Berufes... Besuch bei dem Meister der Blaufärberei Johann Sárdi. = Deutscher Kalender 1987. Bp. 1986. 205-210.
Somssich Lászlóné, az MSZMP Komló Városi Bizottságának titkára
- 8172 FÖLDESSY Dénes: Asszony a magas széken. = Siker, 86.10:18-19, ill.
- 8173 SÁFRÁN István: Állami díjas tudósból városi párttitkár. = Népszabadság, 86.1.28:5, ill.
L. még 8375

Spányik Éva színművész

- 8174 FUTAKY Hajna: Színészportrék pécsi háttérrel. 3. Spányik Éva. = Jelenkor, 86.2:137–143.
1957–1961 között a Pécsi Nemzeti Színház tagja.
Steinmetz Miklós katonatiszt
- 8175 NAGY Péter: Steinmetz kapitány munkatársa voltam. = A krónika kezdete. Bp. 1986, Antikva. 150–151.
Surányi Miklós író
- 8176 Surányi Miklós. = A Zselic mesgyéjén. Mindszentgodisa és társközsegei. = Mindszentgodisa 1985 [1986!]. 299–301.
- 8177 SZÁNTÓ Károly: Surányi Miklós irodalmi értékelései. = DN, 86.7.18:6.
- 8178 SZÁNTÓ Károly: Surányi Miklós irodalmi utóélete. = Magyar Nemzet, 86.6.7:14.
Szabó Flóra ügyvéd, az Eszperantó Világszövetség főtítkára
- 8179 ADÁM Erika: Száz éve jelent meg az első, eszperantó könyv. Harmadszor is – dr. Szabó Flóra. = DN, 86.9.1:3, ill.
Szabó János, a Bólyi Mezőgazdasági Kombinát vezérigazgatója.
- 8180 SAFRÁN István: Bóly átrajzolja a térképet. = Népszabadság, 86.4.6:6, ill.
Szabó Lajos orvos, az OKTH Dél-dunántúli Felügyelőségének ny. igazgatója
- 8181 MÉSZAROS ATTILA: A következetességet elismeri a világ. Arcot adni. = DN, 86.3.22:4, ill.
- 8182 MOLNÁR Valéria: „Amit én szerettem volna, azt elértem”. = MB, 86.2.11:4, ill.
Szabó Sándor, N. színművész
- 8183 [GÁRDONYI Tamás] G. T.: Az ember tapsra vágyik. Pro Theatro-díj N. Szabó Sándornak. = DN, 86.12.6:9, ill.
Szabó Szabolcs tanár, karnagy
- 8184 TŰSKÉS Tibor: A kórusalapító. Bemutatjuk Szabó Szabolcs pécsi tanárt. = Köznevelés, 86.10.3:8, ill.
Szalai Lászlóné könyvtáros
- 8185 FILAKOVIĆ, Stipan: Naš zaslužni bibliotekar. = Narodne Novine, 86.10.9:3.
- 8186 GALLOS Orsolya: A Bessenyei György-émlékérem. Portrévázlat egy nemzetiségi könyvtárossról. = DN, 86.9.13:8, ill.
Szatyor Győző képzőművész
- 8187 MURÁNYI László, B.: Körkép – kongresszus előtt. „A falu bennem él tovább.” = Ifjúkommunista, 86.2:5–6, ill.
Szentágothai János orvosprofesszor
- 8188 HALLAMA Erzsébet: Szentágothai János. = Hallama Erzsébet: „Fele játék, fele gyötrelm...” Pécs 1986. 41–58.
Takáts Gyula költő
- 8189 LACZKÓ András: Takáts Gyula és Pécs. = Jelenkor, 86.2:100–104.
A kaposvári költő pécsi éveiről.
Tasnádiné Rónaky Edit tanár
- 8190 TŰSKÉS Tibor: A pedagógusnak műveltnek és nyitottnak kell lennie. Bemutatjuk Tasnádiné Rónaky Edit pécsi igazgatót. = Köznevelés, 86.9.5:9, ill.

Teslér László lelkész

8191 Teslér László. = A Zselic mesgyéjén. Mindszentgodisa és társközségei. Mindszentgodisa 1985 [1986!]. 292–294.

Tigyi József orvosprofesszor

8192 Barlahidai Andrea: Köszöntő helyett. Beszélgetés Tigyi József professzorral. = DN, 86.4.4:8, ill.

8193 HALLAMA Erzsébet: Tigyi József. = Hallama Erzsébet: „Fele játék, fele gyötirelem...” Pécs 1986, 87–108.

8194 „Külföldön nem azt nézik...” Negyven éve a POTE-n. = Universitas, 86.4.24:3.

Tillai Aurél főiskolai tanár, karnagy

8195 [GÁRDONYI Tamás] G. T.: Az éneklés örömeről. Tillai Aurél SZOT-dijas. = DN, 86.5.2:4, ill.

8196 [SZALAI Ágnes C.] – c. szalai –: Tollrajz Tillairól. = Kóta, 86.7:2, ill. *Tóth Aladár* karnagy

8197 IVASIVKA Mátyás: Ki is volt hát Tóth Aladár? = DN, 86.9.6:8.

A Börgyári Dalárda egykori karnagya.

Uhl Antal lelkész

8198 Uhl Antal. = A Zselic mesgyéjén. Mindszentgodisa és társközségei. Mindszentgodisa 1985 [1986!]. 297–299.

Uhrik Dóra balettművész

8199 POTOCZKY Júlia: Válogatott jelenések. Uhrik Dóra. = Film, Színház, Muzsika, 86.10.4:30–31, ill.

Varga Ferenc tanár

8200 SZENTISTVÁNYI Gyula: Bemutatjuk Varga Ferencet, a szentlőrinci Új Tükör Klub vezetőjét. = Új Tükör, 86.10.5:46, ill.

Varga Nándor lelkész

8201 CSONKA Ferenc: Gyémántmise Kővágószőlőn. = Új Ember, 86.6.29:8.

Az egykori pécsi Emericanum fiú nevelőintézet prefektusa, 1942–1973 között Kővágószőlős plébánosa.

Várkonyi Nándor író, szerkesztő

8202 CSÁNYI László: Sorok egy emlékkiállítás elé. Várkonyi Nándor. 1896–1979. = Ünnepi Hírmondó, 86:1.

8203 RAJNAI László: A Nap és árnyéka. Emlékeim Várkonyi Nándorról. = Jelenkor, 86.5:425–430.

Várnagy Viktor, az Országos Filharmónia Pécsi Kirendeltségének ny. vezetője

8204 GÁLLOS Orsolya: A muzsika szeretete jegyében. = DN, 86.3.15:8, ill. *Wekler Ferenc* mecseknádasdi tanácselnök

8205 KÁRPÁTI László: Az ősök szorgalmával. = Új Tükör, 86.7.6:11. L. még 8457.

Weszely Ödön egyetemi tanár

8206 BÁBOSIK István: Weszely Ödön tudományépítő törekvéseinek tükröződése nevelésméleti munkáiban. = Baranyai Művelődés, 86.2–3:23–32

8207 GÁSPÁR László: Weszely és az elméleti pedagógia. = Baranyai Művelődés, 86.2–3:15–22

8208 KOLTAI Dénes: Weszely Ödön és a 30-as évek állampolgári és politikai nevelési koncepciója. = Baranyai Művelődés, 86.2–3:41–43, ill.

- 8209 KOMLÓSI Sándor: Weszely Ödön életútja. = Baranyai Művelődés, 86.2-3:4-14
- 8210 Sz. E.: Weszely Ödön emlékülés Pécsett. = Népművelés, 86.1:44
- 8211 SZABÓ Ernő: Weszely Ödön, a Népművelés szerkesztője. = Baranyai Művelődés, 86.2-3:33-40
- 8212 VISEGRÁDY Antal: Weszely Ödön rektori működése = Baranyai Művelődés, 86.2-3:48-52
- 8213 Dr. Weszely Ödön szakirodalmi munkássága. (Bibliográfia). Összeáll. Bánfai József. = Baranyai Művelődés, 86.2-3:53-62

AZ EGYES BARANYAI VÁROSOK ÉS KÖZSÉGEK IRODALMA

ABALIGET

- 8214 Egyesült a sásdi és az abaligeti tsz. Létrejött a Mecsek legnagyobb közös gazdasága. = Népszabadság, 86.1.2:9.
- 8215 -mm-: Die Tropfsteinhöhle von Abaliget - Ein Geduldspiel der Natur. Neue Zeitung, 86.10.11:3, ill.
- 8216 TÜSKÉS Tibor: Abaliget és Orfű. Közread. a Baranya Megyei Idegenforgalmi Hivatal. Bp. 1986, Panorama. 81 p., 24 t., ill.

ALSÓMOC SOLÁD

- 8217 CSEPÁNYI Katalin, L.: Szép falujukat féltik az öregek, és szeretnék életben tartani. Alsómocsolád. = DN, 86.1.15:3, ill.
- 8218 [FERLING József] F. J.: Alsómocsoládiak baráti köre. = MB, 86.6.24:5.
- 8219 MÁRVÁNYI Péter: Cseppben a tenger. Egy kis falu kicsi gyerekeinek kis gondjai. = Gyermekünk, 86.3:4-7.
Az óvoda hiányáról.

ALSÓSZENTMÁRTON

- 8220 g. m.: Csak egy kulcs van: a szeretet. = Új Ember, 86.11.23:2.
Az alsószentmártoni cigányok lelki gondozásáról, a falu papjáról, Lankó Józsefről.
- 8221 HAVASI János: Cigányfalu Baranya megyében. = Új Tükör, 86.11.9:6-8, ill.

ARANYOSGADÁNY

- 8222 DUNAI Imre: Aranyosgadány. = DN, 86.1.18:7, ill.

BABARC

- 8223 Babarc - Bawarz - Bawatz. = UHB. Gingen an der Fils, 1985. 103-124, ill. B. 112.

BAKÓCA

- 8224 [ADÁM Erika] A. E.: Február 14-re elkészül a nyugati szárny. Átépitik a bakócai nevelőotthont. = DN, 86.2.7:1, ill.

- 8225 FERLING József: Szabadidőközpont létesül Bakócán. Van aki igéri, s van, aki megteszi. = MB, 86.2.25:5.
L. még 8168, 8169.

BAKONYA

- 8226 MÉSZÁROS Attila: A Nemzeti Zászlóval kitüntetett falu. Bakonya. = DN, 86.5.1:4, ill.
8227 TÓBIÁS Áron: Falu a magasban. = Népfront, 86.4:1-4, ill.
Beszélgetés Schaff Antal tanítóval a falu életéről.

BAKSA

- 8228 KAISER László: Kiscsoportos nyereségérdekeltségű vállalkozás. = Valóság, 86.1:73-84.
A baksai Ezüstkalász Tsz-ben.
8229 LISKA Tibor: Belső vállalkozáskísérletek a vállalkozói szocializmus-hoz. = Mozgó Világ, 86.3:81-92.
Baksáról is.

BÁR

- 8230 Für die Zukunft von Baar. = Neue Zeitung, 86.11.6:3, ill.
8231 Nemzetiségi nyelvművelő tábor. = Délmagyarország, 86.6.11:5.
A bárri szerbhorvát olvasótáborról.
8232 ROSZPRIM Nándor: Gyarapodjon, szépüljön a falunk! Bár. = DN, 86.4.12:4, ill.
8233 Újjáépült a leégett bárri csibegyár. = Népszabadság, 86.3.15:21.

BARANYABÁN

- 8234 Popovac - Ban - Baranyabán. = UHB. Gingen an der Fils, 1985. 463-488, ill. B. 470.

BARANYAKISFALUD

- 8235 Branjina - Kisfalud - Baranyakisfalud. = UHB. Gingen an der Fils, 1985. 195-217, ill. B. 211.

BARANYASZENTISTVÁN

- 8236 Petlovac - Sanktivan - Baranyaszentistván. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 439-461, ill. B. 457.

BEREMEND

- 8237 Beremend - Behrend = UHB. Gingen an der Fils 1985. 136-150, ill. B. 145.
8238 CSUTI [János] J.: Környezetvédelem a BCM-ben. Ősztől üzemelnek az új elektrofilterek. = DN, 82.2.27:7, ill.
8239 HÁRSFAI István: Beremend - távolabb a „kráter” peremétől. = DN, 86.10.16:3, ill.
A kőbányáról és a községről.

- 8240 HAZAFI József: Csendes nyár Beremenden. Minden fillért fogni kell. = Népszava, 86.8.8:5.
A BCM-ről.
- 8241 MURÁNYI László: „Nem volt időm a siránkozásra, bizonyítanom kellett.” Új igazgató a BCM élén. = DN, 86.7.19:5, ill.
Beszélgetés Oberitter Miklóssal, a BCM igazgatójával.
- 8242 TAKÁCSNÉ BOLNER Katalin: A beremendi kristálybarlang. = Karszt és Barlang, 85.1-2:3-13, ill.
L. még 7584.

BICSÉRD

- 8243 ESZTERHAI Katalin: Minden újat kipróbálnak. = Népszava, 86.11.24:5.
Interjú Tompa Györggyel, az Aranykalász Tsz elnökével.
- 8244 KOZMA Ferenc: Aranymező. = DN, 86.12.13:5, ill.
A tsz-ről.
- 8245 PORTH [Etelka] E.: Együtt: Takarékszövetkezet, húsbolt, fogorvosi rendelő. Faluház Bicsérdén. = DN, 86.4.15:5, ill.

BIKAL

- 8246 [BODÓ László] B. L.: Fizikaiak a vállalati tanácsban. A bikaliak stratégiája. = DN, 86.4.30:3, ill.
Bikali Állami Gazdaság.
- 8247 KINCSES János: Bonckés alatt a sertéstartás. = Állami Gazdaság, 86.8:28.
- 8248 PETHES József: Őszi lehalászás Bikalon. = Magyar Mezőgazdaság, 86.12.24:38, ill.
- 8249 TORMÁSI Emese: Terveink, céljaink az évtized második felére. = Állami Gazdaság, 86.8:4.

BISSE

L. 8149.

BÓLY

- 8250 BALIKÓ Sándor: Bólyi szójakísérletek. = Magyar Mezőgazdaság, 86.3.12:6.
- 8251 Baranya Megyei Tanács Egészségügyi Gyermekeotthona, Bóly. Bóly 1986. 38 p., ill.
- 8252 Bóly - Bool - Deutschbohl - Németbóly. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 151-194, ill. B. 189-190.
- 8253 Bólyi füzetek. Kiad. a Bólyi József Attila Körzeti Művelődési Ház. 1. Bóly 1986. 33 p.
- 8254 [CSÁSZÁR NAGY László] cs. n. 1.: Megőrizni a falu arcát. = Magyar Nemzet. 86.6.26: mell. 2.
A településszépitő egyesületről.
- 8255 CSEH János: Bólyban kiegészítik az özvegyi nyugdíjakat. = Népszava, 86.11.21:4.
Bólyi Mezőgazdasági Kombinát.
- 8256 FENYVESI Károly: A szójatermelés credményei. = Állami Gazdaság, 86.8:18.
Bólyi Mezőgazdasági Kombinát.

- 8257 FENYVESI Károly: Takarmánykeverékek Bólyból. = Állami Gazdaság, 86.8:17.
- 8258 GÁSPÁR Gabriella: Hat falu hat sorsa. Pécs 1986. 110 p. (A Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központjának kutatási eredményei. 2.) B. 107–110.
Bóly, Borjád, Kisbudmér, Nagybudmér, Pócsa, Töttös.
- 8259 GÁSPÁR Zoltán: Jobb lucernaszéna. Rendfordító berendezés Bólyban. = Magyar Mezőgazdaság, 86.8.13:11
Bólyi Mezőgazdasági Kombinát.
- 8260 HEINEK, Otto: Ein Beispiel, das Schule machen sollte! = Neue Zeitung, 86.2.8:3.
A kisnyugdíjasokról való gondoskodás a Bólyi Mezőgazdasági Kombinátban
- 8261 HEINEK, Otto: Bohler Lokalpatrioten – berechtigter Stolz. = Neue Zeitung, 86.7.14:3.
A községépítő egyesületről.
- 8262 KERESZTES Ágnes: A mecénás. = Új Tükör, 86.9.28:36–37, ill.
Trischler Ferenc szobrász mecénása a Mezőgazdasági Kombinát.
- 8263 KESERŰ Katalin: Múzeum a lóistállóban. = Múzsák, 86.3:16–17.
A békáspusztai agrártörténeti múzeumról.
- 8264 LENDVAI Katalin: Agrárértelmiség a faluért. = Népszava, 86.3.24:9.
Interjú Sós Nagy Szabolccsal, a Bólyi Mezőgazdasági Kombinát vezérgazgató-helyettesével.
- 8265 –m–: Pluszpénz. = Magyar Nemzet, 86.11.27: mell. 4.
A nyugdíjkiegészítésről.
- 8266 MAJER Béla: Környezetvédelmi és gazdálkodási feladatok összehangolása. = Állami Gazdaság, 86.7:12.
A Bólyi Mezőgazdasági Kombinátban.
- 8267 MARTON Györgyi: Faluszépitők. = DN, 86.8.9:4, ill.
A Bólyi Községvédő és Szépitő Egyesületről.
- 8268 NÁDASDI István: Számítástechnikai alkalmazások Bólyban. = Alkalmazás '86. Bp. 1986, Neumann János Számítástechnikai Társaság. 161–162.
- 8269 [RÓNASZÉKI Ferencné] –Rné–: A Bólyi Mezőgazdasági Kombinát munkájának elismerése. Elnyerték a Minisztertanács és a SZOT-elnökség Vörös Zászlaját. = DN, 86.5.7:1, ill.
- 8270 [RÓNASZÉKI Ferencné] –Rné–: Bővül a békáspusztai agrártörténeti múzeum. Háromszáz éves a bólyi gazdaság. = DN, 86.8.4:3, ill.
- 8271 SCHUMMER Ferenc: Unsere Erfolge überzeugen die Eltern. = Deutscher Kalender. 1987. Bp. 1986. 125–126, ill.
- 8272 (t. á.): Fogyasztók községi tanácsa Bólyon. = Népfront, 86.2:53–56.
- 8273 TÓTH Erzsébet: Kétnyelvű oktatás. A bólyi kísérlet. = Magyar Nemzet, 86.6.12:4.
L. még 8180

BORJÁD

L. 8258

BÜKKÖSD

- 8274 MÉSZÁROS Attila: Új üdülőkörzet. Levelezőlap Bükkösdről. = DN, 86.11.7:6, ill.

8275 [VINCZE István] (vincze): Ajtó nyitódik Bükkösdön. = Szabad Föld, 86.1.18:11.

A bükkösdi üdülőhelyről.

CEGLÉDPUSZTA L. Dobsza

CSÁNYOSZRÓ

8276 GÁLLOS Orsolya: Kisiskola az Ormánságban. Csányoszrón tanterem-építést terveznek. = DN, 86.12.10:3, ill.

8277 [VINCZE István] (vincze): Ormánsági szőnyegszövők. = Népszava, 86.9.12:4.

A Dráva menti ÁFÉSZ szövőüzeméről.

CSERKÚT

8278 LÉVARDY Ferenc: Cserkút. Árpád-kori templom. Bp. 1986. 16 p. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára. 268.) B. 16.

DÁRDA

8279 Darda - Dárda. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 218-246, ill. B. 241.

DENCSHÁZA

8280 KOZMA Péter: Péterfapuszta. = DN, 86.12.20:7, ill.

DINNYEBERKI

8281 SZABÓ Tamás-ORBÁN György: Dinnyeberki észrevételek (cigánykérdés) = BM, 85.2:26-28.

DIÓSVISZLÓ

8282 MAJOR Árvácska: „Versenyt jár a kezünk...” Iskoláinkban egyre népszerűbb az iskolaszövetkezeti mozgalom. Egy kis baranyai faluban, Diósviszlón százhusz diákból nyolcvan a szövetkezet tagja. = Pajtás, 86.11.6:4-5, ill.

DOBSZA

8283 [GÁRDONYI Tamás] G. T.: A Comodore-tól a pajtaszínházig. Egy élő tájház Baranyában. = Zalai Hírlap, 86.8.12:4, ill.

8284 [GÁRDONYI Tamás] G. T.: Mesél a múlt Dobszán. Élet a tájházban. = DN, 86.7.12:8, ill.

8285 KISS József: Faluház Ceglédpusztán. = Népfront, 86.12:58-59, ill.

8286 SÁFRÁN István: Pajtaszínházak Baranyában. = Népszabadság, 86.9.24:7.

8287 [WALLINGER Endre] W. E.: Népi játékok Dobszán. = DN, 86.9.29:5, ill.

Amatőr színjátszók a „pajtaszínházban”.

DRAVAKERESZTÚR

- 8288 FILAKOVIĆ, Stipan: Mala sela. Križevci. = Narodne Novine, 86.5.1:2, ill.
A község hétköznapjairól.

DRAVAPALKONYA

- 8289 KOVÁCS Sándor: A német csapatok áttörése a Dráván, Dravapalkonyánál 1945. március 6-án. = A Siklósi Vár- és Múzeumbaráti Kör tudományos emlékülése Siklóson, 1985. március 15-én. Siklós, 1986. 13-16.

DRAVASZTÁRA

- 8290 VINCZE István: Az előljáró, Dravasztárán. = Szabad Föld, 86.9.19:5.
Beszélgetés Horváth Ferencsel a falu életéről.

DUNASZEKCSŐ

- 8291 ECSEDY István: Őskori leletek Dunaszekcső-Várhegyről. = JPMÉ 29. Pécs 1985. 89-125, ill. B.
8292 FÖLDESSY Dénes: A szekcsi hegy. = DN, 86.9.13:7, ill.
8293 HETÉNYI, Adam: Bemerkungen zu einem Ortsnamen. Seetsch? Seetsche? Seetschke? = Neue Zeitung, 86.2.1:7, ill.
A község német nevééről.
8294 [WALLINGER Endre] W. E.: Jubileum Dunaszekcsőn. Négy évtizedes néptáncgyűttes. = DN, 86.6.8:2.
L. még 7917.

EGYHÁZASKOZÁR

- 8295 KOSKAI Erzsébet: Bemutatjuk templomainkat. Egyházaskozár. = Evangélikus Élet, 86.7.27:1, ill.
8296 MÉSZÁROS Attila: Egyházaskozár. = DN, 86.2.26:9, ill.
8297 [RÓNASZÉKI Ferencné] -Rné-: Kiaknázni az új lehetőségeket. Alkalmazkodás és váltás. = DN, 86.1.4:5, ill.
Haladás Termelőszövetkezet.
L. még 8127

ERDŐSMÁROK

L. 8076

FELSŐSZENTMÁRTON

- 8298 KLAJČ-TARAĐIJA, Milica: Selo staro 750 godina. Jučer, danas sutra Martinčana. - Narodne Novine, 86.7.24:3, ill.
A község 750 éves.

GERÉNYES

- 8299 VINCZE István: Gerényes: kis falu nagy ügyei. = Szabad Föld, 86.10.31:3.
Horváth Zoltánné előljáró a falu fejlődéséről.

GERESDLAK

- 8300 MÉSZÁROS Attila: A virágok a jövőnek nyílnak. Kisgeresd. = DN, 86.6.28:4, ill.

GORICA

- 8301 MÉSZÁROS Attila: Kereszt Kán sirján. Íme, Gorica. = DN, 86.9.27:4, ill.

GÖRCSONY

- 8302 BEREZCZ Sándor: Görcsöny. = Berecz Sándor: Kegyhelyeink története. 4. bőv. kiad. Backi Vinogradi 1985. 59–61.
- 8303 [GÁLDONYI Magdolna] G. M.: Bővítették az iskolát Görcsönyben. A városkörnyéki koordinációs alap első létesítménye. = DN, 86.9.30:5, ill.

HARKÁNY

- 8304 ADÁM Erika: Kiemelkedő társadalmi munkáért. Nemzeti zászlót kapott Harkány. = DN, 86.4.30:1, ill.
- 8305 [GÁRDONYI Tamás] G. T.: Közművelődés, szolgáltatás – egy fedél alatt. = DN, 86.5.22:3.
A művelődési házról.
- 8306 H. R.: Antologija plesa u Harkanyu. = Mađarska Nedelja, 86.6.22:5.
Harkány művelődési és szórakozási lehetőségeiről.
- 8307 K. E.: Színes, érdekes programok. Nyári olvasótábor Harkányban. = DN, 86.8.9:11, ill.
- 8308 KECSKEMÉTHY Zoltán: Rablóvár Harkány felett, gyógyvizek Harkány alatt. = A Siklósi Vár- és Múzeumbaráti Kör tudományos emlékülése Siklóson, 1983. márc. 15-én Siklós 1983. 45–51.
- 8309 KERTÉSZ Gábor: Harkányfürdő jelene és múltja. = Egészségügyi Dolgozó, 86.12:8, ill.
- 8310 KLAIC-TARAĐIJA, Milica: Harkanj. – Narodne Novine, 86.6.19:2.
- 8311 KOZMA Ferenc: Elkészült agasztus 20-ra. Kórházbővítés Harkányban. = DN, 86.8.19:1, ill.
Új fizioterápiás épület.

HERCEGSZENTMÁRTON

- 8312 Hercegszentmárton – Bailand. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 247–251, ill. B. 249.

HIDAS

- 8313 GÁLDONYI Magdolna: Hidas. = DN, 86.12.11:3, ill.
- 8314 KAPU László: Hidas sportjáról. = DN, 86.12.11:8.
- 8315 SOLYMÁR Imre: „Elnémult harang”, „bús rom”. A szakrális képekből történő politikai szimbólumépítés, mítoszteremtés völgyeségi vonatkozásai 1934–1935. = Dunatáj, 86.2:35–45. B. 45.
Magyarhidas elnéptelenedéséről és az 1934. évi hidasi „haranglopásról”.

HÍMESHÁZA

- 8316 HAMBUCH Vendel: Háromszáz év után kapcsolatfelvétel. Hímesháziak sikere Fuldában. = DN, 86.6.23:2.
- 8317 HAMBUCH, Vendel: „Damit die Völker einander näher rücken“. = Neue Zeitung, 86.8.16:5, ill.
Június 20–23-án tartották a fuldaiak első találkozóját.
- 8318 MÉSZÁROS Attila: Hímesháza. = DN, 86.2.1:4, ill.

HOSSZÜHETÉNY

- 8319 BERE CZ Sándor: Hosszúhetény. = Berecz Sándor: Kegyhelyeink története. 4. bőv. kiad. Backi Vinogradi 1985. 71–72, ill.
- 8320 GÁLDONYI Magdolna: Hosszúhetény. = DN, 86.4.24:6, ill.
- 8321 K. E.: Gyöngyösbokréta. Hetényi Népi Együttes. A néptánc hagyománya Hosszúhetényben. = DN, 86.4.24:3.
- 8322 VARGA Ferenc–MAZAR Sándor: Hosszúhetényi cigánykérdés. = BM, 85.2:28–30.

HOMORUD

- 8323 BALOG [Nándor] N.: Munkahely 75 embernek. Vasipari üzem Homorudon. = DN, 86.6.21:5, ill.

ILLOCSKA

- 8324 Illocska – Illutsch. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 252–267, ill. B. 257.

IVÁNBATTYÁNY

- 8325 Ivánbattyán – Iwan. Bodenbach. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 268–289. B. 271.

KACSÓTA

- 8326 KISS József: Mecsektej: többet is bírna. = Szabad Föld, 86.5.10:8.

KÁN

L. 8301

KÁTOLY

- 8327 [FILAKOVIĆ, Stipan] S. F.: Iz života sokačkog kluba u Katolju. = Narodne Novine, 86.1.16:3, ill.
A sokacklub életéből.
- 8328 [TOMIC] Lj. T.: Katoljska zadruga „Novi Zivot“. = Narodne Novine, 86.10.30:1.
Az Új Élet Tsz munkájáról.

- 8329 TOMIC, Lj.: Vidjeno u Katolju. = Narodne Novine, 86.2.27:1.
A tsz zárszámadó közgyűléséről.

KEMSE

- 8330 Hegyes Zoltán: Zehy. = Magyar Hírlap, 86.8.9: mell. 3.
Zehy pusztáról.
- 8331 Kemse. Részletek az Elsüllyedt falu a Dunántúlon c. könyvből. Szerk. Lipp Tamás. Bp. 1986, Népművelési Intézet. 140 p., 2 t. (Szociográfiai munkafüzetek.) B. 129–140.

KISBUDMÉR

- 8332 Kisbudmér – Kleinbudmer. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 290–303.
B. 297–298.
L. még 8258

KISHAJMÁS

- 8333 [CSÉPÁNYI Katalin, L.] L. Cs. K.: Csökken a termelés, az új vevők nem pótolják a megrendelések kiesését. Továbbra is veszteséges a kishajmási kerámiaüzem. = DN, 86.9.30:3, ill.
- 8334 [CSÉPÁNYI Katalin, L.] L. Cs. K.: A sásdi tsz-ben segítő gazdára találtak. Újraéled a kishajmási kerámiaüzem. = DN, 86.6.10:3, ill.

KISJAKABFALVA

- 8335 Kisjakabfalva – Jakobsdorf – Jackfall. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 304–313. B. 309.

KISKASSA

- 8336 Kiskassa – Kaschat – Kleinkaschau. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 312–333, ill. B. 322.
- 8337 LELE József: Szegedi néprajzos Baranyáról. Gyűjtőúton Kiskassán. = DN, 86.8.1:6, ill.

KISNYARÁD

- 8338 FLEDRICH Márta: Tief verwurzelt. = Deutscher Kalender 1987. Bp. 1986. 96–97, ill.

KISÚJBÁNYA

- 8339 Hajdani iskolából kulcsos turistaház. = Esti Hírlap, 86.8.9:4.
- 8340 STEINER István: Hétvégi falu. = Nők Lapja, 86.11.15:3–4, ill.

KOMLÓ

1 TERMÉSZETI KÖRNYEZET

- 8341 A. L.: Sikonda és környéke. = Zalai Hírlap, 86.5.13:4, ill.
- 8342 CSIKÓS Ferenc: Egy 300 éves komlói csertölgy legendája. = MB, 86. 6.17:4.

- 8343 CSIKÓS Ferenc: A Kőlyuk legendája. = MB, 86.1.7:7.
 8344 [DUNAI Imre] D. I.: Mint egy gótikus katedrális. Parkerdő Cserma-
 alján. = DN, 86.10.26:4, ill.
 8345 A Mecsek két gyöngyszeme. Máré vár és Sikonda. = DN, 86.6.25:3, ill.
 8346 MÉSZÁROS Attila: A Kőlyukban. = DN, 86.12.24:10, ill.
 A Kőlyuk mondájáról, jelenlegi hasznosításáról.

2 GAZDASÁGI ÉLET

- 8347 35 éves a Carbon Könnyűipari Vállalat. Nincsenek kis és nagy üzletek.
 = MB, 86.9.2:9, ill.
 8348 BENCZÉNÉ MÜLLER Erzsébet: 15 éves a MOM Komlói Gyára. A ter-
 melés és az értékesítés ötven százalékkal nőtt. = MB, 86.11.11:5.
 8349 [BODÓ László] B. L.: Erőműberuházás Komlón. Program az ezredfor-
 dulóig. = DN, 86.11.20:1, ill.
 8350 [CSEPÁNYI Katalin, L.] L. Cs. K.: Megszűnik a kisvasút az erőmű és
 a bánya között. Rekonstrukció a komlói erőműben. = DN, 86.7.31:5,
 ill.
 8351 CSERDI András: Komló falu birtokszerkezetének alakulása a XIX. szá-
 zad második felében. 1. = JPMÉ 28. Pécs 1984. 195–215. 2. JPMÉ 29.
 Pécs 1985. 165–177. B.
 8352 CSUTI [János] J.: Ipartörténeti emlékek mentése. = DN, 86.9.8:3.
 Kossuth-akna.
 8353 FERLING József: Félidőben a gazdaság. Nyerésre állunk? [1.] = MB,
 86.7.8:5, ill. 2. = MB, 86.7.15:5, ill.
 Félévi értékelés a város üzemének munkájáról.
 8354 [FERENCI Demeter] F. D.: Javuló közműellátás Komlón. = DN, 86.
 12.6:3.
 8355 [FERENCI Demeter] F. D.: Tervek és lehetőségek. Komló és környéke
 turista szemmel. = MB, 86.7.22:5.
 8356 HAZAFI József: Hány lábön áll a Carbon? Nincs kis és nagy üzlet. =
 Népszava, 86.10.2:4.
 8357 Komló, Carbon Könnyűipari Vállalat. Szerk. Vajda József. Komló 1986.
 24 p.
 8358 Komló idegenforgalma. = DN, 86.7.3:5.
 8359 Komlói örjárat. = Elegant, 86.8.8:5, ill.
 A Május 1. Ruhagyár komlói gyáregységéről.
 8360 [MURÁNYI László] M. L.: A Komlói Carbon sikerszériája. Elyerték
 a Minisztertanács és a SZOT elnöksége Vörös Zászlaját. = DN, 86.4.
 29:1.
 8361 MURÁNYI László: Nyomott piac, kevés fejlesztési pénz. Kiütkeresés
 a Pannolitnál. = DN, 86.3.25:3, ill.
 8362 PAPP Tivadar: Erdőtervezési verseny Sikondán. = Az Erdő, 86.1:37–
 38.
 8363 [SÁFRÁN István] S. I.: A dzseki. = Népszabadság, 86.12.15:4.
 A Carbon Könnyűipari Vállalatról.
 8364 Sikeres évet zár a Carbon Könnyűipari Vállalat. = MB, 86.12.23:5.

3 TÁRSADALOM. TÁRSADALMI ÉLET

- 8365 35 éves a baranyai bányászváros. Ünnepi nagygyűlés Komlón. = DN, 86.9.4:1, ill.
- 8366 FERLING József: Cigányok. = MB, 86.10.28:5.
- 8367 FERENCI Demeter: Kotorékebek világbajnoksága Komlón. = DN, 86.8.10:6, ill.
- 8368 [FERENCI Demeter] F. D.: Kórházrekonstrukció Komlón. Modern műtőblokk. = DN, 86.1.25:4, ill.
- 8369 GRÜNWALD Géza: A göröngyök ellenére. Figyelemre méltó évet mondhat magáénak a Komló. = MB, 86.7.1:8, ill.
A labdarúgó-csapat szerepléséről a bajnokságban.
- 8370 KÓNYA József: Nem szociális otthon, nem is szálloda. Idősek pihenője Mecsekjánosiban. = Népszabadság, 86.4.24:6, ill.
- 8371 A városért és környékéért. Soknak nem lehetetlen. = MB, 86.2.4:5.
A Honismereti és Városszépítő Egyesületről.
- 8372 TÖRÖK Éva: Gondozóház Mecsekjánosiban. Az első lakók. = DN, 86.4.4:6.
- 8373 [VINCZE Viktor] V. V.: A tavalyi munka értékelése. Eredményes volt a tűzmegeelőző tevékenység. = MB, 86.2.18:7, ill.
A tűzoltóságról.
- 8374 [MOLNÁR Valéria] - Molnár -: Ahol az önzetlen segítőkészség vezet. = MB, 86.6.3:4, ill.
A Vöröskereszt munkájáról.

4 POLITIKA. KÖZIGAZGATÁS

- 8375 [BODÓ László] B. L.: Új gazdálkodáshoz igazodó pártmunka alakuljon ki! Beszélgetés Somssich Lászlónéval, az MSZMP Komló Városi Bizottsága első titkárával. = DN, 86.5.31:3, ill.
- 8376 Elfogadták Komló VII. ötéves tervét. Program öt és tizenöt évre. = MB, 86.7.1:2.
- 8377 Értékeltek az 1985. évi társadalmi munkát. Hogy megbecsülést nyerjen az önzetlenség. = MB, 86.3.18:1.
- 8378 [FERENCI Demeter] F. D.: Fejlesztés bankhitelből. Komló és a városkörnyéki települések beruházásai. = DN, 86.11.28:5.
- 8379 FERLING József: Azért ki lehet bírni. Egy ház és más semmi? = MB, 86.9.30:5, ill.
Családiház-építkezés Komlón és környékén.
- 8380 FERLING József: „Itt hétköznapibbak a problémák.” Körtvélyes. = MB, 86.3.4:5, ill.
- 8381 FERLING József: Óriási erő van a városban. Komlóról, a lakóterületről, a tanácstagi munkáról, komlóiakról. = MB, 86.9.2:8, ill.
- 8382 FERLING József: A pártmunkában a kezdeményezés és iránymutatás a jellemző. A célok megvalósításáért. = MB, 86.1.26:1, 2, ill.
Beszélgetés Somssich Lászlónéval, a városi pártbizottság első titkárával.
- 8383 FERLING József: Város(sz)építő gondolatok. = MB, 86.9.30:7.
Városépítészeti fórum.

- 8384 [FERENCI Demeter] F. D.: Hogyan lett város Komló? = MB, 86.6.10:5.
- 8385 A KISZ Komló Városi Bizottsága Küldöttgyűlési beszámolója. Komló 1986. 20, 16 fol.
- 8386 Kiváló vállalat kitüntetés a komlói városgazdálkodásnak. = MB, 86.5.13:1, ill.
- 8387 Komló és vonzaskörzetében. Irányelvek a gazdaság- és életszínvonalpolitika javítására. = MB, 86.4.2:2.
- 8388 ÓVÁRI Zsuzsanna: Kilencvenöt új OTP-lakás. Bővült Komló-Körtvélyes városrész. = DN, 86.7.23:1, ill.
- 8389 Vízvezeték, szennyviztisztító, lakásépítés. Nincs látványos fejlesztés a VII. ötéves tervben. = MB, 86.7.1:7, ill.
Beszélgetés Morber Jánossal, a városi tanács elnökével.
L. még 8049, 8171, 8172.

5 OKTATÁS

- 8390 A dolog persze nem ilyen egyszerű... = MB, 86.1.14:7.
A Csizmazia Gyula Szakmunkásképző Intézet igazgatója a szakmai utánpótlásról.
- 8391 [MOLNÁR Valéria] – Molnár –: 30 éves az Erkel Ferenc Zeneiskola. Jubileumi hangversenysorozat. = MB, 86.2.18:4, ill.
- 8392 A Steinmetz a szakképzés fontos bázisa. Rangot adnak a városnak a középiskolák. = MB, 86.10.21:1.
A városi tanács üléséről.
- 8393 Tízéves a magyarországi mongol szakmunkásképzés. = MB, 86.10.28:2, ill.
501. sz. Szakmunkásképző.
- 8394 VARGA [János] J.: Harminczéves a komlói zeneiskola. Feladat: a város zenei nevelése. = DN, 86.4.30:5.

6 MŰVELŐDÉS. MŰVÉSZETEK

- 8395 CSIK Istvánné: Olvasóvá nevelés az iskolán kívül Komlón. = Baranyai Könyvtáros, 86.2:8–11.
- 8396 Értő füllel és lélekkel. A zene a városhoz tartozik. = MB, 86.1.7:4.
A város zenei életéről.
- 8397 ESZTERHAI Katalin: Harmóniateremtés Itáliában. A Komlói Pedagógus Énekkar Forliban. = Kóta, 86.3:13, ill.
- 8398 [GALLOS Orsolya] G. O.: Fúvószenekari találkozó, kiállítás. 50 éves a Komlói Bányász Fúvószenekar = DN, 86.9.4:5, ill.
- 8399 HEISENBERG Viktor: Palestrinától a mai magyar kóruszenéig. A Komlói Pedagógus Kamarkórus Marseilleben. = Kóta, 86.1:13.
- 8400 A Komlói Munkáskórus 25 éve. A dalok ennél többet mondanak el. = MB, 86.7.1:5.
- 8401 [MOLNÁR Valéria] – Molnár –: Népszerűsítő programok a BDSZ körzeti könyvtárában. = MB, 86.2.18:5.
- 8402 Ötvenéves a bányászzenekar. Fúvósok találkozója Komlón. = Népszabadság, 86.9.4:7.

- 8403 SZABÓNÉ NÁDOR Anna: A komlói bányászzenekar története. Pécs 1986, Mecseki Szénbányák. 69, XXXIII p., 6 t.
- 8404 WALLINGER Endre: 25 év a kórusmozgalomban. Jubilál a Komlói Munkáskórus. = DN, 86.7.5:1, ill.
- 8405 [WALLINGER Endre] W. E.: Pécsi fesztiválon – Baranya képviselőtében. Komló pedagóguskórusa. = DN, 86.4.5:4, ill.
L. még 8184

KOPÁCS

- 8406 KATONA Imre: Táj- és népkutatás Kopácson. = HMSZÉ 7. Eszék 1985. 184–187.
- 8407 LÁBADI Károly: Kopácsi házassági szerződések. = HMSZÉ 7. Eszék 1985. 233–255. B. 254.
- 8408 ROZS András: Kopács község úrbéri panaszai a 19. század első felében. = BH 1985–1986. Pécs 1986. 169–192. B.
Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 80.)
- 8409 ROZS András: A kopácsi jobbágyok úrbéri pere a bellyei uradalom ellen. 1842–1848. = HMSZÉ 7. Eszék 1985. 189–232, ill. B.
- 8410 VUJEVIČNÉ POZSÁR Petronella: Kopács családnévanyaga. A magyar családnévek rövid fejlődéstörténete. = HMSZÉ 7. Eszék 1985. 256–273. B. 272.

KÓRÓS

- 8411 BALÁZS Géza: Kazettás famennyezetek. A kórósi templom. = Turista Magazin. 86.12:2, ill.

KOZÁRMISLENY

- 8412 ESZTERHAI Katalin: Új gépszerező-tanműhely Kozármislenyben. Megújul a mezőgazdasági szakmunkásképzés. = Népszava, 86.12.23:4.
A Pécsi Állami Gazdaság tanműhelye.
- 8413 Távvezérlésű adóállomás a Mecsekalján. = Népszabadság, 86.11.17:8.
Új rádióadóállomás kezdte meg működését.
- 8414 [TÖRÖK Éva] T. É.: Az új telkeken már ott lesz a vezeték. Földgáz Kozármislenyben. = DN, 86.10.25:4, ill.

KÖLKED

- 8415 ÓVARI Zsuzsanna: Együtt a lakossággal. Határörközség lett Kölked. = DN, 86.9.16:1, ill.

LÁNYCSÓK

- 8416 Lánycsók – Lantschuk. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 334–361. B. 356.

LAPÁNCSA

- 8417 Lapánca – Lappartsch. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 362–374. B. 369.

LIGET

- 8418 [DUNAI Imre] D. I.: Megtörhet a város varázsa. Ligeten. = DN, 86.7.5:7, ill.
A község fejlődéséről.

LIPPÓ

- 8419 [CSÉPÁNYI Katalin, L.] L. Cs. K.: Költségmegtakarítás beruházással. Újdonságok a lippói termelészövetkezetből. = DN, 86.12.16:3, ill.
8420 Lippó – Lippowar. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 375–385, ill. B. 378.

LŐCS

- 8421 Luc – Lutšch – Löcs. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 386–401, ill. B. 411–412.

MÁGOCS

- 8422 K. E.: Zárszámadás előtt Mágocon. Jó pénzt hoz a fehér gyémánt. = Magyar Nemzet, 86.1.30:5.
Béke Tsz.
8423 [NÁDASI Tibor] N. T.: Betétes gyerekek. = Pajtás, 86.4.24:3, ill.
Az iskolai takarékszövetkezetéről.

MAGYAREGREGY

- 8424 BERECZ Sándor: Magyarereggy. = Berecz Sándor: Kegyhelyeink története. 4. bőv. kiad. Backi Vinogradi 1985, R. kat. Plébániahiv. 85 p.
8425 [DUNAI Imre] D. I.: Megújult faluház Magyarereggyen. = DN, 86.10.15:5, ill.
8426 [GÁLLOS Orsolya] G. O.: Könyvtár az Arnold-házban. Magyarereggy új büszkesége. = DN, 86.3.6:5, ill.
8427 [GÁLLOS Orsolya] G. O.: Új múzeum az Arnold-házban. = DN, 86.5.25:3.
8428 [HÁRSFAI István] H. I.: Nem várták meg a további omlást. Példás gyorsasággal helyreállították Máré várát. = DN, 86.8.2:11, ill.
8429 [ROSZPRIM Nándor] R. N.: A jónak gyorsan híre megy. Vasárnap Magyarereggyen. = DN, 86.8.4:3, ill.
L. még 8017, 8126, 8345

MAGYARHERTELEND

- 8430 [FERENCI Demeter] F. D.: Kempinget avattak Magyarhertelenden. = DN, 86.7.1:5.
8431 k. t.: Megmenteni vagy veszni hagyni? = Új Ember, 86.1.26:6.
A plébániaépület és a templom sorsáról.
8432 [MÁGEL Andrea] M. A.: Fiatalos lendülettel. Magyarhertelend. = DN, 86.7.12:6, ill.

MAGYARLUKAFÁ

- 8433 GÁLLOS Orsolya: Guzsalyosok Magyarlukafán. = DN, 86.8.12:5, ill.
8434 SZELESTEY László: Az újraéledő nemezkészítés. A Magyarlukafai Néprajzi Műhely. = Művészet, 86.6:32–36.

MAGYARSZÉK

- 8435 Egyetértés Mgtsz, Magyarszék. A 25 éves jubileumhoz méltó eredmények. = MB, 86.2.18:2.

MAJS

- 8436 Majs – Maisch. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 402–423, ill. B. 411–412.
8437 Das schönste Gebäude im Dorf. = Deutscher Kalender 1987. Bp. 1986. 152–153.

MÁRIAGYÜD

- 8438 BERCZ Sándor: Máriagyüd. = Bercz Sándor: Kegyhelyeink története. 4. bőv. kiad. Backi Vinogradi 1985. 88–89.
8439 FÜZES Miklós: A nemzeti bizottságok megalakulása és tevékenységének kibontakozása Siklóson és Máriagyüdön 1945-ben. = A Siklósi Vár- és Múzeumbaráti Kör tudományos emlékülése Siklóson, 1985. március 15-én. Siklós 1986. 25–31.

MÁRIAKÉMÉND

- 8440 Bercz Sándor: Máriakéménd. = Bercz Sándor: Kegyhelyeink története. 4. bőv. kiad. Backi Vinogradi 1985, Róm. kat. Plébániahiv. 90–91.

MÁZASZÁSZVÁR

- 8441 HÁRSFAI István: Legyen még szebb és vonzóbb a falunk! Mázaszászvár új arculata. = DN, 86.1.25:7, ill.
8442 Módosul a lakás-használatbavételi díj – a VII. ötéves tervre több mint 131 millió forint Mázaszászváron. = MB, 86.7.1:5.
8443 [VINCZE Jenő] V. J.: Sok az ingázó. Nincsenek foglalkoztatási gondok Mázaszászváron. = MB, 86.2.4:7.
8444 Visszafogottabb ütemű lakásépítési program Mázaszászváron. = MB, 86.4.2:5.

MECSEKNÁDASD

- 8445 ACS Zoltán: „... hogy gyerekeinknek legyen mihez nyúlniuk.” = Magyar Ifjúság, 86.7.18:26–27.
A község nevezetességeiről.
8446 [FERENCI Demeter] F. D.: Új székházban a Mecsekvidéke Takarékszövetkezet. Nyolc falu bankja. = DN, 86.12.6:4, ill.
8447 FREY, Maria: Da fühl' ich volle Lust. = Deutscher Kalender 1987. Bp. 1986. 210–213, ill.

- 8448 [HEINEK, Otto] heinek: Altmodische Weinachten. = Neue Zeitung, 86.12.13:8.
 Óbánya és Mecseknádasd karácsonyi szokásairól.
- 8449 HEINEK, Otto: Aus eigener Kraft. = Neue Zeitung, 86.11.6:1, 3, ill.
 Kétnyelvű oktatás Mecseknádasdon.
- 8450 HEINEK, Otto: Den heutigen Bedürfnissen des Dorfes entsprechend. Nationalitäten-Volkshochschule in Nadasch gegründet. = Neue Zeitung, 86.3.29:1,2.
 Nemzetiségi népfőiskola.
- 8451 HEINEK, Otto: Nationalitäten-Volkshochschule in Nadasch. = Deutscher Kalender 1987. Bp. 1986. 163–164.
 Nemzetiségi főiskola.
- 8452 MÁTRAHÁZI Zsuzsa: Tanítanak a nagyanyák. Nemzetiségi népfőiskola Baranyában. = Magyar Nemzet, 86.3.24:4.
- 8453 MÁTRAHÁZI Zsuzsa: Traditionen, erhalten, Kultur pflegen. Volkshochschule der Nationalitäten in der Baranya. = Budapesti Rundschau, 86.4.28:2–3.
 A nemzetiségi népfőiskoláról.
- 8454 NÁDOR Tamás: Először magyar szövegre. Liszt dokumentumok nyomában. = Kóta, 86.8:1–2, ill.
 A Nadasdon, 1846. okt. 24-én írt „A patakcsa” c. kórusmű létrejöttének körülményeiről.
- 8455 Nemzetiségi tájházak. = Szabad Föld, 86.3.1:17.
 A mecseknádasdi tájházról.
- 8456 [SAROK Zsuzsa] S. Zs.: Új patika százéves bútorokkal. Régi fényében az officina. = DN, 86.7.6:4, ill.
- 8457 SZENDE Béla: Ohne Muster und Rezept. NZ-Gespräch mit Franz Wekler, dem Ratsvorsitzenden von Nadasch/Mecseknádasd, Komitat Branau/Baranya. = Neue Zeitung, 86.3.22:3, ill.
 Beszélgetés Franz Weklerrel, a községi tanács elnökével.
 L. még 8205

MINDSZENTGODISA

- 8458 CSUTI [János] J.: Tsz-varroda Mindszentgodisán. = DN, 86.1.4:11, ill.
- 8459 KISS József: Ahol segítségre várnak. = Szabad Föld, 86.7.4:4.
 Szarvasmarha-tenyésztés az Ady Endre Mgtsz-ben.
- 8460 KONCZ István, Sz.: Újjal váltják fel a régit. Fűrészüzem Mindszentgodisán. = DN, 86.4.3:5, ill.
- 8461 A Zselic mesgyéjén. Mindszentgodisa és társközségei. Szerk. Fűzes Miklós. Mindszentgodisa 1985 [1986!], Községi Közös Tanács. 311 p., ill., 7 térk.
- 8462 TIMÁR György: A közép- és török kori írásos források alapján. 55–86. B. 83–86.
- 8463 MÁRFI ATTILA: Az abszolutizmus és a dualizmus kora. 139–183, ill. B. 180–183
- 8464 FÜZES Miklós: A forradalmak helyi hatása és az ellenforradalom időszaka. 185–222. B. 222.
- 8465 FÜZES Miklós: A népi demokratikus átalakulás. 225–247. B. 247.
- 8466 FÜZES Miklós–ÚR László–HIDEG Gyula: A szocializmus alapjainak lerakása. 249–271. B. 271.
 l. még 7551, 8010, 8020, 8077, 8133, 8191, 8198

2 GAZDASÁGI ÉLET

- 8467 BERTA Mária: Élénkülés a gazdasági életünkben. Mohács és térsége iparáról, mezőgazdaságáról. = DNM, 86.12.19:6.
- 8468 BERTA [Mária] M.: Ünnepi megemlékezés Mohácson. 35 éves a farostlemezyártás. = DN, 86.11.21:1, ill.
- 8469 [CSÉPÁNYI Katalin, L.] L. Cs. K.: Minél megmunkáltabb cikkeket kínálni. Megújuló mohácsi öntöde. = DN, 86.4.22:3, ill.
- 8470 CSUTI [János] J.: Több termelés belföldre, növekvő export. Skandináv technológia a mohácsi szövögyárban. = DN, 86.3.19:1, ill.
- 8471 (erdélyi): Magyar–jugoszláv egyezmény. Közös átkelőhely – hajóknak. = Magyar Hírlap, 86.10.8:4.
- 8472 Értékelemzés a Mohácsi Farostlemezyárban. = Erdőgazdaság és Faipar, 86.10:17–18.
- 8473 FERENCI Demeter: Tízéves program befejezése előtt. A Mohácsi Áfész bolthálózata. = DN, 86.5.21:3, ill.
- 8474 (fónagy): Világszínvonalú székgyártás Mohácson. = Erdőgazdaság és Faipar, 86.11:14–16.
- 8475 [GÁLDONYI Magdolna] G. M.: Világbanki hitellel. Földgázvezeték Mohácson. = DN, 86.11.17:1, ill.
- 8476 HAZAFI József: Vasöntöde az ország szélén. Az önállóság első lépései. = Népszava, 86.9.15:4.
- 8477 MIKLÓSVÁRI Zoltán: An der Spitze. Die LPG „Neue Furche“ in Mohatsch. = Deutscher Kalender 1987. Bp. 1986. 108.
- 8478 MOHÁCSI Károlyné: Terménytároló Mohácson. = Állami Gazdaság, 86.3:30.
- 8479 [MURÁNYI László] M. L.: Tízéves a Mohácsi Székgyár. Félmilliárdos termelés exportnöveléssel. = DN, 86.11.6:5, ill.
- 8480 MURÁNYI László: Újszerű vállalkozás – nagyobb nyereség. A legjobbak között a Mohácsi Új Barázda Tsz. = DN, 86.5.1:7, ill.
- 8481 SÁFRÁN István: A mohácsi hajókikötő télen. Ha megszólal a hajókürt. = Népszabadság, 86.2.22:6, ill.
- 8482 STEINDL László–BALOGH Gábor: A Mohácsi Farostlemezyár fejlesztési programja az MDF üzem megvalósítására. = Faipar, 86.8:226–227.
- 8483 SÜLYOK Katalin: Járok az országban. = Nők Lapja, 86.12.6:9.
A mohácsi Hotel Korona és a szigetvári Hotel Oroszlán szállodákról.
- 8484 TÓTH Benedek: Új utakon az Új Barázda Tsz. A mohácsi tsz megérdemelt kitüntetése. = Népszabadság, 86.6.3:5, ill.
A tsz megkapta a Minisztertanács Vörös Zászlaját.
- 8485 Vendéglátás Mohácson. Felújítják a Koronát, megnyitották a Cselét. = Esti Hírlap, 86.8.13:4.

3 TÁRSADALOM, TÁRSADALMI ÉLET

- 8486 K. E.: Duna Kupa nemzetközi evezősverseny Mohácson. = DN, 86.8.18:2.
1986. aug. 16–17.

- 8487 MARKOVIĆ, Marko: Temeljit referat, plodna diskusija, ostvarljivi planovi. = Narodne Novine, 86.1.30:1, ill.
A Délszláv Szövetség ünnepi nagygyűléséről.
- 8488 N. Sz. A jankelékkal kezdődik. Busóünnep. = Vasárnapi Hírek, 86.2.9:4.
- 8489 Protjerivanje zi, e u Mohaču. = Mađarska Nedelja, 86.1.26:5, ill.
Busójárás.
- 8490 Školstvo, klubovi, kadrovi... Sjednica Zemałjskog odbora DSJE-a u Mohaču. Sjećanje na herojske dane, polaganje vijenaca. = Narodne Novine, 86.1.23:1.
A Délszláv Szövetség üléséről.
- 8491 [TÖRÖK Éva] T. É.: Otvenéves a mohácsi Gólya utcai szociális otthon. = DN, 86.11.11:6, ill.
L. még 7809, 7861

4 POLITIKA, KÖZIGAZGATÁS

- 8492 BERTA Mária: Reális tervek, elérhető célok. Épülő és szépülő városunk. = DNM, 86.11.28:6, ill.
- 8493 [BERTA Mária] B. M.: Tanácsülés Mohácson. Elfogadták a város VII. ötéves tervét. = DN, 86.6.20:5.
- 8494 BERTA Mária: Utakat, csatornákat, lakásokat építenek. Mohács ez évi költségvetése. = DNM, 86.1.31:6, ill.
- 8495 [BODÓ László] B. L.: Új távlatok felé. Térségi településpolitika a középpontban. = DN, 86.4.12:3, ill.
Interjú Boros Jánossal, az MSZMP Mohács Városi Bizottságának első titkárával.
- 8496 GÁLDONYI [Magdolna] M.: Új utakon. Vállalkozó tanácstagok. Egy év alatt három kilométer út és hétszáz méter szennyvízcsatorna épült. = DN, 86.11.29:3, ill.
- 8497 [KOZMA Ferenc] K. F.: Száztízmillió forint értékű társadalmi munka. Oklevél Mohácsnak. = DN, 86.5.1:1, ill.
- 8498 Városrekonstrukció Mohácson. Összkomfortos lakások az eredeti utcaképben. = Magyar Nemzet, 86.2.24:3.
- 8499 Vrijedni mohačani. = Narodne Novine, 86.5.8:2.
A mohácsiak városzépítő munkájáról.

5 KÖZOKTATÁS

- 8500 BERTA Mária: A szakmunkásképzés gondjai. Várják a jó tanulókat is. = DNM, 86.10.31:6.
- 8501 [GÁRDONYI Tamás] G. T.: ... de lesz-e közönség. Év végi beszélgetés a mohácsi zeneiskolában. = DN, 86.6.26:3, ill.
- 8502 FILAKOVIĆ Stipan: Unaprijediti dvojezičnu nastavu. = Narodne Novine, 86.11.27:2.
A kétnyelvű oktatás továbbfejlesztéséről.
- 8503 A mohácsi Kisfaludy Károly Gimnázium 1935–1985. Szerk. Gábor Péter. Mohács 1986. 117 p., 8 t., ill.

- 8504 BAGI János: Kuda smer a mohačka baznična južnoslovenska biblioteka? 1–2. = Narodne Novine, 86.4.24:2, 86.5.1:3.
A délszláv báziskönyvtárról.
- 8505 BAUHOFFER József: Védjük a szépet, értékeset. = DNM, 86.1.17:6, ill.
A volt püspöki kastély épületéről.
- 8506 FILAKOVIĆ, Stipan: Kako nastaju knjige? Đuro Šarošac: Narodna nošnja baranjskij Hrvata. = Narodne Novine, 86.9.4:3.
Sarosác György mohácsi múzeumigazgató új könyvéről.
- 8507 [FILAKOVIĆ, Stipan] F. S.: Planovi južnoslavenskog bazičnog muzeja. = Narodne Novine, 86.3.27:3.
Sarosác György a mohácsi délszláv bázismúzeum terveiről.
- 8508 KONTRA István: Egy tizenöt éves dél-dunántúli népzenei rendezvényről. = Az Ének-Zene Tanítása, 86.4:172–173, ill.
15. Schneider Lajos népdaléneklési verseny.
- 8509 MAROSI Andre: A mohácsi csatater régészeti kutatásairól. = Mohács. Tanulmányok a mohácsi csata 450. évfordulója alkalmából. Bp. 1986. 337–354.
- 8510 VÁRNAI Ferenc: Népdalénekesek versenye. Egy hagyományteremtő rendezvény születésének titkai. = Kóta, 86.5:10–11.
L. még 8143–8144, 8185, 8186, 8549

7 HELYTÖRTÉNET, HONISMERET

- 8511 BAUHOFFER József: Emlékébresztő évfordulók. Az Emléktemplom. = DNM, 86.9.12:6.
- 8512 BEREZ Sándor: Mohács. = Berecz Sándor: Kegyhelyeink története. 4. bőv. kiad. Backi Vinogradi 1985. 102–103.
- 8513 Emlékezés a mohácsi csata hősi halottaira. = Magyar Nemzet, 86.8.30:7.
- 8514 Fedezzük fel Mohácsot! = Népszava, 86.8.14:11.
- 8515 Gy. L.: Hajdanvolt hadi dolgokról. Mohács, 1526. = Néphadsereg, 86. 9.6:13, ill.
- 8516 KISS Béla: Hol volt a csata? = DN, 86.9.20:7, ill.
- 8517 KOVÁCS Gergelyné: Tiszafák a tömegsírok felett. A Mohácsi Történelmi Emlékhely. = Háttér 14, 86.(1):24–27, ill.
- 8518 KUN István–ÚJVÁRI András: Mohács – 1526. aug. 29. Hol volt a csata? = DN, 86.8.30:6, ill.
- 8519 Mohács. Tanulmányok a mohácsi csata 450. évfordulója alkalmából. Szerk. Ruzsás Lajos, Szakály Ferenc. Bp. 1986, Akad. K. 369 p., ill.
- 8520 PERJÉS Géza: A mohácsi csata, 1526. augusztus 29. = Mohács. Tanulmányok... Bp. 1986. 195–239.
- 8521 A régmúlt megőrzése. Liszt-emléktábla Mohácson. = DN, 86.10.28:5, ill.
- 8522 TŰSKÉS Tibor: Mohács. 4. kiad. Közread. a Baranya Megyei Idegenforgalmi Hivatal. Bp. 1986, Panoráma. 89 p., 32 t.
- 8523 VASS Előd: A mohácsi szandzsák hatvannégy évvel a csata után. = Mohács. Tanulmányok... Bp. 1986. 355–369.

- 8524 VINCZE István: Sirkert a mohácsi sikon. = Szabad Föld, 86.9.5:12.
L. még 8029

MOHÁCS-SZIGET

- 8525 FÁBIÁN Gábor: Harminc esztendeje. Az ifjúság „műemléke” Mohács-szigeten. = Magyar Nemzet, 86.3.13:3.
Az 1956-os árvíz utáni újjáépítésről.
- 8526 FÁBIÁN Gábor: „Szabad a vízi isten...” Mohács-sziget szebb lesz, mint volt. Egy elfelejtett tábor. = Magyar Ifjúság, 86.4.11:16–17.
Az árvíz utáni újjáépítésről.
- 8527 HORVÁTH Mária: Ha elszakad a köldökzsínór. = Képes Újság, 86.1.4:6–7, ill.
A szigeti emberek életéről.
- 8528 SAROK Zsuzsa: Az árvíz sújtotta Mohácsi-sziget. Három évtized múltán... = DN, 86.6.7:7, ill.

MONYORÓD

- 8529 Monyoród – Morgenrod. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 424–430, ill. B. 428.

MOZSGÓ

- 8530 CSENDES Csaba: Csak már az orvos jönne! = Élet és Irodalom, 86.8.15:16.
- 8531 MÉSZÁROS Attila–TÖRÖK Éva: Mozsgó. = DN, 86.3.20:6, ill.
- 8532 NOVÁK László: Mozsgó és vonzaskörzete településrajza a XVIII–XX. században. Debrecen 1986, KLTE Néprajzi Tanszék, 154 p., ill. (Folklór és etnográfia. 29.) B.
Mozsgó, Szulimán, Csertő, Almáskeresztúr.
- 8533 [PAUSKA Zsolt] P. Zs.: Kisközségek sportja. Mozsgón minden rendben. = DN, 86.3.20:8, ill.

NAGYBUDMÉR

L. 8258

NAGYHARSÁNY

- 8534 MÉSZÁROS Attila: A „Hegy” alatt. Nagyharsány. = DN, 86.4.9:3, ill.
L. még 7552–7558, 7561, 7563–7571

NAGYNYÁRAD

L. 8173

NAGYPETERD

- 8535 KMETY Attila: Keresett szabályozás. = Ötlet, 86.5.8:14, ill.
- 8536 (t. á.): Nagypeterdi álmok. = Népfront, 86.11.9–13, ill.

OLASZ

- 8537 BALATINÁ CZ Jeromos: Honismeret. Olasz. = DN, 86.11.19:6, ill.
8538 BALATINÁ CZ [Jeromos] J.: Olasz. = DN, 86.6.20:6, ill.
8539 FILAKOVIĆ, Stipan: O Božiću, kakvih možda nikad bilo nije sjećanja starog sokca iz Olsa. = Narodne Novine, 86.12.18:14.
Sokacok a karácsonyi szokásokról.
8540 KISS József: Az a fontos, ami összeköt... = Szabad Föld, 86.8.29:3.
Nemzetiségek együttéléséről.

ÓBÁNYA

L. 8488

ORFŰ

- 8541 [HINSENKAMPNÉ REGULY Katalin] H. R. K.: Kirándulóközpont, Orfű. Építész: Hinsenkampné Reguly Katalin (MÉLYÉPTERV). = Magyar Építőművészet, 85.6:46-47.
8542 HORÁNYI Ágnes: Orfű, szabadidőközpont. = Zöldfelület-gazdálkodás, 85.56:16-20, ill.
8543 KARÁDI Károlyné: Az orfűi kirándulóközpont. = Turista Magazin, 86.6:11, ill.
8544 MÉSZÁROS Attila: Tíz munkahely helyett hatszáz. Orfű az ezredfordulóig. = DN, 86.3.8:4, ill.
8545 Ország, világ turistája Orfűn. = Turista Magazin, 86.10:6-7, ill.
VIII. Országos Természetbarát Találkozó.
8546 VARGA Ferenc: Táborkola az orfűi tavak partján. = Új Tükör, 86.7.6:46, ill.
A Szentlőrinci Kísérleti Iskola táboráról.
8547 ZSUFFA András: Az orfűi kirándulóközpont. = Magyar Építőművészet, 85.6:46-47.
L. még 8216

PALKONYA

- 8548 Palkonya - Deutschpalkan - Németpalkonya. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 431-438, ill. B. 436.

PALOTABOZSOK

- 8549 KOVÁCS Győző A Palotabozsok-mohácsi Fúvószenekar koncertje elé. = DNM, 86.1.24:6.
A zenekar történetéről.
8550 NEVIZANSKY, Gabriel: Grabfunde und Überbauerscheiningen der Träger der Badener Kultur im Zentralen Gebiet des Karpathenbeckens. = Slovenska Archeologia, 85.2:249-272.
A badeni kultúra sírleleteit és tartógerendára építési technikáját tárgyaló tanulmány a palotabozsoki ásatásokkal is foglalkozik.
8551 SIMONYI Zsolt: Zenei hagyományok Palotabozsokon. = DNM, 86.4.18:6.

- 8552 TÓTH Erzsébet: Együttélés. 1. Ami a filmből kimaradt. = Magyar Nemzet, 86.5.29:5.
A Palotabozsokon és Sombereken játszódó Együttélés c. film szereplőivel készült riport.
- 8553 TÓTH Klára: Szociográfiai tendenciák a filmművészetben. Ne sápadj!, Földi paradicsom, Együttélés. = Forrás, 86.6:86–93.
Az Együttélésről: 91–93.
L. még 9402, 9403

PÉCS

1 A TERMÉSZETI KÖRNYEZET

- 8554 ADÁM Erika: Társadalmi munka a Malomvölgyi-tó környékén. = DN, 86.12.30:6.
Arborétum épül Kökény és a Siklósi út között.
- 8555 CSUTI [János] J.: Ismét felfedezik a szelídgesztenyést Pécsbányatelepen. Az Ezeréves emlékparkja. = DN, 86.6.8:5, ill.
- 8556 FORRÓ Marianna: Az ország szubmediterrán kertje. = Kertészet és Szőlészet, 86.9.18:16.
A JPTE arborétumáról.
- 8557 GÁLDONYI Magdolna: Tanulmányterv a pécsi belvizek rendezésére. Veszélyben a vízgyűjtő területek. = DN, 86.11.22:6, ill.
- 8558 KADÁR Géza–UHERKOVICH Gábor: A pécsi Tettye-forrás limnológiai-vízminőségi jellemzői. = JPMÉ 29. Pécs 1985.7–16, ill.
- 8559 KEVEY Balázs: Pécs védett területei és természeti értékei. = Kalendárium az 1987. évre. Pécs 1986.70–79.
- 8560 MAJER József: Adatok Pécs, Éger-völgy Tabanidae Diptera faunájához. = JPMÉ 29. Pécs 1985. 49–52.
- 8561 Az országban elsőként Pécssett vezetik be a környezetvédelmi oktatást. = Magyar Nemzet, 86.1.3:3.
- 8562 SCHEUER Gyula–KRAFT János: A pécsi források vizsgálata. = PMSZ, 85.3:16–21, ill.

119 Térképek. Térképészet

- 8563 Pécs történeti belvárosa. Rajzolta Geller B. István. A B. oldalt Pinczehelyi Sándor tervezte. Szerk. INFORG GMK. Pécs 1986, Pécs Megyei Város Tanácsa – Városszépítő és Városvédő Egyesület. (Orientáló grafika 86/7.)
- 8564 Új térkép Pécsről. Madártávlatból a belváros. = DN, 86.7.20:3, ill.

16 Allatkert

- 8565 (barsay): Pécssett a Mecseki Kultúrpark Allatkertje nagy gondot fordít a háziállatok eredeti fajainak megőrzésére, nevelésére. = Szabad Föld, 86.8.1:6.
- 8566 FÜLÖP István: Érdemes volt. Emlékezés a Mecseki Kultúrpark 25 éves történetére. Pécs 1985, Mecseki Kultúrpark. 29 p., ill.
- 8567 FÜLÖP István: A vidratartás takarmányozási és magatartási tapasztala-

- latai a pécsi állatkertben. = A Magyar Állatkertek Szövetsége Híradója. Tudományos Híradó, 85.1:16–19.
- 8568 MAGYARSZÉKI Endre: Dombóvári segítség a Mecseki Kultúrparknak. = Tolna megyei Népújság, 86.4.23:8, ill.
- 8569 Pécsről jelentjük. = A Magyar Állatkertek Szövetsége Híradója, 85.1:11–12, ill.
- 8570 (zóka): Trópus a Mecsekalján. = Népművelés, 86.10:41, ill.
Az akvárium-terráriumból.

2 GAZDASÁGI ÉLET

- 8571 [DUNAI Imre] D. I.: Így fejeztük be 1986-ot. = DN, 86.12.31:1, 13, ill.
Gazdasági vezetők az év eredményeiről.
- 8572 KOZMA Ferenc: Pártfórumon: Pécs iparának jelene. = DN, 86.6.13:3, ill.

215 Höerömmű

- 8573 [CSÉPÁNYI Katalin, L.] L. Cs. K.: Pécs hőszolgáltatása 2010-ig biztosított lesz. Rekonstrukció a Höerömműben. = DN, 86.1.29:1, ill.
- 8574 KASZÁS Ferenc: A pécsi erőművi pernye, mint ipari melléktermék-hasznosítási lehetőségei. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985. 206–208.
- 8575 MIKLÓSVÁRI Zoltán: Megújul a Pécsi Höerömmű. Félidőben. = DN, 86.5.10:5, ill.
- 8576 PETŐ Anikó: Megfelelő lesz-e a hőerőmű szénellátása? = MB, 86.10.28:1, ill.
- 8577 MIKLÓSVÁRI Zoltán: Zöld utat a rekonstrukció második ütemének. Újabb hatmilliárdos beruházás. = DN, 86.12.24:5, ill.

21 Gépipar

Sopianae Gépgyár

- 8578 HAZAFI József: Veszteség, ami pénzzel nem mérhető. Mindenki tartozik valakinek. = Népszava, 86.9.17:5.
- 8579 [KONCZ István, Sz.] Sz. K. I.: Gyorsan menetel a Sopianae Gépgyár. A termékek több mint fele új gyártmány. = DN, 86.12.20:5, ill.
- 8580 KOZMA [Ferenc] F.: Csomagológépek gyártása. A magyar–olasz közös vállalat neve: SO'MA (Sopianae Gépgyár – Mayer Rt.). = DN, 86.1.23:5.
- 8581 [MIKLÓSVÁRI Zoltán] M. Z.: Magyar–Olasz vegyesvállalat Pécsett. = Építéstechnika, 86.2:42.
- 8582 SÁFRÁN István: Jó csapatba nehéz bekerülni. = Népszabadság, 86.9.1:4, ill.
A Sopianae Gépgyár lakatos üzeméről.

MEZŐGÉP

- 8583 Balog [Nándor] N.: Bővülő exportlehetőségek. Biztató pályán a Pécsi Mezőgép Vállalat. = DN, 86.9.27:5.
- 8584 BALOG Nándor: Újabb külföldi vevők után néz a pécsi Mezőgép. Növekvő exporthiány. = DN, 86.5.10:5.

- 8585 BORSY Károly: A pécsi nyomdaipar technikai fejlődése a XX. század első felében. = PMSZ, 85.4:21-24.
- 8586 ESZTERHAI Katalin: Tűz a pécsi bútorgyárban. = Népszava, 86.11.11:12.
- 8587 KAROLINY Mártonné: Esettanulmány a Pécsi Bútorgyár gazdasági fejlődéséről és a gazdaságirányító szervekkel való kapcsolatáról. Bp. 1986, MTA Közgazdaságtud. Int. 124 p. (Tanulmányok a gazdaságirányításról és szervezetéről. 19.) B. 125.
- 8588 Pécsi Minőségi Ruházati Szövetkezet. Évente 70-80 féle csinos modell bel- és külföldi rendelőknek. = Szövetkezeti Hírlap, 86.4.28: ill.
- 8589 RÁCZ Judit: A szövöde és a fonoda is teljesíti a tervét Hirden. = Kenderipar, 86.10.27: , ill.
- 8590 Stúdiómagnók Pécsről. = Népszabadság, 86.11.21:4, ill.
- 8591 SÁFRÁN István: Öröm. = Népszabadság, 86.7.21:4.
A Kenderfonó- és Szövőipari Vállalat hirdi gyáráról.

224 Bőr-, kesztyű- és cipőipar

- 8592 (á. é.): 1384 új modell a pécsi cipő- és bőripari szakvásáron. = Népszava, 86.1.24:5.
- 8593 Baranya Megyei Cipőipari Szövetkezet. Piaci túlkínálat közben, teljes termékváltás előtt. = Szövetkezeti Hírlap, 86.4.28: ill.
- 8594 BARTAL Lőrinc: HUNOR Pécsi Kesztyű- és Bőrruházati Vállalat. Pécsi Bőrgyár. = Bőr- és Cipőtechnika, 86.1:40.
A két vállalat közös gyártmányfejlesztéséről.
- 8595 BARTAL Lőrinc: Vállalati Tanács alakult a Pécsi Bőrgyárban. = Bőr- és Cipőtechnika, 86.7:275.
- 8596 DÉRI János: A HUNOR Kesztyű- és Bőrruházati Vállalat új vállalatirányítási formában. = Bőr- és Cipőtechnika, 86.5:196.
- 8597 DÉRI János: A Hunor piacpolitikája. = Bőr- és Cipőtechnika, 86.3:97-102.
- 8598 ESZTERHAI Katalin: Kezük munkája valutát ér. = Népszava, 86.12.28:4.
Pécsi Kesztyű- és Bördíszmüipari Szövetkezet.
- 8599 HAZAFI József: Az idegen szem mást lát. Sok forint rejtőzik a gyáron belül. = Népszava, 86.11.14:4.
A Pécsi Bőrgyár gazdasági helyzetéről.
- 8600 HAZAFI József: Országos cipőbörze Pécssett. Egy helyben topogó. = Népszava, 86.8.23:4, ill.
- 8601 HAZAFI József: Összhangteremtés a bőr- és cipőiparban. Rugalmasság nemcsak szavakban. = Népszava, 86.8.18:4.
A pécsi bőr- és a komlói cipőipar törekvéseiről.
- 8602 HORVÁTH Mária: A könnyűipar nehéz ágazata. = Képes Újság, 86.2.1:2-3, ill.
Pécs gyáriparának kialakulásáról és a Pécsi Bőrgyárról.
- 8603 (j. i.): Szavaztak a vásárlók. Cipőbörze kezdődött Pécssett. = Magyar Nemzet, 86.1.31:3.
- 8604 LÁSZLÓ Gyula: A szervezeti rendszer és a vállalati magatartás jellemzői a Pécsi Bőrgyár példáján. Bp. 1985. MTA Közgazdaságtud. Int. 89 p.

- 8605 [MIKLÓSVÁRI Zoltán] M. Z.: Díjátadás Amszterdamban. Nemzetközi Export Trófea a Hunornak. = DN, 86.3.25:5, ill.
- 8606 MIKLÓSVÁRI Zoltán: Erős első félév. Növekvő kivitel a Pécsi Bőrgyárból. = DN, 86.8.30:5, ill.
- 8607 SOMFAI Péter: A bőripar bőrei. = Magyar Ifjúság. 86.1.17:22.
Vinkó Máté gazdasági igazgatóhelyettes a Pécsi Bőrgyár munkájáról és terveiről.
- 8608 TÓTH Erzsébet: Nem munkanélküli segély. 2. Búcsú a vesztesektől. = Magyar Nemzet, 86.3.3:4.
A Baranya Megyei Cipőipari Szövetkezetről.

23 Élelmiszeripar

- 8609 ÁHV Pécs. = Budapest, 86.3:mell.:12-13, ill.
Baranya Megyei Állatforgalmi és Húsiipari Vállalat.
- 8610 CSERKUTI Ferenc: Baranya Megyei Állatforgalmi és Húsiipari Vállalat: harmadszor is kiváló. = Vágóállat és Hústermelés 85.7:30-36.
- 8611 [HÁRSFAI István] H. I.: Az év második felében: jön a féltartós tej. A Tejipari Vállalat tevékenysége a pécsi tanács vb előtt. = DN, 86.5.10:11.
- 8612 KONCZ István, Sz.: Helyzetkép a nyári sörhiány után. A Pannonia Sörgyár terveit. = DN, 86.10.11:5, ill.
- 8613 LENDVAI Vera: Több a munka, több a pénz is. Létszámcsökkentés után a pécsi húsiiparnál. = Népszava, 86.12.5:7.
Interjú Sabacz Lászlóval, a Baranya Megyei Állatforgalmi és Húsiipari Vállalat szakszervezeti bizottságának titkárával.
- 8614 PAP Gábor: A Minolta a Pécsi Dohánygyárban. = PMSZ, 86.2:14, ill.
- 8615 TÓTH Miklósné: Energiatakarékosság a Baranya Megyei ÁHV-nál. = Élelmezési Ipar, 86.6:235-236.
- 8616 Újjávarázsolták Pécsen az egyes palackfejtő gépsort is. = Sörgyári Dolgozó, 86.12.29: , ill.
- 8617 WEICHNÉ CSIKÓS Éva: Húsiipar a korszerű táplálkozásért. = Múlt, jelen jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985, MTESZ. 40-50. L. még 8658

24 Építőipar. Tervezőirodák.

- 8618 BÁRÁNY Tibor: Baranya megye. A Baranyaterv öregszik. = Építők Lapja, 86.10.27:5, ill.
- 8619 BÁRÁNY Tibor: Baranya megye. A Pécsiterv külföldre kacsint. = Építők Lapja, 86.10.27:5.
- 8620 ERDÉLYI Zoltán: Hogyan korszerűsíthető a beruházási folyamat? A versenyfeltételek megteremtéséért naponta meg kell küzdeni. = DN, 86.6.17:3.
Dél-dunántúli Tervező Vállalat.
- 8621 Emlékezetes évtizedek. Bemutatkozik a Baranya Megyei Állami Építőipari Vállalat. = Építők Lapja, 86.9.22:5, ill.
- 8622 FERKAI András: Az utóbbi évek magyar építészetéről. = Művészet, 86.9:8-15.
A Dél-dunántúli Tervező Vállalat Csete György vezette Ifjúsági Irodájáról: 10-11.

- 8623 HÁRSFAI István: A „Tatar”. = DN, 86.12.13:6, ill.
Pécsi Építő és Tatarozó Vállalat.
- 8624 MENDŐL Zsuzsanna: A Dél-dunántúli Tervező Vállalat kiállítása. = DN, 86.5.17:7, ill.
A Pécsi Galériában.
- 8625 [ÓVÁRI Zsuzsa] Ó. Zs.: Két új üzemmóddal bővül. A pécsi panelüzemben. = DN, 86.11.18:5, ill.
- 8626 SÁFRÁN István: A felelőtlenség drága ára. = Népszabadság, 86.12.28:6.
A Dráva menti Vizgazdálkodási Társulat pécsi építkezéseiről.

241.5 Zsolnay Gyár

- 8627 BALOGH Károlyné: Gyorségető kemence a Zsolnay Porcelángyárban. = Szilikátechnika, 86.1:23–25.
- 8628 [BODÓ László] B. L.: Zsolnay-díszmű. Lényegesebb, esztétikusabb termékek. = DN, 86.12.24:13, ill.
- 8629 BUJÁK Attila: Energiatakarékos beruházás Pécsen. = Mestermunka, 86.2.5;
- 8630 BUJÁK [Attila]: Kincs a múltból. = Mestermunka, 86.12.10: , ill.
A gyár porcelán-fajansz termékeiről.
- 8631 KATONA Imre: Kerámia kultúránk az első világháború előtt. = Építőanyag, 86.7:216–217.
- 8632 KOVÁCS Júlia: Látogatóban SZOT-díjasoknál. A Zsolnay tervezői. = Népszava, 86.6.6:7.
- 8633 Porcelánmanufaktúra Pécsen. Százmillió rendelő. = Népszava, 86.5.13:12.
A gyár termékeinek külföldi sikeréről.
- 8634 –röthler–: A porcelán művészei. = Munka, 86.6.38:39, ill.
A gyár SZOT-díjas művészeiről.
- 8635 SVOBODA Vilmos: A Zsolnay Porcelángyár tudományos műszaki és gazdasági fejlődése, a fejlesztés várható tendenciái. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985. 216–229.
- 8636 SZILÁGYI István: A kereskedelem történetéből. A két Zsolnay. = Kikérlek, 86.1:12–13, ill.
Zsolnay Vilmos, Zsolnay Miklós.
- 8637 WANATKA: Varázsos virágfakadás. = Ország-Világ, 86.10.29:2–3, ill.
A gyár porcelánfestő műhelyéről.
- 8638 Zsolnay baut Fayence-Produktion aus. = Neue Zeitung, 86.5.31:2.
L. még 8146, 9219, 9294.

25 Infrastruktúra. Kommunális létesítmények és szolgáltatások.

- 8639 BÁRÁNY Tibor: Baranya megye. Vékonyodó aszfalt, vastag gondok. = Építők Lapja, 86.10.27:6.
Pécsi Közúti Építő Vállalat.
- 8640 BIZA Klára: A Pécsi Kertészeti és Parképítő Vállalat. = Kertészet és Szőlészet, 86.2.6:8, ill.
- 8641 BIZA Klára: Újdonság. Ha kevés a vized... = Kertészet és Szőlészet, 86.8.7:, ill.
Beszélgetés Kalla Gáborral, a Pécsi Kertészeti és Parképítő Vállalat főmérnökével a vállalatnál bevezetett új öntözési eljárásról.

- 8642 GÁLDONYI [Magdolna] M.: Földgázprogram Pécs meszesi városrészében. = DN, 86.6.28:11.
- 8643 [GÁLDONYI Magdolna] G. M.: Nincs már elosztható mennyiség. Vízellátás a Mecsek-oldalban. = DN, 86.11.29:4, ill.
- 8644 HÁRSFAI István: Pécs még fel nem becsülhető mennyiségű tiszta karsztvízhez járhat. A Tettye alatt. = DN, 86.9.13:3, ill.
- 8645 HÁRSFAI ISTVÁN: Szennyvízfogyújtó és útépités. Munkák a Nagyárpádi városrészért. = DN, 86.6.7:4, ill.
- 8646 JELI József: Itt a tavasz, a közterület nagytakarításának ideje! = Népfőnt, 86.6:60–61.

Köztisztasági tennivalók az ürögi és istenküti lakókörzetben.

- 8647 (k. k.): Istmét egészséges az ivóvíz a pécsi vezetékhalózatban. = Népszava, 86.10.2:12.
- 8648 [MÁGEL Andrea] M. A.: Mennyibe kerül egy négyzetméter zöldterület? Parkosítás Pécsért, húszmillióért. = DN, 86.1.5:5.
- 8649 MOLNÁR Csaba: A DÉDÁSZ üzemirányítási rendszerének korszerűsítése folyamirányító számítógépek alkalmazásával. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985. 279–284.
- 8650 [ROSZPRIM Nándor] R. N.: Átadták Pécs új útját. = DN, 86.11.7: 13. Kanizsai Dorottya út.
- 8651 ROSZPRIM Nándor: Tartani a színvonalat! Kicserélik Pécs kábelhalózatát. = DN, 86.4.26: 4, ill.

A DÉDÁSZ fejlesztési programjáról.

- 8652 ROSZPRIM Nándor: Technikai feltételrendszerünk rendben van. Tisztább lesz a város. = DN, 86.2.12: 3, ill.
- A Pécsi Köztisztasági és Útkarbantartó Vállalat új igazgatója, Pfeffer Elemér a vállalat céljairól
- 8653 SZTOJANOVICS József: Pécsi forróvízes távfűtőrendszer. = Épületgépészet, 86.3: 118–121.
- 8654 SAFRÁN István: Új utat avattak Pécsért. = Népszabadság, 86.11.10: 8, ill.
- 8655 SOLTI Dezső: Kommunális szennyvíziszap-hasznosítás. = Múlt, jelen, jövő a műszaki haladás szolgálatában. Pécs 1985. 209–215.
- 8656 VARGA György: Az infrastruktúra fejlesztése Pécsért. = Építésügyi Szemle, 86.2: 47–54.

26 Mezőgazdaság

- 8657 BALOG [Nándor] N.: A Pécsi Állami Gazdaság tervei. A dinamikusan növekvő ágazatokat helyezik előtérbe. = DN, 86.4.22: 3, ill.
- 8658 cs-ts: Pécs. 12000 fajta szőlő. Látogatóban a Pannonvin Borgazdasági Kombinát Kutató Állomásán. = Magyar Képes Újság, 86.1.9: 10–11, ill.
- 8659 (l. k.): Együttműködés a határon át. Pannonia-napok Pécsért. = Népszava, 86.5.31: 4.
- 8660 PISZTER Valéria: Egynyári virágbemutató Pécsért. = Zöldfelületgazdálkodás, 86.59: 41.
- 8661 SOVÁK Györgyné: Galamb- és kisállatkiállítás Pécsért. = Kistenyésztők Lapja, 86.4: 27.

- 8662 FERENCI Demeter: Beszélgetés Varga Sándorral, a Pécsi Postaigazgatóság vezetőjével. 15000 új telefon Pécssett. = DN, 86.3.15: 3, ill.
- 8663 [GÁLDONYI Magdolna] G. M.: Száznyolcvan nap alatt megépült. Átadták a pécsi Lenin téri decentrumot. = DN, 86.11.29: 1, ill.
- 8664 GERESEI Zoltán: Kisvasútak nyomában. A pécsi úttörővasút. = Turista Magazin, 86.11: 35, ill.
- 8665 HÁMORI [Andrea] A.: Új számozás a pécsi buszokon. = DN, 86.12.30: 5.
- 8666 HÁRSFAI István: Amikor még a Széchenyi tér volt a végállomás. Busztörténelem. = DN, 86.11.30: 4.
- 8667 KÉKESI György: Új műszaki állomás nyílt Pécssett. = Autósélet, 86.6.1: 3, ill.
- 8668 [MÁGEL Andrea] M. A.: 89 perc helyett 55 perces menetidő. Befejeződött a Pécs–Mohács vasútvonal korszerűsítése. = DN, 86.9.17:1, ill.
- 8669 Mecseki úttörővasút. Tavasszal ismét zakatol a kisvonat. = Esti Hírlap, 86.2.6: 4.
- 8670 [MIKLÓSVÁRI Zoltán] M. Z.: Fejezetek a pécsi polgári repülés történetéből. Volt egyszer egy légitaxi is. = DN, 86.6.23: 5, ill.
- 8671 PAGÁTS Pál: A pécsi repülés története 1945–1955 között. = PMSZ, 86.2: 19–24, ill.
- 8672 ROSZPRIM Nándor: Átszervezik a pécsi tömegközlekedést. = DN, 86.8.20: 3, ill.
- 8673 [ROSZPRIM Nándor] R. N.: Városi tanács vb-ülés. Napirenden: a pécsi tömegközlekedés helyzete, fejlesztése. = DN, 86.6.7: 11.
- 8674 SÁFRÁN István: Baranya: Öregek a teherautók. = Népszabadság, 86.10.9: 5.
Az őszi szállítási csúcsról.
- 8675 SÁFRÁN István: Hálózatbővítés Pécssett. = Népszabadság, 86.6.14: 20.
A távbeszélő-hálózatról.
- 8676 SÁFRÁN István: Telefonkötvény-akció Pécssett. = Népszabadság, 86.11.24: 8.
- 8677 SÁRKÖZI Gábor: Nem a rang és a cím számít. = Magyar Vasutas, 86.7.24: 2.
A pécsi vontatási főnökség Baross Gábor brigádjáról.
- 8678 [TEGZES Béla] T. B.: A pécsi villamosvasútról és annak építőjéről. = DN, 86.8.15: 6
1913. okt. 20.–1960. aug. 31. között működött. Építette Lépes György.
- 8679 Több vonat Budapest és Pécs között. = Népszava, 86.5.22: 12.
L. még 8654, 8720.

28 Pénz- és hitelügy. Biztosítás.

- 8680 ESZTERHAI Katalin: A falu bankja Pécssett. = Népszava, 86.12.17: 4.
A Siklós és Vidéke Takarékszövetkezet pécsi kirendeltségéről.
- 8681 HÁGEN József: Pécsi 100 koronás szükségpénztervezete 1919-ből. = JPMÉ 29. Pécs 1985. 179–196. B.
- 8682 HÁMORI [Andrea] A.: Megnyílt Pécs első takarékszövetkezete, = DN, 86.11.25: 3.

- 8683 [MURÁNYI László] M. L.: Július elsejétől dolgozik a Hungária Biztosító. Versenyben az ügyfélért. = DN, 86.7.9: 3, ill.
A biztosító pécsi fiókjáról.
- 8684 SÁFRÁN István: Pécs: a takarékpénztárban. = Népszabadság, 86.9.17: 5.
A munkaidőn túli ügyintézésről.

29 *Kereskedelem. Vendéglátóipar. Idegenforgalom.*

- 8685 BALOGH Jolán: Konzum, Pécs. = Kirakat, 86.5: 4, ill.
Kiváló címet nyert a 10 éves áruház.
- 8686 BERÉNYI János: Születésnap i köszöntő. A forma formája. = Lakáskultúra, 86.6: 16–17, ill.
Három éves a pécsi Forma-bolt.
- 8687 Bővül a választék. = Kirakat, 86.11: 21, ill.
A Formatervezett Áruk Boltjáról.
- 8688 CSÖRGITS József: Pécs. Innovációs találkozó. A Pannonia Vállalat kapcsolatfelvételt szorgalmaz jugoszláv vállalatokkal is. = Magyar Képes Újság (Zágráb), 86.1.16: 11, ill.
- 8689 EGERSZEGI Csaba: Erőviszonyok: kereslet és kínálat. Ki kilincsel kinnél? = Népszabadság, 86.7.25: 5.
A Titán Kereskedelmi Vállalat igazgatója, Lampek György a vállalat gondjairól.
- 8690 FERENCI Demeter: Öt év alatt harmadszor kiváló. A Centrum titkai. = DN, 86.4.30: 3, ill.
- 8691 [FERENCI Demeter] F. D.: 4600 négyzetméterével vidéken a legnagyobb. Ötéves a pécsi Domus Áruház. = DN, 86.9.20: 4, ill.
- 8692 GÁSPÁR Mária: Baranya megye. Együttműködés a jobb áruellátásért. Pécs. = Szövetkezeti Kereskedelem, 86.2: 7–8.
Pécs Város és Vidéke Áfész és a termelőüzemek kapcsolatáról.
- 8693 (herczeg): Szőlőskerti rejtély. = Turizmus, 86.10: 28.
Az újjáépített Szőlőskert-vendéglő fogyatékoságai.
- 8694 KISS József: Ahol elégedettek a vásárlók. = Szabad Föld, 86.9.12: 2.
A ZÖLDÉRT Vállalat boltjáról.
- 8695 LOBODA Gábor: Pécs. Milán vendéglője. = Magyar Képes Újság (Zágráb), 86.8.7: 11, ill.
- 8696 Mecsek-Tourist. Hotel Camping von Pécs. = Daily News, 86.3.16: 9, ill.
- 8697 SÁFRÁN István: Mi történt riportunk óta Pécsen? Igazgatóválasztás után a Baranyakernél. = Népszabadság, 86.5.4: 6.
- 8698 (srankó): Pécsi Konzum: Érdekltség és önállóság. = Szövetkezet, 86.4.30: 3, ill.
- 8699 T. T.: Tündöklés és bukás. Volt egyszer egy „Universum. = Szövetkezeti Kereskedelem, 86.1: 9.
Univerzum Szövetkezeti Közös Vállalat.
- 8700 Új szálloda a mecseki kempingben. = Vendéglátás, 86.8: 27, ill.
- 8701 Új szálloda nyílt a pécsi kempingben. = Turista Magazin, 86.5: 24, ill.
- 8702 VARGA József: Jövedelemérdekltség – nagyobb nyereség. = Kirakat, 86.7: 7, ill.
„Ádám” férfitdívatáru szaküzlet, Ifjúsági Áruház.
- 8703 VARGA József: Megnyílt a zsilip. = Kirakat, 86.11: 5, ill.
Igazgatóváltás, a megújulás jelei a Baranyakernél.

- 8704 [VARGA József] V. J.: Pécsi példa. Méltón a magas kitüntetéshez. = Kirakat, 86.7: 14, ill.
10-es ABC Áruház.
- 8705 WALLINGER Endre: Színfolt a Kossuth Lajos utcában. Új kávéház Pécssett? = DN, 86.9.4: 3.
Corso Kávéház.
- 8706 ZENTAI Ferenc: Konyhabútor Stúdió Pécssett. = Kirakat, 86.3:10–11. ill.

3 TARSADALOM

- 8707 VARGHA Dezső: Pécs város szociálpolitikája és az állástalan diplomások elhelyezésére tett intézkedései a második világháborúig. = Studia juvenum. Pécs 1986, JPTE. 83–96. (Seria juridica. 3.) B.

30 Szociológia. Demográfia.

- 8708 SZABÓ K.–RÉDEI M.: A megyeszékhelyek múltbeli és várható népességfejlődése. = Területi Statisztika, 85.4: 454–459, ill.

33 Egészségügy

- 8709 BOZSIK [László] L.: Költözés január végétől. Jobb körülmények közé kerül a POTE néhány intézete. = DN, 86.1.16: 3, ill.
- 8710 Az első pécsi röntgenkép. = Népszava, 86.3.14:16.
75 éve készítették az első pécsi röntgenfelvételt.
- 8711 GÁRDONYI Tamás: A magyar tudomány vidéki műhelyei. Vitaminkoktállal szilikózis ellen? = Tolna megyei Népűjság, 86.7.26: 4
POTE Biológiai Intézete.
- 8712 KÁDÁR János–EKE László: A pécsi komplex lakosságszűrés számítógépes modellje. = PMMF tudományos közleményei. 1985. Matematika. Pécs 1985. 100–110.
- 8713 KÖRÖSZTÖS Valéria: Útkeresés a körzeti orvosi egészségnevelési munkában. = Egészségnevelés, 86.3: 124–126.
- 8714 MAJOR Árvácska: Alomvigyázók, = Pajtás, 86.10.9; 4–5, ill.
Riport a POTE Gyermekklinikájáról.
- 8715 MADARÁSZ Margit stb.: Az üzemi balesetek elemzése két pécsi vállalatnál. = „Az ergonómia a műszaki fejlődés szolgálatában” címmel rendezett V. Ergonómiai Konferencia tematikus szekcióinak előadásai... Bp. 1986. SZVT. 300–305.
- 8716 MAJOR Árvácska: WHO-program 2000-re. Pécs – egészséges város? = Magyar Nemzet, 86.11.27: 5.
- 8717 SÁFRÁN István: Új módszer a klinikán. = Népszabadság, 86.12.29: 4, ill.
Komputeres hallásvizsgálat.
- 8718 [SAROK Zsuzsa] S. Zs.: Kitüntetett kollektíva. Az előrelépést vállalva. = Egészségügyi Dolgozó, 86.6:
Baranya Megyei Gyógyszertári Központ.
- 8719 [SAROK Zsuzsa] S. Zs.: Megoldódik az infarktuson átesettek utógondozása. Elkészült a megyei kórház új osztálya. = DN, 86.1.21: 5, ill.
- 8720 [SAROK Zsuzsa]–[HARSFAI István] S. Zs.–H. I.: Pécs Város Tanácsa

tárgyalta. A város egészségügye és tömegközlekedése. Élénk vita a két közérdekű előterjesztés felett. = DN, 86.10. 31: 1, 5, ill.

8721 SZABÓ Zoltán: MHSZ-brigád a gyermekekért. = MHSZ Élet, 86.4. 1: 19.

Zsolnay gyári brigád a Gyermekklinika gyógyászati segédeszközökkel történő ellátásáért.

8722 SZILASI Anna: A számítógép alkalmazásának módszerei és az adatátvitel alapelvei a pécsi komplex lakosságszűrésben. = Információ – Elektronika, 86.4: 238–244.

8723 TELKES József: A pécsi mentálhigiénés kísérletek szemléleti alapjai. = Egészségnevelés, 86. 3: 113–116.

L. még 7802, 8041, 8072, 8073, 8079, 8087, 8088, 8122, 8131, 8142, 8164–8166, 8188, 8192–8194, 8803, 8947, 9052.

340 Egyesületek

8724 BÁLING József: Aus eigenem Antrieb handeln. Lenau-Verein und Arbeitsgemeinschaft. = Deutscher Kalender 1987. Bp. 1986. 35–42, ill.

8725 GERTIG Béla: Megemlékezés a Magyar Földrajzi Társaság Dél-Dunántúli Osztályának 30 éves munkájáról. = Földrajzi Közlemények, 85.2: 180–183.

8726 HÁRSFAI István: Több kézzelfogható eredményt. Tenni a városért! = DN, 86.8.2:3, ill.

A Pécsi Városszépítő és Városvédő Egyesület terveiről.

8727 JELI József: A pécsi szénbányászok olvasóegylete 1907. = Olvasó Nép, 86.2: 159–160.

8728 MIKLÓSVARI Zoltán: Eredményes öt esztendő. = DN, 86.1.31: 3.

A MTESZ megyei elnöke, dr. Földvári János a szövetség elmúlt öt évéről.

8729 A Pécsi Ingyenes Népkönyvtári Egyesület. = Baranyai Könyvtáros, 86.1:19–20.

8730 KRISZTIÁN Béla: Új vezetőség a mecseki csoportnál. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.3: 200–201.

Beszámoló az 1981–1985 között végzett munkáról.

L. még 8739, 8743.

341 Nemzetiségek

8731 A délszláv kultúra központja. Húszezren jártak a Senoa-házban. = Magyar Nemzet, 86.2.18: 7.

8732 FILAKOVIĆ, Stipan: O davnim vremenima novo pričati. Sveti Vinko – zaštitnik pečuških vinogradara. = Narodne Novine, 86.1.16: 2.

A hajdani pécsi bosnyákok életéről.

8733 FILAKOVIĆ, Stipan: O davnim vremenima novo pričati. Iz kulturne prošlosti pečuških hrvata. = Narodne Novine, 86.1.30:7, ill.

A pécsi horvátok kulturális múltjáról.

8734 FILAKOVIĆ, Stipan: Prije 50 godina u Pečuhu je osnovan Narodnosni institut. = Narodne Novine, 86.4.3: 2.

Az 50 évvel ezelőtt létrehozott pécsi egyetemi kisebbségi intézetről.

- 8735 FILAKOVIĆ, Stipan: Tragom prošlosti. Manjinski institut u Pečuhu. = Narodne Novine, 86.4.10: 3.
A kisebbségi intézet munkájáról.
- 8736 GÁLLOS Orsolya: Ostao je u blizini svojih Podravinskih Hrvata. Dvojezicni glumac. = Mađarska Nedelja, 86.1.26: 2, ill.
Beszélgetés Matoricz Józseffel, az August Senoa klub drámai szekciójának vezetőjével
- 8737 Internationales Festival der Ungarndeutschen in Fünfkirchen. = Neue zeitung, 86.6.7: 4, ill.
A magyarországi németek kulturális fesztiváljáról.
- 8738 KOVÁCS András: A pécsi bosnyákok. Településtörténeti vázlat. = Honismeret, 86.2: 29–34.
- 8739 Lenau egyesület alakult Pécsen. = Magyar Nemzet, 86.1.23: 3.
- 8740 A magyarországi németek fesztiválja. = Népszabadság, 86.5.19: 4.
- 8741 Nationalitätenforschungen in der Baranya. = Neue Zeitung, 86.5.24: 3.
Nemzetiségkutató csoport alakult Pécsen.
- 8742 Nemzetiségi tájékoztató szolgálat Pécsen. = Népszabadság, 86.3.4: 9.
- 8743 Nikolaus Lenaut közművelődési egyesület. = Somogyi Néplap, 86.1.23: 8.
L. még 8724, 8772, 8773, 8997.

344/348 A társadalom egyes rétegei. Fiatalok. Idősek.

- 8744 ADÁM Erika: Egyedülálló kísérlet: családmódel. Felújítják a Pécsi nevelőotthont. = DN, 86.6.18: 3, ill.
- 8745 BALOGH Ágnes: ITI és a gyermekhotel. = Magyar Nemzet, 86.5.15: 6.
A Mentálhigiénés Központban működő ifjúsági telefon információs szolgáltatásról és a gyermekhotelről.
- 8746 HÁRSFAI István: „Integrált szociális intézmény”. Szociális otthon Lvv-Kertvárosban. = DN, 86.3.8: 6, ill.
- 8747 HAVASI János: Segítség a névteleneknek. Ifjúsági pszichológiai tanácsadás Pécsen. = Népszabadság, 86.12.20: 18, ill.
- 8748 KERÉKES Mária: Pécsen is sokat tesznek a régi kesztyűgyáriakért. = Népszava, 86.11.5: 10, ill.
A Hunor Kesztyű- és Bőrruházati Vállalat nyugdíjasairól.
- 8749 KLENCZ Tiborné: Hetente egy délután az övök. Klubot kaptak a pécsi nyugdíjasok. = Magyar Vasutas 86.2.27:10.
A MÁV Főigazgatóságon.
- 8750 KOLONICS Mihályné: Munkásmozgalmi Nők Klubja. = Népfőnt, 86.1: 58–59.
- 8751 N. E.: Válaszra várva. Tinitelefon. = Magyar Ifjúság, 86.5.2: 5.
Az Apáczai Nevelési Központban működő ifjúsági telefonszolgálatról.
- 8752 Sz. A.: A pécsi gyámügyesek esete. = Magyar Hírlap, 86.4.1: 4.
- 8753 TAHIN Tamás: Pécsről jelentjük. Az alkati fejlődés társadalmi feltételei. = Magyar Nemzet, 86.9.15: 6.
A fiatalok biológiai fejlődéséről és egészségi állapotáról.
- 8754 TAHIN Tamás: Pécsről jelentjük. Nemzedékek veszélyben. = Magyar Nemzet, 86.9.8: 6.
- 8755 TÓTH Sándor: Pécs. Szociális Otthon a püspökségen. = Római katolikus otthonok képekben és riportokban. Bp. 1986, Szent István Társ. 37–40., ill.

- 8756 TÓTH Sándor: Prohászka Otthon, Pécs. = Római katolikus otthonok képekben és riportokban. Bp. 1986, Szent István Társ. 46–49, ill.
- 8757 [TÖRÖK Éva] T. É.: Megerősítik az idősek területi ellátását. Újabb gondozási központ Pécssett. = DN, 86.7.18: 5, ill.
- 8758 VÉRTES László: Az idősek egészségnevelésének új formái: „Nyugdíjasok főiskolája”, „Nyugdíjasok szabadegyeteme”. = Egészségnevelés, 86.1: 15–18.
Többek között Pécsről is.
L. még 8945.

349 Fogyatékosok. Rehabilitáció.

- 8759 GÁLDONYI Magdolna: Foglalkoztató értelmi fogyatékos fiataloknak. Országos modell Pécssett. = DN, 86.2.1: 6, ill.
- 8760 GÁLDONYI Magdolna: Mozgásjavító napközi Pécssett. Kitérült a világra. = DN, 86.11.7: 6, ill.
- 8761 GÁLDONYI [Magdolna] M.: Új utakon. Bedolgozói munka mozgáskorlátozottaknak. Megalakult az Alfa pécsi üzeme. = DN, 86.11.1: 3, ill.

35 Egyházak. Vallási élet.

- 8762 BEREZC Sándor: Pécsi Havi Boldogasszony-kápolna. = Berecz Sándor: Kegyhelyeink története. Backi Vinogradski 1985. 109–110.
- 8763 FRISS Róbert: A dialógust folytatni kell. Beszélgetés Cserháti püspökkel. = Népszabadság, 86.12.24: 15.
- 8764 –mi–: Megkezdték az új pécsi templom építését. = Reformátusok Lapja, 86.6.15: 5, ill.
Lvov-Kertvárosban
- 8765 –mf–: Pécsi Te Deum. = Új Ember, 86.10.26: 6.
A török uralom alóli felszabadulás 300. évfordulójának ünnepségéről.
- 8766 MUTH Eszter: Ahogyan én látom. = Evangélikus Élet, 86.7.27: 2, ill.
A pécsi ifjúsági körrel.
L. még 7801

36 Néprajz. Néptánc.

- 8767 CSILLÉRY K. Klára: Eine ständige Volkskunstausstellung. = Volkskunst, 85.2: 4.
A pécsi állandó népművészeti kiállításról.
- 8768 HAVASI János: Hogyan libbenjen a szoknya? Egy népi iparművész a táncgyüttesek ruhatáráról. = Táncművészet, 86.2: 28–29.
Beszélgetés Nagyné Bakondi Erzsébet pécsi iparművésszel.
- 8769 KASZÁS [Endre] E.: A KISZÖV Néptáncgyüttes 1986-ban. = DN, 86.4.17: 1.
- 8770 [KASZÁS Endre] K. E.: Kiváló együttes. A Pécsi KISZÖV Pannónia Táncgyüttese. = DN, 86.8.20: 8, ill.
- 8771 [KASZÁS Endre] K. E.: Mecsek Táncgyüttes. Ahol nincsenek utánpótlás gondok. = DN, 86.6.5: 3, ill.
- 8772 KÓCZIÁS Magdolna: Hagyományörző délszlávok. = Munka, 86.1: 35, ill.
A Baranya Táncgyüttesről.

8773 TORDINAC, Nikola: Hrvatski narodni običaji, pjesme i pripovijetke iz Pečuha i okolice. Bp. 1986, Tankönyvek. 218 p., ill.

38 Sport

8774 Almási László a pécsi kísérlet nyomában járt. A jó bor cégére. = Képes Sport, 86.9.30: 17.

Az Apáczai Nevelési Központ sportigazgatója, Lévai Miklós az intézmény sportlétesítményeiről.

8775 BÓDÓ László: Atlétika, ökölvívás és vívás voltak az első sportágak. Száz éve alakult Pécsen a PAC (I.) = DN, 86.12.29: 8.

Pécsi Atlétikai Club.

8776 CSERNUS Kálmán: Száz éve alakult meg a PAC. 2. = DN, 86.12.30: 8.

8777 FEKETE Kálmán: Vita a győzelemről. XIX. Mecsek Rallye. = Autós-élet, 86.7: 14.

8778 FÜLÖP Mária: 15. körrepülő modellező VB, Pécs. Huszonhat ország nevezett. = Népsport, 86.7.27: 7.

8779 HORVÁTH László: A középszerűségből csúcsközelbe került a PMSC. = Népsport, 86.5.17: 3.

A labdarúgócsapat szerepléséről.

8780 HORVÁTH Tamás: Jó feltételek között. Pécsi vasútmodellezők. = Magyar Vasutas, 86.2.27: 11.

8781 K. Gy.: A bukásra nem akar gondolni. = Magyar Ifjúság, 86.4.18: 43, ill.

Beszélgetés Garami Józseffel, a PMSC labdarúgócsapatának edzőjével.

8782 KARÁDI Károlyné: A Radirpókok. = Turista Magazin, 86.5: 8, ill.
A Nagy Lajos Gimnázium természetjáró csapatáról.

8783 LÁZÁR Lajos: Dobogóra pályázik a PMSC. = Népsport, 86.2.9: 7.

A kézilabda csapatról.

8784 Lázár: Körrepülőmodellek világbajnoksága Pécsen. = Népsport, 86.2.1: 5.

8785 LUKÁCS György: Atvenni a bevált módszereket. A VB múltó esemény. = Népsport, 86.4.7: 5.

Az ülöröplabda VB előkészületeiről.

8786 LUKÁCS György: 1. ülöröplabda VB Pécs. Összkomfort 13 lakóval. = Népsport, 86.7.18: 4.

8787 OROSZ Miklós: Sorsjegy a résztvevőknek. = Munka, 86.2: 44.

Az SZMT-kupa összetett sportversenyéről.

8788 Pécsi képek. = Népszabadság, 86.8.1: 12, ill.

A 15. körrepülő modellező vb-ről.

8789 PROHÁSZKA György: Repülőmodellező világbajnokság Pécsen. = Polgári Védelem, 86.5: 19, ill.

8790 PROHÁSZKA György: Világbajnokság Pécsen. = Néphadsereg, 86.7.19: 16, ill.

8791 Receptek Baranyából. Tízéves a FIB. = Népsport, 86.1.18: 5.

A felsőoktatási intézmények sportéletéről.

8792 SERÉNYI Péter: Randevő Pécsen, télelőn. Óra várnak a sibirátok. = Népszava, 86.11.17: 9.

Sibörze az Apáczai Nevelési Központban.

8793 TÓTH László: Utoljára a vasasi pingpongosokról. = MB, 86.6.24: 8, ill.

- 8794 VARGHA Dezső: Fejezetek Pécs sporttörténetéből. = DN, 86.4.8: 8.
 8795 [VARGHA Dezső] V. D.: Ötven éve történt. Fejezetek Pécs sporttörténetéből. = DN, 86.7.15: 8.
 L. még 8086, 8162, 8170

4 POLITIKA. KÖZIGAZGATÁS

409 Politikai vezetők látogatása

- 8796 Anyagi és erkölcsi elismerést a kistermelőknél. Vánca Jenő felszólalása Pécsen. = Magyar Nemzet, 86.1.3: 4.
 8797 [BODÓ László] B. L.: Meszesi kommunisták között. Aczél György látogatása. = DN, 86.2.5: 1, ill.
 8798 BOZSIK László: Földiak Gábor miniszterhelyettes Pécsen. Rekonstrukció a JPTE-n. = DN, 86.2.28: 5.
 8799 GÁLLOS Orsolya: Dr. Tétényi Pál látogatása. A műszaki fejlesztés pécsi műhelyében. = DN, 86.2.22: 1, 11.
 8800 [KOZMA Ferenc] K. F.: A Megyei Könyvtárban, a TIT-nyelviskolában és a Kenderfonóban. A jövő kovácsolói mi vagyunk. = DN, 86.2.6: 1, ill.

Aczél György.

- 8801 MITZKI Ervin: Grósz Károly pécsi látogatása. Találkozás a város párt-és tanácsi vezetőivel. = DN, 86.2.21: 1–2, ill.
 8802 [MITZKI Ervin] M. E.: Ismerkedés a várospolitikával, iskolával, a természetbarátokkal. Aczél György látogatása. = DN, 86.8.23: 1, 2, ill.
 8803 [SAROK Zsuzsa] S. Zs.: Bővült a körzeti orvosi hálózat. Javul az egészségügyi ellátás minősége. = DN, 86.2.13: 1.
 Dr. Juszt Lajos, egészségügyi miniszterhelyettes látogatása.
 8804 Szűrös Máttyás látogatása Baranya megyében. = Népszava, 86.4.22: 5.

40/41 Pártok. Munkásmozgalom.

- 8805 GECSÉNYI Lajos: A pécsi-baranyai munkásmozgalom történetéből. = Párttörténeti Közlemények, 86. 1: 203–204.
 A baranyai–pécsi munkásmozgalom története c. könyvről. (Szerk. Szita László. Pécs, 1985.)
 8806 JELI József: Munkásmozgalmi emlékhelyek. = DN, 86.2.28: 6, ill.
 Pécs, Boltivköz 2., Lapis vadászház, Bolgár Néphadsereg u. 45.
 8807 JELI József: Munkásmozgalmi emlékhelyek. = DN, 86.3.26: 6, ill.
 Kossuth Lajos u. 13.
 8808 JELI József: Munkásmozgalmi emlékhelyek. = DN, 86.9.19: 6, ill.
 Mecsek u. 17., Mezőszél u. 1/3, 20, 23.
 8809 JELI József: Munkásmozgalmi emlékhelyek. = DN, 86.8.15: 6, ill.
 Timár u. 5.,7.
 8810 JELI József: Munkásmozgalmi emlékhelyek. Pécs, Zrínyi u. 15. = DN, 86.1.24: 6, ill.
 Pécsi Munkás Otthon.
 8811 JELI József: Munkásmozgalmi emlékhelyek. Tettye tér. = DN, 86.4.29: 6, ill.
 L. még 8092–8105, 8797.

- 8812 XI. kongresszusára készül az ifjúsági szövetség. Befejeződtek a városi, kerületi KISZ-küldöttértekezletek. SAFRÁN István: Pécs: Ismerni a komputer nyelvét. = Népszabadság, 86.4.23: 5.
- 8813 CSONKA Ferenc: „Jó munkát!” = Új Ember, 86.4.13: 6.
A Pécs-belvárosi 217. sz. Katolikus Munkás Ifjú Cserkészcsapatról, alapításának 65. évfordulója kapcsán.
- 8814 JELI József: Dolgos emberekké váljanak. Az úttörőmozgalom négy év-tizedéről. = Népszabadság, 86.5.29: 10.
1948. június 2-án alakult meg az istenkúti iskola úttörőcsapata.
- 8815 Pécs városi KISZ-küldöttértekezet. Differenciáltabb, politizáló ifjúsági szervezetet. = Universitas, 86.4.17: 1.
L. még 7901, 8080.

42 Közigazgatás. Településtfejlesztés. Várospolitiká.

- 8816 ÁDÁM Erika: Társadalmi munkák Pécs városában. = DN, 86.12.2: 6, ill.
- 8817 DEGRÉ Alajos: Kajtár István tanulmányai Pécs közigazgatásának történetéről. = Levéltári Szemle, 84.1-3: 369-373.
- 8818 [DUNAI Imre] D. I.: A jól ellátott városrészek sorába fog kerülni. Levélváltás Postavölgy jövőjéről. = DN, 86.9.12: 3, ill.
- 8819 FERENCI Demeter: Hagyomány, tisztelet és lokálpatriotizmus. Visszakapta régi nevét Pécs-Somogy. = DN, 86.4.2: 1, ill.
- 8820 -gerlei-: Milyen István? Melyik István? = Új Ember, 86.7.20: 2.
Az István tér elnevezéséről.
- 8821 GÖMÖRI János: Jóváhagyták az új általános rendezési tervet. Pécs az ezredfordulón. = DN, 86.7.26: 3.
- 8822 HÁRSFAI István: Különleges pécsi kezdeményezés. Koordinációs alap. = DN, 86.10.18: 4, ill.
Városfejlesztési célokra.
- 8823 [HÁRSFAI István] H. I.: Pécs kétharmados többséggel megszavazta a TEHŐ-t. = DN, 86.3.8: 3.
- 8824 [HÁRSFAI István] H. I.: Városi tanácsülés Pécsen. Hetedik ötéves terv 13,7 milliárd forint. = DN, 86.5.16: 1, 2, ill.
- 8825 KÓHALMI Endre: Pécsszabolcs - gondolatok egy település jövőjéről. = MB, 86.9.23: 5, ill.
- 8826 MOLNÁR Zoltán: Atgondolt, megalapozott célkitűzések. Pécs város hosszú távú fejlesztésének irányai. = DN, 86.6.21: 3, ill.
- 8827 NOVÁK Szilveszter: A várospolitiká fő irányai Pécsen. Kemény munkával. = DN, 86.3.8: 3, ill.
- 8828 Pécs az 1980-as években. Szerk. Báling József. Pécs 1986, MSZMP Pécs Városi Bizottsága, Pécs Megyei Város Tanácsa. 41 p., ill.
- 8829 Pécs Megyei Város Tanácsa 1986. évi 1. sz. tanácsrendelete. Pécs Megyei Város Tanácsa szervezeti és működési szabályzatáról. Pécs 1986. 73 p.
- 8830 PITI Zoltán: Közös ügyünk az életkörülmények további javítása. Pécs ötéves városfejlesztési programja. = DN, 86.5.24: 4, ill.
- 8831 RÉVÉSZ Mária: Adatok Pécs thj. város közigazgatásának újjászervezéséhez a szerb megszállás után. = A PMMF tudományos közleményei 1986. Társadalomtudomány. Pécs 1986. 114-128.

- 8832 Új utcanevek Pécssett. = DN, 86.6.10: 4.
Kanizsai Dorottya u., Pillangó dűlő, Platan u., Kert u.
- 8833 v-t: Több mint egymillió óra – a városért. Társadalmi munkák Pécssett. = Népszava, 86.3.19: 1.
- 8834 V. T.: Újmecsek-alja gondjai és örömei. = Mecseki Ércbányász, 86.12.1: 1, 5.
- 8835 VARGHA Dezső: Vizsgálatok Pécs thj. város gazdálkodásáról és tisztviselőinek, alkalmazottainak helyzetéről. 1929–1944. = BH 1985–1986. Pécs 1986. 323–354. B.
Ua. (Baranyai levéltári füzetek. 84.)
L. még 8148, 8726, 9054.

424 Városépítés. Városrendezés.

A belváros rekonstrukciója. Egyes épületek.

- 8836 ANTAL Anikó: Az év lakóháza, 1986. = Népszabadság, 86.6.25: 4, ill.
Többek között a Felsőmalom u. 2. sz. házról is.
- 8837 BÁLINT Imre: Az „Év lakóháza '85” = Műszaki Tervezés, 86.11: 7–18, ill.
Pécs, Felsőmalom u. 2., Engel János u. 1/1.
Hosszúhetény–Kisújbanya 32.
- 8838 BALOGH Gyula: A „pincés” városokban 1976 óta végzett veszélymegelőző munkák, a további feladatok. = Építésügyi Szemle, 86.9: 367–370.
- 8839 BENCSIK András: Napsugárház a Mecsekben. = Népszava, 86.2.17: 14, ill.
- 8840 BEZERÉDY Győző: „Kétség” az egységből? A belváros hangulata. = DN, 86.1.11: 4, ill.
A belváros rekonstrukciójáról.
- 8841 BEZERÉDY Győző: Pécsi házak. Ágoston tér 2. Timár-ház. = PM, 86.2: 41, ill.
- 8842 BEZERÉDY Győző: Pécsi házak. Anna u. 35. = PM, 86.10: 15, ill.
- 8843 BEZERÉDY Győző: Pécsi házak. Anna u. 53. és Kulich Gy. u. 47. = PM, 86.5: 15, ill.
- 8844 BEZERÉDY Győző: Pécsi házak. Bem u. 2–10. = PM, 86.8: 14, ill.
- 8845 BEZERÉDY Győző: Pécsi házak. Esze Tamás u. 5. = PM, 86.4: 14, ill.
- 8846 BEZERÉDY Győző: Pécsi házak. Kisflórián u. 13. = PM, 86.9: 14, ill.
- 8847 BEZERÉDY Győző: Pécsi házak. Kossuth Lajos u. 41. = PM, 86.3: 14, ill.
- 8848 BEZERÉDY Győző: Pécsi házak. Megye u. 21. = PM, 86.11: 15, ill.
- 8849 BEZERÉDY Győző: Pécsi házak. Nagy Flórián utca 11. = PM, 86.1: 15, ill.
- 8850 BEZERÉDY Győző: Pécsi házak. Perczel utca 25. = PM, 86.6: 15, ill.
- 8851 BEZERÉDY Győző: Pécsi házak. Vak Bottyán u. 4. = PM, 86.7: 14, ill.
- 8852 BEZERÉDY Győző: „Timárműhely” a Vince utcában. = PM, 86.12: 14, ill.
- 8853 BONTA János: Dévényi Sándor: Lakodalmas ház. = Mozgó Világ, 86.6: 127–128, ill.
- 8854 DERCSÉNYI Balázs: Pécs, Székesegyház. 3. kiad. Bp. 1986. 16., ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára. 5.)
- 8855 Épült 1985-ben. Nyugdíjsház, Pécs. = Magyar Építőipar, 86. 1–2, ill.

- 8856 „Az év lakóházai '85” = Magyar Építőipar, 86.11:643, 646–649, ill.
Pécs, Felsőmalom u. 2., Engels u. 1.
Hosszúhetény–Kisújványa 32.
- 8857 GETTO József: Művészeti szakközépiskola, Pécs. = Magyar Építőipar, 86.1–2: 35, ill.
- 8858 GETTO József: Pécs, Xavér-templom környékének beépítése. = Műszaki Tervezés, 85.10–11: 86–91, ill.
- 8859 GÖMÖRY János: Építészet. Az év lakóháza(i) – 1985. = DN, 86.8.9: 6, ill.
Engel János u. 1., Kisdaindol-Hegyhát dűlő.
- 8860 HÁRSFAI István: 1990-re lesz kész? Valami mozdult a pécsi sétatéren. = DN, 86.8.2: 4, ill.
A sétatér rekonstrukciójáról.
- 8861 HÁRSFAI István: „Amit felújítottak, az színvonalas és méltó korunkhoz”. UNESCO-védettség a pécsi belvárosnak? = DN, 86.4.27: 3.
Somogyi László miniszter a belváros rekonstrukciójáról.
- 8862 HÁRSFAI István: A belterület peremén. Megyeri-Kertváros. = DN, 86.6.21: 7, ill.
- 8863 HÁRSFAI István: Az elefántos tömb. = DN, 86.12.24:6, ill.
- 8864 Hársfai István: Eredményes tervpályázat – újabb álmok? A Rákóczi úttól délre. = DN, 86.1.11: 6, ill.
A belváros déli részének rendezéséről.
- 8865 HÁRSFAI István: ÉVM miniszteri értekezlet Pécsen. A történelmi városrészek felújítása nemzeti ügy. = DN, 86.4.23: 1, 2.
- 8866 HÁRSFAI István: Halódó háztömb a Zsolnay utcában. = 86.8.16: 6, ill.
- 8867 HÁRSFAI István: Jelentős, új forrásmű a Budai külváros megismeréséhez. A Madas. = DN, 86.1.25: 4, ill.
Madas József: A Budai külváros házai és telkei c. könyvéről.
- 8868 HÁRSFAI István: A lakodalmas ház. Nem itt a belvárosban. = DN, 86.5.10: 6.
Hunyadi u. 2.
- 8869 HÁRSFAI István: Megkondult a lélekharang? Rákóczi u. 50. = DN, 86.7.19:6, ill.
- 8870 HÁRSFAI István: Megújul a pécsi „István tér”. Reprezentatív városi park – gyerekek nélkül. = DN, 86.9.22: 3, ill.
- 8871 [HÁRSFAI István] H. I.: Pécs Hild-érmes város. Ünnepi tanácsülés a 42. évfordulón. = DN, 86.11.30: 1, 2.
- 8872 [HÁRSFAI István] H. I.: Az újjászületett credeti. = DN, 86.8.4: 3.
A Városháza.
- 8873 HÁRSFAI István: A város harmonikus fejlődéséért. Pécs Hild-érmes. = DN, 86.11.14: 1.
- 8874 [HÁRSFAI István] H. I.: Városunk példa határainkon innen és túl. Hild-érmes Pécs. = DN, 86.12.1:2.
- 8875 HOLLÓS László: Napsugarak az ökológikus építészet szolgálatában. Napház-avató. = Búvár, 86.8:31–33, ill.
Beszélgetés Szász János építésszel, a pécsi napházról.
- 8876 HOLLÓS László: Ökológikus építészeti „furcaság”. Napház Pécsen. = Impulzus, 86.11.29: 47–48, ill.
- 8877 J. I.: Pécs és a Hild-díj. A megmaradt múlt tisztelete. = Magyar Nemzet, 86.12.4: 5.
- 8878 JELI József: A közterület védelmére. = Népfőnt, 86.9: 61–62.
Környezetvédelem, köztisztaság Pécs istenküti körzetében.

- 8879 JENEY Lajos: A közösségi élet központjai. = Magyar Építőművészet, 86.2: 22–25.
Többek között az Apáczai Nevelési Központról, és a belvárosi 16 tantermes általános iskoláról.
- 8880 JUHÁSZ Erzsébet: Hild-díj Pécsnek. Megújul a történelmi belváros. = Magyar Hírlap, 86.12.28: 3.
- 8881 KERNER Gábor: „Kétség” az egységből? Nem bocsánatos bűn. = DN, 86.1.4: 4, ill.
A belvárosi rekonstrukcióról, közelebbről a Kóczián-házról.
- 8882 KISTELEGI István: Pécs, történelmi belváros rehabilitációjáról. = Magyar Építőipar, 86.9–10: 542–554, ill.
- 8883 [KONCZ István, Sz.] Sz. Koncz I.: Ahogy a kivitelezők látják. Napház. = DN, 86.8.10: 3, ill.
- 8884 KÖVES György: MÁV kocsijavító műhely, Pécs–Pécsbányarendező. = Magyar Építőipar, 86.1–2: 105, ill.
- 8885 [MARAFKÓ László] marafkó: UNESCO-védettség? A jövőbe mentett belváros. = Magyar Nemzet, 86.7.3: 6, ill.
- 8886 [MARTON Gyöngyi] M. Gy.: Bontják és építik a Pannonia Szállót. = DN, 86.5.7: 1, ill.
- 8887 Meggyorsul a pécsi belváros rekonstrukciója. = Építéstechnika, 86.3: 73.
- 8888 Meggyorsul a pécsi belváros rekonstrukciója. = Népszabadság, 86.4.23: 9.
- 8889 Megszépült városháza. Kvarcvezérlésű óra az erősebb toronyban. = Esti Hírlap, 86.8.15: 3.
- 8890 MENDŐL Zsuzsa: Szóvá tesszük. Forbát-villa. = DN, 86.4.25: 3.
Kálvária dülő 4.
- 8891 Miniszteri értekezlet Pécssett: Napirenden a belváros rekonstrukciója. = Népszava, 86.4.23: 5.
- 8892 MITZKI Ervin: A tervek valóra válnak. Pécs hétköznapijai és ünnepei. = Magyar Képes Újság, 86.11.27: 6–7, ill.
A város új létesítményeiről.
- 8893 MOLNÁR Zoltán – KUKAI Sándor: A pécsi belváros rehabilitációja. = PMSZ, 85.3: 3–9, ill.
- 8894 MÜLLER Mária: Garzonház Pécssett, a siklósi városrészben. = Magyar Építőipar, 86.1–2: 10, ill.
- 8895 P. F.: Hild-érem a belváros megújításáért. Patinás pécsi házak. = Vasárnapi Hírek, 86.11.30: 5, ill.
- 8896 Pécs, Győr. Megújuló belvárosok. = Vasárnapi Hírek, 86.9.21: 1.
- 8897 RÁCZ Margit: A Baranya Megyei Könyvtár bővítése. = Baranyai Könyvtáros, 86.1:15.
- 8898 S. Gy.: Megújuló pécsi belváros. = Tolna Megyei Népújság, 86.8.18:4, ill.
- 8899 SZÁSZ János: A pécsi kísérlet. Napépítészet a gyakorlatban. = Lakáskultúra, 86.6: 8–10, 12, ill.
- 8900 SZŐKE Zsuzsanna: Hozzászól az illetékes. Védett lesz a Forbát-villa. = DN, 86.5.15: 6.
- 8901 TAMÁS Enikő: Napimádó házak. = Kertészet és Szőlészet, 86.10.23: 13.
- 8902 TÓTH Zoltán: Építészet. Lakodalmas ház. = DN, 86.3.22: 7, ill.

- 8903 Umweltschutz – Energieökonomie. Heliophile Architektur: ein Zukunftstrend. = Budapesti Rundschau, 86.3.3: 6, ill.
- 8904 VARGHA Dezső: A Balokány tó rendezése és uszoda építése 1933-ban. = JMMÉ 28. Pécs 1984. 217–219, ill. B.
- 8905 VARGHA Dezső: Városkép- és műemlékvédelem Pécsen a II. világháború idején. = JPMÉ 29. Pécs 1985. 201–207. B.
- 8906 Várnagy Péter: Úttörőház, Pécs. = Magyar Építőipar, 86.1–2: 40–41, ill.
- 8907 WÉBER Tünde: Nincs új a nap alatt. = Siker, 86.11: 30–31, ill.
A napházzról.
L. még 9045, 9053, 9056, 9087.

428 Testvérvárosi kapcsolatok

- 8908 BARLAHIDAI Andrea: A zegzugos utcákon mindig akad látnivaló. Pécsiek Kútahyában. = DN, 86.10.4: 7, ill.
Baranya Táncgyűttes.
- 8909 –c–: Eszék. Magyar ipari termékek kiállítása. = Magyar Képes Újság, 86.6.19: 9, ill.
- 8910 [HARSFAI István] H. I.: Munkakapcsolat Fellbach és Pécs között. Kölcsönös érdekelttség. = DN, 86.7.5: 3, ill.
- 8911 MÉSZÁROS Attila: Fellbach Pécs új testvérvárosa. Dr. Richard von Weizsäcker, az NSZK államfője Baranyában. = DN, 86.10.16: 1, 2, ill.
- 8912 MIKLÓSVÁRI Zoltán: A fellbachi delegáció kapcsolatépítő megbeszélései. = DN, 86.10.17: 1, 2.
- 8913 MIKLÓSVÁRI Zoltán: Sikeres bemutatkozás a délnémet városban. Pécs és Fellbach kézfogása. = DN, 86.10.13: 1, 2.
- 8914 NAGY István: A szliveni küldöttség látogatásai. Aláírták az együttműködési megállapodást. = DN, 86.10.31: 5, ill.
- 8915 Pécsiek bemutatkozása az NSZK-ban. = Népszava, 86.10.9: 3.
Kiállítás Fellbachban.

429 Egyéb külföldi kapcsolatok

- 8916 BOZSIK [László] L.: Magyar származású Nobel-díjas. A POTE díszdoktora A. V. Schally amerikai professzor. = DN, 86.8.29: 1, ill.
- 8917 BOZSIK [László] L.: Pozsonyi és eszéki küldöttség a PMMF-en. = DN, 86.4.10: 5.
- 8918 BOZSIK [László] L.: Szükség van a két város kapcsolatára. A krakkói rádió elnökhelyettese Pécsen. = DN, 86.5.31: 11, ill.
- 8919 [GÁLDONYI Magdolna] G. M.: Békegyűlés a Mechanikai Laboratóriumban. Günter Drefahl professzor, az NDK Béketanács elnöke Pécsen. = DN, 86.5.22: 5.
- 8920 [HAVASI János] H. J.: Vendég az egyetemen. Marc Quaghebeur belga költő. = DN, 86.2.22: 8.
- 8921 K. E.: Együttműködési megállapodás. A krakkói Jagelló Egyetem vezetői a JPTE-n. = DN, 86.3.27: 5.
- 8922 K. E.: Jugoszláv vendégek a JPTE Tanárképző Karán. = DN, 86.5.24: 11.
- 8923 Közös kutatás huszonegy témában. Együttműködési megállapodás az

erfurti Orvosi Akadémia és a Pécsi Orvostudományi Egyetem között. = DN, 86.3.26: 5, ill.

8924 MARTON Gyöngyi: Kölcsönös tájékozódás, tapasztalatcsere. Finn jogászdelegáció Baranyában. = DN, 86.9.17: 5, ill.

8925 Még sok lehetőség áll előttünk. Diszdoktort avattak a Janus Pannonius Tudományegyetemen. = DN, 86.3.13: 1, ill.

8926 Pečuški prosvjetni radnici u Zagrebu. = Narodne Novine, 86.7.10: 1. Pécsi nemzetiségi közművelődési dolgozók látogatása Zágrábban.

8927 [ROSZPRIM Nándor] R. N.: Az Elektroszlavonija és a DÉDÁSZ együttműködése. = DN, 86.3.26: 5.

8928 A Ruhr-vidéki Fesztiválszínház a pécsi Ifjúsági Házban. = DN, 86.9.29: 5.

8929 [SAROK Zsuzsa] S. Zs.: Finn orvos-vendégek Pécsett. = DN, 86.8.27: 5, ill.

8930 [SAROK Zsuzsa] S. Zs.: Vendégünk Oxfordból. H. Colman professzor. = DN, 86.2.2: 5, ill.

44 Országgyűlési képviselők

8931 Baranya és Tolna képviselői együttes ülést tartottak. = Népszabadság, 86.5.16: 5.

A két szomszéd megye tanácsi szerveinek együttműködéséről.

8932 A megyehatár nem elválaszt... = Tolna Megyei Népújság, 86.6.14: 3, ill.

46 Közrend. Igazságügy

8933 FELSŐ Pál: Felmentették az író. Per a Zsákutca miatt. = Magyar Hírlap, 86.1.27: 7.

A Zsákutca c. film írója, Sárosi István ellen dr. Bohenszky György indított pert.

8934 [FELSŐ Pál] felső: Jogerős ítélet a Zsákutca-perben. Az író bűncselekmény hiányában felmentették. = Magyar Hírlap, 86.10.14: 7.

8935 HAVASI János: Ha per, hát... = Élet és Irodalom, 86.2.7: 9.

A Bohenszky-Sárosi perről.

8936 MÉSZÁROS Attila: Udvarias, kulturált és szakszerű intézkedések. Mindennapos küzdelem. Pécs közrendje és közbiztonsága megfelelő. = DN, 86.11.29: 3, ill.

8937 Pécsi vízmérgezés. Vádemelési javaslat. = Esti Hírlap, 86.11.6: 16.

47 Rendészet. Fegyveres testületek. MHSZ.

8938 Ecset és puska. = MHSZ Élet, 86.1.1: 16-17, ill.

A Zsolnay Gyárban működő MHSZ szocialista brigádokról.

8939 HAZAFI József: A munkáshatalomért, a szocializmusért. Történelmi lecke mindannyiunknak. = Népszava, 86.11.27: 6, ill.

Interjú Stein Henrik karhatalmista bányásszal.

8940 Honvédelmi nevelés a Pollack Mihály Műszaki Főiskolán. Egyetemekről, főiskolákról jelentjük. = MHSZ Élet, 86.8.15: 22-23.

L. még 8145, 8150, 8980.

- 8941 BERNÁTH József: Új feladatok előtt a megyei pedagógiai intézetek Dél-dunántúli körkép. = Köznevelés, 86.10.24: 3–4, ill.
Baranya Megyei Pedagógiai Intézet.
- 8942 [DÜCSŐ Csilla] D. Cs.: Hagyományos formák és kísérletek. Idegen-nyelv-tanítás a pécsi iskolákban. = DN, 86.9.26: 3, ill.
- 8943 K. E.: Javultak a zeneoktatás feltételei. Megújul a Pécsi Állami Zeneiskola. = DN, 86.9.13:11, ill.
L. még 8159

506 Nevelési központok

- 8944 CSÁSZÁR NAGY László: Nyitott kapuk az iskolában. = Magyar Nemzet, 86.6.26: mell. 4.
Az Apáczai Csere János Nevelési Központ 1-es sz. iskolájában működő iskolatanácsról.
- 8945 PURUCZKY Erzsébet: A pécsi Apáczai Nevelési Központ család gondozói rendszerének kialakulása, működése, fejlesztésének lehetséges módzatai. = Az iskola megújításának mai útjai. Tanulmányok az OPI Iskolakutatási és -fejlesztési Központjának tudományos kutatásaiból. 3. Bp. 1985. 51–65.
- 8946 [GÁRDONYI Tamás] G. T.: Példát kerestek, példa lettek. A jövő iskolája? = DN, 86.10.22: 3, ill.
Fábián Béla úti Általános Művelődési Központ.
- 8947 GOTHÁR Ferenc: Asztmás gyerekek számára készült iskolára alapozott egészségnevelési program. = Egészségnevelés, 86. 7–8: 170–171.
Az Apáczai Nevelési Központban.
- 8948 KERÉNYI Mária: Ahol „zenél” beszélnek. = Szabad Föld, 86.11.7: 13.
Zenei oktatás az Apáczai Nevelési Központban: Apagyai Mária zongoratanár munkájáról.
- 8949 KESERŰ Károly: Egy szervezési résztechnika –NCM– alkalmazásának első tapasztalatai az Apáczai Nevelési Központban. = Tanulmányok az OPI Iskolakutatási és -fejlesztési Központjának tudományos kutatásai-ból. 3. Bp. 1985. 69–84.
- 8950 KOMLÓSI Ákos: „Nyitnikék” Szülői levelek beindítás a családok nevelőfunkciójának erősítésére a pécsi Nevelési Központ körzetében. = Egészségnevelés, 86.6: 262–266.
- 8951 Kontrasty žizni odnogo nokoleniâ. = Pravda, 86.3.17: 4.
Az istenkúti iskoláról.
- 8952 NÉTI: Pszichodráma és katasztrófajáték. Én vagyok én? Töltse a hétvégét a karrieriskolában. = Mai Magazin, 86.8: 16–17.
Az Apáczai Nevelési Központ kísérletéről.
- 8953 REGE Sándor: Családosok. Járatlan utakon a gyermekekért. = Népszabadság, 86.11.17: 4.
Az Apáczai Nevelési Központtól.
- 8954 TELKES József: Iskolapszichológiai és család gondozói tapasztalatok a pécsi Apáczai Csere János Nevelési Központban. = Az iskola megújításának mai útjai. Tanulmányok az OPI Iskolakutatási és -fejlesztési Központjának tudományos kutatásaiból. 3. Bp. 1985. 13–48.
- 8955 TELKES József: Mentálhigiénés modellkísérlet a pécsi Apáczai Csere János Nevelési Központban. = Ifjúsági Szemle, 85.5: 55–56.

- 8956 Tíz éves a Fábrián Béla úti Általános Művelődési Központ, 1976–1986. Szerk. Bokor Béla, Detre Pálné. Pécs 1986, Fábrián úti Ált. Műv. Közp. 111 p.
- 8957 VARGA János: Integráció és improvizáció. Új utakon a zenepedagógia. = DN, 86.3: 5, ill.
Az Apáczai Nevelési Központban.
L. még 8751, 8774, 8971, 8973, 8975, 8982, 9101, 9105.

52 Általános iskolák

- 8958 ARMÁS János: Tízéves a II. Gyakorló Általános Iskola. = DN, 86.5. 7: 5.
- 8959 FATA, Márta: Eine Schule für die Zukunft. = Deutscher Kalender 1987. Bp. 1986. 138–139.
Belvárosi Általános Iskola.
- 8960 FENYVES Alajos: A Testnevelési Általános és Sportiskola működésének néhány alapkérdése. = Pedagógusképzés és iskolai innováció. Nemzetközi konferencia. Pécs 1986, JPTE. 85–91.
- 8961 [GALLOS Orsolya] G. O.: Felújítás előtt Pécs legrégebbi iskolája. = DN, 86.5.16: 5.
Mátyás király utcai Általános Iskola.
- 8962 GALLOS Orsolya: Orosz, német, angol, francia, olasz nyelven. Nyelvtanulás az 1. számú Gyakorló Iskolában. = DN, 86.3.7: 9, ill.
- 8963 A Janus Pannonius Tudományegyetem Tanárképző Kara 2. számú Gyakorló Általános Iskolájának emlékkönyve, 1986. Szerk. Lajtai László. Pécs 1986. 47 p., ill.
- 8964 KOZMA [Ferenc] F.: Dicséret illeti a tervezőt, kivitelezőt. Az új kertvárosi iskolában. = DN, 86.9.10: 5, ill.
Siklósi úti Általános Iskola.
- 8965 MORVAI Katalin: „Légy a papír”-jelenség. = Ötlet, 86.9.18: 12.
A Pécsi Testnevelő Általános és Sportiskola testnevelő tanárainak bevezetéséről.
- 8966 [ÓVÁRI Zsuzsanna] Ó. Zs.: Nem lesz fennakadás a tanításban. Felújítják az Egyetem utcai Általános Iskolát. = DN, 86.12.11: 5, ill.
- 8967 PÁLFI Diana: Harmincéves a Fehérhegyi Általános Iskola. A virágos tavaszok nem múltak el nyomtalanul. = MB, 86.7.22: 4, ill.
- 8968 Receptek Baranyából. Az első fecskék a TÁSI-ból. = Népsport, 86.1. 18: 5.
Pécsi Testnevelő Általános és Sportiskola.
L. még 8043, 8944, 8946, 8951, 9021.

53/54 Középiskolák

- 8969 10 éves jubileumi évkönyv. Szerk. Péter Tibor. Pécs 1985, Kodály Gimn. 64 p., ill.
Kodály Zoltán Gimnázium.
- 8970 [DUNAI Imre] D. I.: 12,5 millióért kelt el a Szénbányák egykori irodaépülete. Iskolavásárlás. = DN, 86.12.26: 1, ill.
Új épületet kap az Egészségügyi Szakközépiskola.
- 8971 [DÜCSŐ Csilla] D. Cs.: Világtörténet, földrajz, biológia – angol nyelven. Speciális gimnázium Pécssett. = DN, 86.2.14: 3, ill.
Az Apáczai Nevelési Központban.

- 8972 Emlékeztető: 110 éves a Pécsi Zrínyi Miklós Kereskedelmi Szakközépiskola. Ünnepi Iskolai Zrínyi Nap. 1985. nov. 22. Összeáll. Sas Gábor. Pécs 1986. 46 p., ill.
- 8973 FÖLDESSY Dénes: Kinai tagozatos gimnázium indul Pécssett. = Népszabadság, 86.5.4: 7.
Az Apáczai Nevelési Központban.
- 8974 GÁLLOS Orsolya: A technikusképzés első éve után. = DN, 86.8.7: 3.
A pécsi szakközépiskolákban.
- 8975 [GÁLLOS Orsolya] G. O.: Szeptember 1.: tanévkezdés. Apáczai Csere János nevelési Központ. = DN, 86.9.2: 1.
Az angol tannyelvű gimnáziumról.
- 8976 KONCZ István, Sz.: Kialakulóban az új iskolatípus. Műszaki szakközépiskola a Gépipariban. = DN, 86.12.2: 3, ill.
Zipernovszky Károly Szakközépiskola.
- 8977 KOVÁCS László-NÉMETH József: A pécsi földmérő szakközépiskola és a bányamérő utánpótlás összefüggései. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 85.12: 845–846.
- 8978 Lehet művezető, technológus, műszaki előadó. Technikusképzés a Széchenyiben és Zipernovszkyban. = DN, 86.1.14: 1, ill.
- 8979 [PÁLFI Diana] -pálfi-: Tízéves a pécsi Kodály Zoltán Gimnázium. Jubileumi ünnepség egykori és mai diákokkal. = MB, 86.1.7: 4, ill.
- 8980 ROSZPRIM Nándor: Bővítik a Kodály Gimnáziumot? Katonai kollégium Pécssett. = DN, 86.5.31: 4, ill.
- 8981 [KONCZ István, Sz.] Sz. K. I.: Újjáéled Pécssett a bányaiipari technikusképzés. = DN, 86.3.29: 5.
- 8982 Zweisprachiges Gymnasium in Fünfkirchen. Lektor und Bücher aus England. = Neue Zeitung. 86,9.20: 2.
Az angol tannyelvű gimnáziumról.
L. még 8119, 8184, 8190, 8782, 8857, 9021, 9024, 9026.

55 Egyetemek. Főiskolák.

- 8983 15 éves az épületgépész- és épületvillamos üzemmérnökök képzése a Pollack Mihály Műszaki Főiskolán. = Épületgépészeti Technika, 85.5: 97–102.
- 8984 BAKOS István: Régió – Tudomány – Egyetem Debrecen, Pécs és Szeged városában. = Tiszatáj, 86.4: 51–66.
- 8985 BARACS Ferencné stb.: Az új felvételi rendszer tapasztalatai. = Felsőoktatási Szemle, 86.4. 201–209.
A JPTE Tanárképző Kar testnevelés szakán.
- 8986 BOZSIK [László] L.: Együttműködési megállapodás négy megyével. A JPTE és a megyei tanácsok kölcsönösen segítik egymás munkáját. = DN, 86.11.13: 1, ill.
- 8987 BOZSIK [László] L.: A felsőoktatási intézmények vezetőinek tanácskozása. A pécsi egyetemi klub. = DN, 86.2.26: 11, ill.
- 8988 CSEPELI György: Csoport és tanulás. = Felsőoktatási Szemle, 86.9: 513–522.
A JPTE-n végzett kísérletek alapján.
- 8989 DÉCSI Ágnes: Életünket és vérünket. Klub közadakozásból. = Magyar Ifjúság, 86.12.12:18–19, ill.
Pécsi egyetemi klub.

- 8990 Dél-Dunántúl egyetemei – Együttműködés. = Somogyi Néplap, 86.3.6: 3.
- 8991 [DUNAI Imre] D. I.: Nőtt a színvonalas publikációk aránya. A tudományos kutatómunka eredményei a POTE-n. = DN, 86.10.31: 3.
- 8992 Egységes tanárképzés Pécsen = Somogyi Néplap, 86.9.25:5.
- 8993 Energiagazdálkodási üzemmérnökök. = Népszabadság, 86.10.23: 8.
Első végzős évfolyam a Pollack Mihály Műszaki Főiskolán.
- 8994 GRÜNWALD Géza: Tudatosabban vállalni a haladást szolgáló konfliktusokat. Magasfokú elméleti felkészültség, új iránti fogékonyság. = Universitas, 86. aug.: 7, ill.
Beszélgetés Piti Zoltánnal, a városi tanács elnökével a pécsi felsőoktatási intézményekről.
- 8995 HALASZ Péter: A PMMF regionális számítóközpontjának TAF-rendszer. = A PMMF tudományos közleményei. 1985. Matematika. Pécs 1985. 165–173.
- 8996 HALLAMA Erzsébet: Janus-arc: Beszélgetés egy régi-új egyetemről. = Élet és Irodalom, 86.10.17: 7.
Ormos Mária rektor a JPTE fejlesztéséről.
- 8997 HAVASI János: Magyarország Európa tükrében. Nemzetiségi kutatások a JPTE-n. = DN, 86.6.14: 7.
- 8998 HEGYI István: Bemutatjuk a Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Tanárképző Karának Ének-Zene Tanszékét. = Az Ének-Zene Tanítása, 86.1: 35–40, ill.
- 8999 HODNIK Ildikó: Pályaalkalmassági vizsgálatok a POTE-n. Akit az Is-ten is orvosnak teremtett. = Universitas, 86.2.20:2.
- 9000 HORVÁTH Csaba: Egy felmérés tanulságai. Észrevételek a Janus Pannonius Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar hallgatóinak magyarságtudatáról. = Dolgozatok a filozófia és a tudományos szocializmus köréből. 2. Kiad. a JPTE. Pécs 1986. 35–57.
- 9001 KOMANOVICS József: A Pollack Mihály Műszaki Főiskola Marxizmus–Leninizmus Intézetének tudományos kutatómunkája az elmúlt 15 évben. = A PMMF tudományos közleményei 1986. Társadalomtudomány. Pécs 1986. 9–19.
- 9002 KOVÁCS Árpád–KUCSERA Gyula: A mérnöki továbbképzéssel kapcsolatos motivációk néhány aspektusa. = Felsőoktatási Szemle, 86.5: 266–271.
A Pollack Mihály Műszaki Főiskolán.
- 9003 KUN József: A pécsi kísérleti latinoktatás módszertani és tankönyvirási problémája a Janus Pannonius Tudományegyetem Történelem Tanszékén. = A Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Történettudományi Tanszékének évkönyve. 1985. Pécs 1986. 127–155.
- 9004 [MARAFKÓ László] m–ó: A szellemi hagyományokra építve. = Magyar Nemzet, 86.7.3: 6.
Janus Pannonius Tudományegyetem.
- 9005 MELEG Csilla–VASTAGH Zoltán: Egyetemista életmód? = Felsőoktatási Szemle, 86.3: 187–192.
A JPTE 2–3. éves hallgatói körében végzett vizsgálatról.
- 9006 MISKY György: Az orosznyelv-tanári továbbképzés korszerűsítése. = Felsőoktatási Szemle, 86.4: 224–226.
A Janus Pannonius Tudományegyetem Tanárképző Karán.

- 9007 A pécsi Orvostudományi Egyetem évkönyve. 1984–85. tanév. Szerk. Antal Ernő. Pécs 1986. 157 p., ill.
- 9008 A Pécsi Orvostudományi Egyetem tudományos munkásságának bibliográfiája. 3. köt. 1975–1984. Összeáll. Ruzsás Lajosné Faluhelyi Vera. Pécs 1986. 409 p.
- 9009 SIPOS Béla: A pécsi komplex tervező-elemző szakközgazdászokképzés oktatásmódszertani tapasztalatai. = Felsőoktatási Szemle, 86.1:19–23.
- 9010 SÜLE Tamás: Az Erzsébet Tudományegyetem orvosi kara, az önálló Pécsi Orvostudományi Egyetem rövid története és numizmatikai emlékei. = Communicatione de Historia Artis Medicinae. 97–99. 1982. 227–239.
- 9011 SÜLE Tamás: A pécsi egyetem egykori mecénása. Dr. Tóth Lajos. = DN, 86.7.9:3.
- 9012 –T–: Felvételi vizsgák előtt. Pécs egyetemem jártunk. = Vas Népe, 86.4.14:
- 9013 VÉGH G.: Tíz éve – AIESEC Pécsett. Széles látókörű közgazdászok. = DN, 86.12.3:5.
- A pécsi közgazdasági kar 1976 óta tagja a közgazdászhallgatók vizsgálószervezetének.
- L. még: 8041, 8048, 8072, 8073, 8075, 8079, 8087, 8088, 8106–8110, 8113–8118, 8122, 8123, 8125, 8132, 8142, 8153, 8164–8166, 8188, 8192–8194, 8206–8213, 8734, 8735, 8791, 8798, 8916, 8917, 8920–8923, 8925, 8940, 9020, 9023, 9025, 9067, 9084, 9093, 9094

56 Szakmunkásképzés

- 9014 g. i.: Kulcs a muzsikához. = Magyar Nemzet, 86.9.25: mell. 2.
Pécsi Géza zenepedagógusnak a pécsi és baranyai szakmunkásképző intézetekben folytatott kísérletéről.
- 9015 HUBER Kálmánné: Szakmunkástanulók könyvtárhasználata és olvasási szokásai. = Könyv és Nevelés, 85.6:245–250.
- 9016 KONCZ István, Sz.: Ülészett a városi tanács v. b. A szakmunkásképzés helyzete Pécsett. = DN, 86.9.13:11.
- 9017 PÉCSI Géza: Hogyan repül a páva? = Magyar Ifjúság, 86.2.21:41.
A szakmunkástanulók zenei neveléséről.
- 9018 RAJK András: Kulcs a muzsikához. Hátha mégis dalolhat a kalapács. = Új Tükör, 86.9.28:28.
Havasi János: Miért nem dalol a kalapács? és Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához c. könyvekről.

571 Nemzetiségi oktatás

- 8019 XVIII. századi bosnyák iskola Pécsett. = Délmagyarország, 86.7.4:5.
- 9020 BOZSIK [László] L.: Átalakulóban a nemzetiségi felsőoktatás. = DN, 86.6.12:3.
A JPTE Tanárképző Karán.
- 9021 FILAKOVIĆ, Stipan: Aktualnosti. Novi zakon o obrazovanju. Razgovor sa upraviteljom Milanom Ružinom. = Narodne Novine, 86.11.6:3.
Beszélgetés Ruzsin Milánnal, a Szerbhorvát Általános Iskola és Gimnázium igazgatójával.

- 9022 FILAKOVIĆ, Stipan: Jedno zanimljivo svjedočanstvo. = Narodne Novine, 86.2.13:3, ill.
Emlékezés az 1946-ban létesített pécsi délszláv nyelvű tanítóképző intézetére.
- 9023 FILAKOVIĆ, Stipan: Tragom prošlosti. Prije 40 godina započeo prvi tečaj za naše učitelje. = Narodne Novine, 86.6.26:3.
40 éve indult meg Pécssett a szerbhorvát nemzetiségi tanárképzés.
- 9024 [FILAKOVIĆ, Stipan] S. F.: U znaku njegovanja materinje riječi. Prva samostalna priredba naše pečuške gimnazije. = Narodne Novine, 86.3.20:2.
A szerbhorvát gimnáziumról.
- 9025 MAYER, Eva: 30 Jahre Lehrstuhl Deutsch in Fünfkirchen. = Neue Zeitung, 86.12.20:3, 5, ill.
30 éves a Tanárképző Kar német tanszéke.
- 9026 Nemzetiségi óvónőképzés Pécssett. = Köznevelés, 86.10.24:2.
A Janus Pannonius Gimnázium és Szakközépiskolában.
L. még: 8959.

6 MŰVELŐDÉS

- 9027 NÁDOR Tamás: „Nemcsak kenyérrel él az ember...” Pécsi kulturális napok 1946 májusában. = DN, 86.5.24:9.
- 9028 VARGHA Dezső: A Pécsi Írók, Művészek, Tudósok Szabad Szakszervezete kulturális tevékenysége a felszabadulást követő hónapokban. = A PMMF tudományos közleményei. 1986. Társadalomtudomány. Pécs 1986. 162–178.
- 9029 [WALLINGER Endre] W. E.: Hírünk a világban. Merre jártunk 1985-ben? = DN, 86.3.8:8, ill.
Pécsi és baranyai előadóművészek, amatőr együttesek külföldön.
L. még: 8926.

602 Tudományos intézetek, bizottságok

- 9030 BARLAHIDLAI Andrea: Akadémiai társadalomtudományi intézet Pécssett. Regionális Kutatások Központja. = DN, 86.4.19:7, ill.
- 9031 Cs. T.: A regionális kutatások öt éve. = Somogyi Néplap, 86.4.17:5.
MTA Regionális Kutatások Központja.
- 9032 CSEFKÓ Ferenc: Tudományos központ Pécssett. = Kalendárium az 1987. évre. Pécs 1986. 174–178.
- 9033 Cs. T.: Tudomány életközben. Interjú Enyedi Györggyel, a Regionális Kutatások Központjának főigazgatójával. = Somogyi Néplap, 86.6.21:1.
- 9034 Tájékoztató Pécssett. Kutatások a regionális fejlődésről. = Népszabadság, 86.4.17:9.
- 9035 A tudomány az idegenforgalomért. = Népszabadság, 86.6.18:4.
A Pécsi Akadémiai Bizottság idegenforgalmi munkabizottságáról.

605 Tudományos ülések. Kongresszusok. Konferenciák

- 9036 BALOG [Nándor] N.: Véleménycsere. Befejeződtek a növényvédelmi és agrokémiai napok. = DN, 86.3.6:5.

- 9037 Bányagazdasági konferencia Pécssett. = DN, 86.10.11:1.
- 9038 Baranyai tudományos hetek. = Magyar Nemzet, 86.3.6:5.
- 9039 [BARLAHIDAI Andrea] B. A.: Bihari Ottó emlékülés. = DN, 86.4.23:5.
- 9040 [BARLAHIDAI Andrea] B. A.: Disszertáció és film a magyar zeneoktatásról. Holland–magyar zeneoktatási szimpozionum. = DN, 86.10.2:5, ill.
- 9041 [BARLAHIDAI Andrea] B. A.: Az élő sejt fizikai sajátossága. Ernst Jenő emlékszimpozionum Pécssett. = DN, 86.4.7:5.
- 9042 [BARLAHIDAI Andrea] B. A.: KGST-tanácskozás Pécssett. Az atomerőművi hulladékok feldolgoása. = DN, 86.4.16:5.
- 9043 Befejeződtek a Pannonia mezőgazdasági napok. = DN, 86.5.31:11.
- 9044 BOKOR László: Nemzetközi konténertanácskozás Pécssett. = Közlekedési Közöny, 86.5.18:336.
- 9045 CSEFKŐ Judit–HORVÁTH Teréz: Energiatakarékosság. Előre a természethez! Konferencia Pécssett. Napház a Mecsek alján. = Népszabadság, 86.9.7:25, ill.
- 9046 [CSÉPÁNYI Katalin, L.] L. Cs. K.: Kollokvium a közet- és gázkitörésveszélyről. = DN, 86.9.24:5.
- 9047 CSILLAG László–FOJTÍK János: A vállalati magatartást alakító gazdasági és társadalmi tényezők. = Közgazdasági Szemle, 86.1:110–116. Konferencia a JPTE Közgazdaságtudományi Karán.
- 9048 FARAGÓ László: A kisvárosok szerepe a településhálózatban. Pécs, 1985. május 30–31. = Társadalomkutatás, 85.4:79–81.
- 9049 FARKAS Béla–JOBBA József: A XXIV. bányamérő továbbképző és tapasztalatcsere. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 85.11:781–782.
- 9050 FARKAS Ferenc: Tudományos tanácskozás Pécssett a kedvezőtlen és károsító munkakörülmények közgazdasági elemzéséről. = Munkaügyi Szemle, 86.10:32–34.
- 9051 FILAKOVIĆ, Stipan: Otkriti prošlost. Medjunarodna osmaništicka konferencija u Pečuhu. = Narodne Novine, 86.9.25:3. A pécsi nemzetközi oszmanisztikai konferenciáról.
- 9052 [FÖLDESSY Dénes] F. D.: Kongresszusi turizmus anno 1845. Pécs orvostörténeti emlékei. = DN, 86.9.29:5, ill. A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók 1845. évi vándorgyűléséről.
- 9053 [HÁRSFAI István] H. I.: Lakni, élni, közlekedni a történelmi városközpontokban. Európa – közös otthonunk. = DN, 86.9.19:1, ill. Nemzetközi szimpozionum.
- 9054 [HÁRSFAI István] H. I.: MUT elnökségi ülés Pécssett. A harmonikus településfejlesztés elismerése. = DN, 86.4.11:5, ill. Magyar Urbanisztikai Társaság.
- 9055 K. E.: Nemzetközi munkaértekezlet a nyirokszervek daganatos megbetegedéseiről. = DN, 86.12.3:5.
- 9056 K. V.: Nemzetközi építészeti konferencia a napenergia hasznosításáról. = Magyar Nemzet, 86.8.26:3.
- 9057 KÁPLÁR László: A magyar kereskedőházak jövője. = DN, 86.3.8:1. Országos külkereskedelmi konferencia.
- 9058 KOCSIS Károly: Területi statisztikai tudományos ülés Pécssett. = Földrajzi Értesítő, 85.1–2:151–153.

- 9059 KONCZ [István] I., Sz.: Bányaegezségügyi konferencia Pécssett. = DN, 86.5.9:5.
- 9060 KONCZ [István] I., Sz.: Koordinációs értekezlet Pécssett. Megindult a Dráva menti melioráció. = DN, 86.11.5:5.
- 9061 [KRISZTIÁN Béla] K. B.: Babics András-emlékülés. Az alkotó tudós. = MB, 86.10.28:4.
- 9062 KRISZTIÁN Béla: Bányászattörténeti konferencia Pécssett. = Bányászati és Kohászati Lapok. Bányászat, 86.3:205.
- 9063 Külkereskedelmi konferencia. = Népszabadság, 86.3.8:9.
- 9064 A Magyar Endokrinológiai és Anyagcsere Társaság XI. kongresszusa. DN, 86.8.25:1.
- 9065 MIKLÓSVÁRI [Zoltán] Z.: Konferencia Pécssett a gazdaságról. Ki kell mozdulni a holtpontról. = DN, 86.5.23:5.
- 9066 [MIKLÓSVÁRI Zoltán] M. Z.: A veszteségfeltárást kövesse a hasznosítás. Országos ellenőrzési konferencia Pécssett. = DN, 86.8.16:1, 2, ill.
- 9067 Műszaki kutató és oktató bázis. Tudományos ülés a pécsi Pollack Főiskola jubileumán. = Magyar Nemzet, 86.1.22:3.
- 9068 Német nemzetiségi közművelődés és a TIT Országos konferencia Pécssett. = DN, 86.4.26:11.
- 9069 Nemzetközi humánbiológiai szimpózium. = Népszava, 86.6.18:6.
- 9070 Nyelvtanítási stratégiák és taktikák. (Az 1981. október 21–22-i pécsi országos konferencia előadásai.) = Modern Nyelvtanítás, 86.1:5–107.
- 9071 OLÁH Imre: II. Országos Gyógyszerész Állatorvos Továbbképző Konferencia Pécs. = Krónika, 86.1:1–2.
- 9072 Országos ADR-Konferencia Pécssett. 1986.2.11–12. = Közlekedési Közöny, 86.11:195–203.
- 9073 Oszmanisztikai Világkongresszus. = Új Tükör, 86.9.21:43, ill. VII. Oszmanisztikai Világkongresszus.
- 9074 PAÁL László: Az aprófalvak közéleté és ifjúsága. Konferencia Pécssett. = Somogy, 86.2:109–110.
- 9075 K.: Pécs: Elnökségi ülés. = Népművelés, 86.8:34–35.
A Magyar Népművelők Egyesülete elnökségének 1986. június 17–18-i pécsi üléséről.
- 9076 [SAROK Zsuzsa] S. Zs.: A Magyar Haematológiai Társaság XI. nagygyűlése. Új terápiák a leukémia gyógyításában. = DN, 86.10.10:5.
- 9077 [SAROK Zsuzsa] S. Zs.: Magyarországon először. Lézerspectroscopiai szimpozium. = DN, 86.8.29:1, ill.
- 9078 [SAROK Zsuzsa] S. Zs.: Több a vegyszer okozta mérgezés. Munkahigiénikusok Társasága tudományos ülése. = DN, 86.10.3:1, ill.
- 9079 [SAROK Zsuzsa] S. Zs.: Tudományos tanácskozás az alkoholos májbetegségekről. III. pécsi hepatológiai napok. = DN, 86.9.27:11.
- 9080 SAROK Zsuzsa: Üzemegészségügyi tudományos konferencia Pécssett. Az egészség nem magánügy. = DN, 86.4.10:5.
- 9081 SZITA László: Konferencia a mecseki bányászat történetéről. = Levéltári Szemle, 86.1:95–96.
- 9082 SZUNYOGH Szabolcs. Történelemtanárok konferenciája. = Népszava, 86.7.22:6.
- 9083 Tudományos konferencia Pécssett. Település és kultúra. = DN, 86.11.29:2.
- 9084 Tudományos ülés a pécsi műszaki főiskolán. = Népszabadság, 86.1.22:9.

- 9085 Vasútorvosi napok Pécssett. = DN, 86.10.25:13.
 9086 WALLINGER Endre: Szeptember 7–11. Oszmanisztikai Világkongresszus Pécssett. = DN, 86.9.3:5.
 9087 WÉBER Tünde: Napház? Jó napot! Szolárépítészek Pécssett. = Siker, 86.3:38–39, ill.
 9088 Zamenhof-emlékünnepe Pécssett. = Népszabadság, 86.12.16:9.
 L. még: 8083, 8210

61 Könyvtárak

- 9089 [ÁRMAS János] A. J.: Bonyolult. = Universitas, 86.2.13:1.
 A Megyei Könyvtár szolgáltatásairól.
 9090 [ÁRMAS János] A. J.: Még egyszer a Megyei Könyvtárról. „... a tudományok bonyolódnak”. = Universitas, 86.4.17:4.
 9091 Baranya bibliotéka. Új és végleges helyen a könyvtár. = Esti Hírlap, 86.3.27:4.
 A Megyei Könyvtár helyismereti gyűjteményéről.
 9092 Die Bibliothek und die Nationalitäten. = Deutscher Kalender 1987. Bp. 1986. 177–179.
 9093 BODA Miklósné: A Janus Pannonius Tudományegyetem Könyvtára. = Baranyai Könyvtáros, 86.2:25–27.
 9094 BOZSIK László: Pécs, Egyetemi Könyvtár. Rekonstrukció és környéke. = DN, 86.8.23:8, ill.
 Beszélgetés dr. Tóth Tibor főigazgatóval.
 9095 [BOZSIK László] bozsi: Tudástár vagy futófolysó? Van egy könyvtár a tanárképzőn. = Universitas, 86.11.20:3.
 9096 FEHÉRVÁRI Klára: Az első tapasztalatok az olvasószolgálatban. = Baranyai Könyvtáros, 86.1:6–7, ill.
 9097 GÁLOSI Ágnes: A Pécsi Városi Könyvtár 1. sz. Várkonyi Nándor Fiókkönyvtárának fejlődése. A Griffaton-ház története. [Kézirat.] Pécs 1986. 13.
 9098 GÁRDONYI Tamás: Pécsi könyvtárnézőben. = Munka, 86.7:40–41.
 SZMT Központi Könyvtára.
 9099 GYÓRFI Csabáné: Gyermekkönyvtárak a városi könyvtárban. = Baranyai Könyvtáros, 86.2:12–13.
 9100 HUBER Kálmáné: Új gyűjtemények, új szolgáltatások. = Baranyai Könyvtáros, 86.1:8–10, ill.
 Baranya Megyei Könyvtár.
 9101 JELI József: A Fábrián Béla úti Nevelési Központ könyvtára. = Baranyai Könyvtáros, 86.2:18–21, ill.
 9102 K. E.: Kábel-tv a belvárosban. = DN, 86.4.23:3.
 A Baranya Megyei Könyvtár új szolgáltatásáról.
 9103 KERESZTES Ágnes: Olvasólámpás üvegablakon. = Új Tükör, 86.3.9:12–13, ill.
 Baranya Megyei Könyvtár.
 9104 MENDÖL Zsuzsa: A könyvtár új épületszárnya. = Baranyai Könyvtáros, 86.1:16–17.
 Baranya Megyei Könyvtár.
 9105 MOLNÁR Csabáné: Az Apáczai Nevelési Központ gyermekkönyvtára. = Baranyai Könyvtáros, 86.2:14.
 9106 [MOLNÁR Valéria] –Molnár–: Évi másfél millió forint beszerzésre.

Minden bányászattal kapcsolatos kiadványt felkutatunk! = MB, 86.2.25:4, ill.

Mecseki Szénbányák műszaki könyvtára.

9107 PINTÉR László: Huszonöt éves a Pécsi Városi Könyvtár. = Könyvtáros, 86.8:479-483.

9108 ROMÁN Lászlóné: A bonyolult is egyszerű lesz, ha ismerjük. = Universitas, 86.3.27:4.

Válasz Ármás János cikkére.

9109 RUPP, Mária: Iván-Fenyő-Gedenkbibliothek eingeweiht. = Daily News, 86.6.2:7.

9110 SURJÁN Miklós: Új feladatok előtt a „Baranya Könyvtár”. = Baranyai Könyvtáros, 86.1:11-14, ill.

A Baranya Megyei Könyvtár helyismereti gyűjteménye.

9111 TÜSKÉS Tibor: „Gazdagabban távozz...” = Új Tükör, 86.12.7:36-37, ill.

Az Egyetemi Könyvtár Klimó-gyűjteményéről.

9112 TÜSKÉS Tibor: Vallomások a könyvtárról. Weöres Sándor könyvtárai. Interjú kommentárokkal. = Könyvtáros, 86.9:556-561, ill.

Weöres Sándor pécsi éveiről és a Baranya Megyei Könyvtárról is.

L. még: 8727, 8729, 8800, 8897, 9015.

621 Tudományos ismeretterjesztés

9113 ESZTERHAI Katalin: Szabadegyetem. Közkívánatra: folytatása következik. = Népszava, 86.1.8:11.

Nyugdíjasok szabadegyeteme.

9114 FATA, Martha: Mehrsprachigkeit ist eine Lebensform. = Neue Zeitung, 86.1.25:5.

A TIT új nyelviskolájáról.

9115 GERNER Éva: 400 lernen Deutsch. Neue Sprachschule in Fünfkirchen. = Deutscher Kalender, 1987. Bp. 1986. 147-149.

9116 K. E.: Cseh, német, szovjet, kínai szakértők részvételével. Történelem-tanárok 12. nyári akadémiaja. = DN, 86.7.8:5, ill.

9117 KLAJČ-TARAĐIJA, Milica: TIT i narodnosti. = Narodne Novine, 86.11.13:3.

9118 Népek barátsága nyári egyetem Pécssett. = Népszabadság, 86.8.6:9.

9119 Nyelviskola Pécssett. = Népszabadság, 86.1.8:9, ill.

625 Művelődési házak

9120 [BARLAHIDAI Andrea] B. A.: 153 rendezvény: 100 949 résztvevővel. Pécs művelődési központja, a DOZSO. = DN, 86.8.14:3.

9121 BOZSIK László: Az IH és a középiskolások. = DN, 86.12.11:5.

Ifjúsági Ház.

9122 GALLOS Orsolya: Régi célok – új ötletek. Pedagógusklubok a Nevelők Házában. = DN, 86.6.12:3, ill.

Beszélgetés Sarkadi Eszter igazgatóval.

9123 [GÁRDONYI Tamás] G. T.: Fogjuk meg a csengőt...! A ház és a szándék. = DN, 86.5.10:8.

A Művészetek Háza terveiről.

9124 Színházról, büféről és másról. Őszi évad előtt a művelődési ház. = Mecseki Ércbányász, 1. 86.9.15:4, 2. 86.10.1:4.

Ságvári Művelődési Ház.

L. még: 8731.

- 9125 ACZÉL György: Az értékörző és értékteremtő színház. = Új Tükör, 86.10.19:18, ill.
A felújított Kamaraszínház 1986. okt. 10-én tartott avatőünnepségén elhangzott beszéd.
- 9126 BÁN Magda: Kell a nevetés! = Film, Színház, Muzsika, 86.5.24:15, ill.
A Bóbita Bábegyüttesről.
- 9127 Felavatták a Pécsi Kamaraszínházat. Aczél György az ünnepségen. = Népszabadság, 86.10.13:7.
- 9128 FÖLDESSY Dénes: Kell-e újjáépíteni a magyar színházakat? És önök szerint? = Képes 7, 86.5.17:34–36, ill.
A kaposvári, a szegedi és a pécsi színházokról.
- 9129 [GÁRDONYI Tamás] G. T.: Amatőrök és alkalmi társulatok. Színház a színházon kívül. = DN, 86.12.13:8, ill.
Egyetemi Színpad, Nyitott Színpad, Harmadik Színpad, Komlói Játekszín.
- 9130 GÁRDONYI Tamás: Pécsi Nemzeti Színház. Új köntösök. Centenárium öt év múlva. A „kakasülő” átrendezése. = Magyarország, 86.7.13:26, ill.
- 9131 [GÁRDONYI Tamás] G. T.: Színházavatás. Tanítás, köznevelés, élmény. = DN, 86.10.11:1, 13, ill.
- 9132 [HODNIK Ildikó] H. I.: Vélemények az Egyetemi Színpadról. Egy alma ürügyén. = Universitas, 86.3.13:4.
- 9133 HODNIK Ildikó: Egy színház újjászületik. = Universitas, 86.10.9:4.
- 9134 ILLÉS Lajos: A televízió előtt. 25 éves a Pécsi Balett. = Népszava, 86.5.6:6.
Az együttesről készült tv-műsorról.
- 9135 –Kögo–: Pécsi jubileum felújítással. = Táncművészet, 86.1:22.
A Pécsi Balett bemutatkozásának 25. évfordulóján tartott ünnepélyről.
- 9136 LASTIĆ, Ljubomir: Posle smotre kazališnih amatera u Pečuhu. = Narodne Novine, 86.5.22:3, ill.
Az amatőr művészek találkozójáról.
- 9137 MÁRFI Attila: A pécsi szitjátzás történetéből a századfordulón. Isadora Duncan Pécssett. = Kalendárium az 1987. évre. Szerk. Pálinkás György. Pécs 1986. 35–40.
- 9138 MARTON Mária: Pókháló, avagy mi újság Pécssett? = Képes 7, 86.4.12:31–34, ill.
Pécsi Balett.
- 9139 Mozgatható színpad és nézőtér. A Pécsi Kamaraszínház technikai újdonságai. = Dolgozók Lapja, 86.12.6:9, ill.
- 9140 RÉTHY István: Egyetemisták maszkban. Színház az Anna utcában. = Népszabadság, 86.4.7:6, ill.
Pécsi Egyetemi Színpad.
- 9141 ROCKOV: „Tamo na krajevima Baranye...” Ljetno kazalište. = Mađarska Nedelja, 86.6.22:5.
A Pécsi Nyári Színházról.
- 9142 SÁFRÁN István: Nyári színház Pécssett. = Népszabadság, 86.6.9:7.
- 9143 SÁFRÁN István: A város szereti a színházat. Pécsi pénzügyek a függöny mögött. = Népszabadság, 86.6.20:4, ill.

- 9144 SIKLÓS Mária: A Pécsi Nemzeti Színház rekonstrukciója. = Színház-technikai Fórum, 1986. szept.: 4–5.
- 9145 Színházat avattak Pécsen. = Magyar Nemzet, 86.10.11:9.
- 9146 SZUDY Eszter: Tánccosok fizetése, tánccosok jövedelme. 4. = Táncművészet, 86.3.24–28, ill.
Beszélgetés Tóth Sándorral, a Pécsi Balett igazgatójával.
- 9147 TAKÁCS István: Aminek örülhetünk. = Népszava, 86.10.1:6.
A felújított Kamaraszínházról.
- 9148 TAKÁCS István: Pécsi változatok. = Népszava, 86.10.13:9.
A felújított Kamaraszínházról.
- 9149 TÖMÖRY Márta: Huszonöt éves a Bóbita. = Színház, 86.12:16–18.
- 9150 VÁRHELYI András: Majd aztán pártolunk. = Magyar Ifjúság, 86.2.7:27–29, ill.
Interjú a Pécsi Nemzeti Színház művészeivel.
- 9151 VARJÚ Erika: Színház, színészkirály. = Délmagyarország, 86.7.8:5.
A Pécsi Nemzeti Színház rekonstrukciójáról.
- 9152 WALLINGER Endre: Öt éve profiszínházként. Negyedszázad a báb-művészetben. Jubileumi interjú Kós Lajossal, a Bóbita művészeti vezetőjével. = DN, 86.11.22:8.
- 9153 [WALLINGER Endre] W. E.: Utolsó simítások. Beköltözés előtt a Kamaraszínház. = DN, 86.2.8:8, ill.
L. még: 8037, 8039, 8074, 8135, 8157, 8174, 8183, 8199.

64 Film. Rádió. Televízió

- 9154 (a. 1.): Évgyűrűk. = Magyar Ifjúság, 86.11.28:6.
Az MTV pécsi és szegedi stúdiójának közös műsorairól.
- 9155 ANTAL István: Pécsre került a Mari Kuttna-díj. Beszélgetés Reisenbüchler Sándorral és Kismányoky Károllyal. = Film, Színház Muzsika, 86.3.29:18, ill.
A kitüntetett Kismányoky Károly animációs filmrendező.
- 9156 BÉKÉS Sándor: Az első évtized. Tények, adatok, események a Magyar Televízió Pécsi Körzeti Stúdiójának történetéből. 1976–1986. Pécs 1986. Baranya Megyei Művelődési Központ. 221 p., ill.
- 9157 BÉKÉS Sándor: A közösségi televíziók megteremtésének útján. = Tömegkommunikáció és regionalitás. Debrecen 1985, MTA DAB. 101–109.
- 9158 CSÁNYI László: A pécsi példa. = Tolna Megyei Népművelés, 86.10.14:4.
A Pécsi Körzeti Stúdió a Pécsi Modern Magyar Képtárról készített filmjéről.
- 9159 GÁLLOS Orsolya: Szlovén–magyar film Mátyás királyról. A tízéves pécsi televízió nemzetközi kapcsolatai. = DN, 86.8.20:9, ill.
- 9160 [GÁRDONYI Tamás] G. T.: Fejlesztés, jobb körülmények. Pécsi tévé-műsor – az egész városban. = DN, 86.6.25:5.
- 9161 HANCZIK János–SASVARI László: A „Retina” amatőr filmstúdió története és programja 1982–1985. = Amatőr Film, 86.3:24–30.
Szigetváron, majd Pécsen működött.
- 9162 KLAJČ-TARADŽIJA, Milica: Školska godina na „radio-valovima”. = Narodne Novine, 86.11.13:1.
A Pécsi Rádió szerbhorvát nemzetiségi műsoráról.

- 9163 LEIPOLD, Peter: Gute Gesundheit, Teutschstund! = Neue Zeitung, 86. 12.20:4–5, ill.
A Pécsi Rádió német nemzetiségi adásainak munkatársaival beszélgetés.
- 9164 REGÓS Sándor–BÉKÉS Sándor: Körzeti televíziózás. A második évtized küszöbén. = RTV Újság, 86.11.10–16:4, ill.
A pécsi és szegedi körzeti stúdiókról.
- 9165 Schulfunk. Warum man ihn hört und mitmacht. = Deutscher Kalender 1987. Bp. 1986. 144–147.
A Pécsi Rádió műsorairól.
- 9166 SZEKFŰ András: Kertváros és Gazdagrét – szociológus szemmel a kábeltelvízió fogadtatásáról. = Ötlet, 86.8.21:10.
- 9167 T. R.: Tízéves a Magyar Televízió Pécsi Körzeti Stúdiója. Tények, adatok, vélemények. = Somogyi Néplap, 86.12.27:5.
- 9168 Új lehetőségek a dél-dunántúli televíziózásban. = Somogyi Néplap, 86. 1.2:5.
A MTV pécsi körzeti stúdiójáról.
L. még: 9102.

65 Zenei élet

- 9169 A. P.: Szélkiáltó. = Magyar Ifjúság, 86.5.2:31, ill.
A Szélkiáltó Együttesről.
- 9170 BANKÓ András: Édesített keserűség. A Szélkiáltó együttes albuma. = Magyar Nemzet, 86.10.9:4.
- 9171 [BIERNACZKY Szilárd] B. Sz.: Maradjon fesztivál! Tizenkettedszer Pécssett. = Kóta, 86.6:7–8, ill.
A 12. Kamarakórus Fesztiválról.
- 9172 BIERNACZKY Szilárd: Nemzetközi kamarakórus-fesztivál Pécssett. = Kritika, 86.9:45–46.
- 9173 BORNEMISSZA Péter: Big Band Pécssett. = Jazz, 85.2:4–5, ill.
A zenekar megalakulásáról.
- 9174 A fesztiválról kérdeztük. = Kóta, 86.6:9, ill.
A Kamarakórus Fesztiválról nyilatkozik A. Minyin és Benkő Gyula.
- 9175 Fünfkirchner Eröffnung des Liszt-Jahres. = Neue Zeitung, 86.3.29:5.
A Liszt-év pécsi megnyitása.
- 9176 GÁRDONYI Tamás: 1988: Europa Cantat Pécssett. Nemzetközi Kamarakórus Fesztivál. = Új Tükör, 86.4.27:29, ill.
- 9177 GÁRDONYI Tamás: Kórusok, koncertek, kilométerek. = DN, 86.10. 18:8.
A Nevelők Háza Kamarakórusáról.
- 9178 [GÁRDONYI Tamás] G. T.: Ünnepi hangverseny, megemlékezés, kiállítás. Liszt-ünnepségek Pécssett. = DN, 86.7.29:1, ill.
- 9179 HARCOS Ottó: Fénylenek a kürtök. = MB, 86.2.4:4, ill.
A vasasi bányászzenekarról.
- 9180 K. E.: A Bach Énekegyüttes. = DN, 86.12.17:3, ill.
- 9181 NÁDOR Tamás: Daljáték Liszt Ferenc életéről. = DN, 86.2.8:8.
Az 1936. évi Liszt-ünnepségekről.
- 9182 NÁDOR Tamás: Énekeljeteek szárnyalón! Bárdos Lajos és Pécs-Baranya. = DN, 86.12.13:9, ill.

- 9183 NÁDOR Tamás: Háromezer munkás dalosversenye. Pécsi kórustalálkozó – ötven évvel ezelőtt. = DN, 86.5.31:9.
- 9184 NÁDOR Tamás: Liszt és Pécs. = Új Ember, 86.8.3:6.
A zeneszerző 1846. évi pécsi tartózkodásáról.
- 9185 NÁDOR Tamás: Liszt Ferenc, Bartók Béla, Kodály Zoltán és Pécs-Baranya. Pécs 1986, Baranya Megyei Művelődési Központ. 248 p., ill.
- 9186 NÁDOR Tamás: Liszt Ferenc és Pécs-Baranya. Pécs 1986, Baranya Megyei Művelődési Központ. 62 p., ill. B. 59–63.
A 9185. számon leírt kolligátum első része.
- 9187 NÁDOR Tamás: Művészeti hetek Pécssett – 1941-ben. = DN, 86.2.1:8, ill.
- 9188 NÁDOR Tamás: Nádasdon és Pécssett. = DN, 86.11.7:9, ill.
Liszt Ferencről.
- 9189 NÁDOR Tamás: Pécsi együttesek külföldi turnén. A MÉV fúvószenekara. = DN, 86.10.1:3.
- 9190 NÁDOR Tamás: Pécsi hangversenyprogramok. = Népszava, 86.4.1:8.
Az április 4–8-ig tartó nemzetközi kamarakórus-fesztiválról.
- 9191 NÁDOR Tamás: Ünnepi játékok Pécssett 1936-ban. = DN, 86.6.14:8, ill.
- 9192 PETŐ Anikó: A zene a mindenem. Én ilyennek látom a zenekart? = MB, 86.12.16:4, ill.
A Mecseki Szénbányák koncert-fúvószenekaráról.
- 9193 SZALAI Ágnes, C.: Figyelem és lelkesedés. A Pannon Volán Bartók Férfikaráról. = Kóta, 86.2:9–10, ill.
- 9194 [SZALAI Ágnes, C.] (–C. Szalai–): A kamarakórus: műfaj. Beszélgetés Eskil Hemberggel. = Kóta, 86.6:8–9, ill.
A Pécsi Kamarakórus Fesztivál tapasztalatairól.
- 9195 SZÁNTÓ Péter: Szélkialtó: Keserédes. = Élet és Irodalom, 86.6.6:9.
- 9196 (T. I.): Kulcs a muzsikához. Pécsi szerzők közös hanglemeze. = DN, 86.11.19:3.
- 9197 T. K.: Carl Orff nyomdokán. = Somogyi Néplap, 86.4.17:5, ill.
A pécsi Nagy Lajos Gimnázium Orff együtteséről.
- 9198 TÓTH István: Régi pécsi ünnepi játékok. = Új Ember, 86.2.2:6.
Nádor Tamás könyve kapcsán.
- 9199 TÖRTELY Zsuzsa: Az életmű megismerése, a hagyomány ápolása. A Liszt Ferenc Társaság pécsi csoportjának munkájáról. = DN, 86.4.19:8.
- 9200 Az ünnepről jelentjük. Pécsi seregszemle. = Vasárnapi Hírek, 86.4.5:3.
Nemzetközi Kamarakórus Fesztivál.
- 9201 VARGA [János] J.: Koncert előtt... Zene – reggeltől estig. Bemutatjuk a Pécsi Szimfonikusok Vonósnyegését. = DN, 86.2.24:4, ill.
- 9202 VARGHA Dezső: Hatvan éve történt. A Pécsi Dalárda Királydíja az 1925-ös Soproni Országos Dalosversenyen. = Kóta, 86.3:4,
- 9203 VARGHA Dezső: Híres pécsi énekkarok, zenekarok. A Pécsi Dalárda (1847, 1862–1950). = DN, 86.1.10:6, ill.
- 9204 VARGHA Dezső: Híres pécsi énekkarok, zenekarok. A Pécsi Szeráfi Kórus (1929–1959). = DN, 86.3.14:6, ill.
- 9205 VARGHA Dezső: Híres pécsi énekkarok, zenekarok. A Pécsi Zenekedvelők Egyesülete (1895–1950). = DN, 86.2.28:6, ill.
- 9206 VARGHA Dezső: Kodály Zoltán Pécssett. Negyven éve történt. = Kóta, 86.2:4.

- 9207 VARGHA Dezső: Országos dalosünnepély Pécssett 1886-ban. = Magyar Nemzet, 86.9.16:4.
- 9208 VARGHA Dezső: Száz éve történt... Országos Dalárünnepély Pécssett, 1886-ban. = DN, 86.8.1:6.
- 9209 VÁRNAI Ferenc: A magyar zenei műveltség magvetése. = Kóta, 86.2:4-5.
Kodály Zoltán 1945. őszi pécsi tartózkodásáról.
- 9210 [VÁRNAI Ferenc] V. F.: Szédületes lendületű muzsika. A pécsi vasutas fúvószenekarról. = Kóta, 86.2:8, ill.
- 9211 VONYÓ József: Pécsi együttesek külföldi turnén. A JPTE női kamarakórusa. = DN, 86.10.1:3.
- 9212 WALLINGER Endre: Értékeink itthon és a világban. Gondolatok egy pécsi bányászzenekar házi koncertje közben. = DN, 86.7.12:8, ill.
A MÉV fúvószenekarról.
- 9213 WALLINGER Endre: Kórusfesztivál után, Europa Cantat előtt. = DN, 86.4.12:8, ill.
L. még: 8032, 8033, 8119, 8184, 8195-8197, 8204.

66 Képzőművészet. Képzőművészeti kiállítások

- 9214 A. J.: Országos Kerámia Biennálé - Pécs. = Új Tükör, 86.11.2:24-25, ill.
- 9215 AKNAI Tamás: Jugoszláv kulturális plakátok. Pécsi Galéria, 1986. I. 10.-II. 9. = Művészet, 86.5:58-60.
- 9216 BOZSIK [László] L.: Gazder Antal, Fürtös György, Török János. Maradandó alkotások - mindenkinek. = DN, 86.5.4:3, ill.
A Zsolnay gyár SZOT-díjas tervezőkollektívájáról.
- 9217 FELD, Maria: 9. Keramik-Biennale in Fünfkirchen = Neue Zeitung, 87.8.9:8.
- 9218 GÁRDONYI Tamás: Kiállítások Pécssett. Divatok, irányzatok. = Magyarország, 86.6.15:26, ill.
A Pécsi Galériáról.
- 9219 HAVASI János: A Zsolnayval is jó házasságot kötöttek. Iparművészek az iparban. = Népszabadság, 86.4.19:17, ill.
Halina Krawczun és Keményffy Gábor kerámikusokról.
- 9220 Kerámiabiennálé Pécssett. Áadták a legjobb alkotók díjait. = Népszabadság, 86.7.7:7.
- 9221 KESERŰ Katalin: Méltatás és dokumentum. Kigyós Sándor szobrairól. = Művészet, 86.2:8-15.
- 9222 KOVÁCS Orsolya: Kós Lajos bábjai a Pécsi Kisgalériában. = DN, 86.4.12:8.
- 9223 KOVÁCS Orsolya: Pécsi Galéria. Országos Kerámia Biennálé. = DN, 86.7.19:9.
- 9224 MEZEI Ottó: Egy mához szóló művész. Molnár Sándor rajzkiállítása. Óbuda Galéria, 1986. március. = Művészet, 86.8:59-61, ill.
- 9225 PÉNTEK Imre: Avantgard és „rügyfakadás” közt... A pécsi 9. Országos Kerámia Biennáléről. = Napló (Veszprém), 86.9.13:12, ill.
- 9226 ROISZ Andrásné: A tűzzománc a kezében életre kelt. A mester és tanítványai. = Mecseki Ércbányász, 86.2.1:5, ill.
Horváth Olivér festőművész és tanítványai.

- 9227 SZABÓ Ernő, P.: Geometrikus törekvések a hetvenes években. = Művészet, 86.6:6–11.
A Pécsi Műhelyről is.
- 9228 SZÁSZ János: Egy csendes jubileum. = Fotó, 86.3:116–117, ill.
A Pécsi Postaigazgatóság Szakszervezeti Fotóköréről.
- 9229 SZÁSZ János: Ezerarcú Pécs. = Fotó, 86.6:258–261, ill.
Fotókiállítás az Ifjúsági Házban.
- 9230 TŰSKÉS Tibor: Kigyós Sándor szobrai. Művelődési Ház, Pécsvarad. = Új Tükör, 86.6.1:4.
- 9231 VARSÁNYI Gyula: Kerámiabiennálé Pécsett. = Népszabadság, 86.8.1:8, ill.
L. még: 8128, 8129, 8136–8141, 8146, 8152, 8160, 8167, 8187, 8624,

67 Irodalom

- 9232 GÁRDONYI Tamás: Tartalmas szervezeti munka, irodalmi sikerek. = DN, 86.2.15:8, ill.
A dél-dunántúli írócsoport 1985. évi munkájáról.
- 9233 HAJZER Lajos: Még egyszer a velencei kalmárról – pécsi szemmel. = DN, 86.6.21:7, ill.
Jánosi Engel József: A római kalmár c. drámájáról.
- 9234 HAVASI János: Amit már nem kell fölfedezni... Néhány szubjektív jegyzet pécsi írók Eszék környéki látogatásáról. = Magyar Képes Újság, 86.11.27:15, ill.
Galambosi László, Makay Ida.
L. még: 8045, 8050–8071, 8076, 8085, 8090, 8120, 8121, 8154–8156, 8202, 9325,

674 Sajtó

- 9235 [ÁRMÁS János] (áj): A tudományegyetem folyóirata. Megjelent a Janus. = Universitas, 86.12.4:1, ill.
- 9236 BÉKÉS Sándor: A pécsi sajtó 40 éve. = Évfordulók, sorsfordulók. Pécs 1985. 127–164. (A Dunántúli Napló zsebkönyvtára 6.)
- 9237 BOZSIK László: Új folyóirat indul Pécsett. Janus. = DN, 86.12.10:3.
- 9238 (buza): Pécsről jelentjük. Janus, az egyarcú. = Magyar Nemzet, 86.12.8:6.
Az egyetem új folyóiratáról.
- 9239 [GÁLLOS Orsolya] G. O.: A Pannonia Könyvek új kiadványa. A Minerva folyóirat története. = DN, 86.3.14:5.
- 9240 [GÁRDONYI Tamás] G. T.: Mérleg és tervek. A kultúrát szélesen értelmezve. = DN, 86.1.11:8.
A Baranyai Művelődés öt évéről.
- 9241 HARGITAI Pál: Szakszervezeti kongresszus a megszállt Baranyában. = Munka, 86.10:5.
A Pécs-Baranyai Szakszervezeti Tanács kongresszusára megjelent Szakszervezeti Közlönyről (1921. aug. 14.).
- 9242 HUBER Kálmáné: A Minerva folyóirat története és repertórium, 1922–1944. Pécs 1986, Baranya Megyei Könyvtár. 63 p. (Pannonia könyvek.)

- 9243 [KRISZTIÁN Béla] K. B.: Előre új rohammunkára! Bányásmelléklet 40 éve. = MB, 86.8.5:4.
 Az Új Dunántúl 1946. aug. 24-én először megjelent mellékletéről.
- 9244 Nyílt tér. Chronica Ludovici. = Ifjúsági Magazin, 86.3:23.
 A pécsi Nagy Lajos Gimnázium híradójáról.
- 9245 [PÉTER László] P. L.: A Minerva története és repertórium. = Élet és Irodalom, 86.5.2:6.
- 9246 TRIPOLSZKY László: Művelődési napló. Baranyai Művelődés. = Népszabadság, 86.1.31:7.
- 9247 (v. bálint): Janus. = Magyar Hírlap, 86.12.19:9, ill.
 Az új egyetemi folyóiratról.
- 9248 VARGA [János] J.: Új országos folyóirat indul Pécssett. Tér és Társadalom. = DN, 86.12.13:10.
 Az MTA Regionális Kutatások Központja kiadásában.

676 Könyvkiadás

- 9249 GÁLLOS Orsolya: Mi jelenik meg az idén? Pannonia Könyvek. = DN, 86.5.17:8.
- 9250 DEME Mária: Tiszteletadás Csorba Győzőnek. = Könyvvilág, 86.10:45.
 A költő 70. születésnapjára a Pannonia Könyvek sorozatban megjelent kötetéről.
- 9251 FÜZI László: Jegyzetek - „vidéki” könyvekről. Pécsi könyvek. = Forrás, 86.9:50-51.
 A Baranya Megyei Könyvtár kiadói tevékenységéről.
- 9252 [HALLAMA Erzsébet] H. E.: Könyv. Tiszteletadás Csorba Győzőnek. = DN, 86.12.13:8.
- 9253 [LOMBOSI Jenő] L. J.: A Dunántúli Napló zsebkönyvtára 7. kötete. Mi írjuk a történelmet. = DN, 86.9.7:4, ill.
- 9254 Minikunstbücher aus der Baranya. = Neue Zeitung, 86.10.4:2.
 A Mecsek Tourist kiadásában megjelenő mini könyvsorozatáról.
- 9255 ORCSIK Ferenc: Kiadói térkép - Abaújtól Zemplénig. Kiadói tervek a Mecsek alján. = Könyvvilág, 86.5:48.
- 9256 Pannonia könyvek Pécssett. = Népszabadság, 86.8.4:5.
 A Baranya Megyei Könyvtár kiadói tevékenységéről.
- 9257 SÁFRÁN István: Pannonia Könyvek - Pécsről. = Népszabadság, 86.5.22:7.
- 9258 SZITA László: Mi írjuk a történelmet. A Dunántúli Napló zsebkönyvtára (7). = DN, 86.10.4:9, ill.
- 9259 TRIPOLSZKY László: Pécsi tizenhárom. = Népszabadság, 86.8.27:7.
 Hallama Erzsébet: Fele játék, fele gyötrelm c. kötetéről.

68 Múzeumok, kiállítások

- 9260 Bányászati múzeum Pécs belvárosa alatt. = Népszabadság, 86.8.11:8.
- 9261 Bergbaumuseum unter der Innenstadt. = Neue Zeitung, 86.8.30:7.
- 9262 [DUNAI Imre]: D. I.: Megújul a Mecseki Bányászati Múzeum. = DN, 86.8.15:3, ill.
- 9263 GÁLLOS Orsolya: Dombay János emlékkiállítás. A baranyai múzeumi szervezet megteremtője. = DN, 86.3.25:5.

- 9264 [GÁRDONYI Tamás] G. T.: Martyn Ferenc életműve a közönség előtt. Új múzeum Pécssett. = Csongrád Megyei Hírlap, 86.12.28:4, ill.
- 9265 GÁRDONYI Tamás: Művészi tradíció, szüntelen megújulás. Bemutatjuk a pécsi Nemes Endre Múzeumot. = Népújság, (Heves), 86.5.23:4., ill., ua.: Tolna Megyei Népújság, 88.4.12:11, ill.
- 9266 HÁRS Éva: A Modern Magyar Képtár új szerzeményei. = JPMÉ 28. Pécs 1984. 255–300., ill.
- 9267 HÁRS Éva: Egy életút emléke. Bemutatjuk a Martyn Múzeumot. = DN, 86.11.7:9, ill.
- 9268 [HÁRSFAI István] H. I.: Készülnek a kiviteli tervek. Új román kőtár épül Pécssett. = DN, 86.5.2:3, ill.
- 9269 A Janus Pannonius Múzeum évkönyve. 28. (1983.) Fel. szerk. Uherkovich Ákos. Pécs 1984. 367 p., ill. B.
- 9270 A Janus Pannonius Múzeum évkönyve. 29. (1984.) Fel. szerk. Uherkovich Ákos. Pécs 1985. 301 p., ill. B.
- 9271 KESZI Erika–NÁDOR Tamás: Hangdokumentumok a Janus Pannonius Múzeumban. = JPMÉ 28. Pécs 1984. 355–359.
- 9272 SÁFRÁN István: Martyn-múzeum Pécssett. = Népszabadság, 86.10.9:6.
- 9273 ROMVÁRY Ferenc: Pécs. Amerigo Tot Múzeum. Bp. 1986. 16. p. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára 270.) B. 16.
- 9274 ROMVÁRY Ferenc: Pécs, Csontváry Múzeum. Bp. 1986. 16 p., ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára. 223.)
- 9275 ROMVÁRY Ferenc: Szabadtéri szoborkiállítás a Pintér kertben. = Kalendárium az 1987. évre. Pécs 1986. 178–184.
- 9276 SÁRKÁNY József: Új szerzemények a Modern Magyar Képtárban. = DN, 86.9.13:9, ill.
L. még 9109, 9158,

69 Régészet. Ásatások. Műemlékek. Szobrok

- 9277 BACHMANN Zoltán: A pécsi késő római emlékek védőépületének tervezése. = Múzeumi Műemlékvédelem, 86.15:133–150.
- 9278 BIBÓ István: Boros László: A pécsi székesegyház Pollack-féle átépítésének története. Baranyai Helytörténetírás, 1981. 293–352. = Művészettörténeti Értesítő, 84.1–2:90–91.
- 9279 CSORBA Győző: Numen adest. Borsos Miklós nyolcvanéves. = Kritika, 86.8:2, ill.
A pécsi Janus Pannonius szoborról.
- 9280 DERCSÉNYI Dezső: A pécsi kripta. = Művészet, 86.2:42–43.
A püspöki-kanonoki kriptáról.
- 9281 FÜLEP Ferenc: A pécsi ókeresztény mauzóleum. = Múzeumi Műemlékvédelem, 86.14:121–125.
- 9282 Galéria a pécsi dóm körül. = Népszava, 86.3.5:6.
A Sétátér és a belváros szobrairól.
- 9283 GÁLLOS Orsolya: Kések, csatok, üvededények. Régészeti leletek a régi belvárosi iskola alatt. = DN, 86.8.2:9, ill.
- 9284 [HÁRSFAI István] H. I.: Az egyetemes emberi kultúra jeles emléke. Felavatták az ókeresztény mauzóleumot. = DN, 86.11.29:1, 2.
- 9285 HÁRSFAI István: A püspökvári ásatás. = DN, 86.11.22:7, ill.
- 9286 A helyreállítás után. Nagyközönség elé kerül a középkori pécsi egyetem. = Magyar Nemzet, 86.11.8:4.

- 9287 JELI József: Emlékmű Pécs-Szabolcson. = DN, 86.9.5:6, ill.
- 9288 KÁRPÁTI Gábor: Középkori kutak Pécssett. 2. = JPMÉ 28. Pécs 1984. 99–114., ill. B. 108.
- 9289 KÁRPÁTI Gábor: Pécsi kutak és pincék kincsei. = Kalendárium az 1987. évre. Pécs 1986. 63–69.
- 9290 KATONA GYÖR Zsuzsa: Római kori edényégető kemencék Pécs belvárosában. = JPMÉ 28. Pécs 1984. 61–82, ill.
- 9291 Két sír között. Szarkofágot találtak Pécssett. = Magyar Nemzet, 86.8. 19:3.
A volt Belvárosi Általános Iskola épülete alatt.
- 9292 (mátyás): Múzeumok háza táján. Pincét ástak, mamutot találtak. = Népszava, 86.7.17:6.
Pécsi és pécsváradi ásátásokról.
- 9293 Mátyás király parancsára. Paloták, templomok tűntek el a Várdombról. Hely kellett az agyúknak. Középkori szanalás. = Esti Hírlap, 86.7.28:4.
- 9294 MENDÖL Zsuzsa: A Zsolnay gyárban készült kerámia közkutak, szőkőkutak. = JPMÉ 28. Pécs 1984. 329–352, ill. B.
- 9295 MESTERHÁZY Károly: Kiss A.: Baranya megye X–XI. századi sírleletei. Magyarország honfoglalás és kora-árpádkori temetőinek leletanyaga I. Bp. 1983, Akad. K. = Archaeológiai Értesítő, 84.2: 287–289.
- 9296 MIHÁLYI Lajos: Minaretek Magyarországon. = Turista Magazin, 86.6: 10–11, ill.
A pécsi és a szigetvári minaretekről is.
- 9297 OLIVIERI, Lucilla: La tutela dei beni culturali in Ungheria, = Ungheria Oggi, 84.1: 26–37.
A kulturális javak védelme Magyarországon. A cikk ismerteti többek között Pécs műemlékeit is.
- 9298 PINTÉR Attila–RADUKOV, Angel: A pécsi festett ókeresztény sírkamrák restaurálásának problematikája. = Múzeumi Műemlékvédelem, 85.14: 127–131.
- 9299 A régészek Pécssett megtalálták Victoria bronzszobrát. = Esti Hírlap, 86.12.9: 4.
- 9300 Rekonstrukció Pécssett. Helyreállítják a római sírkamrákat. = Magyar Hírlap, 86.12.30: 3.
- 9301 Római mauzóleum Pécssett. = Népszava, 86.4.16: 6.
- 9302 SÁFRÁN István: Műemlék-mauzóleum Pécssett. = Népszabadság, 86.11. 29: 7, ill.
- 9303 SÁNDOR Mária, G.: Újabb adatok Pécs középkori topográfiájához. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. (Az 1983. október 10–12-i szegedi tudományos ülés szak előadásai.) Bp. 1986. 231–242.
- 9304 SÁRVÁRI Mária: Amiről a pécsi Püspökvár árulkodik. = Magyar Nemzet, 86.2.18: 5.
Sándor Mária, G.: A reneszánsz Baranyában c. művéről.
- 9305 SCHÖNERNÉ PUSZTAI Ilona: G. Sándor Mária Reneszánsz Baranyában. Akadémiai Kiadó, Bp. 1984. 108 old. 127 kép. = Műemlékvédelem, 86.2: 150–151.
- 9306 SONKOLY Károly: A pécsi Kálvária krónikája. = Kalendárium az 1987. évre. Pécs 1986. 79–87.
- 9307 SONKOLY Károly: A pécsi székesegyház Bartalits Mihály készítette első apostolszobrai. = JPMÉ 29. Pécs 1985. 257–301. B.

- 9308 Sopianac hagyatéka. Ókeresztény mauzóleum. = Esti Hírlap, 86.12.29: 4.
- 9309 SZEKERES László: Kiss Attila: Baranya megye X–XI. századi sírleletei. = Rad Vojvodjanskih Muzeja, 28. 1982–1983. [Novi Sad] 1984. 133–135.
- 9310 TOMPOS Erzsébet: Der puritischer Umbau des Pécs-er Domes im XIX. Jahrhundert. = In memoriam Máté Major. Bp. 1986, BME. 219–234, ill.
- 9311 TÜSKÉS Tibor: G. Sándor Mária: Reneszánsz Baranyában = Jelenkor, 86.10: 959–960.
A könyv kapcsán a baranyai műemlékvédelemről is.
- 9312 VARGA Antal: Pécs régi emlékei. A Flórián szobor. = DN, 86.10.22: 6, ill.
- 9313 Zs. F.: Römisches Mausoleum mit einzigartigen Fresken in Pécs. = Daily News, 86.12.2:3, ill.
L. még 8017.

699 *Levéltár. Archivisztika.*

- 9314 VARGHA Dezső: Hangszalaqtár kialakítása a Baranya Megyei Levéltárban. = Levéltári Szemle, 84. 1–3: 143–160.
L. még 8018

7 *HONISMERET, HELYTÖRTÉNET*

- 9315 80 éves útikalauz Pécsről. = Kalendárium az 1987. évre. Pécs 1986. 44–57.
- 9316 BEZERÉDY Győző: Érdekességek a régi pécsi világból. = Kalendárium az 1987. évre. Pécs 1986. 24–33.
- 9317 BEZERÉDY Győző: Peč. Perv. Anna Nejmark. Pécs 1986, Mecsek Tourist 133 p. 16 t.
- 9318 BEZERÉDY Győző: Pécs. Übertr. Gerlinde Paulik. Pécs 1984, Mecsek Tourist. 149 p., 16 t.
- 9319 BEZERÉDY Győző: Pécs. Transl. Suzy Szécsy. Pécs 1986, Mecsek Tourist. 138 p., 16 t.
- 9320 [DUNAI Imre] D. I.: Az 1848-as márciusi forradalom Pécsen. A szabadság megjött – háromnapos késéssel. = DN, 86.3.15: 7, ill.
- 9321 Évfordulók, sorsfordulók. Szerk. Lombosi Jenő, Mitzki Ervin. Pécs 1985. 236 p. (A Dunántúli Napló zsebkönyvtára. 6.)
Megjelent minikönyv-változata is.
- 9322 FILAKOVIĆ, Stipan: Pogled u prošlost = Narodne Novine, 86.9.4: 2, 86.9.18: 2.
Pécs törökkori emlékeiről és a város felszabadításáról.
- 9323 FILAKOVIĆ, Stipan: Usput zabilježno. Orijentir za prošlost. = Narodne Novine, 86.7.17: 2.
Pécs múltjáról és jelenéről.
- 9324 FRICSY Ádám: Pécs a XVII. század derekán. Vinkovics Benedek pécsi püspök relációja = JPMÉ 29. Pécs 1985. 197–200.
- 9325 GALSAI Pongrác: Elkéssett napló. 1. = Élet és Irodalom, 86.12.19: 28.
1952-ben írt feljegyzések az író pécsi éveiről.
- 9326 Kalendárium az 1986. évre. Szerk. Mándoki László, Pálincás György. Pécs 1986, Baranya Megyei Művelődési Központ. 184 p., ill

- 9327 Kalendárium az 1987. évre. Szerk. Mándoki László, Pálincás György. Pécs 1986. 246 p., ill.
- 9328 LÁBADI Károly: Régi új könyv. Baranya földirati, statistikai és történeti tekintetben. Szerző Haas Mihály, Pécs. 1845 = Magyar Képes Újság, 86.4.10: 15.
- 9329 „Németnek Bécs, magyarnak Pécs”. = Kalendárium az 1986. évre. Pécs 1986. 31–49.
Részletek régi útleírásokból.
- 9330 SELLEI Sarolta–PANYIK István: Pécs. Bernics Ferenc bevezetőjével és Pécs testvérvárosai íróinak, költőinek Pécsről valló egy-egy művével. Pécs [1985] Pécs M. Város Tanácsa V. B. Művelődési Osztálya. 114 p., ill.
- 9331 SOÓS Péter: Pécs. „... örökidőig fennmaradjon az egyetem..” = Magyar Nemzet, 86.7.3: 6, ill.
Pécs múltjáról.
- 9332 SZITA László: Haas Mihály: Baranya. = Baranyai Könyvtáros, 86.1: 23.
- 9333 VARGA Antal: A Caflisch-ház története. = DN, 86.7.18: 6, ill.
- 9334 VARGA Antal: Híres pécsi családok – régi pécsi házak. A Tichy-család és műhelyének története. = DN, 86.11.5: 6, ill.
- 9335 VARGHA Dezső: Háromszáz éve szabadult fel Pécs a török alól. = DN, 86.10.11: 6, ill.
- 9336 VARGHA Dezső: Ötven éve történt. Az aradi vértanúk emlékének megünneplése Pécsen 1936-ban. = DN, 86.10.8: 6.
- 9337 WELLNER István: Reiseführer durch 10 ungarische Städte. Übers. Gerlinde Paulik. Bp. 1986, Panoráma. 124 p., ill.
L. még 8091, 8092–8105, 8681.

PÉCSUDVARD

- 9338 Délszláv fórum Pécsudvardon. Egy kis falu újraéled. = DN, 86.3.26: 5.

PÉCSVÁRAD

- 9339 B. J.: Fogyó lakosság, növekvő forgalom. Látogatás Pécsváradon. = Szövetkezet, 86.4.2: 3, ill.
Pécsvárad és Vidéke ÁFÉSZ
- 9340 GÁLLOS Orsolya: Új tornaterem épült. Tovább bővült a pécsváradai szakmunkásképző intézet. = DN, 86.2.12: 5, ill.
- 9341 JENCZER Viktor: A pécsváradai homokfeldolgozó üzem fejlesztése. = Szilikátechnika, 85.5: 118–120.
- 9342 KÁRPÁTI Gábor: Elpusztult középkori települések Pécsváradon. = JPMÉ 28. Pécs 1984. 117–130. B.
- 9343 KISS József: Gyertek állattenyésztő szakmunkásnak. = Kistenyésztők Lapja, 86.3: 3.
A szakmunkásképzőről.
- 9344 A Magyar Nemzet megkérdezte: Meddig lesz zárva a pécsváradai vár. = Magyar Nemzet, 86.6.25: 5.
- 9345 MOLNÁR Barnabásné: A pécsváradai földpátos homok dúsítási termékeinek vizsgálata. = Szilikátechnika, 86. 3–4: 70–73.
- 9346 Művelődési, turisztikai feladatot kap a helyreállított bencés apátság. = Somogyi Néplap, 86.7.17: 6.

- 9347 ÓVARI Zsuzsanna: A pécsváradi tanács vb-ülése napirendjén. A Dom-
bay-tó jövője. = DN, 86.5.27: 1, ill.
- 9348 PÁLNÉ KOVÁCS Ilona: Az intézményesült helyi hatalom sajátosságai
Pécsváradon. Pécs 1986. 126 p. (A Magyar Tudományos Akadémia Re-
gionális Kutatások Központjának kutatási eredményei. 3.) B. 97–102.
- 9349 SÁNDORFI György: Három korai magyar motte. = Műemlékvédelem,
86.1: 1–7.
Pécsvárad és környéke mottéiról (erődítményeiről).
- 9350 STEINER István–KOMÁROMI Zoltán: Leányvásár. = Nők Lapja, 86.
11.1: 10–11, ill.
- 9351 Szent István alapította. Apátság a Zengőnél. = Esti Hírlap, 86.7.17: 2.
L. még 8017, 8047.

PÉLMONOSTOR

- 9352 Beli Manastir – Pélmonostor – Manoster. = UHM. Gingen an der Fils
1985. 125–135. B. 130.

POCSA

L. 8258

PÜSPÖKSZENTLÁSZLÓ

- 9353 Tóth Sándor: Püspökszentlászló. = Római katolikus otthonok képekben
és riportokban. Bp. 1986. 21–24, ill.

RÁDFALVA

- 9354 KECSKEMÉTHY Zoltán: Királyok emlékei a baranyai Rádfalván. =
DN, 86.1.24: 6.

SÁSD

- 9355 FERENCI Demeter: Kis „kertváros” Sásdon. Száz családi ház öt év
alatt. = DN, 86.8.16: 4, ill.
- 9356 KÓSA László: Sásd. Szerk. Füzes Miklós. = Demos, 85.1: 32.
- 9357 VAJDA József: Tizenöt év. Tinódi Lantos Sebestyén nyomában. = MB,
86.4.8: 4.
A honismereti szakköréről.
L. még 8031, 8214.

SÁTORHELY

- 9358 DÉNES D. István: Iskolaépítés Sátorhelyen. = Magyar Nemzet, 86.9.
25: mell. 3.

SELLYE

- 9359 [GÁLDONYI Magdolna] G. M.: A megyei ipartelepítési program része.
A VILLGÉP bővítési tevékenységét Sellyén. = DN, 86.3.7: 7, ill.

- 9360 RÁCZ FODOR Sándor: A népművelés történetéből. Parasztdolgozók partikulái (1945–1948). = Népművelés, 86.11: 26–27.
Sellyei és csányoszrói adatokkal.
- 9361 [TÖRÖK Éva] T. É.: Idén folytatják az útépitést. Lakótelep Sellyén. = DN, 86.1.29: 3, ill.
- 9362 [VINCZE István] (vincze): Szobor a múzeum előtt. = Szabad Föld, 86.10.24: 12.
Kiss Géza mellszobra.
- 9363 WALLINGER Endre: Ősbozótos arborétum Sellyén. = DN, 86.6.21: 9, ill.
L. még: 8626.

SIKLÓS

2 GAZDASÁGI ÉLET

- 9364 BENKŐ Judit, Cs.: Gyűjtemény a siklói várban. Ez mind, mind kesztyű. = Esti Hírlap, 86.10.3: 4.
- 9365 [CSÉPÁNYI Katalin, L.] L. Cs. K.: Párizs és Moszkva után. Tízezer szék Siklóról. = DN, 86.4.19: 6, ill.
Szék-és Kárpitosipari Vállalat siklói gyára.
- 9366 –drégely–: Baranya megye bemutatkozik. Siklós. = Kisiparos Újság, 86.12.27: 4.
A KIOSZ siklói szervezetéről.
- 9367 ELTER Károly: A kivi. = Élet és Tudomány, 86.7.18: 917–918.
A siklói Magyar–Bolgár Testvériség Mgtsz kísérleti ültetvényéről.
- 9368 KERÉKES Mária: Kesztyű-régiségek a siklói várban. = Népszava, 86.10.7: 16, ill.
A Hunor Pécsi Kesztyű és Bőrruházati Vállalat kesztyűmúzeumáról.
L. még 8680, 8682.

3 TÁRSADALMI ÉLET

- 9369 SAROK Zsuzsa: Közelebb a lakossághoz. Kórház a déli végeken. = DN, 86.12.31: 4, ill.

4 POLITIKA, KÖZIGAZGATÁS

- 9370 KOZMA Ferenc: Kezdeményező, keményen dolgozó közösségek. A javakat elő kell teremteni. = DN, 86.5.10: 3, ill.
Interjú Illés Istvánnal, a Városi Pártbizottság első titkárával.
- 9371 MÉSZÁROS Attila: 15–17 millió forint a városkörnyéki alap számláján. A közös pénz ereje. = DN, 86.7.23: 3, ill.
- 9372 Új HNF-székház avattak Siklóson. = DN, 86.8.22:3, ill.
L. még 8439.

6 MŰVELŐDÉS, MŰVÉSZETEK

- 9373 [BARLAHIDAI Andrea] B. A.: Jól működik a siklói városi könyvtár. = DN, 86.8.13: 5, ill.
- 9374 [SZALAI Ágnes, C.] (c. sz. á.): A XVI. siklói fúvószenekari fesztivál. = Népművelés, 86.9: mell. 12–14.

- 9375 DÉNES D. István: Szimpóziumok Baranyában. Formák, pénzek, érdekek. = Magyar Nemzet, 86.9.20: 8.
A siklói kerámiaszimpóziumról és a villányi nemzetközi szobrászszimpóziumról.
- 9376 GALLOS Orsolya: Kiállítás Siklós építészeti értékeiről. = DN, 86.3.18: 5.
- 9377 [GALLOS Orsolya] G. O.: Mi készül Siklós és Villány műhelyében? = DN, 86.9.12: 5.
Az alkotótelepekről.
- 9378 HÁRSFAI István: Helyzetjelentés Siklósról és Szigetvárról. „Vár állott, most kőhalom...” = DN, 86.7.19: 4, ill.
A várak állapotáról.
- 9379 Helyreállítják a siklói dzsámit. = Magyar Nemzet, 86.6.24: 8.
- 9380 KESZELI Ferenc: Szobrok, alkotók Siklóson. 41 éve szabadult fel Magyarországra. = Hét (Pozsony), 86.14:20.
- 9381 Malkocs bej építette. Múzeum a dzsámiban. = Esti Hírlap, 86.6.24: 4.
A dzsámi helyreállításáról.
- 9382 MIKSA Lajos: Alkotótábor cigánygyermekeknek. = BM, 85.2: 55–58.
- 9383 Siklói műkereskedés. = Magyar Hírlap, 86.7.18: 10.
- 9384 SZALAI Ágnes, C.: Az útkeresés jegyében. A XVI. Siklói Várfesztiválról. = Kóta, 86.7.8–10, ill.
- 9385 WALLINGER Endre: Nemzetközi rangon. Siklós – fesztiválváros. = DN, 86.6.28: 8, ill.
16. fúvószenekari fesztivál.
L. még 8017, 9364, 9368.

7 HONISMERET, HELYTÖRTÉNET

- 9386 A 300. évfordulón. A visszavételre emlékszik Siklós. = Magyar Nemzet, 86.8.1: 4.
- 9387 FÜZES Miklós: Egy siklói úriszéki per tanulságai. = A Siklói Vár- és Múzeumbaráti Kör tudományos emlékülése Siklóson 1983. március 15-én. Siklós 1983. 17–26.
- 9388 Hazahozzák Batyány Kázmér hamvait. = Népszava, 86.7.22:5.
- 9389 MECSEKI József: Siklós a II. világháborúban. = A Siklói Vár- és Múzeumbaráti Kör tudományos emlékülése Siklóson, 1985. március 15-én. Siklós 1986. 8–12.
- 9390 PATACHICH, Ilona: Siklós – Gegenwart und Vergangenheit. = Daily News, 86.7.9:3, ill.
- 9391 Siklós. Helytörténeszek jubileuma. = Vasárnapi Hírek, 86.12.14: 3.
A Vár- és Múzeumbaráti Kör negyedszázados jubileumáról.
- 9392 Siklói helytörténeszek találtak. 75 éves újság. = Magyar Hírlap, 86.11.21: 9.
A Baranyai Polgár c. helyi lapról.
- 9393 A Siklói Vár- és Múzeumbaráti Kör tudományos emlékülése. Siklóson, 1983. március 15-én. Szerk. Perics Péter. Kiad. a Hazafias Népfront városi-járási bizottsága, a Siklói Vár- és Múzeumbaráti Kör. Siklós 1983. 56 p., ill.
- 9394 A Siklói Vár- és Múzeumbaráti Kör tudományos emlékülése Siklóson, 1985. március 15-én. Kiad. a Hazafias Népfront Siklós Városi Bizottsága, Vár- és Múzeumbaráti Kör. Siklós 1986. 62 p., ill.

- 9395 VARGHA Dezső: Siklós és környéke közellátásának megszervezése a felszabadulást követő hónapokban. = A Siklói Vár- és Múzeumbaráti Kör tudományos emlékülése Siklóson, 1985. március 15-én. Siklós 1986. 32-39.
- 9396 Végvári küzdelmekről emlékeztek meg Siklóson. = Népszabadság, 86. 8.6:9.
L. még 8023, 8158, 8439.

SOMBEREK

- 9397 [CSUTI János] Cs. J.: Kitünően szervezett értéktermelő munka. Tizenharmadszor kiváló a somberekai Béke Óre Tsz. = DN, 86.5.24:11, ill.
- 9398 E. E.: Könyvek között. Téli Bárány. = Magyar Hírlap, 86.11.10: 4.
Kalász Márton Sombereken játszó regényéről.
- 9399 GÁLLOS Orsolya: Regény a baranyai németekről. Könyvheti vendégünk Kalász Márton. = DN, 86.6.6: 5.
- 9400 [HÁMORI Andrea] H. A.: Falurádió Sombereken? Elektromos kisbíró viszi a híreket. = DN, 86.11.3: 3.
- 9401 KURUCZ Pál-LOMBOSI Jenő: A somberekai Béke Óre Termelőszövetkezet. Pécs 1985, TIT. Baranya m. szervezete. 225 p., ill.
- 9402 TÓTH Erzsébet: Együttélés. (1.) Ami a filmből kimaradt. = Magyar Nemzet, 86.5.29: 5.
Gyarmathy Livia nemzetiségekről szóló filmjéről.
- 9403 TÓTH Erzsébet: Együttélés. (2.) A számadás folytatódik. = Magyar Nemzet, 86.5.30: 5.
A somberekai németiség helyzetéről.
L. még 8552, 8553.

SUMONY

- 9404 [DUNAI Imre] D. I.: Moszkvából is érkezett gyűrűs vendég. Nemzetközi ornitológiai tábor Sumonyban. = DN, 86.8.24: 3, ill.
- 9405 KOZMA Ferenc: Csobokai nádasberők... = DN, 86.10.25:7, ill.
Csobokapuszta.

SZABADSZENTKIRÁLY

- 9406 SÁFRÁN István: Távlatokban gondolkodva. = Népszabadság, 86.10. 27: 4.
A szabadszentkirályi Fémipari Kisszövetkezetről.

SZAJK

- 9407 [RÓNASZÉKI Ferencné] Rné: Máig is megdönthetetlen gabonarekord. Szajk termelési nagydíjas. = DN, 86.8.13:3, ill.
- 9408 TESZKÓ Sándor: Tízszeres kiváló cím után termelési nagydíj. = Szabad Föld, 86.9.26:4.

SZALÁNTA

- 9409 Ősztündíjat a továbbtanulóknak. Javaslat a szalántai délszlávok érdekében. = Magyar Nemzet, 86.6.27: 6.

SZEBÉNY

- 9410 [WALLINGER Endre] W. E.: A hagyományörzés három évtizede. Jubileum Szébenben. = DN, 86.8.4: 1,2, ill.

SZEDERKÉNY

- 9411 GÁLDONYI Magdolna: Szederkény. = DN, 86.2.27: 6, ill.
A községről általában.
L. még 8124.

SZENTLÁSZLÓ

- 9412 MÉSZÁROS Attila-TÖRÖK Éva: Szentlászló. = DN, 86.10.2: 3, ill.

SZENTLŐRINC

- 9413 BARDOSSY Anikó: A szentlőrinci iskolakísérlet tantervi munkálatairól (1978–1983). = Pedagógiai Szemle, 86.10:979–989.
- 9414 FERENCI Demeter: Városiasodó falu. Szentlőrinc. = DN, 86.8.20: 4, ill.
- 9415 GÁSPAR László: Szentlőrincre emlékezve. = Köznevelés évkönyve 1985. Bp. 1985. 184–190.
Az iskolakísérletről.
- 9416 -gy. 1.-: Baranya megye bemutatkozik. Szentlőrinc. = Kisiparos Újság, 86.12.27: 4.
A KIOSZ alapszervezetéről.
- 9417 HAVASI János: Miért igen, miért nem? Ha azt mondom: szentlőrinciek. = DN, 86.12.24: 9, ill.
Az iskolakísérletről.
- 9418 KOCSIS József: Alsó tagozatos tanulók könyvtárhasználata a szentlőrinci kísérleti iskolában. = Könyv és Nevelés, 86.2: 1–4.
- 9419 KOCSIS József: Iskolakísérlet és vállalkozás. Hozzászólás Bársony Jenő: Miről mesélhet a mély? című vitacikkének egy csaknem elhanyagolható részletéhez. = Mozgó Világ, 86.3: 93–95.
- 9420 KOCSIS József: Az úttörőmozgalom helye, szerepe a szentlőrinci kísérleti iskolában. = Pedagógiai Szemle. 86.10: 990–997.
- 9421 MAGYAR János: A szentlőrinci kísérleti iskola programjának jelentősége. = Társadalom, nevelés, iskola: III. Neveléseméleti Munkaértekezlet, 1983. Bp. 1985 [1986], OOK. 250–256.
- 9422 MÜLLER, Michael: Die zugezogenen Deutschen in Szentlőrinc. = Neue Zeitung, 86.9.13: 6.
A beköltözött németekről.
- 9423 SZIRMAI: Ahol bíznak a burgonyában. = Magyar Mezőgazdaság, 86.4.16: 16–17.
Szentlőrinci ÁG.
- 9424 [VARGA János] V. J.: Egységes és differenciált középiskola Szentlőrincen. = DN, 86.1.25: 11.
- 9425 VASVÁRI László: Szentlőrincről jelentkezik. = Állami Gazdaság, 86.5: 13.
A drávamenti melioráció megkezdéséről.
L. még 8200, 8546.

SZIGETVÁR

2 GAZDASÁGI ÉLET

- 9426 A 100 éves cipőgyár története alapításától napjainkig. = Budapest, 86.3: mell. 3, ill.
- 9427 A. J.: Ugyanabban a cipőben járunk... = Új Tükör, 86.12.21: 36–37, ill.
A cipőgyárról.
- 9428 Baranya megye bemutatkozik. Noteszlapok Szigetvárról. = Kisiparos Újság, 86.11.1:5, ill.
A KIOSZ alapszervezetéről.
- 9429 Élénkülés a gazdaságban. Új gyár Szigetváron. = DN, 86.12.16: 1, ill.
Bútorgyár.
- 9430 GÁSPÁR Mária: Baranya megye. Együttműködés a jobb áruellátásért. Szigetvár. = Szövetkezeti Kereskedelem, 86.2: 8–9, ill.
Szigetvár és Vidéke Áfész együttműködése a termelőüzemekkel.
- 9431 KOZMA Ferenc: Pártfórumon. Kisipar Szigetvár térségében. A nagy fluktuáció okát a szabályozórendszer változásaival is magyarázzák. = DN, 86.11.27: 3.
- 9432 KUSTRA József: Növényvédelmi gépek felújítása. = Növényvédelem, 86.7: 325.
Szigetvári Agrokémiai Társaság.
- 9433 SÁFRÁN István: Nagyüzem a szigetvári konzervgyárban. = Népszabadság, 86.7.18: 5.
- 9434 SÁFRÁN István: A szigetvári vásártéren. Mindenre van vevő. = Népszabadság, 86.4.29: 6, ill.
- 9435 TÓTH Anikó: Szigetvári örömök. = Néphadsereg, 86.8.30: 6.
Idegenforgalmi hiányosságokról.
- 9436 VARGA László: „Egy trapézmenet is lehet érdekes”. = Magyar Ifjúság, 86.5.16: 16.
Beszélgetés Ács Ferencsel, a szigetvári MEZŐGÉP munkatársával.
- 9437 VARGA Zoltán: A kiegyensúlyozott fejlődés érdekében. = Állami Gazdaság, 85.1: 10.
A Szigetvári ÁG. bemutatása.
- 9438 Vigadó épül Szigetváron. = Népszabadság, 86.12.6: 20.
A Makovecz Imre tervezte közművelődési intézményről.

3 TÁRSADALOM

- 9439 NAGY Emőke: A szigetvári modell. = Magyar Ifjúság, 86.11.14: 33, ill.
A kórház ifjúsági pszichiátriai osztályáról.
- 9440 [PAUSKA Zsolt] P. Zs.: Szigetvár sportja 75 éves. = DN, 86.9.13: 16.

4 POLITIKA, KÖZIGAZGATÁS

- 9441 Dzsámi és talpas ház, Szigetvár óvárosa visszanyeri arculatát. = Magyar Nemzet, 86.4.23: 6.
A rekonstrukcióról.
- 9442 [FERENCI Demeter] F. D.: Szigetvár fejlesztési terve. = DN, 86.6.5: 5.
- 9443 A KISZ Szigetvár Városi Bizottság beszámolója az előző küldöttközgyűlés óta végzett munkájáról. KISZ Városi Küldöttgyűlés, Szigetvár, 1986. április 12. Szigetvár 1986. 21, 9 fol.

- 9444 KOZMA Ferenc: Kulturothton, kórház, Crossbar-központ, kenyérgyár. Újszerűen, bátran! = DN, 86.3.22: 5, ill.
 Interjú Gráf Józseffel, a Városi Pártbizottság titkárával.
- 9445 LACZKÓ András: Szigetvár, a történelmi kisváros. = Somogy, 86.5: 68-74.
- 9446 Rekonstrukció. Ali pasa dzsámija. = Esti Hírlap, 86.10.20: 4.
- 9447 Zrínyi Miklós-díj. = Néphadsereg, 86.1.11: 2.
 A Várbaráti Kör alapította a fiatalok hazafias nevelésének előmozdítására.

6 MŰVELŐDÉS

- 9448 [GÁLDONYI Magdolna] G. M.: A városi tanács vb-napirendjén. Oktatási és közművelődési központ épül Szigetváron. = DN, 86.11.26: 5.
- 9449 [HÁRSFAI István] H. I.: Szigetvár új kulturális bázisa. Zeneiskola a kolostorban. = DN, 86.9.6: 4, ill.
- 9450 Kelet-Európa-Konferencia Szigetváron. = Magyar Nemzet, 86.10.3: 4.
- 9451 ROJKO Annamária: A „hidak” identitása. Nemzetiségi konferencia Szigetvárott. = Magyar Nemzet, 86.10.14: 7.
 1986. okt. 2-4. Hazai nemzetiségek tudata és társadalmi beilleszkedése.
 L. még 8017, 9378.

7 HONISMERET, HELYTÖRTÉNET

- 9452 B. L.: Hajdanvolt hadi dolgokról. Szigetvár, 1566. = Néphadsereg, 86.9.6: 13, ill.
- 9453 Beszámoló a Szigetvári Várbaráti Kör 25 éves tevékenységéről. 1959-1984. Szigetvár, 1984. 23 fol.
- 9454 BENDE Lajos: A Szigeti Végház Zrínyi Miklós idejében. Szigetvár 1983. 42 fol. (A Szigetvári Várbaráti Kör kiadványai. 13.) B.
- 9455 BÓRA Ferenc: Az 1946-os esztendő a szigetvári járásban. = Somogyi Honismereti Híradó, 86.2: 33-42.
- 9456 DANCS Vera: Császármadarat a szultánnak. Bp. 1986. Szerző. 266 p. Szigetvári vonatkozású történelmi regény.
- 9457 Emlékkülés a szigetvári dzsámiban. Megkondult a Zrínyi-harang. = Népszava, 86.9.8: 6.
- 9458 Értékek születése, értékek pusztulása. Tudományos ülésszak Szigetváron a török hódoltságról. = DN, 86.5.22: 2.
- 9459 FERENCI Demeter: Jókai megírta, Pollack megrajzolta. Szigetvár viadala - képekben. = DN, 86.6.20: 6, ill.
 Egy 1895-ben megjelent kötetről.
- 9460 FILAKOVIĆ, Stipan: Sigetvarske svečanosti. = Narodne Novine, 86. 10.2: 2.
 A Zrínyi-ünnepségről.
- 9461 KECSKEMÉTHY Zoltán: Szigetvár ostroma. = DN, 86.7.18: 6.
- 9462 -mészáros-: A Magyar Nemzet megkérdezte: Miért szól a harang Szigetváron. = Magyar Nemzet, 86.9.6: 7.
- 9463 MOLNÁR Imre: Szigetvár. Vár. Bp. 1986. 16 p. ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára. 265.) B. 16.
- 9464 ÓVÁRI Zsuzsanna: Szigetvári várjátékok. = DN, 86.9.8: 5, ill.

- 9465 Szigetvári Zrínyi-émléknepok. = Magyar Nemzet, 86.8.27: 4.
 9466 ÚJKÉRY Csaba: Ünnepek Szigetváron. = Somogyi Honismereti Híradó, 85.2: 3-7.
 Az első, 1833-ban tartott Zrínyi emlékűnnepről.
 9467 VARGHA Dezső: Községi krónikairás a szigetvári járásban. (1972-1983). = Levéltári Szemle, 84.1-3: 161-175.
 9468 Zrinyiászok gyűjteménye Szigetváron. = Népszava, 86.12.19: 6.
 A Várbaráti Kör gyűjteményéről.
 L. még 8029, 8147.

SZIGETVÁR – DOMOLOSPUSZTA

- 9469 WALLINGER Endre: Szigetvár pihenő-, üdülőközpontja, Domolospusztá. = DN, 86.3.9: 5, ill.

SZULIMÁN

- 9470 CSENDES Csaba: Szulimán évkönyve, 1986 = Képes Újság, 86.7.5: 4-5, ill.
 9471 JAMBRICH Kázmér: Adatok Szulimán néprajzához. Pécs 1986. 99 fol., + mell. 131 fol.
 Kézirat

TEKES

- 9472 VINCZE István: Elöljárók elismert szolgálatban. = Szabad Föld, 86.8.8: 5.
 Beszélgetés Kovács László tékesi elöljáróval.

TERECSENY

- 9473 MÉSZÁROS Attila: Terecseny. = DN, 86.11.1: 6, ill.

TÖTTÖS

- 9474 Töttös – Tiedlich – Hercegtöttös. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 489-520. B. 508.
 L. még 8258.

TURBÉK

- 9475 BERECZ Sándor: Turbék. = Berecz Sándor: Kegyhelyeink története. 4. bőv. kiad. Backi Vinogradi 1985. 133-134.
 9476 KISS József: Turbék. = Népfront, 86.7: 62.

UDVAR

- 9477 Udvar – Udwar. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 521-535. B. 524.

ÚJPETRE

- 9478 KISS József: Új munkakör – új feladatok. = Szabad Föld, 86.7.18: 4.
 Az Újpetre és Vidéke Takarékszövetkezet elnökéről.

- 9479 SAFRÁN István: Kisközségek patronálója. Fürdőt, ifjúsági tábort nyitott az újpetrei tsz. = Népszabadság, 86.7.29: 5.
- 9480 SCHUTH, Johann: Immer wieder Zweiglein. = Neue Zeitung, 86.9.13: 1, ill.
A német nemzetiségi olvasótáborról.
- 9481 Újpetre – Neupeter – Ráczpéterd. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 536–544. ill. B. 541.

VAJSZLÓ

- 9482 BALOG [Nándor] N.: Bővítés előtt, dolgozókra várva. Tízéves a Ganz vajszlói gyára. = DN, 86.4.29: 3, ill.
- 9483 [CSÉPÁNYI Katalin, L.] L. Cs. K.: Bővül a Ganz Műszer Művek alkatrészgyára. Százmilliósi beruházási terv Vajszlón. = DN, 85.12.9: 1, ill.
- 9484 DUNAI Imre: Szépséghibák és határidők, avagy a falnak két oldala van... Iskolaépítés Vajszlón. = DN, 86.4.18: 3.
- 9485 [DÜCSŐ Csilla] D. Cs.: Társadalmi vita Vajszlón. Felzárkóztatni a gazdaságilag elmaradott térségeket. = DN, 86.11.18: 5, ill.
L. még 8163.

VÉMEND

- 9486 [CSÉPÁNYI Katalin, L.] L. Cs. K.: Év végén elkészül a vémei sajtóüzem. = DN, 86.7.5:5, ill.
- 9487 [CSÉPÁNYI Katalin, L.] L. Cs. K.: Kötött helyen kötetlen tartás. Rekonstrukció Véménden. = DN, 86.8.6: 1, ill.
A termelőszövetkezetéről.
- 9488 KAPU László: Megújulva és megújítva. Minden harmadik gyermek sportol Véménden. = DN, 86.5.29: 8, ill.
- 9489 TÖRÖK Éva–MÉSZÁROS Attila: Véménd. = DN, 86.5.29: 6, ill.
L. még 8134.

VILLÁNY

- 9490 FERKAI András: Építészek és szobrászok. Beszélgetés Janaky Istvánal. = Művészet, 86.9:24–27.
A villányi szoborparkról, valamint Schaár Erzsébet „Utca” c. kompozíciójának pécsi kiállításáról.
- 9491 (g. 1.): Kőbe vésett névjegy. = Magyar Nemzet, 86.10.9: 6.
A villányi szoborparkról.
- 9492 (g. 1.): A Magyar Nemzet megkérdezte: Mit ígér a villányi szüret? = Magyar Nemzet, 86.10.10: 5.
Interjú Dünkel Józseffel, a Pannonvin Borgazdasági Kombinát üzemigazgatójával.
- 9493 HARSFAI István: Együtt a szomszédokkal. Villány lehetőségei. = DN, 86.6.14: 4, ill.
A településfejlesztésről.
- 9494 Napirenden a megújulás. Villányi nemzetközi szobrászszimpózium. = DN, 86.8.30: 11.
- 9495 Nemzetközi Szobrász Szimpózium. 1980, 1981, 1982, 1983. – International Sculptor's Symposium. Siklós – Villány. Összeáll. Csenkey Éva,

- Molnárné Luca Zsuzsanna. Siklós 1985, Baranyai Alkotótelepek. 58 p., ill. (Siklói szimpozion-kiadványok. 11.)
- 9496 SOÓS Péter: Villány. Messze feltűnt a sok présház... = Magyar Nemzet, 86.10.9: 6, ill.
A község múltjáról.
- 9497 Sz. A.: Városkörnyéki összefogás Baranyában. Háztáji bank, ahol nincs hitel. = Magyar Hírlap, 86. 9. 9: 4, ill.
Társasház-építkezésekről.
- 9498 Villány - Wieland. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 545-570., ill. B. 559-560.
- 9499 Villány. Visitenkarte in Stein. = Budapest Rundschau, 86.11.17:6, ill.
A szoborparkról.
L. még: 9375, 9377.

VILLÁNYKÖVESD

- 9500 [DUNAI Imre] D. I.: Hálátlan feladat szép eredményekkel. A villánykövesdi előljáró. = DN, 86.8.22:3, ill.
Beszélgetés Blum Jánossal a falu gondjairól, lehetőségeiről.
- 9501 (franka): Veszik is, vizik is. = Magyar Hírlap, 86.9.13:8, ill.
Bodó Sándor amatőr bábkészítő remekeiről.

VIRÁGOS

- 9502 Virágos - Wiraagisch - Blumenau. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 571-590., ill. B. 575.

VÓKÁNY

- 9503 Ungarndeutsche Chor gegründet. = Neue Zeitung, 86.8.30:4.
A nemzetiségi kórusról.
- 9504 Vokány - Wakan. = UHB. Gingen an der Fils 1985. 590-604, ill. B. 598-599.

VÖRÖSMART

- 9505 SZAKÁLY Ferenc: A menekülők. Gyimóti István vörösmarti lelkész viszontagságai. = História, 86.3-4:60-61.
Beszámoló a Dráva-Duna szege 1686. évi pusztulásáról.

ZENGŐVÁRKONY

- 9506 ZENTAI Tünde: Zengővárkony. Tájház. Bp. 1986. 16 p., ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára. 269.)
- 9507 ZENTAI Tünde: A zengővárkonyi ház. = JPMÉ 29. Pécs 1985. 211-238, ill. B.
L. még: 7610, 8082-8084.

Az 1986-ban élő baranyai periodikumok jegyzéke

(A címek felsorolásán kívül egyéb adatot csak az 1986-ban megjelent folyóiratoknál közlünk.)

BARANYA MEGYEI TANÁCS KÖZLÖNYE

BARANYAI ÉPÍTŐK

BARANYAI KÖNYVTÁROS

BARANYAI MŰVELŐDÉS

BIKALI HÍRADÓ

BÓLY – KOMBINÁT

BURGONYATERMESZTÉS

CHRONICA LUDOVICI

CSÖGÖRÉNY

DÉDÁSZ HÍRADÓ

A DÉL-DUNÁNTÚLI VÍZÜGYI IGAZGATÓSÁG TAJÉKOZTATÓJA

A DIÁK

DIÁKSZEM

DISKURZUS

EGYÜTT

Az Apáczai Csere János Nevelési Központ folyóirata

Pécs

Megj.: a tanévben havonként

EZÜSTKALÁSZ

FOLIA COMLOENSIS

GLOSSZÁTOR

HATTÓL TIZENNÉGYPÉNT

HÍRADÓ (Mágocs)

HÍRHARSONA

HOL/MI

HUNOR HÍRADÓ

HÚSIPARI MUNKÁS

JANUS

A Janus Pannonius Tudományegyetem folyóirata

Pécs

Megj.: évente háromszor

JELENKOR

JÓBARÁT

KÉTÚJFALUI VÖRÖS CSILLAG

KOMLÓI MŰSOR

LEŐWEY HÍRADÓ

LUCIDUM INTERVALLUM

A pécsi joghallgatók lapja

Pécs

Megj.: évente hatszor

MECSEKI BÁNYÁSZ
 MECSEKI ÉRCBÁNYÁSZ
 MEZŐGÉP A MECSEK ALJÁN
 MOFA HÍR
 MOHÁCSI MŰSOR
 MOHÁCSI NAPLÓ
 ÖRLANG
 ÖRÖKSÉG
 A Baranya megyei múzeumok kiadványa
 Pécs
 Megj.: évente kétszer
 PANNONVIN
 PANNONVOLÁN
 PÉCS MEGYEI VÁROS TANÁCSÁNAK KÖZLÖNYE
 PÉCSI ÁG
 A PÉCSI BÖRGYÁR HÍRADÓJA
 PÉCSI DOHÁNYGYÁR
 A PÉCSI EGYETEMI-FŐISKOLAI TANÁCS ALKALMI KIADVÁNYA
 Pécs
 PÉCSI MŰSOR
 PÉCSI MŰSZAKI SZEMLE
 PÉCSI NEMZETI SZÍNHÁZ (műsorfüzet)
 PGTV TÁJÉKOZTATÓ
 PIONIRO
 POSTÁS HÍRADÓ
 SZALÁNTAI HÍRADÓ
 SZIGETVÁRI ZRÍNYI EMLÉKÜNNEPSÉG
 UNIVERSITAS
 ÜZEMI HÍRADÓ (Szigetvári Ág.)
 ZENGŐ GYÖNGYE

Rövidítések:

B.	= bibliográfia
Bd.	= Band (kötet)
BH	= Baranyai Helytörténetírás
BM	= Baranyai Művelődés
böv.	= bővített
DN	= Dunántúli Napló
DNM	= Mohácsi Napló. A Dunántúli Napló mutációs kiadása
fel.	= felelős
fol.	= folio (levél)
HMSZÉ	= Horvátországi Magyarok Szövetsége Évkönyv
Hrsg.	= Herausgeber (közreadó)
ill.	= illusztrált
IPT	= Ideológiai-politikai tanulmányok
izd.	= izdanje (kiadás)

JPMÉ	= A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve
JPTE	= A Janus Pannonius Tudományegyetem
K	= kiadó
kiad.	= kiadás, kiadja
klny.	= különnyomat
közzr.	= közreadja
köt.	= kötet
KSH	= Központi Statisztikai Hivatal
ksz.	= különszám
L.	= lásd
LPH	= A liászprogram hatása Baranya megye társadalmi-gazdasági életére
M.	= méretarány
M. n.	= méretarány nélkül
MB	= Mecseki Bányász
mell.	= melléklet
MHSZ	= Magyar Honvédelmi Szövetség
MTESZ	= Műszaki és Természettudományos Egyesületek Szövetsége
összeáll.	= összeállította
p.	= pagina (lap)
PM	= Pécsi Műsor
PMMF	= Pollack Mihály Műszaki Főiskola
PMSZ	= Pécsi Műszaki Szemle
POTE	= Pécsi Orvostudományi Egyetem
szerk.	= szerkesztette
t.	= tábla
térk.	= térkép
UHB	= Unvergessene Heimat Branau
ured.	= urednik (szerkesztő)
vál.	= válogatta
Verl	= Verlag (kiadó)

Dr. Nádor Tamás: Kétszáz éves Pécssett az állami zeneoktatás	3
A jubileumi rendezvények naptára	6
Komlódi Józsefné tanácselnök-helyettes beszéde az emléktábla-avatás alkalmából	7
Dobos László: A jubileumi hangversenyek krónikája	10
A három jubiláló zeneoktatási intézmény közös, ünnepi tantestületi ülésének anyaga	18
Walz Jánosné bevezetője, összekötő-szövegei és zárszava	18
Dr. Keczer Tamás megnyitója	18
Sasvári Attila tájékoztatója a főiskolai tagozatról	21
Paláncz Tamás tájékoztatója a Művészeti Szakközépiskola zenei tagozatáról	23
Dobos László tájékoztatója a zeneiskoláról	25
Dr. Ujfalussy József felszólalása	28
Szüts Lászlóné felszólalása	29
A tudományos ülésen elhangzott előadások	
Nemes István: Elnöki megnyitó	32
Dr. Bárdos Kornél: Hangszeres zeneoktatás a középiskolákban az Entwurf hatására a 19. század második felében	34
Nemes István: Tanulmánykötet a pécsi kétszáz éves állami zeneoktatásról	39
Maria Potemrová: Zeneoktatás Szlovákia városaiban a 18–19. század fordulóján	44
Hegyi István: Kodály és a külföldi zeneoktatási módszerek	50
Dr. Várnai Ferenc: A kétszáz éves pécsi állami zeneoktatás hatása a Baranya megyei zeneiskolai hálózat kialakulására	56
Bibliográfia és repertórium	60

